

ΤΟ ΦΩΝΗΝ **Α** ΚΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΣΙΕΣ ΤΟΥ

- «ΜΟΝΑΣ» = $M+O+N+A+\Sigma = 40+70+50+1+200 = 361 \rightarrow 3+6+1 = 10 \rightarrow 1+0 = \text{«1»}$
- «ΔΥΑΣ» = $\Delta+Y+A+\Sigma = 4+400+1+200 = 605 \rightarrow 6+0+5 = 11 \rightarrow 1+1 = \text{«2»}$
- «ΤΡΕΙΣ» = $T+P+E+I+\Sigma = 300+100+5+10+200 = 615 \rightarrow 6+1+5 = 12 \rightarrow 1+2 = \text{«3»}$

**ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**

‘Η συν-Κυβέρνηση Εισαγγελέων— ‘Υποδίκων

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηνάϊων 29, Πλάκα
105 58 Ἀθήνα
τηλ.: 3223957 ἢ 9841655.

Τὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ
λειτουργοῦν προϋνὲς ὥρες
9.30-13.30 καθημερινά.

Ἱδιοκτῆτης-Ἐκδότης
— Διευθυντής:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Ἀχιλλέως-Μουσῶν 51
Παλαιὸ Φάληρο.

Φωτδστοιχειοθεσία-Ἀτελιέ:
«Ν.ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ&ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Ἀθήνα, τηλ. 5221792.

Ἐκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819.

- Τιμὴ ἀντιτύπου: 300 δρχ.
- Ἐτήσια συνδρομὴ: 3.000 δρχ.
- Ὁργανισμῶν κ.λπ.: 5.000 δρχ.
- Φοιτητῶν: 2.000 δρχ.
- Ἐξωτερικοῦ: 50 δολλ. ΗΠΑ

Οἱ συνδρομὲς προκαταβάλλονται
τὸν μῆνα Ἰανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στὴ
διεύθυνση:

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσῶν 51
175 62, Π. Φάληρο, Ἀθήνα.

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς
ποὺ ἀλλάζουν διεύθυνση, νὰ τὸ
γνωστοποιοῦν στὸ περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 5450:

Ἡ συν-Κυβέρνηση Εἰσαγγελέων Ὑποδίκων
Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 5451:

Μερικὲς μαθηματικὲς ἀποδείξεις
γιὰ τὴν προτεραιότητα τῆς Ἑλληνικῆς
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 5457:

Φυσικὴ καὶ τεχνητὴ εὐφυΐα
ΝΙΤΣΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 5464:

Ἀριστα ψηφίσμα
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5467:

Τὰ γράμματα καὶ οἱ σημασίες τους
Τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ φωνῆεν Α
ΗΛΙΑΣ ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5476:

Ἡ Κοινὴ Γνώμη. — Ἡ Ἐξουσία. — Οἱ θεσμοὶ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 5479:

Τὰ κρίσιμα 15, 100 τοῦ δευτερολέπτου
(Ἐχει ὁ ἐγκέφαλος δικὴ του βούληση;)
BENJAMIN LIBET

ΣΕΛΙΣ 5487:

Τὸ Παρίσι ιδρύθη ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ!
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 5497:

Τρεῖς καθηγῆται τῆς Φιλοσοφίας
ΑΝ. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5499:

Τὸ πεντάκτινο ἄστρο σύμβολο Κρατῶν
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ

ΣΕΛΙΣ 5505:

Ἐπιλογὴ ἐπιστολῶν ἀναγνωστῶν
ΔΑΜΙΑΝΟΣ ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ,
ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΑΝΑΝΙΑΔΗΣ,
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΥΛΩΝΙΤΗΣ,
ΔΗΜ. ΒΛΑΧΟΣ, ΑΘ. ΠΑΠΑΤΖΙΜΑΣ

ΣΕΛΙΣ 5517:

Ἑρωτήματα γιὰ τὴ γνώση τοῦ Κόσμου
ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΠΑΠΠΑΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ

Παῦλος Λάμπρος, Σταῦρος Ἐλευθερίου, Ἀντώνιος
Ἡλιόπουλος, Δημήτρης Κράνης, Λευτέρης Μαρμα-
τσούρης, Νίκη Κατσικάδη

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 5465 • ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ: σελ.
5477 • ΔΙΗΓΗΜΑ: σελ. 5514 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙ-
ΤΑ: σελ. 5485 • Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 5517.

Ἡ συν-Κυβέρνηση Εἰσαγγελέων— Ὑποδίκων

Ζητῶ συγγνώμη, ἀλλὰ θ' ἀναφερθῶ στὴ φρικτὴ σκηνὴ πού εἶδα πρόσφατα σὲ κάποιο ἄσυλο, ὅπου ἓνας τρόφιμος ἔτρωγε στὸ πιάτο του τὰ περιττώματά του, γιὰ νὰ πῶ ὅτι ἡ Ἑλλάς αὐτὴ τὴ στιγμὴ μοῦ θυμίζει τὸν τρόφιμον ἐκεῖνο.

Ἡ Ἑλλάς κατάπιε τὴν ἀθλιότητά της καὶ τώρα τὴν χωνεύει· ἡ Ἑλλάς περισυνέλεξε τὰ ἔλκη της καὶ τὰ φόρεσε κοσμήματά της· ἡ Ἑλλάς μάζεψε τοὺς ρύπους της καὶ τοὺς ἔβαλε κορώνα της· ἡ Ἑλλάς πῆρε τὰ ἀπόβλητά της καὶ τὰ ἔκανε ἀστέρια της.

Κλέφτες καὶ κλεφτοδιωκτες, τιμωροὶ καὶ τιμωρούμενοι, ποινικοὶ καὶ δικαστές, ὑγειονόμοι καὶ χολεριασμένοι, σωτῆρες καὶ καταστροφεῖς, ἐξαγνιστές καὶ ἐναγεῖς, νομοθέτες καὶ ὑπόδικοι συμπηγνύουν τὸ συμπαγὲς καὶ ἁρμονικὸ σύνολο, πού ἀποτελεῖ τὴν Ἑλλάδα τῆς παρούσης στιγμῆς.

Ἡ Ἑλλάς ἀπέφυγε τὴν οἰκονομικὴ καταστροφή· ἡ Ἑλλάς ἀπεσόβησε τὴν ἐμφύλια σύρραξη· ἡ Ἑλλάς ἐξουδετέρωσε τὴν ἐξωτερικὴ ἐπιβουλὴ· ἡ Ἑλλάς ἐσώθη.

Ἐσώθη καὶ κεῖται χαμαὶ ἐν ἀφασίᾳ, πέπτουσα τὰ περιττώματά της, καμαρώνοντας γιὰ τὰ ἔλκη της, σεμνυνόμενη γιὰ τοὺς ρύπους της, ἀπαστράπτουσα μέσα στ' ἀπόβλητά της, θριαμβεύουσα μέσα στὸ μνήμα της.

ὦ, Ἑλλάδα μου, πατρίδα μου, λαέ μου, τόπε μου, Ἰδέα μου! Σᾶς σκέπτομαι καὶ φρίττω.

Υ.Γ. Γιὰ τὴ λογικὴ καὶ πολιτικὴ θεμελίωση τῆς παρουσίας θέσεως, βλέπε τὸ σχόλιο «Τὸ διαζύγιο τῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὴν ἠθικὴν» στὴ στήλη «Μετεωρισμοί» τοῦ παρόντος τεύχους τοῦ «Δαυλοῦ».

Δ.Ι.Α.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Π. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

Μερικὲς μαθηματικὲς ἀποδείξεις γιὰ τὴν προτεραιότητα τῆς Ἑλληνικῆς (καὶ τὴν ἀπόρριψη τῆς «Ἰνδοευρωπαϊκῆς» ἀπάτης)

Ἀπὸ τὶς παρακάτω ἐρωτήσεις, ποὺ ὑποβάλλονται πρὸς τοὺς εἰδικοὺς γλωσσολόγους καὶ ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις, ποὺ ἐνδεχομένως θὰ δοθοῦν, ἐλπίζω νὰ ἐντοπισθοῦν τὰ ἴχνη τοῦ «πατρός», ποὺ γέννησε τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, τοῦ «πατρός», ποὺ τὴν ἔσπειρε στὶς διάφορες «μητέρες». Ὑπάρχει ἀραγε κοινὸς κανὼν σχηματισμοῦ τῶν παρακάτω ἀρχαίων Ἑλληνικῶν λέξεων; Ὑπάρχει ἀραγε καμμιά ἀποδεδειγμένη ταύτισι λέξεως καὶ συμβολικῆς ἐννοίας τῆς; Ἐρωτᾶται λοιπόν:

- 1) Πῶς καὶ γιατί ἡ Ἑλληνικὴ λέξις «*ΕΝ*» παριστάνει τὸν ἀριθμὸ 1;
- 2) Πῶς καὶ γιατί ἡ Ἑλληνικὴ λέξις «*ΜΟΝΑΣ*» παριστάνει τὸν ἀριθμὸ 1;
- 3) Πῶς καὶ γιατί ἡ λέξις «*ΑΛΦΑ*» παριστάνει καὶ τὸν ἀριθμὸ 1;
- 4) Πῶς καὶ γιατί ἡ λέξις «*ΠΡΩΤΗ*» ἀκουστικὰ καὶ γραφικὰ σὲ κάποια μορφή ἀριθμήσεως παριστάνει καὶ ταυτίζεται μὲ τὸν ἀριθμὸ 1;
- 5) Πῶς καὶ γιατί ἡ λέξις «*ΜΝΑ*» παριστάνει κάποια ἀρχαία **μονάδα** μετρήσεως;
- 6) Πῶς καὶ γιατί ἡ λέξις «*ΤΑΛΑΝΤΟΝ*» ταυτίζεται μὲ κάποια **μονάδα** μετρήσεως;
- 7) Πῶς καὶ γιατί ἡ λέξις «*ΑΜΝΟΣ*» παριστάνει καὶ ταυτίζεται καὶ μὲ κάποια **μονάδα** μετρήσεως ἠθικῶν ἀξιών;
- 8) Πῶς καὶ γιατί ὁ Ἐμπεδοκλῆς στὴν κοσμογονικὴ του θεωρία «*Περὶ φύσεως τῶν ὄντων*» ἀποκαλεῖ τὸ «*ΕΝ*» μὲ τὴν συμβολικὴ λέξι «*ΣΦΑΙΡΟΣ*»;
- 9) Πῶς καὶ γιατί οἱ Ἀλεξανδρινοὶ φιλόλογοι, ποὺ κατέταξαν καὶ ἀρίθμησαν τὰ βιβλία τοῦ Ἡροδότου, ἐκάλεσαν τὸ πρῶτο βιβλίον μὲ τὸ ὄνομα τῆς Μούσας «*ΚΛΕΙΩ*» καὶ ὄχι μὲ τὸ ὄνομα τῆς Μούσας «Ἐρατώ» ἢ «Εὐτέρπη», ποὺ λογικὰ ἀλλὰ καὶ ἀλφαβητικὰ προηγούνται;
- 10) Πῶς καὶ γιατί ἡ λέξις «*ΑΠΛΟΟΣ*» (ΟΥΣ) περιέχει τὴν ἐννοια τοῦ 1;
- 11) Πῶς καὶ γιατί οἱ λέξεις «*ΔΥΑΣ*», «*ΔΙΤΤΟΣ*», «*ΔΙΠΛΟΥΣ*», «*ΔΥ·Ι·ΚΟΣ*» ἐνέχουν μέσα τους τὸν ἀριθμὸ 2;
- 12) Πῶς καὶ γιατί οἱ λέξεις «*ΤΡΕΙΣ*», «*ΤΡΙΓΩΝΟΣ*» (ἀριθμός) ἐνέχουν τὴν ἐννοια τοῦ ἀριθμοῦ 3;

Ἄς σταματήσουμε ἐδῶ. Γιὰ τὶς ἄνω εἰδικὲς λέξεις καὶ γιὰ ἄλλες ἀκόμα παρεμφερεῖς, διαβλέπει κανεὶς κοινὸ καὶ ἐνιαῖο τρόπο διαπλάσεως καὶ ἐπαληθεύσεως τῶν ἐννοιῶν τῶν; Καὶ ἐὰν ναί, ποιὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἦταν ὁ δημιουργὸς τῶν;

Πράγματι οἱ ἀνωτέρω εἰδικὲς λέξεις ἀκολουθοῦν ἓνα κοινὸν κανόνα σχηματισμοῦ καὶ συγχρόνως ἐπαληθεύσεως τῆς ἐννοίας τῶν. Ὁ κανὼν αὐτὸς διαφεύγει τῆς προσοχῆς τῶν γλωσσολόγων, διότι δὲν ἐμπίπτει στὶς κλασσικὲς γλωσσολογικὲς μεθόδους ποὺ χρησιμοποιοῦν. Εἶναι ὅμως κανὼν ἀπολύτως ἐπιστημονικὸς,

μὲ πλήρη ἀρμονικότητα, καὶ ἐλπίζω τοῦ λοιποῦ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸς καὶ νὰ ἐνσωματωθῇ μὲ τοὺς ἤδη γνωστοὺς γλωσσολογικοὺς κανόνες. Πρόκειται γιὰ κανόνα ἢ μέθοδο, ποὺ εἶναι ἤδη γνωστὴ στὴν μαθηματικὴ ἐπιστήμη, στὴν Ἀριθμητικὴ Ἀνάλυσι. Εἶναι ἡ γνωστοτάτη σὲ ὅλους, ἀπὸ τὰ παιδικὰ μαθητικά μας χρόνια, μέθοδος ἐπαληθεύσεως μιᾶς ἀριθμητικῆς πράξεως ἐνὸς οἰουδήποτε πολλαπλασιασμοῦ. Ὑπενθυμίζω λοιπόν, ὅτι γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς ἀλήθειας ἐνὸς πολλαπλασιασμοῦ χρησιμοποιοῦμε τὴν μέθοδο τῆς εὐρέσεως τοῦ ἀθροιστικοῦ μονοψηφίου ἀριθμοῦ τῶν ψηφίων ἐνὸς ἐκάστου ἀριθμοῦ, τόσον τοῦ πολλαπλασιαστοῦ καὶ πολλαπλασιαστέου ὅσον καὶ τοῦ προκύπτοντος ἀποτελέσματος, τοῦ «γινομένου» αὐτῶν καὶ τῆς τελικῆς συγκρίσεως γιὰ τὴν ταύτισι τῶν τελικῶν ὀρικῶν ἀριθμῶν. (Εἶναι ὁ γνωστὸς τρόπος μὲ τὸν σταυρὸ).

Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ μαθηματικὸς κανὼν ἐφαρμόζεται ἐπάνω στὶς εἰδικὲς προαναφερθεῖσες λέξεις, τόσο στὸ σχηματισμὸ τους ὅσο καὶ στὴν ἐπαληθευσί τους, ἔτσι ὥστε ἡ ἴδια ἡ λέξι νὰ λέγῃ ἀρκιβῶς αὐτό, ποὺ πράγματι ἐννοεῖ. Θεωροῦντες λοιπόν τις προαναφερθεῖσες λέξεις σὰν ἀριθμολέξεις καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀντιστοιχίας τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου μὲ τοὺς ἀριθμοὺς ἀποδεικνύομε ὅτι:

- 1) Ἡ λέξις «ΕΝ» παρέχει ἓνα τελικὸ μονοψήφιο ἀθροιστικὸ ὄριο τῶν ψηφίων της τό:

$$E+N = 5+50 = 55 \rightarrow 5+5 = 10 \rightarrow 1+0 = 1.$$

Πράγματι λοιπόν ἡ λέξις «ΕΝ» ταυτίζεται μὲ τὸν ἀριθμὸ 1. Ἄρα ἡ λέξις «ΕΝ» πλάσθηκε ἀπὸ κάποιο ἄγνωστο σοφὸ ἢ μύστη, ὥστε ἀπὸ μόνη της νὰ λέγῃ τὴν ἴδια τὴν ἐννοιά της.

- 2) Ἡ λέξις «ΜΟΝΑΣ» παρέχει ἓνα τελικὸ μονοψήφιο ἀθροιστικὸ ὄριο τῶν ψηφίων της τό:

$$M+O+N+A+\Sigma = 40+70+50+1+200 = 361 \rightarrow 3+6+1 = 10 \rightarrow 1+0 = 1.$$

Ἄρα ἡ λέξις «ΜΟΝΑΣ» πλάσθηκε ἀπὸ κάποιο σοφὸ ἢ μύστη ἔτσι, ὥστε ἡ ἴδια ἡ λέξις νὰ ταυτίζεται μὲ τὴν αὐτὴν ἐννοία τοῦ ἀριθμοῦ 1.

- 3) Ἡ λέξις «ΑΛΦΑ» παρέχει ἓνα τελικὸ μονοψήφιο ἀθροιστικὸ ὄριο τῶν ψηφίων της τὸν ἀριθμὸ 1, διότι εἶναι:

$$A+\Lambda+\Phi+A = 1+30+500+1 = 532 \rightarrow 5+3+2 = 10 \rightarrow 1+0 = 1.$$

Ἄρα καὶ ἡ λέξις ΑΛΦΑ εἶναι Ἑλληνικὰ πλασμένη καὶ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν «σημιτικὴν» ἀντίστοιχη λέξι (τὸ ἀντίστροφο πρέπει νὰ συμβαίνει).

- 4) Ἡ λέξις «ΠΡΩΤΗ» δίδει ἓνα τελικὸ μονοψήφιο ἀθροιστικὸ ὄριο τῶν ψηφίων της τό:

$$\Pi+P+\Omega+T+H = 80+100+800+300+8 = 1288 \rightarrow 1+2+8+8 = 19 \rightarrow 1+9 = 10 \rightarrow 1+0 = 1.$$

Πράγματι λοιπόν ἡ λέξις ΠΡΩΤΗ πλάσθηκε ἀπὸ κάποιο Ἑλληνα σοφὸ, κάποιον μύστη ἔτσι, ὥστε νὰ ταυτίζεται ἡ ἐννοιά της μὲ τὸν ἀριθμὸ 1.

- 5) Ἡ λέξις «ΜΝΑ» παρέχει τελικὸ μονοψήφιο ἀθροιστικὸ ὄριο τῶν ψηφίων της τό:

$$M+N+A = 40+50+1 = 91 \rightarrow 9+1 = 10 \rightarrow 1+0 = 1.$$

Πράγματι λοιπόν ἡ λέξις ΜΝΑ πλάσθηκε ἀπὸ κάποιον Ἑλληνα σοφὸ ἢ μύστη ἔτσι, ὥστε νὰ μιλάῃ ἀπὸ μόνη της καὶ νὰ λέγῃ ὅ,τι παριστάνει: κάποια μονάδα μετρήσεως.

- 6) Ἡ λέξις «ΤΑΛΑΝΤΟΝ» παρέχει τελικὸ μονοψήφιο ἀθροιστικὸ ὄριο τῶν ἀριθμογράμμάτων της τό:

$$\text{TALANTON} = 300+1+30+1+50+300+70+50 = 802-8+0+2 = 10-1+0 = 1.$$

Ἄρα καὶ ἡ λέξις *TALANTON* πλάσθηκε ἀπὸ κάποιο ἀρχαῖο Ἑλληνα σοφὸ ἢ μύστη ἔτσι, ὥστε νὰ μιλάη «ἀπὸ μέσα της» ὅτι παριστάνει κάποια μονάδα μετρήσεως.

[Ἐφιστῶ τὴν προσοχὴ τῶν μελετητῶν στὴν διάκρισι ποὺ γίνεται μεταξὺ τοῦ «μύστου» καὶ τοῦ «σοφοῦ». Ὁ μύστης, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι καὶ σοφός, «κουβαλάει» μέσα του καὶ τὶς διαφορὲς πρὸ αὐτοῦ ἀπόκρυφες ἀλήθειες τῶν Πρωθελλήνων, τὶς ὁποῖες καὶ διαιωνίζει].

- 7) Ἡ λέξις «*AMNOS*», ποὺ ἀπὸ τὴν παράδοσι προκύπτει ὅτι συμβολίζει μονάδα μετρήσεως ἠθικῶν ἀρχῶν, δίδει ἀθροιστικὸ τελικὸ μονοψήφιο ἀριθμὸ τόν:

$$A+M+N+O+\Sigma = 1+40+50+70+200 = 361-3+6+1 = 10-1+0 = 1.$$

Ἄρα καὶ ἡ λέξις αὕτῃ πλάσθηκε ἀπὸ κάποιο ἀρχαῖο Ἑλληνα σοφὸ ἢ μύστη, ὥστε νὰ συμβολίξῃ πράγματι κάποια μονάδα μετρήσεως.

- 8) Ἡ λέξις τῆς Κοσμοθεωρίας τοῦ Ἐμπεδοκλῆ «*ΣΦΑΙΡΟΣ*» παρέχει ἓνα τελικὸ ἀθροιστικὸ μονοψήφιο ὄριο τῶν ἀριθμογραμμάτων της τὸ:
- $$\Sigma+\Phi+A+I+P+O+\Sigma = 200+500+1+10+100+70+200 = 1081-1+0+8+1 = 10-1+0 = 1.$$
- Πράγματι ἡ συμβολικὴ λέξις «*Σφαῖρος*», ποὺ ἔπλασε ὁ Ἐμπεδοκλῆς, παριστάνει ἢ συμβολίζει αὐτὸ τοῦτο ποὺ ἤθελε νὰ συμβολίσῃ ὁ δημιουργὸς της, δηλαδὴ τὸ ΕΝ. Στὴν περίπτωσι δὲ αὕτῃ ἀνακαλύπτουμε ἀναντίρρητα καὶ τὸν ἴδιον τὸν «πατέρα» τοῦ σχηματισμοῦ τῆς λέξεως αὕτης, ποὺ εἶναι ὁ σοφὸς καὶ μύστης ἀρχαῖος Ἑλλήν, ὁ ὁποῖος διαιωνίζει παλαιότερες ἀπόκρυφες ἀλήθειες προγενεστέρων Ἑλλήνων μυστῶν.

- 9) Ἡ λέξις «*ΚΛΕΙΩ*», ποὺ παριστάνει στὴν ἀρίθμησι τῶν βιβλίων τοῦ Ἡροδότου τὸν ἀριθμὸ 1, δίδει τὸ κάτωθι τελικὸ ἀθροιστικὸ μονοψήφιο ὄριο τῶν ἀριθμογραμμάτων της:

$$K+A+E+I+O = 20+30+5+10+800 = 865-8+6+5 = 19-1+9 = 10-1+0 = 1.$$

Πράγματι ἡ λέξις *Κλειώ* συμβολίζει τὸν ἀριθμὸ 1. Ἔτσι καὶ οἱ Ἀλεξανδρινοὶ φιλόλογοι, ποὺ ἐχρησιμοποίησαν τὴν λέξι *ΚΛΕΙΩ* σὲ ἔνδειξι τοῦ ἀριθμοῦ 1, συνέχισαν τὴν μυστικὴν παράδοσι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφῶν ἢ μυστῶν.

- 10) Ἡ λέξις «*ΑΠΛΟΟΣ*» (ΟΥΣ) παρέχει ὡς τελικὸ ἀθροιστικὸ μονοψήφιο ὄριο τὸν ἀριθμὸ:

$$A+\Pi+\Lambda+O+O+\Sigma = 1+80+30+70+70+200 = 451-4+5+1 = 10-1+0 = 1.$$

Πράγματι, ἡ λέξις *ΑΠΛΟΟΣ*(ΟΥΣ) περιέχει καὶ τὸν συμβολισμό τοῦ ἀριθμοῦ 1.

- 11) Ὅμοίως ἐργαζόμενοι διαπιστώνουμε ὅτι καὶ οἱ λέξεις «*ΔΥΑΣ*», «*ΔΙΤΤΟΣ*», «*ΔΙΠΛΟΥΣ*», «*ΔΥΪΚΟΣ*» ἐμπεριέχουν τὸν ἀριθμὸ 2.

- 12) Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὶς λέξεις «*ΤΡΕΙΣ*», «*ΤΡΙΓΩΝΟΣ*» (ἀριθμός), οἱ ὁποῖες ἀποδεικνύεται ὅτι ἐμπεριέχουν μέσα τους τὸν ἀριθμὸ 3.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω λίγα παραδείγματα τοῦ τρόπου σχηματισμοῦ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν Ἑλληνικῶν λέξεων συνάγονται τὰ κάτωθι συμπεράσματα:

Στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὑπάρχουν λέξεις πολλές, οἱ ὁποῖες περιέχουν καὶ φιλοσοφικοὺς συμβολισμοὺς καὶ ἐπλάσθησαν ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες σοφοὺς ἢ μύστες μὲ τὸν αὐτὸ χαρακτηριστικὸν τρόπο: τῆς **μα-**

θηματικής έναρμονίσεως. Ἐπὶ αὐτὰς τὰς λέξεις ὁ λαός, ὅσες ἔκρινε ὅτι τὸν ἐξυπηρετοῦσαν καὶ ἦσαν εὐχρηστες, τὰς ἀπεδέχθη, τὰς ἔκανε κτῆμα τοῦ καὶ πλέον τὰς χρησιμοποιοῦσε εὐρύτατα στὶς συνεννοήσεις καὶ συναλλαγές τοῦ, δίχως νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ πῶς δημιουργήθηκαν ἢ τί εἶδους φιλοσοφικὲς ἐννοιες ὑπέκρυπταν. Ὅσες ὅμως δὲν ἐθεωρήθησαν εὐχρηστες δὲν τὰς ἔκαμε κτῆμα τοῦ, καὶ ἔτσι αὐτὰς περιορίσθησαν στὴν περιοχὴ τῆς φιλοσοφικῆς θεωρήσεως (ὅπως εἶναι ἡ λέξις *Σφαῖρος* τοῦ Ἐμπεδοκλῆ, παρ' ὅλο πού κι' αὐτὴ ταυτίζεται ἀριθμητικὰ καὶ γραμματικὰ μὲ τὸ ΕΝ, τὴν Μονάδα, τὴν ὁποία καὶ ὑποδηλοῖ).

Ἐνα ἄλλο σοβαρώτατο συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἔρχεται σὲ πλήρη ἐπιβεβαίωσι τῶν διαλαμβανομένων στὶς παρουσιασθεῖσες ἤδη ἀπόψεις τῶν κ.κ. Ἀπ. Γάτσια καὶ Ἡλ. Λ. Τσατσόμοιρου («Δαυλός», τεύχος 94' 1989) καὶ τὸ ὁποῖο ἔχει μεγάλη ἀποδεικτικὴν ἰσχὺ, εἶναι καὶ τὸ κατωτέρω: Οἱ Ἰνδοευρωπαϊζόντες γλωσσολόγοι ἀναφέρουν ἓνα κλασσικὸ παράδειγμα τῆς ἐμφάνισεως λεξιλογικῶν καὶ δομικῶν ὁμοιοτήτων σὲ πολλὰς γλῶσσες, ἐπικαλούμενοι τὰς ὀνομασίες στοὺς διάφορους λαοὺς τοῦ ἀριθμοῦ 3. Ἡ Ἑλληνικὴ λέξις εἶναι «*ΤΡΕΙΣ*» καὶ παρουσιάζει μεγάλῃ συγγένειά μὲ τὴς Γαλλικὴν «*TROIS*», Ἀγγλικὴν «*THREE*», Γερμανικὴν «*DREI*», Γοτθικὴν «*TREIS*», Λιθουανικὴν «*TRUS*», Λατινικὴν «*TRES*», ἀρχαίαν Ἰνδικὴν «*TRAYAS*» ἢ «*TRINY*» (ἢ «*TRI*» κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα μ.Χ.: βλ. «*Ἱστορία τῶν Ἀριθμῶν*», G. Ifrah σελὶς 250). Ἀπ' αὐτὴ δὲ τὴν συγγένειά ἀπεδείκνυνται ὅτι οἱ γλῶσσες αὐτὰς ἀνήκουν σὲ μιὰ «ἀρχικὴ μητέρα γλῶσσα», πού ὅλως αὐθαίρετα ὠνόμασαν μὲ τὸ ὄνομα-φάντασμα «Ἰνδοευρωπαϊκή».

Ὅμως ὕστερα ἀπὸ τὴν προαναφερθεῖσα ἀποκάλυψι-ἀπόδειξι, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ λέξις «*ΤΡΕΙΣ*» ἐπλάσθη μὲ ἀπολύτως καθωρισμένο τρόπο, μὲ μαθηματικὴν ἀρμονία τέτοιαν πού ἡ ἴδια ἡ λέξις «*Τρεῖς*» νὰ ταυτίζεται γραμματικὰ καὶ ἀριθμητικὰ μὲ τὸν ἀριθμὸ 3, τὸ ἄνω παράδειγμα ἐπιβεβαιώνει μὲν τὴν ὑπαρξὶ συγγενείας ἀλλὰ (ἀντιθέτως πρὸς τὰς δοξασίας τῶν Ἰνδοευρωπαϊστῶν) καταρρίπτει ὅλες τὰς φαντασιώσεις καὶ ἀποκαθιστᾷ τὸν πραγματικὸ πλάστη αὐτῶν. Διότι, ἐνῶ ἡ Ἑλληνικὴ λέξις «*ΤΡΕΙΣ*» εἶναι ἀπόλυτα ἀρμονικὰ πλασμένη μὲ πλήρη μαθηματικὴ μέθοδο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας σοφοὺς ἢ μύστες, ἀντίθετα οἱ ἀντίστοιχοι πρὸς αὐτὴν λέξεις τῶν ἄλλων λαῶν εἶναι σὲ σύγκρισιν μὲ τὴν ἑλληνικὴν **παραμορφωμένες** ἀνάλογα μὲ τὰς γλωσσικὰς ἱκανότητες αὐτῶν καὶ δὲν διαθέτουν αὐτὸν τὸν μαθηματικὸν συμβολισμόν πού διαθέτει ἡ Ἑλληνικὴ λέξις. Καί, ὅπως εἶναι φυσικόν, ἡ παραμόρφωσις ἐνὸς πράγματος ἢ λέξεως ἔπεται τῆς ἀρμονικῆς μορφοποιήσεως πράγματος ἢ λέξεως. Ἀρα ὅλες οἱ συγγενεῖς ἄνω λέξεις προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν λέξιν «*ΤΡΕΙΣ*», τὴν ὁποία οἱ νεώτεροι χρήστες τῆς παραμόρφωσαν κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τοὺς.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς φαινόμενο παρουσιάζεται καὶ στὴν Ἑλληνικὴν λέξιν «*ΕΝ*». Ἡ λέξις «*ΕΝ*», ὅπως ἔχει ἀνωτέρω ἀποδειχθῇ, εἶναι μιὰ λέξις πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνας φιλόσοφοι γιὰ νὰ ἐκφράσουν καὶ νὰ συμβολίσουν τὰς κοσμογονικὰς τοὺς δοξασίας, εἶναι μιὰ λέξις πού ἐπλάσθη ἀπὸ τοὺς ἴδιους μὲ μαθηματικὴν ἀρμονίαν τέτοια, πού ταυτόχρονα νὰ ὑποδηλοῖ τὸν ἀριθμὸ 1. Οἱ διαφορὰς συγγενεῖς πρὸς αὐτὴν λέξεις ἄλλων ξένων γλωσσῶν, ὅπως εἶναι ἡ Γαλλικὴ *UN*, ἡ Ἀγγλικὴ *ONE*, ἡ Ἰταλικὴ *UNO*, ἡ Ἰνδικὴ *EKA*, ἡ Γερμανικὴ *EIN* κλπ., εἶναι ὅλες τοὺς παραμορφώσεις τῆς ἀρμονικῆς-μαθηματικῆς σχηματισμένης Ἑλληνικῆς λέξεως «*ΕΝ*». Καμμιά ὅμως ἀπολύτως δὲν ἔχει τὸν τρόπο σχηματι-

σμοῦ καὶ τὴν μαθηματικὴ ἁρμονία τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως.

Πῶς λοιπὸν καὶ μὲ βάσι ποιά κριτήρια ἢ φαινόμενα ὑποστηρίζουν μερικοὶ τὴν ὑπαρξὶ τοῦ φαντάσματος τῆς «Μητέρας Ἰνδοευρωπαϊκῆς Γλώσσας», ἀφοῦ ὅλα ἀποδεικνύουν ὅτι τέτοιο πρᾶγμα εἶναι μιὰ ἐσκεμμένη πιθανῶς φάρσα, μιὰ ἐπιστημονικὴ ἀπάτη; Ἡ χρονικὴ προτεραιότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐναντι πάσης ἄλλης γλώσσας ἀποδεικνύεται καὶ μαθηματικῶς.

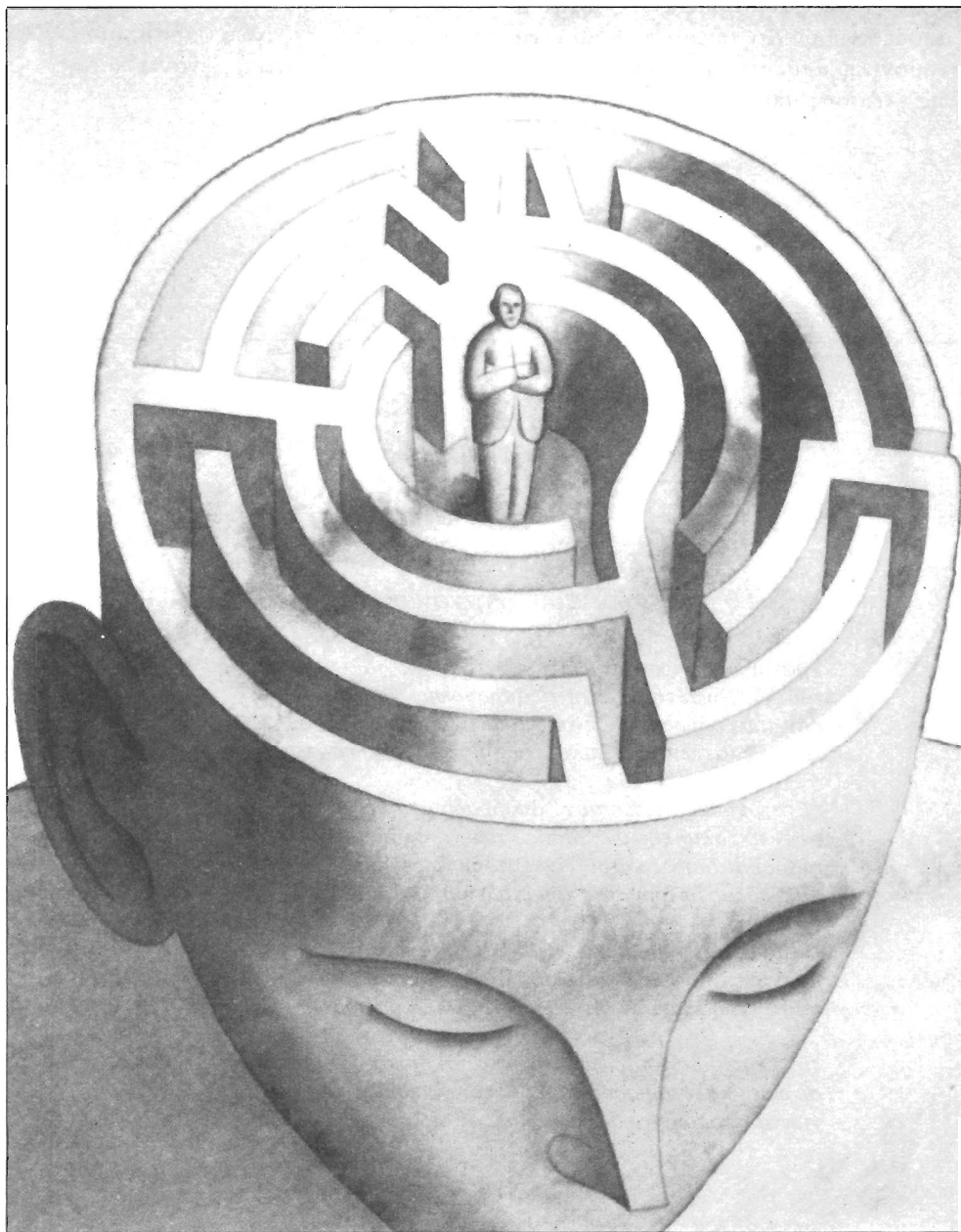
ΝΙΚΗ ΚΑΤΣΙΚΑΔΗ
Τὸ τραγούδι τοῦ Ἀργοναύτη

*Τραγούδι καλοκαιρινὸ ριγμένο στ' ἀκρογιάλι
τοῦ Ἀργοναύτη ἢ φωνὴ τ' ἀκρόπρωρο χαϊδεύει
σὰν τοῦ ζεφύρου τὴν πνοή, πού ἔρχεται ἀγάλι
καὶ τῶν ἱστίων τ' ἄσπιλο στὰ ξάρτια ἀναδεύει.*

*Ἔτσι, καθὼς βυθίζεται τ' ἀπόβραδο ἀνάρια
στὴν ἀγκαλιὰ τῆς θάλασσας ντυμένο στὴν προφύρα,
οἱ διαβατάρηδες καιροὶ ἀναζητοῦν τὰ χνάρια
μιᾶς δόξας ὑπερούσιας πού ἔταξεν ἡ Μοῖρα.*

*Παῖνες καὶ χερουβικά, τύμβοι, βωμοὶ καὶ σκῆπτες,
μάρτυρες, ἥρωες, θεοὶ εὐλαβικὰ περνᾶνε
κι ἀπ' τοῦ Μαγιοῦ τὴν ροδαυγὴ χιλιάδες δροσουλίτες*

*τῆς λευτεριάς τὸ ἄρωμα ἀσίγαστα σκορπᾶνε
σὲ ὥρες καλοσήμαδες, πού οἱ θεοὶ ὀρίζουν,
γιὰ νὰ μποροῦν τ' ἀδέλφια μας, οἱ σκλάβοι, νὰ ἐλπίζουν...*

ΝΙΤΣΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ*

Μέχρι ποίου σημείου ή τεχνητή εϋφυΐα μπορεῖ νὰ φθάσῃ ἢ νὰ ὑπερβῇ τὴν φυσική;

Οἱ μεγάλες δυνατότητες τοῦ νευρωνικοῦ ὑπολογιστοῦ

“Όταν ὁ Τσάρλς Μπάμπατζ προσπαθοῦσε ἐπὶ σειρὰ δεκαετιῶν νὰ κατασκευάσῃ «μία μηχανὴ τοῦ πλέον γενικοῦ τύπου», δηλαδὴ οὐσιαστικά ἓνα προγραμματιζόμενὸ ὑπολογιστὴ, μὲ σκοπὸ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἄνθρωπο *ἀπὸ τῆς ἐργασίας ποὺ βρίσκονται στὰ κατώτερα σκαλοπάτια τῆς πνευματικῆς ἀπασχόλησης*», ὅπως ἔγραφε, ἀσφαλῶς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ προβλέψῃ τὴν καταπληκτικὴ, ὅσο καὶ ραγδαία ἐξέλιξῃ τῆς μηχανῆς αὐτῆς, ἢ ὅποια ἔφθασε στὸ σημεῖο, ὅχι μόνον νὰ ἐκτελῇ προγράμματα, ἀλλὰ καὶ νὰ φιλοδοξῇ νὰ ἀπομιμηθῇ τὴν ἀνθρώπινη διανοητικὴ λειτουργία. Πράγματι ἡ νέα γενεὰ ὑπολογιστῶν, ἢ ὅποια εὑρίσκεται ἀκόμῃ εἰς τὰ ἐργαστήρια μεγάλων ἐρευνητικῶν κέντρων, «ἐνσαρκώνει» τὸ τολμηρὸ ὄνειρο τῶν ἐπιστημόνων νὰ ἐπιτύχουν τὴν πολυθρύλητη τεχνητὴ νοημοσύνη.

Φαίνεται ὅμως, ὅτι τὸ θέμα δὲν εἶναι τόσο ἀπλό, ὅσο ἀρχικῶς εἶχε θεωρηθῇ, ὅταν ὁ Marvin Minsky, διευθυντὴς τοῦ σχετικοῦ ἐρευνητικοῦ προγράμματος εἰς τὸ MIT, προέβλεπε κατὰ τὸ 1970 ὅτι *«ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς θὰ ἔχῃ λυθῇ τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας τεχνητῆς νοημοσύνης»*, δεδομένου ὅτι μετὰ δεκαπενταετεῖς ἔρευνες ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι *«τὸ πρόβλημα τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης εἶναι ἓνα ἐκ τῶν δυσκολωτέρων, τὰ ὅποια ἀντιμετώπισέ ποτε ἡ ἐπιστήμη»*. Πράγματι μετὰ ἀπὸ μία σειρὰ πειραμάτων, τὰ ὅποια ἐνέπνευσαν αἰσιοδοξία εἰς τοὺς ἐπιστήμονες, ἄρχισαν νὰ ἀνακύπτουν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια.

Ἡ πρώτη δυσκολία ἀνεφάνη, ἐξ ὧσων γνωρίζομε, ὅταν ἀπέτυχαν νὰ ἐκπονήσουν ἓνα πρόγραμμα κατανόησεως μιᾶς ἀπλῆς παιδικῆς ἱστορίας. Διεπιστώθη, ὅτι εἶναι πολὺ δυσκολώτερο, ἀπὸ ὅσο ἀνεμένετο, νὰ τυποποιηθῇ αὐτό, ποὺ συνήθως ἀποκαλοῦμε «κοινὴ λογικὴ». Δὲν ἦταν ἀπλῶς θέμα ἱκανοποιήσεως λίγων χιλιάδων γεγονότων, ὅπως παλαιότερα εἶχε ἐλπίσει ὁ Minsky. Κατόπιν αὐτοῦ τὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος μετετοπίσθη εἰς τὴν ἔρευνα τοῦ τρόπου λειτουργίας τῆς κοινῆς λογικῆς.

Εἰς τὸ σημεῖο αὐτὸ ἴσως δὲν εἶναι ἄσκοπο νὰ ἀναφερθοῦν μερικὲς γενικὲς ἀρχὲς τῆς λειτουργίας ἑνὸς ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστοῦ. Οἱ συμβατικοὶ ὑπολογισταὶ ἔχουν τὴν δυνατότητα ἐπεξεργασίας προβλημάτων, τὰ ὅποια ἐπιδέχονται αὐστηρῶς μαθηματικὴ διατύπωση, καὶ τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ περιγραφῇ ἡ βῆμα πρὸς βῆμα διαδικασία ἐπιλύσεων, δηλαδὴ ὁ ἀντίστοιχος ἀλγόριθμος. Χάρης εἰς τὴν ἱκανότητά των νὰ ἐκτελοῦν τὰ διάφορα βήματα μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα καὶ ἀπόλυτὴ ἀκρίβεια, διατρέχουν σὲ ἐλάχιστο χρόνον ὅλες τῖς φάσεις τῆς ἐπιλύσεως

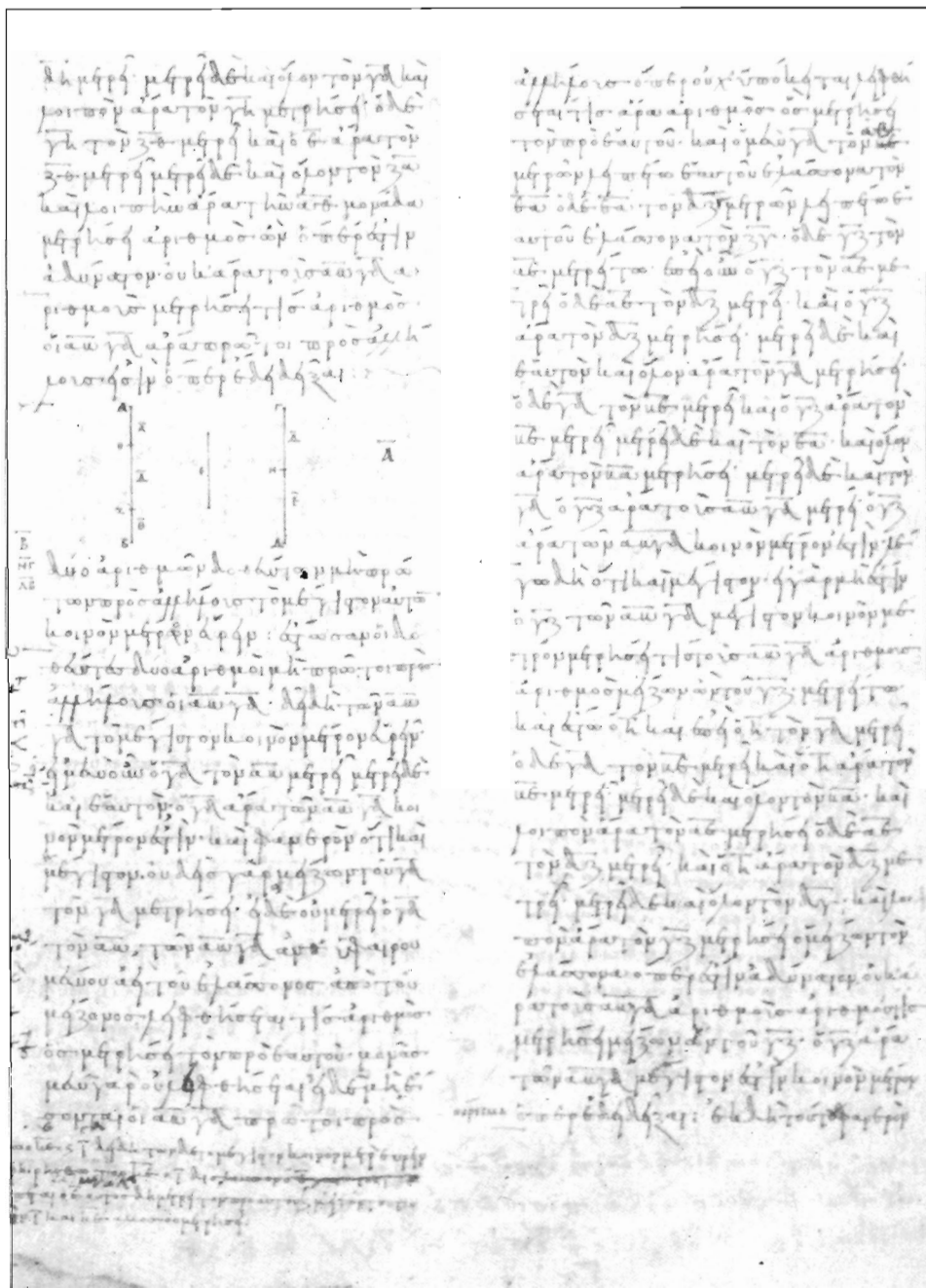
* Ἡ κ. Νίτσα Ἀργυροπούλου - Σταθοπούλου εἶναι Πολιτικὸς Μηχανικὸς καὶ συνεργάτις τοῦ «Δ» σὲ ἐπιστημονικὰ θέματα.

ένος προβλήματος, για τὸ ὁποῖο ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος χρειάζεται νὰ δαπανήσῃ ἀσυγκρίτως περισσότερο χρόνο καὶ νὰ καταβάλῃ πολὺ κόπο, ἐνῶ ἐνεδρεύει συνεχῶς ὁ κίνδυνος λαθῶν. Ἡ ἐσωτερικὴ τῶν δομῇ καὶ οἱ μέθοδοι λειτουργίας εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀπλὲς τόσο σὲ ἓνα προσωπικὸν ὑπολογιστὴ ὅσο καὶ σὲ ἓνα γιγάντιο μεγαῦπολογιστή. Ἐκτελοῦν μὲ ἀπλοῖκὸ τρόπο τὰ καθήκοντά των, ἀκολουθώντας τὶς ἐντολὰς ποὺ ἔχουν λάβει καὶ μὲ τὴν συγκεκριμένη διαδικασία μονίμως, τόσο γιὰ τὸ πολυπλοκώτερο ὅσο καὶ γιὰ τὸ ταπεινότερο τῶν καθηκόντων τους, ὅπως εἶναι, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἄθροιση δύο μονοψηφίων ἀριθμῶν.

Ἡ λειτουργία αὐτὴ τῶν ὑπολογιστῶν ὅμως εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες λογικὲς διεργασίες. Οἱ ἐπιστήμονες κατὰ τὴν ἔρευνα τοῦ μηχανισμοῦ κατανόησεως διεπίστωσαν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι σχηματίζουν εἰκόνες καὶ τὶς συγκρίνουν μὲ τρόπο, ὁ ὁποῖος δὲν μπορεῖ νὰ συλληφθῇ ἀπὸ ὅσονδήποτε μεγάλο πλῆθος διαδικασιῶν σχετιζομένων μὲ τυπικὲς συμβολικὲς περιγραφὰς καὶ κανόνες, σὰν αὐτοὺς ποὺ ἀκολουθοῦν οἱ ὑπολογισταί. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ λογικῆς ἀνθρώπου καὶ ὑπολογιστοῦ προβάλλει ἀνάγλυφον εἰς τὸ γνωστὸ πρόβλημα τῆς ἀναγνώσεως εἰκόνων. Ἡ ἀναγνώριση ἑνὸς ἀντικειμένου ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἢ τὴν ὁμοιότητα μεταξὺ δύο διαφορετικῶν εἰκόνων τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου φαίνεται ὡς μία ἀπλὴ διανοητικὴ λειτουργία γιὰ ἓνα ἄνθρωπο. Ἐπειδὴ ὅμως πρόκειται γιὰ πρόβλημα μὴ ἐπιδεχόμενο μαθηματικὴ διατύπωση, ὁ ὑπολογιστὴς ἀδυνατεῖ νὰ τὸ ἐπιλύσῃ. Αὐτὸς ἔχει συνηθίσει νὰ ἐργάζεται μὲ σχέδιο καθωρισμένο βάσει ἀντικειμενικῶν χαρακτηριστικῶν, τὸ ὁποῖο συγκρίνει βάσει ἀντικειμενικῶν κριτηρίων μὲ τὸ σύνολο τῶν χαρακτηριστικῶν ποὺ ὀρίζουν τὸ ἄλλο σχέδιο. Πρόκειται γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς ἀναλογικῆς ἀναγνώσεως. Ἡ τελευταία ἔκδοσις τοῦ "Hand-book of Artificial Intelligence" σημειώνει: *«Πολλὲς διαδικασίες-κλειδιά, ὅπως ἡ ἀναγνώριση προσώπων, εἶναι ἀκόμη αἰνίγματα. Παρ' ὅτι γίνονται τόσον ἀσυναίσθητα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἐν τούτοις ἱκανὰ ὑπολογιστικὰ συστήματα δὲν ἔχουν ἀξιωθῇ νὰ τὸ κάνουν»*. Ὅπως βλέπομε λοιπόν, ὅλα τὰ προβλήματα τῆς τεχνητῆς εὐφυΐας εἶναι παραλλαγὰς ἑνὸς βασικοῦ προβλήματος συνισταμένου εἰς τὴν ἀκριβῆ γνώση τῆς φύσεως τῆς κοινῆς λογικῆς, ἢ ὁποία πρέπει νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ ὡς ἓνα εὐρὺ σύνολο προτάσεων, πεποιθήσεων, κανόνων, γεγονότων καὶ διαδικασιῶν.

Ἀπὸ τίς ἕως τώρα μάταιες προσπάθειες στὸν τομέα τῆς τεχνητῆς εὐφυΐας ἀνεδύθη προσφάτως ἓνα νέο πεδῖον, ἡ «μηχανικὴ τῆς γνώσεως». Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν εἰς τὸ πεδῖον αὐτὸ εἶναι τὸ λεγόμενο expert system, ἓνας ὑπολογιστής, εἰς τὴν τεραστία μνήμη τοῦ ὁποῖου ἀποθηκεύεται πληθώρα εἰδικῶν πληροφοριῶν καὶ γενικῶν κανόνων, βάσει τῶν ὁποίων ἐξάγονται συμπεράσματα κατόπιν ἐπεξεργασίας τῶν πληροφοριῶν. Οἱ μηχανικοὶ τῆς γνώσεως ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν ἀνακαλύψει, πῶς σὲ τομεῖς ἀποκομμένους ἀπὸ τὴν καθημερινὴ κοινὴ λογικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ ἐπαφῇ ἓνα μηχανήμα μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ expert system μπορεῖ νὰ συμπεριφερθῇ ὡς εἰδήμων. Καὶ ἐν μέρει ἐδικαιώθησαν. Ἐπέτυχαν ἐντυπωσιακὰ ἀποτελέσματα διὰ τῆς δημιουργίας προγραμμάτων ἱκανῶν νὰ δίδουν ἱατρικὰς διαγνώσεις βάσει ἐργαστηριακῶν ἀναλύσεων, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπολογίζουν τὸν βαθμὸ ἀξιοπιστίας τῆς διαγνώσεώς των. Τὰ μηχανήματα αὐτὰ σχεδὸν ἐσκέπτοντο!

Παρὰ ταῦτα οὐδέποτε ἐξεδήλωσαν γνησίως εὐφυῆ συμπεριφορά. Παρ' ὅτι ἄ-

Ὁ ἀρχαιότερος ἀλγόριθμος: Σελίδα χειρογράφου τοῦ 10ου αἰῶνος τῶν «Στοιχείων» τοῦ Εὐκλείδου (3ος π.Χ. αἰών). Χρησιμοποιεῖται ἀκόμη σήμερα ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες τῆς πληροφορικῆς στὸ πρόγραμμα “BASIC”!

πεδείχθησαν εξ ἴσου καλὰ ἢ καὶ ἀνώτερα τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐφαρμογὴν κανόνων, ποτὲ δὲν κατάρθωσαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν εἰκόνα ἢ τὴν φωνὴ ἑνὸς προσώπου. Τὴν ἀποτυχία αὕτῃ ἀποδίδουν οἱ ἐρευνηταὶ κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν ἰδίαν τὴν φύσιν τῆς γνώσεως. Διεπιστώθη, ὅτι πρακτικῶς διακρίνονται δύο τύποι ἐξειδικευμένης γνώσεως. Ὁ πρῶτος τύπος συνίσταται εἰς τὴν εὐρέως διαδεδομένη γνώση, τὴν περιεχομένην εἰς τὰ ἐγχειρίδια, τὰ περιοδικὰ καὶ τὶς διαλέξεις τῶν καθηγητῶν. Ὁ δεύτερος τύπος γνώσεως εἶναι ἡ ἐμπειρικὴ γνώση, ἡ τέχνη τῆς ὀρθῆς προβλέψεως, τὴν ὁποίαν ἕνας εἰδήμων ἔχει ἀποκτήσει μετὰ ἀπὸ μακροχρόνια ἄσκηση. Οἱ εἰδήμονες διαθέτουν καὶ τοὺς δύο τύπους γνώσεως, ἰδιαίτερος δὲ τὸν δεύτερο σὲ μεγάλῳ βαθμῷ. Διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἀποτυχίας καὶ τῆς ἐπιτυχίας λαμβάνουν αἴσθησι τοῦ προβλήματος καὶ ἀναγνωρίζουν, πότε πρέπει νὰ ἀκολουθήσουν ἢ νὰ παραβοῦν τοὺς κανόνες. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο σχηματίζουν ἕνα δικό τους σύνολο κανόνων, τὸ ὁποῖο ἐπιπροστίθεται εἰς τὴν ἀπλὴ βιβλιακὴ γνώση ἑνὸς ἀρχαρίου. Οἱ μηχανικοὶ τῆς γνώσεως ἐπίστευσαν κατ' ἀρχήν, ὅτι δὲν εἶχαν παρὰ νὰ προσπαθήσουν νὰ ἐξαγάγουν τοὺς κανόνες αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς εἰδήμονες καὶ νὰ τοὺς τροφοδοτήσουν εἰς τοὺς ὑπολογιστές.

Ἡ ἄποψη αὕτῃ δὲν εἶναι νέα. Ἀπεναντίας αὕτῃ ἀνάγεται εἰς τὴν αὐγὴ τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν ὁ Σωκράτης προσπαθοῦσε νὰ ἐκμαιεύσῃ καὶ νὰ ἐλέγξῃ τοὺς κανόνες εἰδημόνων. Σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς πρώτους διαλόγους του, τὸν «Εὐθύφρονα», ὁ Πλάτων περιγράφει τὴν συνάντησιν μεταξὺ Σωκράτους καὶ Εὐθύφρονος, γνωστοῦ Ἀθηναίου «προφήτου» καὶ συνεπῶς εἰδήμονος εἰς τὸν τομέα τοῦ «ὀσίου». Ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ τὸν Εὐθύφρονα πῶς ἀναγνωρίζει τὸ *ὄσιον*. Αὐτὸς ὅμως, ἀντὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς κανόνες βάσει τῶν ὁποίων τὸ ἀναγνωρίζει, κάνει ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ κάθε εἰδήμων, δηλαδὴ δίδει παραδείγματα ἀπὸ τὸ πεδῖον τῆς ἐμπειρίας του· εἰς τὴν περίπτωσιν αὕτῃ καταστάσεις κατὰ τὸ παρελθόν, κατὰ τὶς ὁποῖες ἄνθρωποι καὶ θεοὶ ἔχουν κάνει πράξεις κατὰ γενικὴ ὁμολογία ὅσιες. Ὁ Σωκράτης ἐπιμένει εἰς ὅλον τὸν διάλογο νὰ ζητᾷ ἀπὸ τὸν Εὐθύφρονα τὴν διατύπωση κανόνων, ἀλλὰ, παρ' ὅτι αὐτὸς δηλώνει ὅτι γνωρίζει νὰ διακρίνῃ τὶς ὁσίες ἀπὸ τὶς ἀνόσιες πράξεις, δὲν μπορεῖ νὰ δηλώσῃ τοὺς κανόνες ποὺ γενικεύουν τὶς κρίσεις του.

Σήμερα, 2000 ἔτη ἀργότερα, ἡ ἐρευνα κτήσεως τῆς γνώσεως ἀντιμετωπίζει τὸ ἴδιον ἀκριβῶς πρόβλημα: Παρ' ὅτι δὲν μένει πλέον καμμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ γνώση συνίσταται εἰς τὴν ἐφαρμογὴ πολυπλόκων διανοητικῶν διεργασιῶν ἐπὶ τεραστίου συνόλου πληροφοριῶν, ἐν τούτοις οἱ εἰδήμονες ἀδυνατοῦν νὰ διατυπώσουν τοὺς κανόνες, βάσει τῶν ὁποίων ἀποφαίνονται. Ἐπιτυχῶς ἐλέγχθη ἀπὸ τὸν Feigenbaum, ἐρευνητὴ εἰς τὸν τομέα τοῦ expert system: «*Ἡ γνώση ἑνὸς εἰδήμονος εἶναι ἀτελής καὶ ἐν μέρει μόνον καθωρισμένη, διότι αὐτὸς δὲν γνωρίζει πάντα καὶ ἐπακριβῶς τί γνωρίζει εἰς τὸν τομέα του. Ὁ μηχανικὸς τῆς γνώσεως ἐπιβάλλεται νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ θυμηθῇ αὐτὸ ποὺ κάποτε ἐγνώριζε*». Κάθε φορὰ δὲ ποὺ ὁ Feigenbaum ἐπρότεινε ὠρισμένους κανόνες εἰς ἕναν εἰδήμονα καὶ τὸν ἐρωτοῦσε ἂν τοὺς χρησιμοποιοῦσε εἰς τὸν τομέα του, ἐλάμβανε τὴν ἀπάντησιν: «*Ναί, ἀλλὰ ἂν ἐφαρμοσθοῦν σὲ πληθώρα περιπτώσεων, διαπιστώνεται ὅτι τελικὰ οἱ κανόνες αὐτοὶ δὲν ἰσχύουν κατὰ τρόπο γενικό. Κάθε περίπτωσις ἢ ὁμάδα περιπτώσεων ἀντιμετωπίζεται διαφορετικὰ*». Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ μᾶς ἐνθυμίζει καὶ πάλι τὴν στιχομυθίαν Σωκράτους· Εὐθύφρονος. Καὶ ὁ Feigenbaum σχολιάζει

ἐκπληκτος: «Κατόπιν αὐτοῦ ἡ γνώση ἀπειλεῖ νὰ γίνη δέκα χιλιάδες εἰδικές περιπτώσεις».

Μέσα στὰ πλαίσια τῶν προσπαθειῶν δημιουργίας μηχανικῆς εὐφυΐας οἱ ἐπιστήμονες τοῦ τομέως αὐτοῦ συνέταξαν πρόγραμμα ἐκμάθησεως σκακιοῦ. Τὸ πρόγραμμα τροφοδοτήθηκε μὲ τοὺς κανόνες τοὺς ὁποίους διετύπωσαν πρωταθληταὶ τοῦ εἴδους. Τὸ παιγνίδι ὅμως, τὸ ὁποῖο παρήχθη μεταξὺ τοῦ ὑπολογιστοῦ καὶ τῶν συμπαικτῶν του, δὲν ἦταν ποτὲ σὲ πρωταθλητικὸ ἐπίπεδο. Τὸ πρόγραμμα δὲν κατῴρθωσέ ποτε νὰ κερδίσῃ τοὺς εἰδήμονες, τῶν ὁποίων οἱ κανόνες ἦσαν ἡ ψυχὴ τοῦ προγράμματος. Τὸ πρόγραμμα σκακιοῦ ἐνίκησε μία μόνον φορὰ ἓνα πρωταθλητὴ, ἀλλὰ αὐτὸς τὸ ἐνίκησε ἐν συνεχείᾳ σὲ ἑξὶ παιγνίδια. Μετὰ ἀπὸ 35 ἔτη προσπαθειῶν τὸ πρόγραμμα εἶναι ἱκανὸ νὰ νικήσῃ ὁποιονδήποτε ἐρασιτέχνη παίκτη καὶ νὰ δώσῃ ἓναν καλὸ ἀνταγωνιστὴ σὲ καλυτέρους παίκτες. Σαφῶς δὲν εἶναι πρωταθλητῆς. Καί ἄλλοι συναντᾶται τὸ ἴδιο ἐμπόδιο: οἱ εἰδήμονες ἀδυνατοῦν νὰ περιγράψουν τὴν διανοητικὴ ἐργασία, βάσει τῆς ὁποίας παίζουν τὸ παιγνίδι. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἡ ἴδια ἱστορία ἐπανελήφθη καὶ εἰς κάθε τομέα τοῦ ἐπιστητοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάρχουν εἰδήμονες. Ὁ ὑπολογιστὴς τὰ καταφέρνει καλύτερα ἀπὸ ἓναν ἀρχάριο, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ ἀνταγωνισθῇ τοὺς εἰδήμονες τοῦ τομέως.

Ἐν ὅψει αὐτοῦ τοῦ ἀδιεξόδου ἦταν ἀπαραίτητο νὰ ἐξετασθῇ μὲ νέο πνεῦμα τὸ πρόβλημα: τί ἐστὶ γνώση καὶ τί χαρακτηρίζει τὸν εἰδήμονα. Θὰ πρέπει νὰ προετοιμασθοῦμε μᾶλλον νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴν παραδοσιακὴ ἰδέα, ὅτι ἓνας ἀρχάριος ἀρχίζει μὲ εἰδικές περιπτώσεις καὶ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως καταλήγει εἰς πολυπλόκους κανόνες. Θὰ μπορούσε νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ γνώση κινεῖται κατὰ τὴν ἀντίθετον κατεύθυνση, ἥτοι ἀπὸ ἀφηρημένους κανόνες πρὸς εἰδικές περιπτώσεις. Δεδομένου λοιπὸν ὅτι ἡ στενωπὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν τεχνητὴ εὐφυΐα ἐντοπίζεται εἰς τὸν τρόπο προσκλήσεως τῆς γνώσεως, σκόπιμο εἶναι νὰ περιγράψουμε τὴν διαδικασία, διὰ τῆς ὁποίας ἓνας ἐνηλὶς ἀποκτᾷ γνώση. Ἡ διαδικασία αὕτη περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς πέντε στάδια:

Στάδιο πρῶτο (ἀρχάριος): Ὁ ἀρχάριος ἀκολουθεῖ τοὺς κανόνες, πού ἐδιδάχθη εἰς τὸν ὑπὸ ἐκμάθησιν τομέα (ὁδήγησιν, σκάκι κτλ.). Κρίνει τὴν ἐπίδοσίν του μόνον ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον πιστὰ ἀκολουθεῖ τοὺς κανόνες.

Στάδιο δεύτερο (προωδευμένος ἀρχάριος): Ὁ προωδευμένος ἀρχάριος ἀποκτᾷ ἐμπειρίαν διὰ τῆς μελέτης συγκεκριμένων παραδειγμάτων, τὰ ὁποῖα συναντᾷ κατὰ τὴν θητεία του εἰς τὸν τομέα. Ἡ ἀπόδοσίν του ἔχει βελτιωθῇ, ἀλλὰ παραμένει ἀργὸς καὶ ἀσυντόνιστος εἰς τὴν δράσιν του. Θεωρεῖ ὅτι τὸ κύριο καθῆκον του εἶναι νὰ ἀκολουθῇ σωστὰ τοὺς κανόνες, καὶ δὲν αἰσθάνεται εὐθύνη γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δράσεώς του.

Στάδιο τρίτο (ἐπαρκῆς, ἱκανός): Αὐξανομένης τῆς ἐμπειρίας, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιλέγῃ στόχους καὶ σχέδιο δράσεως. Αἰσθάνεται ἀπόλυτη εὐθύνη γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δράσεώς του καὶ ὑφίσταται συναισθηματικὴ ἐπίδραση ἀπὸ αὐτό.

Στάδιο τέταρτο (προωδευμένος): Ἐχει ἤδη ἐμπειρία πολλῶν καταστάσεων, γιὰ κάθε μία ἀπὸ τίς ὁποῖες ἔχει ἐπιλέξει σχέδιο δράσεως καὶ ἔχει διαπιστώσει τὴν ἐπάρκεια ἢ ἀνεπάρκεια τοῦ σχεδιασμοῦ του. Ὅταν ἐνεργῇ, παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐκάστοτε κατάστασις εἶναι παρομοία μὲ μία προηγούμενη, καὶ ἔτσι αὐθόρμητα ἐπιλέγει τὸ σχέδιο δράσεως.

Στάδιο πέμπτο (ειδήμων): Ὁ εἰδήμων ἀντιλαμβάνεται, ἐνεργεῖ καὶ διδάσκεται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν του, χωρὶς νὰ συνειδητοποιῇ αὐτὴν τὴν διαδικασία. Συνήθως δὲν ἀποφασίζομε συνειδητὰ τίς πράξεις μας, ὅταν ὁμιλοῦμε, ὁδηγοῦμε κ.ο.κ. Ἔχει παρατηρηθῇ, ὅτι ἡ ἀναγνώριση ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κτηθείσης ἐμπειρίας ἔχει ὥς συνέπεια τὴν πλήρη σύλληψη τῆς ἐκάστοτε καταστάσεως. Τὸ πλῆθος τῶν κατηγοριῶν τῶν ἀναγνωριζομένων καταστάσεων πρέπει νὰ εἶναι τεράστιο. Ἔχει ὑπολογισθῇ, ὅτι ἓνας πρωταθλητῆς σκακιῦ μπορεῖ νὰ διακρίνῃ περίπου 50.000 τύπους θέσεων. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ ἓναν ὁδηγὸ αὐτοκινήτου. Ἀναμφιβόλως ἐναποθηκεύουμε πολὺ μεγαλύτερο ἀριθμὸ τυπικῶν καταστάσεων εἰς τὴν μνήμη μας παρὰ ἀριθμὸ λέξεων εἰς τὸ λεξιλόγιό μας. Αὐτὲς δὲ δὲν ἔχουν ἰδιαίτερες ὀνομασίες καὶ στὴν πραγματικότητα εἶναι δύσκολο νὰ περιγραφοῦν πλήρως.

Ὡς ἐκ τούτου, φαίνεται, ὁ ἀρχάριος ἐξάγει συμπεράσματα χρησιμοποιοῦν κανόνες καὶ πληροφορίες, ὅπως ὁ ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστής, ἀλλὰ μὲ τὸ ταλάντο καὶ τὴν ἐμπειρία γίνεται εἰδήμων καὶ διαισθητικῶς πλέον ἐκτελεῖ τὸ πρακτέον, χωρὶς νὰ ἐφαρμόζῃ κανόνες. Βεβαίως, ἡ περιγραφή τῆς νοήμονος συμπεριφορᾶς δὲν σημαίνει καὶ ἀπόλυτη γνώση τῆς διανοητικῆς ἢ ἐγκεφαλικῆς λειτουργίας. Ὑπάρχει πάντα ἡ πιθανότης νὰ χρησιμοποιοῦνται ὑποσυνειδητῶς ὅλο καὶ πολυπλοκώτεροι κανόνες.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω μποροῦμε νὰ μαντεύσουμε τὸν λόγο, γιὰ τὸν ὁποῖον ἕνας μηχανικὸς τῆς γνώσεως, ὅπως ὁ Σωκράτης ἢ ὁ Feigenbaum, συναντᾷ τόση δυσκολία εἰς τὸν ἐξαναγκασμὸν ἐνὸς εἰδήμονος νὰ διατυπώσῃ τοὺς κανόνες του. Ὁ λόγος εἶναι, ὅτι ὁ εἰδήμων ἀπλῶς δὲν χρησιμοποιεῖ κανόνες. Κάνει αὐτό, τὸ ὁποῖο ὁ Feigenbaum ὑποψιάσθηκε: ἀναγνωρίζει χιλιάδες εἰδικῶν περιπτώσεων. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖον ἕνας ὑπολογιστής δὲν εἶναι ποτὲ τόσο ἱκανὸς ὅσο ἕνας εἰδήμων. Ἄν ἕνας εἰδήμων ἀναγκασθῇ νὰ διατυπώσῃ τοὺς κανόνες, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἐξάγει τὰ συμπεράσματά του, ἀναγκάζεται νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ ἐπίπεδο ἀρχαρίου καὶ νὰ ἀναφέρῃ τοὺς κανόνες, τοὺς ὁποίους ἐξακολουθεῖ νὰ θυμᾶται, ἀλλὰ δὲν χρησιμοποιεῖ πλέον. Ἐτσι ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ὑπολογιστής μπορεῖ νὰ συναγωνισθῇ ἓναν ἀρχάριο, ἀλλὰ κανένα πρόγραμμα δὲν μπορεῖ νὰ περιλάβῃ τὴν γνώση ἐνὸς εἰδήμονος. Ἡ ἱκανότης του νὰ «ἀποθηκεύῃ» στὴν μνήμη του δεκάδες χιλιάδων τυπικῶν καταστάσεων, καὶ ὅταν ἀντιμετωπίσῃ μία νέα νὰ τὴν συγκρίνῃ ταχέως καὶ ἄνευ προσπαθείας μὲ μία προηγουμένη, χωρὶς νὰ προσφεύγῃ σὲ χρονοβόρα ἀνίχνευση χαρακτηριστικῶν καὶ ἀντιπαραβολή, χωρὶς κἄν νὰ ἔχῃ ἀνάγκη πλήρους ταυτίσεως τῶν δύο καταστάσεων, ἀλλὰ νὰ τοῦ ἀρκῇ ἡ ἀπλὴ ὁμοιότης, ὡδήγησε μερικοὺς νευροφυσιολόγους στὸ λογικὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις συγκρίνει καὶ γενικῶς ἐπεξεργάζεται ὄχι ἐπὶ μέρους πληροφορίες καὶ χαρακτηριστικά, ἀλλὰ ὠλοκληρωμένες εἰκόνες καταστάσεων. Δηλαδή ὁ εἰδήμων δὲν χρειάζεται νὰ σκεφθῇ ἓνα πρᾶγμα κάθε φορά, ἀλλὰ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὸν ὅλον «ἀστερισμὸν» μιᾶς καταστάσεως, τὸν συσχετίζει μὲ ἀνάλογον τῆς ἐμπειρίας του καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν συσχετισμὸ ἀναδύεται ἡ ὀρθὴ ἀπάντηση.

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν ἔγινε σαφές εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονες, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ τεχνητὴ εὐφυΐα μὲ τοὺς συμβατικοὺς ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστές. Μόνον ἓνα σύστημα μὲ δομὴ καὶ λειτουργία ἀνάλογες τῶν τοῦ ἐγκεφάλου θὰ εἶχε ἐλπίδα νὰ συμπεριφερθῇ «εὐφυῶς». Τὸ σύστημα αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ

έχη δυνατότητα διακινήσεως τεραστίου αριθμού πληροφοριών, αλλά και την δυνατότητα να «εκπαιδεύεται» με τόν τρόπο ακριβώς, που και ο άνθρωπος εκπαιδεύεται προοδευτικά από το στάδιο του αρχαρίου μέχρι το στάδιο του ειδήμονος. Οί δύο αυτοί στόχοι έχουν επιτευχθή σέ σημαντικό βαθμό διά τής τεχνολογίας τών νευρωνικών οπτικών υπολογιστών, ή όποία εύρίσκεται ακόμη σέ πειραματικό στάδιο στά μεγάλα έρευνητικά κέντρα. 'Ο οπτικός υπολογιστής έχει την δυνατότητα διακινήσεως άσυγκρίτως μεγαλύτερου πλήθους πληροφοριών έν σχέσει με τόν κλασσικό ήλεκτρονικό, διότι, άντί τής διά καλωδίων συνδέσεως τών ήλεκτρονικών στοιχείων, εφαρμόζεται ή οπτική σύνδεση τών μονάδων έπεξεργασίας, που εξακολουθούν μέν να είναι ήλεκτρονικές, αλλά μέ ένσωματωμένες φωτεινές πηγές και άνιχνευτές φωτός. 'Η διαφορά δυνατότήτων είναι προφανής. Τά μέν καλώδια πρέπει να διατάσσωνται ούτως, ώστε να τηρούνται ώρισμένες έλάχιστες αποστάσεις μεταξύ τους, για να μην υπάρξη άλληλεπίδραση, ή όποία θα προκαλέσει σφάλματα, ένω οί οπτικές ακτίνες, ακόμη και όταν διασταυρώνωνται, δέν επηρεάζουν ή μία την άλλη.

Κατά τά άλλα ό νευρωνικός οπτικός υπολογιστής έχει κατασκευασθή με πρότυπο την άνατομία του ανθρώπινου έγκεφάλου. 'Ως γνωστόν, αυτός αποτελείται από τεράστιο αριθμό νευρώνων συνδεομένων μεταξύ των, ώστε να αποτελούν ένα τεράστιο δίκτυο. Κάθε νευρώνας άντιλαμβάνεται την κατάσταση τών υπολοίπων μέσω τών συνδέσεών του, τών συνάψεων, μέ αυτούς. 'Ενεργοποιείται δέ άναλόγως τών σημάτων που λαμβάνει από αυτούς. Πιστεύεται, ότι ή μνήμη και ή γνώση δέν άποθηκεύονται σέ νευρώνες, αλλά κατανέμονται σέ όλο το δίκτυο ούτως, ώστε κάθε πληροφορία να άνταποκρίνεται σέ μία κατάσταση του νευρωνικού δικτύου. 'Ο νευρωνικός υπολογιστής άντί νευρώνων έχει διακόπτες, που ενεργοποιούνται, όταν τά σήματα που λαμβάνει έκαστος από τους γύρω του φθάσουν άθροιζόμενα σέ μία τιμή. Οί άνάγκες ρυθμίζουν την ένταση τών σημάτων, που διέρχονται δι' αυτών, μέ βάση κάποιον συντελεστή βάρους. "Όταν παρέχονται νέες πληροφορίες, ρυθμίζονται άναλόγως οί συντελεσταί βάρους. "Όταν το δίκτυο έρωτώμενο δίδη όρθή άπάντηση, ενισχύονται οί συντελεσταί βάρους τών καταλλήλων συνάψεων, που συνετέλεσαν στην άπάντηση αυτή, άλλως άποδυναμώνονται, έφ' όσον ώδήγησαν εις λανθασμένη άπάντηση. Είναι προφανής ή όμοιότης του συστήματος αυτού μέ τόν ανθρώπινο έγκέφαλο. Πρώτον «διδάσκεται» από την έμπειρία του και δεύτερον ένδεχομένη τμηματική καταστροφή του, άν δέν είναι έκτεταμένη, δέν θέτει έκτός λειτουργίας το σύστημα. Μεταξύ τών πολλών σχετικών πειραματικών συσκευών θα αναφέρουμε μόνον το νευρωνικό δίκτυο άναγνωρίσεως εικόνων του Δημήτρη Ψάλτη στο 'Ινστιτούτο Τεχνολογίας τής Καλιφορνίας Caltech. 'Η τεχνολογία αυτή μετά από μεγάλες δυσκολίες αλλά και μερικές έντυπωσιακές έπιτυχίες, σέ προβλήματα όμως όμολογουμένως πολύ άπλᾳ για τόν ανθρώπινο έγκέφαλο, έμπνέει βάσιμες έλπίδες προσεγγίσεως τής τεχνητής εύφυιας.

Θά κατορθωθή άραγε ένα υπολογιστικό σύστημα να ξεπεράσει τόν δημιουργό του; Προς το παρόν είναι άυτονόητη ή άρχή, ότι ποτέ ένα πρόγραμμα δέν είναι άνώτερο από τόν προγραμματιστή του. Πώς να μαντεύσει όμως κανένας τί έπιφυλάσσει εις το μέλλον ή έρευνα εις το πεδίο των νευρωνικών υπολογιστών; "Όσο για τόν Εϋθύφρονα, δικαίως ως ειδήμων εις τά περι όσίου εξακολουθούσε να δίδει παραδείγματα άντί κανόνων.

Ἄριστα ψηφίσαμε

Πρέπει νά ἦταν γιά ψυχίατρο αὐτός ποῦ ἰσχυρίσθηκε ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν προσφέρονται γιά ἀντικείμενον ψυχιατρικῆς ἐρεῦνης. Καθόσον ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ψήφισε μιὰ χαρά. Δηλαδή, τί ἔπρεπε νά ψηφίσῃ σὲ μιὰ χώρα τῆς πλάκας καὶ τοῦ τραλαλά, σάν κι αὐτὴ ποῦ ζοῦμε; Ἔστειλε στὴν Βουλὴ, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον πανηγυρικό, τὴν ἐνσάρκωση τῶν πιὸ εὐγενῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν πιὸ ὑψηλῶν φιλοδοξιῶν τοῦ Ρωμιοῦ. Δόξα τῷ Θεῷ οἱ ἐκλεκτοὶ μας καὶ χορευταρᾶδες ἀπεδείχθησαν καὶ ἀκαταμάχητοι ἐραστές· σκέτα «καμάκια»! Δὲν προσωποποιοῦν αὐθεντικῶς τὸν καημὸ τῆς Ρωμιοσύνης γιά μεγάλη ζωὴ καὶ εὐκολο χρῆμα;

Τώρα, βέβαια, λέγεται, ὅτι τὰ ἐπὶ πλέον ἐξοδά τους γιά διασκεδάσεις καὶ φιέστες τὰ ἐκάλυπταν ἀπὸ τὸ Δημόσιο Ταμεῖο. Σιγὰ μὴ στάξῃ ἡ οὐρὰ τοῦ γαιδάρου! Γνωρίζει κανεὶς καμμιά νεοελληνικὴ κυβέρνησις ποῦ, σεβόμενη τὸν ἑαυτὸ της, νά μὴ λεηλάτησῃ τὸν κρατικὸ κορβανᾶ; Ὅλοι στὸ ἴδιο καζάνι βράζουμε — καὶ στὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς τί μᾶς νοιάζει πῶς γλεντοῦσαν οἱ ἐκλεκτοὶ μας; Ἐμεῖς ἔχουμε πολλὰ δικά μας καὶ σοβαρὰ προβλήματα νά λύσουμε, ὅπως λ.χ. γιατί δὲν «τράβηξε» ὁ τάδε ποδοσφαιριστής, ποιά ἡθοποιὸς ἔκανε λίφτινγκ ἢ τί θὰ γίνῃ ἐπιτέλους μὲ τὸ σήριαλ «Τόλμη καὶ Γοητεία». Δὲν πᾶνε νά γίνουν στάχτη καὶ μπούρμπερη τὰ ὑπόλοιπα;

Ἄν κάποιος ὀλοφύρονται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία πηγαίνει κατὰ διαόλου, ἄστους νά λένε. Μιὰ ζωὴ ἔτσι δὲν πορευόμαστε, ρεζίληδες καὶ καταχρεωμένοι, περιφέροντες ἀνά τὴν ὑδρόγειο τὸν δίσκο τῆς διεθνοῦς μας ἐπαιτείας; Ὅχι μόνον ἐπιβίωσαμε, ἀλλὰ καὶ περνᾶμε σάν πασσᾶδες! Εὐτυχῶς οἱ πάσης ἀποχρώσεως πολιτικοὶ ἔχουν καταλάβει, ὅτι ἡ ἐργασία, γενικά, δὲν ταιριάζει — καὶ δικαίως! — στὸν Νεοέλληνα. Γι' αὐτὸ φροντίζουν νά τὸν ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τὰ ἐργασιακὰ βάρη. Ἔτσι σεμνυνόμεθα, ὡς λαὸς καὶ ὡς ἔθνος, ὅτι διαθέτουμε τὸν πλέον διωγκώμενο καὶ ἀναποτελεσματικὸ κρατικὸ μηχανισμό, τίς περισσότερες χαμένες ἐργατῶρες καὶ τὴν πιὸ ὑποβαθμισμένη παιδεΐα στὴν Εὐρώπῃ. Κι ὅταν οἱ βιομηχανίες μας ἄρχισαν νά μᾶς ζαλίζουν μὲ παραγωγές, σχεδιασμοὺς καὶ κέρδη, τίς ξεπουλήσαμε στὶς ξένες πολυεθνικὲς καὶ ἡσύχασε τὸ μυαλό μας. Εὐτυχῶς, ὅμως, τὸ χρῆμα ἔχει ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία καὶ ἡ ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ εἶναι ἀνεξάρτητη. Γιατί πῶς ἄλλιῶς διώχνοντας κάθε τρεῖς καὶ λίγο τίς βάσεις θὰ μπορούσαμε νά ἀνεβάσουμε τὸ ἐνοικίό τους καὶ τσιμπώντας τὰ δολλάρια νά τὰ φέρνουμε βόλτα; Καμμιά φορὰ, μάλιστα, κάνοντας τοῦμπες σάν τίς μαϊμούδες καταφέρνουμε καὶ μειώνουμε αἰσθητὰ τὸ ἀνοιγμα τοῦ προϋπολογισμοῦ μας.

Τὸ εὐλογο συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐψήφισε ἄριστα. Καὶ ὅποιος δὲν τὸ πιστεύει εἶναι σίγουρα γιά ψυχιατρεῖο.

Γιῶργος Πετρόπουλος

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Τὸ διαζύγιο τῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὴν ἠθικὴν

Στὴν ὠμότατη μορφή της, λέγει ἡ ἐξουσιαστικὴ θεώρηση τῆς πραγματικότητος, πολιτικὴ εἶναι, νὰ σκοτῶνῃς ἕναν ἄνθρωπο, ἂν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο πρόκειται νὰ σωθοῦν δύο ἄνθρωποι.

Ὅμως ἡ γενικώτατη αὐτὴ διατύπωση εἶναι γεμάτη ἐρωτηματικὰ παγίδες. Π.χ. ἐπιτυγχάνεται ὅπωςδῆποτε ἡ σωτηρία τῶν δύο μὲ τὸν θάνατο τοῦ ἑνός; Ἀξίζουν αὐτοὶ οἱ δύο (ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι ἄχρηστοι, γέροντες, ἀσθενεῖς) ὅσο ὁ ἕνας; Ἡ προτίμηση τοῦ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ εἶναι πάντοτε σκόπιμη (π.χ. σὲ ἕνα ναυγισμένο πλοῖο ποὺ διαθέτει ἐλάχιστο νερὸ ἢ τροφές); Καὶ τὸ σημαντικώτερο, ὁ φόνος ἑνὸς ἀνθρώπου, χωρὶς συνάρτηση μὲ τὸ (κατὰ φύσιν, ὄχι τὸ ἐξουσιαστικὸ) δίκαιον, ἀλλὰ μόνο γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ σκοποῦ, βοηθεῖ ἐν συνεχείᾳ στὴ λειτουργία τῆς ομάδος (ἀφοῦ ἡ πολιτικὴ πράξις ἀναφέρεται πάντοτε στὴν ομάδα κι ὄχι στὰ ἄτομα);

Βέβαια ἡ ἀνθρώπινη ομάδα φαινομενικὰ συμπήγνυται χάριν τῶν κοινῶν συμφερόντων τῶν μελῶν της. Τοῦτο ὅμως εἶναι ὁ **σκοπός** της, δὲν εἶναι ἡ **αἰτία** της. Ὑπάρχει τεράστια διαφορὰ μεταξὺ σκοποῦ καὶ αἰτίας, μεταξὺ «τελικοῦ αἰτίου» καὶ «ποιητικοῦ αἰτίου», ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ἀριστοτέλης, ὅταν πρόκειται νὰ κατανοήσωμε ἕνα γεγονός ἢ ἕνα φαινόμενο, ὅπως τὸ πολιτικὸ φαινόμενο. Κυττάξτε στὴ Φύσιν: Τὰ θηλαστικά, τὰ πτηνά, τὰ ἔντομα κ.λπ. συγκροτοῦν ομάδες, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμιὰ

ἐπίγνωση ὅτι ἔτσι ὑπηρετοῦν τὸν σκοπὸ τῆς ἐπιβιώσεώς τους. Τί τὰ ὠθεῖ λοιπόν; Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἐσωτερικὴ τους φύσιν, ποὺ τὰ προστάζει νὰ ὁμαδοποιοῦνται. Ἐννοῶ τὰ κοινωνικὰ ἢ ὁμαδικὰ λεγόμενα ἔνστικτα: αὐτά, βέβαια, εἶναι ποὺ συνιστοῦν καὶ τὸ «ποιητικὸν αἷτιον» τῆς ἀνθρώπινης ομάδος καὶ κάνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ ψυχοπνευματικῆς ἀπόψεως «ζῶον πολιτικόν», ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ἀριστοτέλης πάλι. Πρωταρχικὴ λοιπὸν πηγὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπορρέει ἡ ἀνθρώπινη ομάδα, εἶναι ἡ ἀνθρώπινη φύσιν, τὸ «ἔθος», κατὰ τὴν ζωολογικὴν του ἔννοια, κι ὄχι ὁ σκοπός. Καὶ συνεπῶς τὸ «ἔθος», ἂν τηρῆται, παραμένει ὁ πρωταρχικὸς λόγος ὑπάρξεως (*raison d' état*) —ἢ μὴ ὑπάρξεως, ἂν δὲν τηρῆται— τῆς ἀνθρώπινης ομάδος καὶ ὄχι τὸ συμφέρον (ἡ «σκοπιμότης» τῆς ἐπιβιώσεως τοῦ συνόλου).

Αὐτὸ τὸ «ἔθος» ἢ «ἠθος» ἀποτελεῖ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἠθικὴν, τὴν μόνιμη ἠθικὴν, τὴν ἠθικὴν ποὺ ἰσχύει σ' ὅλες τὶς ἐποχὰς καὶ σ' ὅλους τοὺς τόπους ὅπου ὑπάρχουν ἄνθρωποι. Ἡ κατὰ φύσιν αὐτὴ ἠθικὴ δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὴ λεγόμενη συμβατικὴ ἠθικὴ, ποὺ, ὡς γνωστόν, διαφέρει ἀπὸ ἐποχὴν σὲ ἐποχὴ, ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ἀπὸ ομάδα σὲ ομάδα. Τὸ ἔθος εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος μὲ τὶς κανονικὲς του, ὡς ζωικὸν εἶδος, ἀντιδράσεις, τὴν κανονικὴν συμπεριφορὰ του, τὶς κανονικὲς συνήθειές του, τὶς κανονικὲς ἀνάγκες του κ.λπ. Αὐτὲς οἱ βασικώτατες ιδιότητες τοῦ ἀνθρώπινου εἶ-

δους παραμένουν βέβαια σταθερές διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ὅποιος τὶς παραβλέπει, τὶς βιάζει ἢ τὶς διαστρεβλώνει συγκρούεται μὲ τὴν ἴδια τὴ φύση, ἢ δὲ ἔκβαση τῆς συγκρούσεως αὐτῆς εἶναι μαθηματικῶς καθωρισμένη: ἤττα καὶ θάνατος τοῦ περιφρονούντος, βιάζοντος καὶ διαστρέφοντος τὴν φύση.

Ἐπανερχόμεθα στὸν προβληματισμὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος σημειώματος. Ὁ φόνος ἐνὸς ἀνθρώπου χάριν τῆς σωτηρίας δύο ἀνθρώπων εἶναι θέμα «ἔθους», δηλαδὴ θέμα αἰτίας ὑπάρξεως τῆς ομάδος; Βεβαιότατα ὄχι. Τὸ «ἔθος» δὲν ἐπιβάλλει κανένα φόνο, ἀντίθετα (ὡς κοινωνικὸ ἔνστικτο) ἐνώνει, δὲν συγκροεῖ. Ὁ φόνος εἶναι προῖον τῆς ὑπηρεσίας τῆς σκοπιμότητος. Μιᾶς σκοπιμότητος τελείως ἀσαφοῦς, ἀμφίβολης, ἀτελέσφορης καὶ ἀλυσιτελοῦς, ὅπως ἀποδείξαμε παραπάνω. Γι' αὐτὸ στὴν ἀρχαιότητα, ὅποτε ὑπῆρξεν ἐκτεταμένος καὶ ἐξαιρετικὰ προχωρημένος προβληματισμὸς πάνω στὸ θέμα αὐτό, ποὺ εἶναι τεραστίας σημασίας γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, εἰδικὰ σήμερα (προβληματισμὸς, μπροστὰ στὸν ὁποῖο ἡ σημερινὴ πολιτικὴ ἐπιστήμη φαίνεται ἐντελῶς πρωτόγονη), τὸ κριτήριον τοῦ σκοποῦ ἦταν ἀνύπαρκτο ὡς πρὸς τὴν ἀξιολόγησιν τῶν συμβαινόντων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Μοναδικὸ μέτρο ἦταν τὸ «ἔθος», ἡ παραβίαση τοῦ ὁποίου συνιστοῦσε τὴν Ὑβριν, δηλαδὴ τὴν προσβολὴ τῆς Αἰδοῦς καὶ τῆς Νεμέσεως.

Καὶ νὰ ποὺ φθάσαμε νομοτελειακὰ στὰ συμβαίνοντα σήμερα στὴν Ἑλλάδα: Ἐν ὀνόματι τῆς σκοπιμότητος, ὅποιας σκοπιμότητος («ἀποφυγὴ οἰκονομικῆς καταρρεύσεως» κ.λπ., κ.λπ.) ἡ σημερινὴ Ἑλλάς βιάζει τὸ ἔθος, χωρὶς νὰ ἐξαγνίζεται, κλέπτει χωρὶς νὰ τιμωρῆται, ὑβρίζει χωρὶς νὰ αὐτοκαθαίρεται, ἀναισχυντεῖ χωρὶς Αἰδῶ, κακουργεῖ χωρὶς Νέμεση. Ἡ σημερινὴ Ἑλλάς, λέγω, στρέφεται ἐναντίον τῆς φύσεώς της, καταργεῖ τὸν λόγον ὑπάρξεώς της, ἀποκόπτει τὸν ὁμφάλιο λῶρον ποὺ συνδέει τὸν πολιτικὸ τῆς νόμο μὲ τὸν νόμο τῆς φύσεως, τοῦ σύμπαντος, τῆς παγκόσμιας ἁρμονίας, νόμο τοῦ ὁποίου ἔκφανση καὶ ἀντικατόπτρισμα, ὅπως τὰ πάντα στὸ χῶρον τῆς πραγματικότητος, εἶναι ἡ ἴδια ὡς ἀνθρώπινη ὁμάδα.

Ποιὸ εἶναι τὸ τίμημα τῆς Ὑβρεως, ἂν ὁ ἔνοχος δὲν αὐτοκαθαρθῇ; Αὐτὸ τὸ τίμημα εἶναι τὸ μόνον μαθηματικῶς βέβαιο: Θάνατος τοῦ ὑβριστοῦ, ποὺ στὴν περίπτωσιν αὕτη εἶναι ὁ ἱστορικὸς θάνατος τῆς Ἑλλάδος.

Μετέωρος

Τὸ εὐγενέστερον δῶρον γιὰ τὶς γιορτὲς στὸν ἐκλεκτὸ γνωστό σας, φίλο σας, συγγενῇ σας:

• **Μιὰ ἐτήσια συνδρομὴ τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὸ 1990.**

Δώστε τὴ δυνατότητα στὸν σκεπτόμενο Ἕλληνα νὰ διεισδύσῃ στὰ συμβαίνοντα τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ριζοσπαστικῆς πληροφωρήσεως καὶ σκέψεως τοῦ «Δαυλοῦ».

Τηλεφωνῆστε τώρα στὰ τηλέφωνα: 3223957 ἢ 9841655 καὶ δώστε τὴ διεύθυνσή του.

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Τὰ γράμματα καὶ οἱ σημασίες τους

Τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ φωνῆεν «Ἄλφα»

[Τὸ κείμενο αὐτὸ, καθὼς καὶ ἄλλα ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν, ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Η.Α.Τσ., ποὺ θὰ ἐκδώσῃ πολὺ σύντομα ὁ «Διαλόγος». στὸ ὅποιο θὰ περιληφθῇ, σὲ συστηματικὴ πλέον μορφή, ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν ἀποικιοδοκίμηση τῶν σηματομένων τῶν 24 γραμμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, ποὺ δημοσιεύθηκε ὑπὸ μορφὴν ἑθελών στὸ Περιοδικὸ (τεύχη 72 ἕως 90). Ἡ ἔρευνα αὐτὴ ἀντιπροσωπεύει ριζοσπαστικὸ ἔργο στὸν τομέα τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ ἀνοίγει νέους τεράστιους ὁρίζοντες στὴν ἀντιλήψιν γιὰ τὴ γλῶσσα, τὴν πρωτοϊστορίαν, τὴν ὀντολογία, τὴν ἱστορίαν τῆς Σκέψεως καὶ πολλοὺς ἄλλους κρίσιμους χώρους τῆς διανοήσεως, ὅπως γνωρίζουν ὅσοι ἀναγινώσκοντες μας τὴν ἔχουν παρακολουθήσει ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Πέραν αὐτῶν ἡ ἔρευνα προεκτείνομεν ἀνοίγει τίς πύλεις μιᾶς ἄγνωστης σ' ἐμᾶς βαλθούσης σοφίας, ποὺ κωδικὰ κρύπτεται στὴν πανάρχαια **Μαθηματικὴ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα**, τὸ μοναδικὸ αὐτὸ λείψανον τοῦ χαμένου Μεγάλου Πολιτισμοῦ. Λόγω τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας ἡ ριζοσπαστικὴ ἔρευνα τοῦ Η.Α.Τσ. ἀποκτα γενικώτατο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν παγκόσμιον στοχασμὸ καὶ τὴν παγκόσμιαν ἐπιστήμην. Ἡ ὁποία, καθὼς ἔχει «καπελωθῇ» θανάσιμα ἀπὸ τὴν ἐξουσιαστικὴ σκοπιμότητά, δὲν μπόρεσε νὰ σπάσῃ τὰ καθιερωμένα δόγματα καὶ τίς διαστρεβλώσεις τῶν ἰσχυρῶν ἀντιλήψεων περὶ ἀλογίας τοῦ λόγου («συμβατικότητες τῆς λέξεως», ὅπως διδάσκεται διεθνῶς ἀπὸ τοὺς κρατοῦντας), πράγμα ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ γίνεται τώρα μὲ τὴν ἀνίχνευσιν τῶν σημασιῶν τῶν γραμμάτων. Γι' αὐτὸ στὴ συνέχεια ὁ «Δ» θὰ ἐκδώσῃ τὴν ἔρευνα καὶ στὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν. — Δ.Ι.Α.].

Ἡ παρούσα ἔρευνα τῶν γραμμάτων, τῶν στοιχείων τοῦ Ἀλφαβήτου ἔφθασε στὴν ἀποδείξει: Διὰ τῆς διασπάσεως τοῦ πυρήνος τῶν στοιχείων ἀπεκαλύφθη, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε, ἡ Ἑλληνικὴ προέλευσις τοῦ ἀλφαβήτου.

Ἡ ἔρευνα ἐπικύρωσε ἀκόμη (α) τὴν ἀρραγὴ καὶ αἰτιώδη σχέσιν αὐτῶν τῶν στοιχείων-συμβόλων-γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου μὲ τὴν ἑλληνικὴ φύσιν ὡς ἐνότητα μορφολογίας ἐδάφους, χλωρίδας, πανίδας, κλίματος καὶ ἀνθρώπου καὶ (β) τὴν ἔντεχνον ἐπέμβασι, ἡ ὁποία, ὅπως ἀνέπτυξα στὸ κεφάλαιον «Μουσεῖα Λόγων», προκάλεσε γλωσσικὴν ἔκρηξιν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὄντως μεγάλου πολιτισμοῦ, στοιχεῖα τοῦ ὁποίου ἐξέθεσα στὸ κεφάλαιον «Ἐποχὴ Διός».

Ἀπὸ τὸ παρὸν κεφάλαιον ξεκινᾷ ἡ λογικὴ ἑρμηνεία κάθε στοιχείου [γράμματος]· θὰ ἀναλυθῇ τὸ αἷτιον τῆς δημιουργίας τοῦ ἡχητικοῦ καὶ ὀπτικοῦ ἐρεθίσματος, τὸ ὁποῖον μιμούμενος ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἑλληνικοῦ πανάρχαιου χώρου (τοῦ ἐμφανισθέντος πρώτου, πρὸ 140.000.000 ἐτῶν, ὅπως ἔλεγα στὸ κεφάλαιον «Φυσικὸ καὶ Γεωγραφικὸ Πλαίσιον») σχημάτισε τὰ ἀρχέγονα ὀνόματα τῶν πραγμάτων.

ΤΟ ΦΩΝΗΕΝ «ΑΛΦΑ»

Ἄνθρωπος

I. Εἶναι σημαντικό, ὅτι σ' ὅλες περίπου τίς γλώσσας τὸ «Α» ἔχει τὴν πρώτην

θέσι στην αλφαβητική σειρά των γραμμάτων. Είναι όμως αιτιολογημένη ή πρώτη θέσι του Α για τις άλλες γλώσσες, όπως θα αποδείξω ότι είναι για την ελληνική; Είναι τυχαίο, π.χ., ότι τα βασικά στοιχεία της δομής του σύμπαντος στην ελληνική έχουν ως άρктиκό γράμμα το «ἄλφα», π.χ. *ἄλς* (ὕγρὸ στοιχείο), *ἀήρ*, *ἄρουρα* (χθών), *ἄελιος* (ἥλιος), *ἄνθραξ*, *ἀθήρ* κ.λπ.; Σε ποιά ἄλλη γλώσσα οἱ σημαντικὲς αὐτὲς λέξεις, ἐὰν δὲν εἶναι δάνειες ἐκ τῆς ἐλληνικῆς, ἔχουν ως άρктиκό γράμμα τὸ Α; Γιατὶ τὸ «Α» ταυτίζετο μὲ τὸ «ΕΝ»; «*Μονάς*», ἔλεγε ὁ Εὐκλείδης, «*ἔστιν καθ' ἣν ἕκαστον τῶν ὄντων ἓν λέγεται*. Ἄ-ριθμὸς δὲ τὸ ἐκ μονάδων συγκείμενον πλῆθος». Τὸ Α=ΕΝ στὴν φιλοσοφικὴ (μαθηματικὴ) σκέψι εἶχε τὴν σημασία ΟΝ. ΕΝ=ΟΝ, ἄρα καὶ Α=ΟΝ.

Παρατηρῶ ἐπίσης ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ ἀλφάβητο τελειώνει στὸ «Ω». Τὸ «Ω» παλαιότερα ἐγράφετο ὡς ΟΟ. Τὸ Ω δάνεισε τὴ μορφὴ του στὸ μαθηματικὸ σύμβολο τοῦ ἀπείρου (∞). Στὴν ἐλληνικὴ σκέψι ὁ Ὡρανός, ὅπως ἐγράφετο στὴν Δωρικὴ, ποὺ κατὰ τὴν «Θεογονία» (στίχ. 126) ἰσοῦται πρὸς τὴν «*Γαῖαν*», τὴν μᾶζα τῶν δομικῶν στοιχείων τοῦ σύμπαντος, εἶχε ὡς άρктиκό γράμμα τὸ «Ω». Εἶναι τυχαῖο ὅτι τὸ ἄπειρον (∞) ἔχει σύμβολο τὸ Ω;

[**Παρέκβασι:** Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι εἶναι τάσι πολλῶν γλωσσολόγων, καὶ μάλιστα τῶν ἐπικρατούντων σήμερα στοὺς πανεπιστημιακοὺς χώρους, ἡ ἀπόλυτη ἀποδοχὴ τῆς «συμβατικότητος», δηλαδὴ τῆς μὴ αἰτιώδους σχέσεως ὅχι μόνο ἐπὶ τῶν σημείων, δηλαδὴ τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς γραφῆς, δηλ. τῶν στοιχείων (γραμμάτων). Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ δὲν θεώρησαν ἀναγκαῖα τὴν ταυτόχρονη ἄνοδο γλώσσας-γραφῆς-πολιτισμοῦ. Διότι ἀλλιῶς πῶς θὰ ἐξηγεῖτο ὅτι δέχθηκαν ὡς φορεῖς τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου τοὺς «*τρώκτας*» Φοίνικας, ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ Ὅμηρος (Ὀδύς. Ξ288), ποὺ ἐνῶ ὡς λαὸς οὐδεμίαν ἀνάγκη πολιτισμοῦ ὑπηρέτησαν, παρά ταῦτα ἐπινόησαν τὸ ἄχρηστο σ' αὐτοὺς ἀλφάβητο; Ἡ ἀντίληψι δὲ ὅτι τὸ γράμμα «Α» ἀνεστραμμένο (V) εἶναι ἡ ἐξεικόνισι τῆς κεφαλῆς βωδιοῦ (ἡ ἀντιστροφή τῆς ἀλήθειας εἶναι γνώρισμα τῶν νέων Φοινίκων ἢ Φοινικιστῶν) ἀποτελεῖ καὶ ἀπόδειξι τοῦ τρόπου ποὺ ἡ Ἑξ-ουσία ἀνέτρεψε κάθε ἱστορικὴ ἀρχὴ ἐπιβάλλουσα στὴ θέσι τοῦ ἐλληνικοῦ λόγου τὴν ἐξωλογικὴ ἐπικράτησι τῶν δογματικῶν τῆς ἀντιλήψεων, μὲ συνέπεια τὴν ἐκτροπὴ τῆς φιλοσοφίας, τέχνης, κοσμολογίας κ.λ.π. ἐκ τοῦ «λόγου» καὶ τὴν μεταβολὴ των σὲ συμπαραστάτες τῶν ἐξολογικῶν «ισμῶν». Τὸ ἀληθὲς πάντως, ὅπως θὰ διαπιστώσῃ ὁ ἀναγνώστης, εἶναι ὅτι τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο μόνο ἀπὸ βῶδια δὲν ξεκινᾷ... – Τέλος παρεκβάσεως].

Ἄς δοῦμε λοιπὸν τὸ πρῶτο γράμμα τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου δίνοντας τὸ πρῶτο λόγο στὸν φιλόσοφο Πλάτωνα, τὸ ἔργο τοῦ ὁποῖου μὲ ὠδήγησε στὴν παρούσα ἔρευνα. Ὁ Πλάτων στὸν διάλογο «*Κρατύλος*» ἐπιδιώκοντας πάντοτε ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τῶν λέξεων νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν μεγάλῃ καὶ ἄγνωστῃ δύναμι ποὺ ἔθεσε τὰ ὀνόματα τῶν πραγμάτων, ὥστε αὐτὰ νὰ εἶναι ὀρθά, προχώρησε στὴν ἐξέτασι τοῦ ὀνόματος *ἄνθρωπος*, τὸ ὁποῖο ὄνομα, ὅπως θὰ ἀποδειχθῇ, ἔχει ὡς αἰτία πράγματι τὸν ἄνθρωπο (αἰτιώδης σχέσι) καί, τὸ σπουδαιότερο, τὸ ὄνομα ποὺ ἐσχηματίσθη ἔχει άρктиκό γράμμα τὸ Α». Γιατί; Θὰ ξεκινήσω τὴν ἔρευνα ἀπὸ τὴν ἐτυμολογικὴ ἀνάλυσι τοῦ ὀνόματος *ἄνθρωπος* κατὰ Πλάτωνα:

«Τὸ ὄνομα “ἄνθρωπος” σημαίνει ὅτι τὰ μὲν ἄλλα θηρία ὧν ὀρᾷ οὐδὲν ἐπισκοπεῖ οὐδὲν ἀναλογίζεται οὐδὲ ἀναθρεῖ, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἅμα ἐώρακεν -- τοῦτο

δ' ἐστὶ "ὄπωπεν" — καὶ ἀναθρεῖ καὶ λογίζεται τοῦτο ὃ ὄπωπεν. Ἐντεῦθεν δὴ μόνον τῶν θηρίων ὀρθῶς ὁ ἄνθρωπος "ἄνθρωπος" ὀνομάσθη ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε» [«Κρατύλος» 399 c: Τὸ ὄνομα «ἄνθρωπος» σημαίνει ὅτι, ἐνῶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὅσα βλέπουν, τίποτε δὲν ἐξετάζουν οὔτε στοχάζονται οὔτε παρατηροῦν μὲ προσοχή, ὁ ἄνθρωπος ὅμως συγχρόνως καὶ βλέπει — αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ «ὄπωπε» — καὶ παρατηρεῖ μὲ προσοχή (ἀναθρεῖ) καὶ στοχάζεται αὐτὰ πού ἔχει ἰδεῖ. Ἄπ' αὐτὸ λοιπὸν μόνον ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα ὀνομάσθη ὀρθῶς «ἄνθρωπος», διότι ἐξετάζει μὲ προσοχή (καὶ ἀναλογίζεται ἀργότερα) ὅσα ἔχει ἰδεῖ (ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε)].

2. Ἡ ἔρευνα γιὰ τὸ ἔμβιο ὄν, τὸ θηλαστικὸ «ἄνθρωπος» δὲν θὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀρχίσῃ ἀπ' τὰ πανάρχαια χρόνια, τὰ χρόνια δηλαδὴ τῆς παρουσίας τοῦ ἔλλοπος θηρευτοῦ καὶ κτηνοτρόφου, ἐὰν ἡ ὀνοματοθεσία δὲν συντελεῖτο σὲ νεώτερη ἀλλὰ ἐπίσης πανάρχαια περίοδο, ὅπως ἔλεγα στὴν εἰσαγωγή τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὁπότε καὶ ἐδόθησαν τὰ περισσότερα ὀνόματα στὰ πράγματα. Πῶς ὅμως θὰ δίναμε τὸν ὀρισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ἡ σχηματιζόμενη λέξι νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ ὄντος ἄνθρωπος; Ἄς ξεκινήσουμε τὴν ἔρευνα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς παρουσίας του, δηλαδὴ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς «νηδύος» τῆς μητρός του («νηδύς»=μήτρα) στὸ σπήλαιο, τὸν «νηὸν» (νηὸς=σπήλαιο, ναὸς, ναὺς) τοῦ μικροῦ νέου ἀνθρώπου, τοῦ νηπίου.

Ἄς παρακολουθήσουμε ὡς ἀκροατὲς ἔξω ἀπὸ τὸ ἀρχέγονο αὐτὸ «μαιευτήριο» τίς «μογοστόκους Εἰλειθυίας, Ἡρῆς θυγατέρας πικρὰς ὠδίνας ἐχούσας», δηλαδὴ τίς ὠδινοφόρες τῆς Ἡρῆς θυγατέρες, τὰς Εἰλειθυίας, πού ὀρίζουν τοὺς πικροὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ (Ἰλ. Λ270). «Εἰλειθυῖαι» ἦταν οἱ βοηθοῦσες γυναῖκες στὸν τοκετὸ. Κἀ νὰ ἡ φωνὴ τοῦ νηπίου... Εἶναι, ἀναγνώστη, κανόνας χωρὶς ἐξαίρεσι ὅτι: ὅλων τῶν θηλαστικῶν τὰ νεογέννητα, πλην τοῦ «ἀνθρώπου», ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξοδὸ τους ἐκ τῆς μητρας δὲν φωνάζουν. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως φωνάζει, δηλαδὴ ἐκβάλλει τὴν φωνή «Ἄαα...».

Τὸ φωνῆεν «Α» (ἄλφα), ὅπως λέγει ὁ Πλούταρχος, εἶναι: «ὁ ἀπλούστατος ἀνθρώπινος ἦχος, διότι δὲν ἀπαιτεῖ καμμιά ἐπίπονη προσπάθεια οὔτε ἀκόμη τὴν κίνησι τῆς γλώσσας, γιὰ νὰ ἐκπεμφθῇ» (Πλούταρχος, *Συμπόσιον ἐπὶ τὰ Σοφῶν*, βιβλ. Θ). Δὲν ἐχρειάζετο λοιπὸν καμμιά μάθησι, γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ μικρὸς «θεὸς», ὅπως ἡ «Θεογονία» εἶδαμε ὅτι ὀνόμασε τοὺς πρώτους κατοίκους τῆς Πελαγονικῆς ὀροσειρᾶς καὶ τοῦ «αἰγλήεντος Ὀλύμπου» (στίχ. 129), νὰ φωνάξῃ «Α». Φων-ἄ-ζει ἄρα ζῆ, ζῆ ἄρα ἄ-ναπνέει, καὶ αὐτὸ τὸ γεγονὸς προκαλοῦσε καὶ προκαλεῖ τὸ γέλιο (χά-χά-χά) τῆς χαρᾶς στὰ μέλη τοῦ Οἴκου.

Πῶς ὅμως, ἐὰν θέλαμε νὰ δηλώσουμε αὐτὸ πού συνέβη ἐκ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ τοῦ ζώου, θὰ τὸ ὀνομάζαμε; Εἶναι μιὰ ἐρώτησι, πού καὶ ὁ Κρατύλος ἔθεσε (423a) γιὰ ὅλα τὰ ζῶα: «οἶσθα ὅτι ὡς ὁμοιότατ' ἂν τὰ ἡμέτερα αὐτῶν σώματα καὶ σχήματα ἐποιοῦμεν ἐκείνοις» [γνωρίζεις ὅτι θὰ ἐκάναμε μιμήσεις μὲ τὰ σώματά μας καὶ ἀκόμη σχήματα ὅσο τὸ δυνατόν ὅμοια μὲ ἐκεῖνου τοῦ ζώου]. Μὲ αὐτὴ τὴν ἀρχὴ τὸ γεννηθὲν στὸ σπήλαιο ζῶο, πού ἐφώναξε ἀμέσως κατὰ τὴν ἐξοδὸ του «Α», θὰ ἦτο ὀρθὸ νὰ τὸ ὀνομάσουμε «Α». Αὐτὸ βεβαίως δὲν γνωρίζουμε ἐὰν συνέβη κάποτε. Στὴν φάσι ὅμως τοῦ ἔντεχνου λόγου, τὴν ὁποία περιέγραψα στὸ κεφ. «Μουσεῖα Λόγων», τὸ φωνῆεν «Α» ἐγίνε ὁ ὁδηγὸς τοῦ σχηματισμοῦ τῆς λέξεως «ἄνθρωπος». Καὶ εἶναι τελείως αἰτιώδης ἡ σχέσι τοῦ φωνήεντος «Α» μὲ τὸν γεννηθέντα Ἀ-νθρωπον.

‘Ο «Α» ὅμως Ν-οεῖ. ‘Η ιδιότης αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι βέβαια ἀνεπτυγμένη σὲ σημεῖο, πού δι’ αὐτῆς ἐπεβλήθη ἀμέσως τῶν ἄλλων ζώων, δὲν εἶναι ὅμως μοναδικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἄλλα ζῶα «νοοῦν».

‘Ο «Α» ἐπίσης Θ-εᾶται. Καὶ αὐτὴ ἡ ιδιότης εἶναι ξεχωριστή, διότι ὁ ἄνθρωπος παρατηρεῖ τὶς κινήσεις (Ρ-οᾶς) γύρω του (Ο) ἀλλὰ καὶ στὸν Οὐρανὸν (Ο) καὶ «ἀναλογίζεται» αὐτάς. Βέβαια καὶ ἄλλα ζῶα «θεῶνται», χωρὶς νὰ γνωρίζουμε ἐὰν ἀναλογίζονται τὰ ἐξετασθέντα, δηλαδὴ τὰ γύρω τους καὶ στὸν οὐρανὸ ὁράμενα. ‘Εὰν τώρα θελήσουμε νὰ σχηματίσουμε κάποια λέξι ἐκ τῶν μέχρι στιγμῆς ἀρκτικῶν γραμμάτων, θὰ σχηματίζαμε τὴ λέξι «α,ν,θ,ρ,ω».

Πρὶν προχωρήσω, πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἡ ἀποκωδικοποίησι κάθε λέξεως στηρίζεται στὴν ἀποκωδικοποίησι τῶν γραμμάτων. ‘Επομένως ἡ γνῶσι ἢ ἡ διαπίστωσι τῶν κωδικῶν σημασιῶν διὰ τῆς «ἐπισκέψεως» τῶν γραμμάτων εἶναι ἀπαραίτητη. Εἶναι βεβαίως κάτι ἀρκετὰ ἐπίπονο, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν μὲ ἄλλο τρόπο οἱ ἀναλύσεις τῶν λέξεων ἐκείνων τὶς ὁποῖες κρίνω ὡς ἀπαραίτητες γιὰ τὴν καλύτερη σύλληψι τοῦ ὅλου θέματος. Θὰ βοηθήσω ὅμως ὅσο μπορῶ. Συνεχίζω ἀμέσως μὲ τὴ λέξι. ‘Επαναλαμβάνω: ὁ Α / Ν/οεῖ καὶ / Θ/εᾶται τὰς / Ρ/οᾶς (κινήσεις) εἰς τὸν / Ο/ῖκον τοῦ καὶ / Ο/ῦρανὸν (Ω = ο+ο). ‘Ο ὅρισμός αὐτὸς παρ’ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀρκετός, μᾶς διαφεύγει κάποιο ἰδιαίτερο τοῦ ἀνθρώπου χαρακτηριστικὸ (σημα). ‘Ο ‘Αριστοτέλης συμπληρώνει, χωρὶς φυσικὰ νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ γράμματα τῆς λέξεως, τὸν ὅρισμό τοῦ ἀνθρώπου («Πολιτικά» 1253α) λέγοντας: «*Ἐκ τούτων οὖν φανερόν ὅτι τῶν φύσει ἡ πόλις ἐστὶ καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον, καὶ ἄπολις διὰ φύσιν καὶ οὐ διὰ τύχην ἦτοι φαῦλός ἐστι ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· ὥσπερ καὶ ὁ ὕψ’ Ὀμήρου λοιδωρηθεὶς “ἀφρητῶρ, ἀθέμιτος, ἀνέστιος”*» [‘Ιλ. 1 63] *ἅμα γὰρ φύσει τοιοῦτος καὶ πολέμιον ἐπιθυμητὴς ἅτε περ ἄζυξ ὢν ὥσπερ ἐν πεττοῖς*». [‘Απὸ αὐτὰ συνάγομε, ὅτι ἡ πόλις εἶναι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐκ φύσεως καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκ φύσεως κοινωνικὸ ζῶο καὶ ὅτι ὁ ἐκ φύσεως ἀλλὰ ὄχι ἐκ τυχαίου περιστατικοῦ ἄπολις εἶναι ἢ φαῦλος ἢ ὢν ἀνώτερο τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἀκριβῶς αὐτός, τὸν ὁποῖον ὀνειδιστικῶς ἀποκαλεῖ ὁ Ὀμηρος «ἄνευ οἰκογενείας, νόμων, ἐστίας». Διότι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶναι ἔξω τοῦ κοινωνικοῦ καταμερισμοῦ, δηλαδὴ τῆς λειτουργίας αὐτῆς, καθὼς συμβαίνει μὲ τοὺς πεσσοὺς (τοῦ σκακιού;)]. Πολιτικὸ ὅμως ζῶο δὲν εἶναι μόνο τὸ στὶς πόλεις κατοικοῦν, εἶναι τὸ ζῶο τὸ δυνάμενο νὰ ἀναπτύσῃ τὸν λόγο, διότι ἄνευ «λόγου» οὔτε πολιτισμὸς ὑπάρχει οὔτε πόλεις οἰκίζονται. Διακριτικὸ ἐπομένως γνώρισμα (σημα-Σ) τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὅτι πόλεις (Π) οἰκίζει (Ο).

Μετὰ τὸ παράδειγμα αὐτὸ ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ ἔχη συμπεράνει τὰ κάτωθι: (α) Ὅτι τὸ γράμμα «Α» εἶναι ὁ ὑποστασιακὸς «φύσει ἦχος» τοῦ νηπίου-ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μάλιστα τὸν διακρίνει ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα θηλαστικὰ ζῶα, (β) ὅτι ὁ ἦχος «Α», μὲ τὸν ὁποῖο ξεκινᾷ τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο, εἶναι τὸ ἀρκτικὸ γράμμα τῶν λέξεων ἐκείνων πού ὡ ν ὁ μ α σ α ν τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς δομῆς τοῦ ἀπείρου κόσμου, (γ) ὅτι εἶναι σημαντικὸς ὁ ρόλος τοῦ ὁρισμοῦ ὡς προϋπόθεσι τῆς διαδικασίας τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς νέας λέξεως· καὶ τέλος (δ) ὅτι ἰσχύει μιὰ ἱεραρχικὴ τάξι τῶν στοιχείων (γραμμάτων) στὴν σχηματιζόμενη νέα λέξι, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς τάξεως νὰ προκύπτῃ τὸ νοηματικὸ περιεχόμενον τὸ ὁποῖο ἐπιδιώξαμε διὰ τοῦ ὁρισμοῦ.

Καὶ στὸν «Κρατύλο» ἡ ἐτυμολογικὴ ἀνάλυσι, ὅτι ἡ λέξι «ἄνθρωπος» προκύ-

πτεῖ ἐκ τοῦ «ἀναθρῶν ἃ ὅπωπε», εἶναι πράγματι πολὺ κοντά. Διότι καὶ τὸ «νοεῖν» καὶ τὸ «θεᾷσθαι» περικλείει τὸ «ἀναθρεῖν», δηλ. τὸ κυττάζειν καὶ ἐξετάζειν. Ἐν-
 ἑκαὶ σταματᾷ καὶ σ' αὐτῇ τῇ λέξει, χωρὶς νὰ ἐρμηνεύῃ τὸ «ρῶ», ποῦ τοῦ ἦταν βέ-
 βαια γνωστό, ὅταν προηγουμένως ἔλεγε: «τὸ "ρῶ" ἔμοιγε φαίνεται ὡς περ ὄργα-
 νον εἶναι πάσης κινήσεως». Ἐθεώρησε ὅμως, ὅτι ἡ δεύτερη λέξις ποῦ συμμετεῖχε
 στὸν σχηματισμὸ τῆς λέξεως «ἀνθρωπος» ἦταν τὸ «ὅπωπε» τοῦ ῥήματος «ὀρῶ»
 καὶ ἔτσι δὲν περιέγραψε πλήρως τὸν διὰ τοῦ «λόγου» πόλεις οἰκίζοντα καὶ πολι-
 τισμοὺς δημιουργοῦντα ἀνὰ τὴν οἰκουμένην.

Τὶ ἀποδεικνύει ὅμως ἡ ἀποκωδικοποίησι τῶν στοιχείων; Εἶναι ἢ δὲν εἶναι δεό-
 ντως αἰτιολογημένη, γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λόγον, ἡ ἑναρξίς τοῦ ἀλφαβήτου ἐκ τοῦ Α;
 Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ νομιμοποιῇται ὁποιοσδήποτε ἄλλος λαός, γιὰ τὴν προέ-
 λευσι τῶν στοιχείων-γραμμάτων, ὅταν μόνο στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ὑπάρχη ἡ ἀ-
 πάντησι, δηλαδή ἡ αἰτιώδης σχέσις;

4. Θὰ ἔλθω τώρα στὶς ἀναφορὰς τοῦ λεξικοῦ (Liddell καὶ Scott), ποῦ θὰ μᾶς
 βοηθήσουν στὴν ἀνάλυσι τῶν λέξεων-παραδειγμάτων ἐκ τοῦ λήμματος «Α».

«(α) Μεταβολαὶ τοῦ ἃ (βραχέος)»

(1) Εἰς τοὺς Αἰολεῖς ἃ (βραχὺ) ἀντὶ ε εἰς μερικὰ ἐπιρρήματα χρόνου καὶ τό-
 που π.χ. ἄλλοτα ἀντί-τε, ἔνερθα ἀντί-θε.

(2) Δωρ. ἃ (βραχὺ) ἀντὶ τοῦ ε ὅπως καὶ εἰς τὴν Αἰολικὴν ἄλλοτα ἀντί-τε καὶ
 ἄνωθα ἀντί-θε ἢ-θεν ἢ γὰ ἀντί γε. Εἰς τὰς λέξεις ἐπίσης Ἄρταμις, ἄτερος,
 ἰαρός, τράφω, στράφω, τράχω ἀντὶ Ἄρτεμις, ἔτερος, ἰερός, τρέφω, στρέφω,
 τρέχω. Ἐπίσης ἀντὶ τοῦ ο, π.χ. εἴκατι ἀντὶ εἴκοσι ἀλλὰ συνηθέστερον τὸ ο
 ἀντὶ τοῦ α.

(3) Ἰων. ἃ ἀντὶ ε, ὡς μέγαθος ἀντὶ μέγεθος. Τὸ ἃ (βραχὺ) ἐνίοτε γίνεται ἡ
 κυρίως εἰς τὰ ἀριθμητικά, π.χ. διπλήσιος, πολλαπλήσιος ἀντὶ διπλάσιος,
 πολλαπλάσιος. Εἰς μερικὰς ἀκόμη λέξεις τὸ α κεῖται ἀντὶ τοῦ η, ὅπως λέ-
 λαμμαι ἀντὶ λέλημμαι, μεσαβρίη ἀντὶ μεσηβρίη.

(β) Μεταβολαὶ τοῦ ᾱ (μακροῦ).

(1) Τὸ ᾱ (μακρόν) εὑρῆται σταθερῶς ἐν τῇ Αἰολικῇ καὶ Δωρικῇ διαλέκτῳ
 ἀντὶ τοῦ Ἰωνικοῦ η, π.χ. θνάσκω-θνήσκω, ματήρ-μήτηρ. Ἐν τῇ Δωρ. τὸ αε
 καὶ αει κατὰ τὴν κλίσιν τῶν εἰς -- ἄω ρημάτων δὲν συναιρεῖται εἰς ᾱ (μα-
 κρόν) ἀλλὰ εἰς η ὅπως ἐνίκη ἀντὶ ἐνίκα, ὀρῆς ἀντὶ ὀρᾶς. Ἐν τῇ Δωρικῇ τὸ
 αο καὶ αω συναιροῦνται ὅχι εἰς ω ἀλλὰ εἰς ᾱ (μακρόν). Ἐπίσης εἰς τὴν
 Αἰολικὴν ἐνίοτε εὑρῆται αἰ ἀντὶ τοῦ ᾱ (μακρόν) π.χ. θναῖσκω ἀντὶ θνάσκω.
 Εἰς τὴν Ἰωνικὴν ἐπίσης τὸ η ἀντὶ τοῦ ᾱ (μακρόν) εἶναι τὸσον ἰδιάζον ὅσον
 καὶ τὸ εἰς τὴν Αἰολικὴν καὶ Δωρικὴν ᾱ (μακρόν) ἀντὶ η.

Μετὰ ἀπὸ αὗτες τίς «μεταβολὰς» τοῦ ἃ (βραχέος) καὶ ᾱ (μακροῦ) προχωροῦμε
 στὶς σημασίαις τοῦ «Α» μέσα στὴν ὀργάνωσι τῆς λέξεως, ὅπως τὸ λεξικὸ τίς δια-
 τυπώνει:

«Τὸ "Α" ὡς **στερητικόν**: ἐκφράζον ἑλλειψιν, στέρησιν, ἀπουσίαν π.χ. σο-
 φός, ἄσοφος. Ἐνίοτε ὑπονοεῖ μομφὴν π.χ. ἀβουλία. Τοῦτο τὸ α σπανίως
 προηγεῖται φωνήεντος ὅπως π.χ. ἃ-ἄατος, ἄατος, ἀήθης, ἄοκνος, ἄοζος, ἄ-
 οπτος· συχνότερον εὑρῆται πρὸ δασείας ὡς ἄαπτος, ἀήσσητος, ἄοπλος, ἃ-
 ὀρατος, ἀόριστος, ἄυδρος, ἄωρος· μερικαὶ περιπτώσεις δὲν εἶναι σαφεῖς,
 διότι ἀπωλέσθη το F: ἀεῖδελος, ἀειδής, ἀῖδηλος, ἄϊδρις κ.λπ.

Τὸ «Α» ὡς **ἀθροιστικόν**: ἡ ἄ, σημαῖνον ἔνωση, μετοχήν, ὁμοιότητα, ὀρθότερον μετὰ δασέος πνεύματος ὅπως π.χ. εἰς τὰς λέξεις ἀθρόος, ἅπας, ἀλλὰ συνήθως μετὰ ψιλοῦ, ὅπως ἄκοιτις, ἄλοχος, ἀδελφός, ἀτάλαντος, ἀκόλουθος.

Τὸ «Α» ὡς **ἐπιτατικόν**: ἐπιτεῖνον τὴν δύναμιν τῶν συνθέτων· λέγεται δὲ ὅτι ἀναλογεῖ πρὸς τὸ ἐπίρρημα ἄγαν, λίαν, πάνυ, σφόδρα. Ἡ χρῆσις τοῦ α τοῦτου λίαν ἀτόπως ἐξετάθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν· πολλαὶ λέξεις ἅς φέρουσιν ὡς παραδείγματα φαίνονται οὐσαι ἴδια αὐτῶν ἐπινοήματα, ὡς ἄγονος, ἀγύμναστος ἀντὶ πολύγονος, πολυγύμναστος. Λέξεις τινὲς ὑπήχθησαν εἰς τοῦτο τὸ α, αἵτινες ἀνήκουσι εἰς τὸ α στερητικόν ὡς π.χ. ἀδάκρυτος, ἀθέσφατος, ἄξυλος καὶ ὅπου δὲ μένει, ὡς εἰς τὰς λέξεις ἄσκιος, ἀτενής, ἄσπερχές, ἄσκελές κ.λ.π. δυνάμεθα νὰ ἀμφιβάλλωμεν ἂν τὸ α εἶναι πλέον τι ἢ ἀπλὴ τροποποίησις τοῦ α ἀθροιστικοῦ.

Τὸ «Α» ὡς **εὐφωνικόν**: εἰς ὀλίγας τινὰς λέξεις, ἰδίως Ἰων. καὶ Ἀττ., τίθεται ἀπλῶς χάριν εὐφωνίας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸ δύο συμφώνων ὡς ἀβληχρός, ἀσπαίρω, ἀσταφίς, ἀστεροπή, ἀντὶ βληχρός, σπαίρω, σταφίς, στεροπή, ἀλλ' ὥσαυτως καὶ πρὸ ἑνὸς μόνου συμφώνου ὡς π.χ. ἀμείρομαι ἀντὶ μέρομαι, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ πρὸ φωνηέντων: αἰίδω, αἰίρω, ἀέξω [ἄ (βραχὺ) εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας πλὴν ὅπου ἡ θέσις μεταβάλλει τὴν ποσότητα]. Ἐν τούτοις ἐπίθετα ἀρχόμενα ἀπὸ τριῶν βραχειῶν συλλαβῶν ἔχουσι ἄ (μακρόν) ἐν δακτυλικῷ μέτρῳ ὡς ἀδάμαστος, ἀθέμιτος, ἀκάματος, ἀπάλαμος, ἀπαράμυθος.

Τὸ «Α» **ἐπιφώνημα**: ἐν χρήσει πρὸς ἔκφρασιν ποικίλων συγκινήσεων π.χ. ἃ δειλέ, ἃ δηλώ, ἃ δειλοὶ [Ἰλ. Α441, 452, Ρ443, Ὀδύς. Υ355].

Τὸ ἄ ἢ ἁ ἢ ἁ: πρὸς ἔκφρασιν γέλωτος = χά, χά, χά».

Μετὰ ταῦτα χωρὶς τὶς λέξεις τοῦ λήμματος «Α» σὲ κατηγορίες. Θεώρησα δὲ ὡς σημαντικώτερη ἐκ τῶν κατηγοριῶν ἐκείνη τῆς ὁποίας οἱ λέξεις (α) δὲν εἶναι προῖον ἄλλων λέξεων, (β) δὲν ἀνήκουν σὲ κάποια κατηγορία τοῦ προθετικοῦ μορίου «α», (γ) δὲν ἔχουν σχηματισθῇ διὰ τῶν προθέσεων ἀνά, ἀντὶ ἀμφί, ἀπό. Τέλος θὰ ἐπαναλάβω καὶ ἐδῶ, ὅτι ἡ ἔρευνα περιορίζεται σὲ τὶς λέξεις τῆς «Θεογονίας», τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, διότι αὐτὲς ἀποτελοῦν τὶς ρίζες καὶ τὸν κορμὸ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας.

Μετὰ τὴ λέξι *ἄνθρωπος*, ἅς δοῦμε τὴ λέξι *ἀγαθός* κατ' ἀρχὰς μὲ τὴ δόκιμη ἑρμηνεία τῆς:

Ἄγαθός = καλός, ἡπιός, εὐγενής, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν καταγωγή καὶ κοινωνικὴ τάξι, καθ' ὅσον οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ἐξ εὐγενῶν καταγόμενοι ἀπεκαλοῦντο *ἀγαθοὶ* ἄνδρες· (β) ἄνδρεῖος, καθ' ὅσον τὰ προσόντα αὐτὰ ἀπεδίδοντο στοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς εὐγενεῖς· (γ) ἄξιος· (δ) ἀγαθός ἐπὶ ἠθικῆς ἐννοίας κ.λ.π. Ἐπὶ πραγμάτων (α) καλὸ, χρήσιμο, ἐπὶ ἐξωτερικῶν περιστάσεων γιὰ καλὸ σκοπὸ κ.ἄ., τὰ ὅποια δὲν μεταβάλλουν τὴν ἐννοια ἀγαθός. Μὲ τὶς ἀνωτέρω σημασίες, κυρίως δὲ ἐπὶ προσώπων, εὐρίσκομε τὴ λέξι στὸν Ὀμηρὸν π.χ. *ἀφνειὸς τ' ἀγαθός τε*, [Ἰλ. Ν 604: πλούσιος καὶ εὐγενής] ἢ *Οἱ τ' ἀγαθὴν τε γυναῖκα καὶ ἀφνειοῖο θυγάτρα/-μνηστεύειν...* [Ὀδύς. Σ 276: Αὐτοὶ (οἱ μνηστήρες) ἐξ εὐγενοῦς καταγωγῆς καὶ πλούσια θυγατέρα ἤθελαν νὰ παντρευτοῦν] ἢ *Πατρός δ' εἴμ' ἀγαθοῖο, θεὰ δέ*

με γείνατο μήτηρ» [ἐκ πατρός εὐγενοῦς καὶ ἐκ μητρός θεϊκῆς καταγωγῆς: Ὑλ. Φ 104].

Εἶναι γνωστό, ὅτι ἡ λέξι *ἀγαθός* συνεπληρώθη ἀργότερα μὲ τὴ λέξι *καλός* (ἐπίσης ὁμηρικῇ), ποὺ εἶχε τὴν σημασίαν τοῦ εὐμορφος, ὡραίος. Ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὅμως «καλῶς» στὴν σημασίαν τοῦ *καλός* προσετέθησαν οἱ ἔννοιες τοῦ ὀρθῶς καὶ δικαίως, π.χ. «οὐδ' ἔτι καλῶς οἶκος ἐμός διόλωλε» (Ὀδύς. Β63: οὔτε δικαίως ὁ οἶκος ὁ δικός μου καταστρέφεται).

Τὸ συμπέρασμά μου ἦταν ὅτι ἡ λέξι στὴν ἀρχέγονη μορφή της πρέπει νὰ ἦταν περιωρισμένη σὲ σημασίες, π.χ. *ἀγός* ποὺ χαρακτηρίζε τὸν θηρευτὴ ποὺ ἐτίθετο ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ομάδος μὲ τὰ αἰχμηρὰ ὅπλα ἢ *ἀρότης* ποὺ χάραζε τὴν ἄρουρα μὲ ἐργαλεῖα. Ἡ ρίζα τῆς λέξεως ἢ ὁ «φθόγγος μὲ σημασία» ποὺ ἔδιδε τὴν ἀρχέγονη λέξι ἦταν *ΑΓ*. Ἀπ' αὐτὸ τὸ *ΑΓ* παρήχθησαν οἱ λέξεις *ἀγός* μὲ τὴν σημασίαν ἀρχηγός, π.χ. «Τὸν δ' αὖτ' Ἰδομενεὺς Κρητῶν ἀγός ἀντίον ἤδα» [Ὑλ. Α 265: Σ' αὐτὸν ἀμέσως ὁ Ἰδομενεὺς τῶν Κρητῶν ὁ ἀρχηγὸς ἀνταπάντησε], *ἄγρα* τὸ κυνήγι (θήρα), π.χ. «χαίρουσι δὲ τ' ἀνέρες ἄγρη» [Ὀδύς. Χ 306: κί' οἱ ἄντρες εἶναι χαρούμενοι γιὰ τὸ κυνήγι]. Σημειῶν ἔδω τῇ σχέσει τῆς ρίζας ΑΓ- μὲ τὴν θήρα, προσθέτοντας ὅτι ἐκ τῆς ρίζας αὐτῆς ἐσχηματίσθη καὶ ὁ φθόγγος μὲ σημασίαν ΑΓΡ, ἐκ τοῦ ὁποίου, ἀργότερα καὶ ἡ λέξις *ἀγρός*, π.χ. «Εἴ οἱ καὶ μάλα πολλῶν ἀπόπροθι πίονες ἀγροί» [Ὑλ. Ψ 832: Τί καὶ ἂν αὐτοὶ πολὺ περισσότερους ἔχουν εὐφοροὺς ἀγροὺς μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ]. Ἐκ τοῦ *ΑΓ* οἱ λέξεις ἐπίσης *ἡγεμών*, *ἀγών* κ.λπ.

Ἐπανέρχομαι στὴ λέξι *ΑΓΑΘΟΣ*. Ὅπως θὰ διαπιστώσετε στὰ γράμματα Γ,Θ,Ο, Σ οἱ ἀρχικὲς βασικὲς σημασίαι στηρίχθησαν ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν ὀπτικῶν καὶ ἀκουστικῶν ἐρεθισμάτων, ἢ μίμησι τῶν ὁποίων, ὅπως ἀνέλυσα σὲ προηγούμενο κεφάλαιο, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸ τοῦ «φθόγγου μὲ σημασία». Ὁ ἴδιος φθόγγος ἐμπλουτίσθη καὶ μὲ μεταφορικὲς ἔννοιες, ἀφετηρία τῶν ὁποίων ἦταν ὁ ἀρχικὸς φθόγγος μὲ σημασία. Ἔτσι ἡ ἀνάλυσι τῶν λέξεων ἐπιβάλλει ἀναγκαστικῶς στὸν ἀναγνώστη αὐτὸ ποὺ ἐτόνισα καὶ προηγουμένως, δηλαδὴ τὴν «ἐπίσκεψιν», γιὰ τὶς ἀναλυόμενες λέξεις, τῶν γραμμάτων ποὺ ἐκάστη λέξι ἔχει. Συνεχίζω ἀμέσως μὲ τὴν ἀνάλυσι τῆς λέξεως, μὲ τὴν ὁποία καὶ θὰ κλείσω τὸ γράμμα «Α». Ὁ «Α» λοιπόν, ὁ πρῶτος ὁδηγός, ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ομάδος τῶν αἰχμηρῶν ὀργάνων ἀλλὰ καὶ ὁ διανοίγων ἀτραπούς, δηλαδὴ δρόμους μὴ ἐκτρεπομένους (α στερητ. + *τέρπω*) ἢ τῆς μὴ ἔχουσας ἐκτροπὲς ομάδος [Γ=δι' ὀργάνου αἰχμηροῦ χαράσσειν· γύης ἐλέγετο καὶ τὸ γυνὶ (τὸ ἄροτρο): *γραφὴ*, *γλῶσσα*: διανοίγειν], ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπιβίωσι ἢ τὴν ἀνάπτυξι ἢ τὸν πλουτισμὸ τῆς ομάδος. Ἀλλὰ αὕτη ἡ χάραξι ἢ ἡ διάνοιξι ἀτραπῶν γίνεται καὶ διὰ τῶν θεσμῶν, τῆς *Θέτιδος*, τῆς δικαίας ἀνταμοιβῆς.

Ὁ *ἀγαθός* ὅμως πρέπει νὰ *Θ-εῖται* καὶ τὶς ἀτραπούς, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ βαδίσουν οἱ ἄνθρωποι σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη. Τοῦτο πρέπει νὰ τὸν χαρακτηρίξῃ, νὰ εἶναι «Σ-ῆμα» τοῦ *ἀγαθοῦ*. Διευκρινίζω: Ἀναλύω κατὰ γράμμα, προσθέτοντας ὅτι τὸ κάθε γράμμα ποὺ συμμετέχει στὴ λέξι μπορεῖ νὰ μεταφέρῃ ἐντὸς αὐτῆς καὶ δύο ἢ τρεῖς ἔννοιες συγγενικῆς. Οἱ λέξεις ὅμως ποὺ τὶς δηλώνουν πρέπει νὰ ἔχουν δύο ἄρκτικὸ τὸ ἴδιο γράμμα, π.χ. Θ=Θ-εὸς — Θ-εσμός — Θ-έμις — Θ-έα κ.λπ. Ὁ «Α» λοιπόν εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχή, ὁ πρῶτος, ὁ ἀγός, ὁ ὁδηγός. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ὁ πρῶτος, σ' ὅλη τὴν πορεία ἀπὸ τὸν θηρευτὴ μέχρι τὸν

θεσμοθέτη, τὸ αἰχμηρὸ ἐργαλεῖο (Γ), ποὺ ἀρχικὰ κράτησε στὰ χέρια του ὡς θηρευτῆς, ἔγινε ὄργανο ἀργότερα καλλιέργειας τῆς ἄρουρας (εἶναι ὁ γύης), μετὰ ὄργανο «γραφῆς»: καὶ δι' ὧν αὐτῶν τῶν μέσων διανοίχθηκε ἡ ἀτραπὸς (Α) τῶν θεσμῶν (Θ) ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἰσχύουν σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη (Ο=σύμβολο χώρου καὶ Σ=σύμβολον τῆς παλινδρόμου κινήσεως). Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ λέξι «Ἀγαθός» μὲ τὶς δύο ἐρμηνεῖες τῆς. Θὰ σημειώνα ὅτι ἐκ τῆς ἀποκωδικοποιήσεως ἐμφανίζεται πεντακάθαρα ἡ ἱστορικὴ πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ διὰ μέσου τῶν γραμμάτων καὶ τῆς σειρᾶς αὐτῶν, ἡ ὁποία καὶ αἰτιολογεῖ γιατί σχηματίσθηκε ἔτσι, καὶ ὅχι μὲ ὁποιονδήποτε ἄλλο τρόπο, ἡ λέξι.

Θὰ διεξέλθω ἀκόμη ἐν συντομία μερικὲς σημαντικὲς λέξεις τοῦ λήμματος «Α».

Ἀρχή: Ἡ ἑναρξί (Α) τῆς ῥοῆς (Ρ) ἐκ τῆς διανοίξεως (Χ) (χάος = χάσμα, ῥήγμα), ἐκ τῆς ὁποίας τὸ φῶς (Η = ἥλιος): π.χ. «*νεῖκειος ἀρχή*» (Ἰλ. ΧΙ 16). Στὴν «Θεογονίᾳ» ἡ Κοσμογονία ἀρχίζει (στίχ. 116): «*Ἦτοι μὲν πρῶτιστα Χάος γένετ'...*» καὶ συνεχίζει (στίχος 123): «*Ἐκ τοῦ Χάους καὶ τοῦ Ἑρέβους ἡ Νύξ. Νύξ*»= ἑναστρος οὐρανὸς ἢ τὸ διάχυτο φῶς στὸν κόσμον.

Ἀπειρον: Ἡ ἀεὶ (Α) πνοή (Π) ἐλαύνουσα (Ε) καὶ ἰθύνουσα (Ι), δηλαδὴ κατευθύνουσα τὶς κινήσεις (Ρ=ῥοὰς) τοῦ κόσμου (Ο), στὸν ὁποῖον καὶ παραμένει (Ν=ναίει) [=γίνεσθαι]. Εἶναι, νομίζω, λάθος ἡ παραγωγή τῆς λέξεως ἀπὸ τὸ «α» στερητικὸν καὶ τὸ «πέρας». Ἡ λέξι *πέρας* σημαίνει: Πνοή (Π) ἐλαύνουσα (Ε) [ἐλαύνω=ὠθῶ] τὶς κινήσεις (Ρ) ἄχρι (Α) στρόμβου (Σ) [στροβιλῶ=περιστρέφω]· ἄχρι=μέχρι, ἕως, π.χ. «*ἄχρι μάλα κνέφαος*» [μέχρις βαθείας ἐσπέρας: Ὀδύς. Σ 370]· *στρόμβος*=σβούρα (στρόβιλος), π.χ. «*στρόμβον δ' ὡς ἔσσευε βαλῶν*» [Ἰλ. Ξ 414: σὰν σβούρα δὲ ἐτινάχθη χτυπημένος (ἀπὸ τὴν πέτρα τοῦ Αἴαντος)].

Ἀήρ, ἀέρος, Αἰολ. *αὐήρ*, Δωρ. *ἀβήρ*: Παρ' Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ ἡ ἀτμόσφαιρα, ὁ πυκνὸς ὀμιχλώδης ἀέρας ὁ περιβάλλων τὴν γῆ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν αἰθέρα ποὺ εἶναι ὁ ἀνώτατος ἀήρ, π.χ. «*εἰς ἐλάτην ἀναβάς περιμήκετον, ἢ τότ' ἐν Ἰδῇ μακροτάτῃ πεφυῖα δ' ἡέρος αἰθέρ' ἵκανε*» [Ἰλ. Ξ 288: Καὶ σὲ ἔλατο ἀφοῦ ἀνέβηκε ὑψηλό, ποὺ στὴν Ἰδῇ τὴν πανύψηλη ἀνεπύχθη, διὰ τοῦ ὀμιχλώδους ἀέρος στὸν αἰθέρα ἔφθασε].

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸ φαινόμενο τοῦ ἀέρος, δηλαδὴ τῆς κινήσεως τῆς ἀτμόσφαιρας, ἔξ οὗ καὶ συμπέρανε ὁ ἄνθρωπος τὴν ὕπαρξιν τοῦ στοιχείου αὐτοῦ, ὁφείλεται στὸν ἥλιο ὡς φορέα τῆς θερμότητος. Οἱ διαφορὲς αὐτὲς τῆς θερμοκρασίας δημιουργοῦν τοὺς ἀνέμους. Ἡ ἀρχή (Α) τοῦ φαινομένου εἶναι τοῦ ἡλίου (Η) ἡ ῥοή (Ρ)=κίνησις. Ἡ ῥίζα τῆς λέξεως ΑΕ (δίγαμμα), ἐκ τῆς ὁποίας καὶ τὸ «*ἀήτης*»=ἡ βιαία πνοή (*θῶρ ἀβήρ*, ὅπου τὸ «Β» συμβολίζει τὸν βῆαιον ἄνεμο, ὅπως θὰ δοῦμε στὸ γράμμα Β). Στὴν λέξι *ἀή(τ)ης* ἐκ τῆς ἀρχικῆς πηγῆς τοῦ ἀνέμου (Α+Η: ἀρχή ἡλιος) μᾶς δίδεται ἡ «ταραχή» («Τ»: σύμβολο τοῦ «τύπτω») τοῦ ἡλίου (Η) (φωτὸς καὶ θερμότητος), ποὺ προκαλοῦν οἱ παλινδρομικὲς (Σ) κινήσεις τοῦ ἰσχυροῦ ἀνέμου.

Θὰ κλείσω τὸ «Α» μὲ μιὰ λέξη ἀντιπροσωπευτικὴ τοῦ ὕγρου στοιχείου, τὸ ὁποῖο καλύπτει τὸ μεγάλο μέρος τοῦ πλανήτη μας, τῆς θάλασσας. Γυρίζομε καὶ πάλι πίσω στὴν ἐποχὴ τοῦ θηρευτῆ καὶ κτηνοτρόφου, τοῦ ἔλλοπος, περὶ τοῦ ὁποίου

ἴδε στὸ γράμμα «Ε». Εἶναι πανάρχαια συνήθεια τῶν κτηνοτρόφων, νὰ πίνουν τὸ γάλα ἀνακατευτόντάς το μὲ λίγο ἀλάτι. Εἶναι ἐπίσης γνωστό, ὅτι ἡ θάλασσα στὸν ἐλληνικὸ χῶρο ἀπέχει ἐλάχιστη ἀπόστασι ἀπὸ τὶς κεντρικώτερες ὁροσειρές. Εἶναι ἐπομένως φυσικὸ ὁ κτηνοτρόφος νὰ ἦταν ἐπισκέπτης τῆς....

Ἄς δοῦμε πῶς καὶ γιατί ὠνόμασε τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο μὲ τὸν φθόγγον ΑΛΣ, ποὺ σημαίνει τὴν θάλασσα. Ὁ Ἑλλὸς στάθηκε πολλὰς φορὲς στὴν ἀκτὴ, ἄλλοτε γιὰ νὰ μαζέψῃ τὸ ἀλάτι ἀπὸ τοὺς βράχους κι' ἄλλοτε γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ τῆς ἀλὸς τὶς κινήσεις, ποὺ ἀπὸ ἐλάχιστες ἐγίνοντο ὀρμητικές, ἐφθάναν στὸν... (αἰγιαλὸ τὸν εἶπαν, διότι εἶδαν τὰ κύματα σὰν γίδια τῆς θάλασσας ποὺ ἀναπηδοῦσαν στὴ στεριά), μὲ ἀφροὺς... (ἄχ-νη τοὺς εἶπαν, διότι σὰν «ΑΧ» ἀκούγονταν τὸ ἀφρισμένο ξέσπασμα στὴν ἀκτὴ), καὶ μετὰ τὸ ξάπλωμα τοῦ νεροῦ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐπιστροφὴ στὸ «λέχος» του (ἀντιμάμαλο) παρασύροντας ἢ ταράζοντας τὰ βότσαλα [λαλάκια ἢ λάλλας τὰ ὠνόμασαν ἀπὸ τὸν ἦχο ποὺ ἔκαναν] καὶ μετὰ -- μέχρι νὰ ἐπαναληφθῇ αὐτὴ ἡ παλίνδρομος κίνησις ἕνας ἄλλος ἦχος ὁμοίος μὲ Σ... παρατεταμένο, ἔκλεινε τὸν κύκλο τοῦ φαινομένου. Ἔτσι, νομίζω, ἐσχημάτισε ὁ Ἑλλὸς τὸν φθόγγον ΑΛΣ μὲ τὴ σημασίαν τῆς θάλασσας. Ἡ θάλασσα εἶπε στὸν ἄνθρωπο τ' ὄνομά της.

[Στὸ ἐπόμενο τεῦχος: Τὸ φωνῆεν Ε-ψιλὸν]

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Α. ΚΡΑΝΗΣ

Ἡ Μονεμβασιά δὲν εἶναι πιά βυζαντινὴ

Τὸ μυστηριακὸ ἀπόγευμα εἶχε προχωρήσει
μὲ σίγουρα βήματα ἠλεκτρονικοῦ αὐτόματου
στὸ ἐρειπωμένο περιστύλιο μὲ τοὺς πράσινους ἱριδισμοὺς
καὶ τὶς θλιμμένες ἀναπάλσεις τῶν γερανιῶν.
Τὸ ἄναρχο παράστημα τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους
ριγμένο στὸν ἀστράγαλο τῶν κουφαλιασμένων βράχων
μὲ τὶς ἀθέατες κρύπτες γιὰ μυστικούς μαντατοφόρους
κομιστὲς τελεσίδικων μηνυμάτων.
Ὁ κυματοζωσμένος δρόμωναξ ξεκίνησε,
στὰ νύχια τῶν ποδιῶν, ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Βουκολέοντος.
Ἦταν οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι τῆς ἀφήγησης,
μιὰ περίεργη σύζευξη χρησμοῦ καὶ συντέλειαι τοῦ κόσμου,
δίσεχτοι γιὰ δημόσιους ἄνδρες μὲ προπετεῖς βλέψεις.
Μὰ τῶν Παλαιολόγων ὁ διπλοκέφαλος αἰτὸς
δὲν ὥριζε οὔτε τὸν κεφαλόδεσμο τοῦ φημισμένου κάστρου.
Οὔτε τῶν παραγκωνισμένων Καντακουζηνῶν τὸ μένος
δυνάμεινε τὶς πειρατόφθορες ἐπάλξεις.
Μῆτε τῶν Μαμωνάδων ἢ συνετὴ διακυβέρνηση
οὔτε τῶν Δαιμονογιάννηδων ἢ δίψα τῆς διαδοχῆς!..
Ἦταν ὅλα σὰν ἓνα λιτὸ λυρικὸ ἐπίγραμμα,
σὰν ἓνα μακρόσυρτο ἰωνικὸ ἔλεγχος
γιὰ τὴν ἀπωλεσθεῖσα ἀνάμνησις τῆς πατρίδας,
σὰν ἓνα φίλημα τοῦ ζέφυρου στὰ φτερά πεταλοῦδας.
Οἱ αὐτοκρατορίαις πῆραν νὰ στερεοῦν σὰν στέρνες
μέσα στὸ πυρρὸ, ἀτίθασο καλοκαίρι·
κι ἡ Μονεμβασιά δὲν εἶναι πιά βυζαντινὴ...

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

● Κοινὴ Γνώμη εἶναι ἡ κοινὴ συνωμοσία τῶν δημαγωγῶν ● Γιὰ κάθε ζήτημα ὑπάρχουν πάντα δύο γνώμες: Ἡ Κοινὴ καὶ ἡ σωστὴ ● Ἡ Κοινὴ Γνώμη στὶς δημοκρατίες εἶναι ἀτεγκτος δικτάτωρ.

Τὸ Κράτος. — Ἡ Ἐξουσία

● Ἡ ἀλλοτριωτικὴ δύναμις τῆς Ἐξουσίας εἶναι ἀκατανίκητη. Εἶναι πολὺ ἀπλὸ γι' αὐτὴν νὰ πάρει ἓνα ἀπλοϊκὸ ἀνθρώπακι καὶ νὰ τὸ μεταμορφώσει σὲ αἰμοσταγὴ τύραννο ● Ἡ ζωὴ πάντα βρίσκει εὐκαιρίες νὰ μᾶς διδάξει κάτι. Ὅμως ἀκόμα καὶ οἱ σοφοὶ καμμιά φορὰ εἶναι κακοὶ μαθητές. Ὁ σοφὸς Πλάτων δὲν ἐγίνε σοφότερος ὕστερα ἀπὸ τὸ παρὰ λίγο μοιραῖο πάθημά του, ἀλλὰ ἐξημέρτησε δὶς, βάζοντας κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴν ἀσφάλεια καὶ τίς ιδέες του σὲ κίνδυνο. Τί τοῦ φώναζε τελικὰ ἡ ζωὴ πού ἐκεῖνος ἐπέμενε νὰ μὴν θέλει νὰ ἀκούσει; Ὅτι ἡ ἐξουσία δὲν εἶναι ὑπόθεση τοῦ πνεύματος ἀλλὰ τῆς ὕλης ● Ἡ κοινωνία ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δικαστές, πού θὰ ὑπηρετοῦν τὴ Δικαιοσύνη. Τὸ Κράτος θέλει δικαστές, πού θὰ ὑπηρετοῦν τὸ νόμο.

Οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ

● Στὶς σύγχρονες δημοκρατίες ἡ συνταγματικὰ κατοχυρωμένη ἀρχὴ τῆς κυριαρχίας τῆς πλειοψηφίας ἔχει καταστρεῖ τὸ ἀποδοτικότερο μέσο γιὰ τὴν ἐξαπάτηση καὶ τὴν ἐξουδετέρωση τῆς πλειοψηφίας ● Ὁ κοινοβουλευτισμὸς εἶναι ἓνας χρόνιος ἀσθενής. Καμμιά φορὰ μὲ πολὺ σοβαρὰ συμπτώματα. Ὅμως, ἀκόμα καὶ τότε, μόνον αὐτὸς κατέχει τὸ φάρμακο τῆς θεραπείας του ● Στὴν ἐποχὴ τῆς δικῆς μας ἡ ἔννοια τῆς ἀνεξαρτησίας πρέπει νὰ ἀναζητεῖται στὰ οἰκονομικὰ λεξικά ● Ἡ Δημοκρατία εἶναι μαθηματικὸ μέγεθος ● Κανένα ἐπιχείρημα καὶ καμμιά δύναμις στὸν κόσμῳ δὲν μπορεῖ νὰ μὲ κάνει νὰ πιστέψω σὲ μιὰ «δημοκρατία», ὅπου ὁ ἀνθρώπος ἀντιμετωπίζεται σὰν συστατικὸ ἄμορφης μάζας, σὰν ἡλίθιο φερέφωνο, σὰν πελάτης. Ὅπου ὁ ἀπατεῶνας καὶ ὁ διεφθαρμένος ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ παγιδεύουν καὶ νὰ ναρκοθετοῦν τὰ βήματα τῆς κοινωνίας καὶ ὅπου κανένας, οὔτε νόμος οὔτε κράτος οὔτε πολίτες, δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθεῖ, γιὰτί ὅλων τὰ σάλια τρέχουν στὸ κουδούνισμα τοῦ χρήματος, ὅπως ἔτρεχαν τὰ σάλια τῶν σκυλιῶν τοῦ Παυλῶφ στὰ κουδούνισματά τοῦ ἀφεντικοῦ τους. Στὴ «δημοκρατία», ὅπου οἱ φυσικὲς ροπὲς τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ κάλπικες καὶ τεχνητὲς ἀνάγκες-ἐφευρήματα γιὰ τὴν παράταση τῆς οἰκονομικῆς κυριαρχίας ἰσχυρῶν συμφερόντων. Ὅπου οἱ συνθήκες δὲν εὐνοοῦν τὴν προκοπὴ τῶν ἱκανῶν, ἀλλὰ ἐκείνων πού ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ ἀφομοιώνουν καὶ νὰ ἀποδέχονται δίχως ἀντίσταση τοὺς κανόνες ἐνὸς βρώμικου παιγνιδιοῦ. Ὅπου ἡ τιμὴ, ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια, ἡ σοβαρότητα, λοιδοροῦνται σὰν ιδιότητες ἐλαττωματικῶν καὶ ἀπροσάρμοστων ἀνθρώπων καὶ ὁ παρασιτισμὸς τῶν μεσαζόντων θριαμβεῖ ἀνενόχλητος. Δὲν πιστεύω, ὅχι, σ' αὐτὴ τὴν «δημοκρατία» τὴν κρονίζουσα, πού καταπίνει τὰ καλύτερα παιδιὰ της καὶ ταῖζει τὰ στόματα πού τὴν φτύνουν. Στὴ «δημοκρατία», πού δὲν πιστεύει πρῶτὴ αὐτὴ ἡ ἴδια στὸν ἑαυτὸ της ● Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἄμεση δημοκρατία, δὲν ὑπάρχει δημοκρατία ● Ὁ δημοκράτης λέει ὅ,τι πρέπει καὶ πράττει ὅ,τι λέει. Ὁ δημαγωγὸς λέει ὅ,τι θέλει καὶ πράττει τὰ ἀντίθετα ● Ἄν εἶναι δύσκολο νὰ φτιάξεις δημοκρατικὸ πνεῦμα, εἶναι πολὺ δυσκολότερο νὰ φτιάξεις δημοκρατικούς πολίτες.

Χρήστος Τσαγκαρίδης

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ

Αὐτοκάθαρσις

Ἡ σατανικώτερη ἐπινόησι τῶν «-ισμῶν» εἶναι ὁ δῆθεν διάλογος, ποὺ στὴν πραγματικότητα καταλήγει σὲ φλυαρία τῶν «βαθυστόχαστων». Οἱ διακοσμοῦντες μὲ τὸ ἄλλοθι τῆς «βαθυστόχαστης» παρουσίας τους τὰ ἐξωλογικὰ ἐπιχειρήματα τῶν «-σμῶν» φλυαροῦν ἀκατάπαντα ἀναμασῶντας τίς φλυαρίες οἱ μὲν τῶν δέ. Εἶναι ἔτσι ἀδύνατο νὰ βγῇ κάποιο συμπέρασμα γιὰ τὸ ἐὰν ἢ πῶς μπορεῖ ν' ἀρχίσῃ ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν παγκόσμια κρίσι πολιτισμοῦ. Ἔτσι οἱ «βαθυστόχαστοι» μὲ τὴν φλυαρία τους παίζουν αὐτόν, ἀκριβῶς, τὸ ρόλο τῆς συσκοτίσεως καὶ ἐξαπατήσεως τῶν λαῶν, ὥστε νὰ πιστέψουν ὅτι οἱ «ταγοί» τους καταβάλλουν προσπάθειες γιὰ νὰ δοθοῦν λύσεις... Λύσεις ὅμως μὲ διατήρησι τῆς κοινωνικῆς δομῆς ποὺ γεννᾷ καὶ ἀναπτύσσει τὸν λαϊκὸ ἐξουσιασμό μὲ τίς γνωστὲς μορφές κοινωνικῆς ὀργανώσεως (κόμματα - συνδικαλισμὸς κ.ἄ.) δὲν ὑπάρχουν γιὰ τὴν ἔξοδο τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν κρίσι. Δὲν εἶναι δὲ οὔτε ἀνάγκη νὰ μὴ κανεῖς στὸ στημένο παιχνίδι τίς φλυαρίας, γιὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀποτυχία τους σὲ κάθε πρόβλεψι. Ἡ ἀποτυχία ἀρκεῖ. Διότι καὶ ἄσκοπη καὶ χρονοβόρα εἶναι αὕτη ἡ περιπλάνησι τῆς σκέψεως στοὺς λόγους τῆς ἀποτυχίας, ὅταν οἱ λαοὶ ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν ἀποτυχία εἰσπράττουν.

Γνωρίζουμε λοιπὸν διὰ τῆς «εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς» ὅτι λύσεις ἀπ' τοὺς «-ισμοὺς» δὲν ὑπάρχουν· γιατί, ἂν ὑπῆρχαν, δὲν θὰ εἴχαμε φθάσει ἐδῶ. Ἄς δοῦμε ὅμως, ἐὰν εἶναι δυνατόν ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀντίστροφη μέτρηση, ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν σιγά-σιγά οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀπορρύπανσι ἐκ τῶν ρύπων τῶν πνευματικῶν, τῶν ψυχικῶν, τῶν σωματικῶν, ποὺ προκαλοῦνται ἀπὸ τίς ρυπογόνες ἐστίες, π.χ. ἐπὶ τῆς παιδείας, τῆς τέχνης, τῆς φιλοσοφίας, τῆς θρησκείας, τῆς ὑγείας, τῆς πολιτικῆς, τῶν θεσμῶν, τῆς διατροφῆς, τοῦ ἀέρος, τῆς θαλάσσης, τῆς γῆς, δηλαδὴ ἐπὶ ὁλόκληρης τῆς ζωῆς μας στὸν πλανήτη. Διότι ἡ παγκόσμια κρίσι εἶναι ὁ ρύπος τοῦ ἐξουσιασμοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς φλυαρίας ἐγίνε ἓνας φαῦλος κύκλος —καὶ σήμερα ρυπανταὶ εἴμαστε ὅλοι μας. Πρέπει ἐπομένως νὰ σταματήσῃ ἀμέσως ἡ φλυαρία ποὺ δι' ὅλων τῶν μαζικῶν μέσων τῆς πληροφορήσεως σκοπεύει στὴν διαφήμησι καὶ στὸ λιβάνισμα τῆς ἐξουσίας.

Πρέπει ἀμέσως σὲ συσκέψεις ὅλων τῶν ἡγετῶν τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς διαρθρώσεως (κεκλεισμένων τῶν θυρῶν καὶ ἄνευ δημοσιοποιήσεως) νὰ πείσουμε ἢ νὰ πιέσουμε γιὰ τὴν βαθμιαία αὐτοκατάργησι τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς δομῆς ἀπὸ τίς ἐστίες ἀναπτύξεως τοῦ ἐξουσιαστικοῦ ἰοῦ. Πρέπει νὰ λυτρωθοῦμε ἀμέσως ἀπὸ τίς ψευδοφιλοσοφίες τῶν κομμάτων, ποὺ εἶναι καὶ οἱ τοποτηρηταὶ τῶν διεθνῶν ρυπαντῶν. Πρέπει...

— Μὴ συνεχίζεις... Πῶς μπορεῖ νὰ γίνουν αὐτά;

Φίλε ἀναγνώστη, σ' ἀρέσει ἡ φλυαρία, αὐτὸ τὸ περίφημο «περὶ ὄνου σκιᾶς» τοῦ Δημοσθένη. Δὲν ἔχουμε περιθώρια πιά ἀναμονῆς καὶ ἐξηγήσεων· ἡ ἀποτυχία εἶναι γνωστή. Πρέπει λοιπὸν κάποια ἀρχὴ νὰ γίνῃ ἀπ' τὰ κόμματα. Ἄπ' αὐτὰ ποὺ στηρίζουν τίς ρυπογόνες ἐστίες πρέπει νὰ ξεκινήσῃ ἡ αὐτοκάθαρσις. Ἄς ἀ-

ντιμετωπίση τὸ κάθε κόμμα τοὺς δικούς του ρυπαντές. Ἄς ἐξηγήση, ὅτι τὸ τέλος ὅλων θὰ εἶναι οἰκτρό, καὶ αὐτῶν ποὺ θέλουν «μερσεντές» καὶ αὐτῶν ποὺ πηγαίνουν μὲ τὰ πόδια. Πρέπει τέλος ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποδείξουμε ὅτι ξέρουμε τὸ χρέος μας πρὸς τὸν Ἕλληνα λόγο, τὴν φωνὴ τῶν Δελφῶν. Ὅφείλουμε χάριν αὐτοῦ τοῦ χρέους πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα χωρὶς δισταγμούς, τώρα, νὰ πετάξουμε ἔξω τῶν τειχῶν τίς πολιτικὲς ψευδοφιλοσοφίες ποὺ μᾶς χωρίζουν καὶ νὰ ἐνώσουμε με τίς δυνάμεις μας, γιὰ νὰ προμαχήσουμε καὶ πάλιν ἐναντίον τοῦ ἐπερχομένου κινδύνου ἀπὸ τοὺς φαύλους φλύαρους, ποὺ προσπαθοῦν νὰ διασωθοῦν, διασώζοντας τὰ ἄθλια συστήματα ποὺ τοὺς γέννησαν.

Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί, κ.κ. βουλευτὲς καὶ βουλευτίνες. Ὁ καιρὸς ἐπιβάλλει τὴν αὐτοκάθαρσι! Naί, φίλε ἀναγνώστη, ἡ πρότασι μοιάζει μὲ οὐτοπία ἢ εἶναι πολὺ φιλόδοξη. Χωρὶς ὅμως φιλοδοξίες, πῶς θὰ ζήσουν οἱ νέοι;

Ἐρινὺς

ΠΑΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

Τ' ἄθεου ὁ σταυρὸς

Ἐκεῖ, σὲ μιὰ γωνιὰ τ' ἀκρογιαλιοῦ σὰν κάθισα,
κουλουριασμένος σ' ἓνα βόγγο ὁ πόνος χόρευε μέσα μου σουῖττα.
Τὸ κῦμα μοῦφερνε τὰ βότσαλα στὰ πόδια,
χοροπηδάγανε μορφές ζωγραφισμένες στὰ χρώματα,
στὰ σχήματα. Μινιατοῦρες.

Χλωμὰ γυναικεῖα πρόσωπα σωρεύονται τριγύρα μου,
τὸ κῦμα, βότσαλο μὲ θάβει.
Ἀνάσα μου στερνῇ
ἓνα βότσαλο στὸ στόμα μου σὰν ροδοπέταλο μ' ἄγγιξε,
σὰν φύλλο φθινοπωρινὸ ἀφέθηκε, μὲ φίλησε.
Χλωμὴ μου μινιατούρα,
τὸ σῶμα σου, ἡ ὕλη σου τάφος μου.
Καλωσύνη σου, βέβαια, ποὺ ἔχειρες.

Στὸ λόφο μὲ τὰ βότσαλα
σταυρὸς ἡ ἀνοιγμένη μου παλάμη
θὲ νὰ πασχίξει νὰ χουφτώσει τ' ἄυλο
τὸ πνεῦμα, τὸ θηλυκὸ τ' ἀνύπαρκτο.

BENJAMIN LIBET*

Τὰ κρίσιμα 15/100 τοῦ δευτερολέπτου

(Ἔχει ὁ ἐγκέφαλος ἰδική του βούληση;)

Πρόκειται γιὰ ἓνα πανάρχαιο καὶ ἐπίμονο ἐρώτημα, ἴσως οὐδέποτε τοποθετημένο τόσο εὐστοχα ὅσο στὸν «Οἰδίποδα Τύραννον» ἀπὸ τὸν Σοφοκλῆ κατὰ τὸν πέμπτο αἰῶνα π.Χ. Κατὰ τὸ ἔργο ἡ βασανιστικὴ προφητεία, ἡ ὁποία ἐδόθη ἀπὸ τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, εἶναι, ὅτι κάποια ἡμέρα ὁ ἥρωας θὰ σκοτώσῃ τὸν πατέρα του καὶ θὰ λάβῃ ὡς σύζυγο τὴν μητέρα του. Ὁ Οἰδίπους, ὅταν πληροφορηθῇ τὸ πεπρωμένο του, ἀποφασίζει νὰ τὸ ἀποφύγῃ ἐγκαταλείποντας τὸ σπίτι του στὴν Κόρινθο. Σὲ ἓνα σταυροδρόμι φιλονικεῖ μὲ ἓνα ταξιδιδῶτη καὶ τὸν σκοτώνει. Λίγο ἀργότερα φθάνει εἰς τὴν Θήβα, ὅπου, ἀφοῦ σώζῃ τὴν πόλιν ἀπὸ ἓνα τέρας, τῇ Σφίγγᾳ, στέφεται βασιλεὺς καὶ νυμφεύεται τὴν χήρα βασίλισσα Ἰοκάστη. Μία εἰκοσαετία ἀργότερα ὁ Οἰδίπους πληροφορεῖται τὴν ἀλήθεια: οἱ πραγματικοὶ γονεῖς του δὲν εἶναι τὸ ζεῦγος τὸ ὁποῖο τὸν ἀνέθρεψε, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἐφόνευσε εἰς τὸ σταυροδρόμι (ὁ βασιλεὺς Λάιος τῶν Θηβῶν) καὶ ἡ βασίλισσα Ἰοκάστη. Ὁ Οἰδίπους ἀντιλαμβάνεται, ὅτι οἱ θεοί, ὅχι αὐτός, ἔχουν ἀποφασίσει περὶ τῆς τύχης του. Ἐντρομος ἐξορύσσει τοὺς ὀφθαλμούς του.

Τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖο τίθεται ἀπὸ τὸ δρᾶμα τοῦ Σοφοκλέους, κατευθύνεται εἰς τὸ καίριο σημεῖο αὐτοῦ τὸ ὁποῖο ὀνομάζουμε ἀνθρώπινο πεπρωμένο: Εἴμεθα αὐτόνομα ἄτομα μὲ ἰδική μας γνώμη περὶ τῶν πράξεων μας ἢ οἱ σκέψεις μας καὶ ἡ συμπεριφορά μας ἀποφασίζονται ἀπὸ δυνάμεις ἐκτὸς ἡμῶν; Οἱ πρῶτοι φιλόσοφοι ἔτειναν πρὸς τὴν ἄποψη τοῦ Σοφοκλέους, ὅτι δηλαδὴ οἱ θεοὶ ἐλέγχουν τὶς ἀνθρώπινες πράξεις, ἄποψη ἡ ὁποία ἐφθασε εἰς τὸ ἀπόγειό της κατὰ τὸν δέκατο ἔβδομο αἰῶνα, εἰς τὰ κείμενα τοῦ Γερμανοῦ φιλοσόφου Σπινόζα. Αὐτὸς ἐπίστευε, ὅτι ἡ ἐντύπωση ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἱκανὸς νὰ λαμβάνῃ ἀποφάσεις, δὲν εἶναι παρὰ μία ψευδαἰσθηση, διότι ἡ ὕλη καὶ ἡ σκέψις ἀποτελοῦν ιδιότητες τοῦ Θεοῦ καί, συνεπῶς, ἀποφασίζονται ἀπὸ Αὐτόν. Ἡ ἀντίθετη ἄποψη ἀνεπτύχθη κατὰ τὸν δεύτερο αἰῶνα π.Χ. ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους συγγραφεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Κάθε ἄτομο, ἔλεγαν, ἐκλέγει ἐλευθέρως τὴν κακὴν ἢ τὴν ἀγαθὴν ἐσωτερικὴν παρόρμηση. Κατὰ τὶς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος μ.Χ. ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος ἐπεξεργάσθηκε αὐτὴν τὴν θεωρίαν καὶ τὴν ἐπιβεβαίωσε ἰσχυρίζομενος ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει δώσει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐλευθέραν βούλησιν - ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔχει ἐμφυτεύσει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ εἶναι ἅγιος.

Μία ἄλλη ἄποψη περὶ ἐλευθέρως βουλήσεως υἱοθετήθηκε ἀπὸ ἀθεϊστὲς φιλοσόφους, ὅπως ὁ Δημόκριτος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ πέμπτου αἰῶνος π.Χ. ἰσχυρίζετο ὅτι οἱ ἀλληλεπιδράσεις ἀοράτων σωματιδίων, ὅπως τῶν ἀτόμων τῶν μορίων, εὐθύνονται γιὰ κάθε δραστηριότητα ἐπὶ τῆς γῆς, περιλαμβανο-

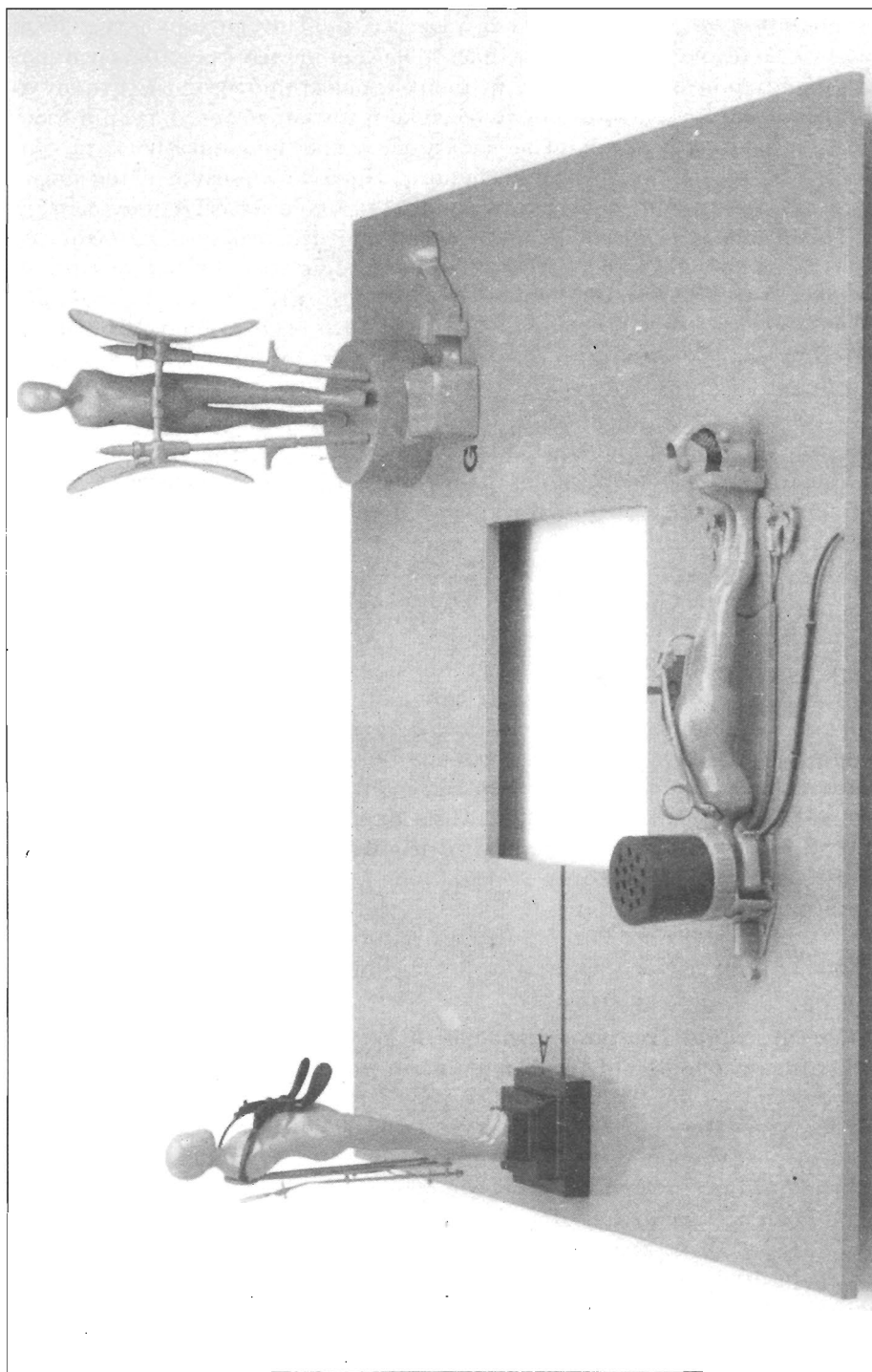
* Ὁ κ. Β.Λ. εἶναι καθηγητὴς Νευρολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου.

μένων και τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Κυρίως, ὅμως, κατὰ τὰ τελευταῖα ἑκατὸ ἔτη ἐπεκράτησαν συζητήσεις περὶ ἐλευθέρας βουλήσεως ἐκτὸς θρησκευτικῶν πλαισίων. Σήμερα μερικοὶ ντετερμινιστὰι κατὰ τὴν δημοκρίτεια παράδοση πιστεύουν, ὅτι ὅλες οἱ σκέψεις καὶ ἡ συμπεριφορά μας ἀντανακλοῦν τὴν μοριακὴ ἐνέργεια τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ ὁποία διέπεται ὄχι ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ βούληση, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς καὶ τῆς χημείας. Ὑποτίθεται ὅτι ἐτέρου ὑπάρχουν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δέχονται, ὅτι ἡ ἐξελικτικὴ προσαρμογὴ ἔχει καταστήσει τὸν ἄνθρωπο ἱκανὸν νὰ ἀποφασίσῃ γιὰ τὶς δικές του σκέψεις καὶ πράξεις.

Ἡ συζήτηση συνεχίζεται, ἀλλὰ ἡ ἐπιστήμη ἔχει εἰσαγάγει ἓνα νέο ἐνδιαφέρον στοιχεῖο. Ἐρευνηταί, ἀναζητώντας τὸ φυσικὸ θεμέλιο τῆς ἐλευθέρας ἐπιλογῆς, ἔχουν διακρίνει ἠλεκτρικὲς μεταβολὲς τοῦ ἐγκεφάλου τὴν στιγμὴ, κατὰ τὴν ὁποία συνειδητοποιοῦν τὴν ἀπόφασή μας νὰ δράσουμε. Συμφώνως πρὸς αὐτὴν τὴν ἐντυπωσιακὴ ἀνακάλυψη, τὸ θεωρούμενον ὡς ἐλευθέρη βούληση ἴσως εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον. Ἐτσι τὰ ἱατρικὰ δεδομένα πιέζουν τοὺς φιλοσόφους νὰ ἀναθεωρήσουν ἓνα ἀπὸ τὰ παλαιότερα διλήμματα των. Οἱ πρῶτες ἱατρικὲς ἐξετάσεις τῆς φύσεως τῆς θελήσεως ἔγιναν συμπτωματικῶς, ὅταν οἱ ἱατροὶ κατὰ τὸν δέκατο ἔνατο αἰῶνα διεπίστωσαν, ὅτι ὁ νευρολογικὸς ἔλεγχος τῆς κινήσεως, μέσω τῆς ὁποίας ἐκδηλοῦται ἡ θέληση, ἔχει τὴν ἀφετηρίαν του εἰς τὸν ἐγκεφαλικὸ φλοιό, τὴν πτυχωτὴ, φαειὰ ἐξωτάτη στοιβάδα τοῦ ἐγκεφάλου. Πράγματι ἀπὸ ἐκεῖ ἐκκινοῦν οἱ περισσότερες ἐνσυνείδητες δραστηριότητες: τὸ κέντρο τοῦ λόγου εὐρίσκεται εἰς τοὺς προσθίους ἀριστεροὺς λοβούς, τῆς ὁράσεως εἰς τὸν ἱνιακὸ λοβὸ εἰς τὸ πίσω μέρος τοῦ ἐγκεφάλου, τῆς ἀκοῆς εἰς τοὺς κροταφικοὺς λοβούς, οἱ δὲ ἐντολὲς οἱ ὁποῖες κατευθύνουν τὴν μυϊκὴ δραστηριότητα δίδονται ἀπὸ τὴν κινητικὴ ἔλικα τὴν ἐκτεινόμενη ἀπὸ τὸ ἓνα αὐτὶ ὡς τὸ ἄλλο εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἐγκεφάλου.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ἐγκέφαλος συντονίζει τὴν δράση του ἐξακριβώθηκε μόλις τὸ 1930, ὅταν ὁ Wilder Penfield, ἓνας Ἀμερικανὸς χειρουργὸς ἐργαζόμενος εἰς τὸ Μόντρεαλ, ἄρχισε νὰ θεραπεύῃ ἐπιληπτικούς. Ὁ Penfield ἐνεφύτευε ἠλεκτρόδια εἰς τοὺς ἐγκεφάλους τῶν ἀσθενῶν του καὶ παρατηροῦσε ποιά μέρη τοῦ σώματός του ἐπηρεάζοντο ἀπὸ ἐλαφρὰ ἠλεκτροσόκ. Τὸ ἠλεκτρικὸ ρεῦμα τὸ διερχόμενο ἀπὸ διάφορες περιοχὰς τῆς κινητικῆς ἔλικος εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὶς κινήσεις εἰδικῶν τμημάτων τοῦ σώματος, ἀλλὰ οἱ ἀσθενεῖς παρεδέχοντο, ὅτι οἱ κινήσεις αὐτὲς ἔγιναν παρὰ τὴν θέλησίν των. Ἀργότερα, ὅταν ὁ Penfield διήγειρε τὴν ἐφεδρική κινητικὴ περιοχὴ ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὴν σχισμὴ μεταξὺ τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ ἐγκεφαλικοῦ ἡμισφαιρίου, παρετήρησε μίαν πλεον γυνικευμένη συστροφή τοῦ σώματος τῶν ἐξεταζομένων. Μεταγενέστερη ἔρευνα ἀπεκάλυψε, ὅτι ἀσθενεῖς μὲ βλάβη τῶν ἐφεδρικῶν κινητικῶν περιοχῶν συχνὰ εἶναι ἀνίκανοι γιὰ αὐθόρμητες ἐκούσιες κινήσεις. Φαίνεται, ὅτι ἡ βούλησίν τους ἔχει περιορισθῇ σὲ σημαντικὸ βαθμὸ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι ἡ ἐφεδρική κινητικὴ περιοχὴ εὐθύνεται, τουλάχιστον ἐν μέρει, γιὰ τὴν ἐπιθυμίαν δράσεως. Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι, ὅπως ἄλλα πειράματα κατέδειξαν, ὅτι ἡ ροὴ αἵματος εἰς τὴν ἐφεδρική κινητικὴ περιοχὴ αὐξάνεται σημαντικὰ ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ἀπλὴ σκέψη γιὰ δράση.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ ἐπιστήμονες ἐπεθύμησαν νὰ κατανοήσουν τὴν ἀκριβῆ διαδοχὴ ἐντολῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἠλεκτροχημικὴ δραστηριότης, προκαλουμένη ἀπὸ τὴν ἐκπόλωση τῶν νευρῶνων, προκαλεῖ τὴν δράση. Κατὰ τὸ 1963 δύο Γερμα-

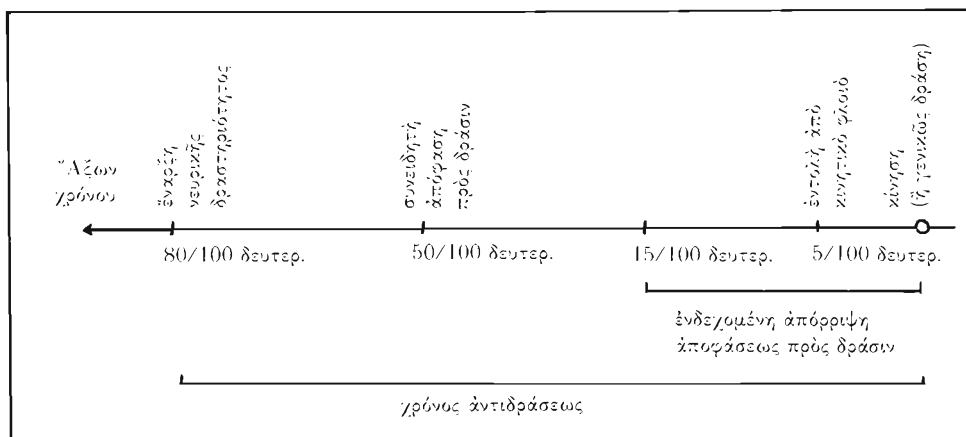
«Ὁ ἐγκέφαλος — πειραματόζωο»: Ἔργο τοῦ Ernest Trova (1967).

νοί νευροφυσιολόγοι, ό Kornhuber και ό Deecke, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Οὐλμ, ἄρχισαν νά ἐξετάζουν μεταβολές τοῦ ἠλεκτροδυναμικοῦ τῶν ἐγκεφαλικῶν σημάτων, τά ὁποῖα προηγούνται μιᾶς ἀπλῆς φυσικῆς δραστηριότητος. Ἐζήτησαν ἀπό τοὺς ἐξεταζομένους νά κάμψουν τά δάκτυλα ἢ τὸν καρπὸ τους κατὰ μία δεδομένη στιγμή, καὶ κατέγραψαν (μέσω ἠλεκτροδίων προσηρμοσμένων εἰς τὰ κρανία τους) τὴν ἀντίστοιχη ἠλεκτρικὴ ἔνταση. Παρὰ τὰ ληφθέντα μέτρα ἀσφαλείας τὰ πειράματα παρήγαγαν ἀποτελέσματα, τά ὁποῖα ἀπεδείχθησαν δυσεξήγητα. Τὰ ὄργανα κατέγραψαν νευρικὴ δραστηριότητα ὀγδόντα ἑκατοστὰ τοῦ δευτερολέπτου πρὶν οἱ ἐξεταζόμενοι κινήσουν τὰ χέρια τους. Δεδομένου ὅτι ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος γιὰ νά φθάσῃ μία ἐντολὴ ἀπὸ τὸν κινητικὸ φλοιὸ στοὺς μῦς τῶν χειρῶν καὶ νά τοὺς δραστηριοποιήσῃ εἶναι μόνον πέντε ἑκατοστὰ τοῦ δευτερολέπτου, ὁ χρόνος τῆς ἠλεκτρικῆς δράσεως, ὁ ὁποῖος προηγεῖται τῆς κινήσεως, φαίνεται ἐκπληκτικὰ μεγάλος. Ὡστόσο ὁ ἴδιος χρόνος, ὀγδόντα ἑκατοστὰ τοῦ δευτερολέπτου, διεπιστώθη ἀργότερα ἀπὸ τὸν Vaughan τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Albert Einstein τῆς Νέας Ὑόρκης μέσω ἀνεξαρτήτων πειραμάτων. Ἐπειδὴ ἐθεωρήθη ὅτι ὁ χρόνος αὐτὸς ἀντιπροσωπεύει τὸ διάστημα προπαρασκευῆς πρὸς δράσιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὠνομάσθη χρόνος ἀντιδράσεως.

Ἡ αἰνιγματικὴ πλευρὰ αὐτῆς τῆς ἐρεῦνης ἦταν τὸ ἐμφανὲς συμπέρασμα, ὅτι τὸ ἄτομο ἀποφασίζει νά δράσῃ ἐντὸς χρόνου μεγαλυτέρου τοῦ μισοῦ δευτερολέπτου πρὶν νά δράσῃ. Ἀσφαλῶς ἦταν αἰσθητὸ ἓνα τόσο μεγάλο διάστημα μεταξύ τῆς ἀποφάσεως πρὸς κίνησιν καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς κινήσεως. Ἐξ ἄλλου, ἂν ἡ ἀπόφαση πρὸς δράσιν δὲν λαμβάνεται πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξιν τῆς νευρικῆς δραστηριότητος, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ἀρχίζει μόνος του τὴν δράσιν. Ἐνα ἀκόμη σημεῖο, τὸ ὁποῖο δυσκόλως παραδεχόμεθα, διότι οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν πιστεύουν ὅτι προηγεῖται ἡ σκέψιν τῆς δράσεως. Ἔτσι ἡ ἐργασία τῶν Kornhuber καὶ Deecke θέτει τὸ ἐρώτημα: Πότε ἀκριβῶς ἐμφανίζεται ἡ συνειδητὴ πρόθεσις πρὸς δράσιν; Κατὰ τὰ πειράματα τῶν Kornhuber, Deecke καὶ Vaughan οἱ ἐξεταζόμενοι δὲν ἐπιτρεπόταν νά ἐπιλέγουν ἐλευθέρως τὸν χρόνο κινήσεως τῶν χειρῶν τους. Περιωρίζοντο εἰς δράσιν ἐντὸς διαστήματος πέντε δευτερολέπτων. Ἀλλὰ ἄς ὑποθέσουμε ὅτι δὲν ὑπῆρχε τέτοιος περιορισμός: θὰ ἦτο δυνατόν νά ὀρίσουμε τί ἐκ τῶν δύο προηγεῖται μεταξύ τοῦ χρόνου ἀντιδράσεως καὶ τῆς συνειδητῆς προθέσεως πρὸς δράσιν;

Ὅταν διεξάγεται ἓνα τέτοιο πείραμα, ἡ πρόκλησις εἶναι νά καθορισθῇ ἡ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποία λαμβάνεται ἡ ἀπόφασις γιὰ κίνηση. Πρὸς τοῦτο ἐζητήθη ἀπὸ τοὺς ἐξεταζομένους νά κινήσουν τὸ χερί ἢ τὸν καρπὸ τους κάποια στιγμή, ἐνῶ θὰ παρατηροῦσαν μία κηλὶδα φωτὸς ἐπὶ τῆς ὀθόνης ἑνὸς καθοδικοῦ παλμογράφου, καὶ νά ἀναφέρουν τὴν θέσιν τῆς κηλίδος τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποία θὰ συνειδητοποιοῦσαν τὴν ἀπόφασίν τους γιὰ δράσιν. Τὰ ἠλεκτρόδια τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐφαρμοσθῇ εἰς τὸ κρανίον κάθε ἀτόμου, θὰ ἔδιδαν ἀκριβῶς τὸν χρόνο, καθ' ὃν ἡ δραστηριότης τοῦ ἐγκεφάλου θὰ μεταβάλλετο (ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς τὰ προηγούμενα πειράματα) καὶ ὁ ὁποῖος θὰ συνεκρίνετο μὲ τὸν χρόνο λήψεως ἀποφάσεως. Τὰ ἀποτελέσματα ἐφάνησαν ἐκπληκτικώτερα ἐκείνων, ποὺ οἱ Kornhuber καὶ Deecke εἶχαν ἐξαγάγει. Οἱ ἐξεταζόμενοι δὲν ἀπεφάσιζαν νά δράσουν παρὰ τριάντα πέντε ἑκατοστὰ ἀφ' ὅτου ἄρχιζε ὁ χρόνος ἀντιδράσεως. Μὲ ἄλλα λόγια οἱ νευ-

ρῶνες των διεγείροντο ἓνα τρίτο τοῦ δευτερολέπτου πρὶν ἀκόμη συνειδητοποιηθῇ ἡ ἐπιθυμία πρὸς δράσιν. Συνεπῶς ἐφάνη, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος εἶχε ἀρχίσει νὰ προετοιμάζεται γιὰ κίνηση ἀρκετὰ πρὶν ὁ νοῦς «ἀποφασίσῃ» νὰ κάνῃ κάτι. Ὁ ἐγκέφαλος ἐφαίνετο νὰ ἔχῃ ἰδικόν του «νοῦν».

Χρονοδιάγραμμα ἐγκεφαλικῆς δραστηριότητος

Ἀπὸ τὴν συζήτηση μὲ τοὺς ἐξετασθέντες καὶ τὴν σύγχρονη ἀνάλυση τῶν δεδομένων προέκυψε ἓνα χρονοδιάγραμμα αὐτῆς τῆς συμπεριφορᾶς, τὸ ὁποῖο ἐμφαίνεται στὸ σχῆμα. Παρ' ὅτι εἶχαν λάβει τὴν ἐντολὴ νὰ κινηθοῦν, χωρὶς προηγουμένως νὰ σκεφθοῦν, αὐτοὶ ἀνέφεραν ὅτι τοὺς ἦταν ἀδύνατον νὰ ἀποφύγουν τὸν σχεδιασμό μερικῶν κινήσεων, παρ' ὅτι ὑπῆρξαν περιπτώσεις, ὅπως εἶπαν, κατὰ τὶς ὁποῖες εἶχαν κινήσει τὰ χέρια τους μὲ ἀληθινὸ αὐθορμητισμό. Ὁμως εἴτε ἡ κίνηση ἦταν προσχεδιασμένη εἴτε ὄχι πάντα ὑπῆρχε ἡ προετοιμασία τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἡ προετοιμασία αὐτή, ὡς ἀπεδείχθη, ἀρχίζει ἀρκετὸν χρόνο πρὶν οἱ ἐξεταζόμενοι ἀντιληφθοῦν ὅτι ἔλαβαν τὴν ἀπόφαση τῶν κινήσεων, ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς πλέον αὐθόρμητες ἀπὸ αὐτές. Αὐτὴ ἡ ἄποψη ὅμως συγκρούεται μὲ τὴν μέχρι τοῦδε ἰδέα περὶ ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως: διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἐλευθέρᾳ ἡ βούλησί μας, ὅταν λαμβάνουμε τόσο καθυστερημένη γνώση τῶν ἀποφάσεών της;

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασα ἔρευνα τὰ ἐξετασθέντα ἄτομα ἔδωσαν τοὐλάχιστον μίαν ἐν μέρει ἀπάντηση εἰς τὸ δίλημμα αὐτό. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνέφεραν, ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πειράματος συνειδητοποιήσαν μίαν ἐσωτερικὴ παρόρμηση νὰ μὴν κινηθοῦν - μίαν ἐπιθυμία νὰ μὴν πραγματοποιήσουν ἐνέργειες, τὶς ὁποῖες εἶχαν ἀποφασίσῃ νὰ κάνουν. Ἔτσι προέκυψε τὸ ἐρώτημα: αὐτὲς οἱ στιγμὲς τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν ἀποφάσεων εἰς ποῖο σημεῖο τοῦ χρονοδιαγράμματος τῆς ἐγκεφαλικῆς δραστηριότητος τῆς λήψεως ἀποφάσεως καὶ τῆς δράσεως εἰσέρχονται; Ἐνα σχετικὸ πείραμα ἀπέδειξε, ὅτι εἰς τὶς περισσότερες περιπτώσεις οἱ ἐξεταζόμενοι μπόρεσαν νὰ ἀλλάξουν γνώμη κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα πέντε ἐκατοστὰ τοῦ δευτερολέπτου, πρὶν κινήσουν τὰ χέρια τους καὶ ὅτι αὐτὲς οἱ στιγμὲς τῆς ἐνδεχομένης ἀλλαγῆς συνέπιπταν μὲ μίαν πτώση τῆς δραστηριότητος

προπαρασκευῆς τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Προφανῶς ὁ «ἐν γνώσει τελῶν» νοῦς μπορούσε νὰ ἐπέμβῃ κατὰ τὰ τελευταῖα στάδια τῆς προετοιμασίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος, εἴτε γιὰ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἤδη εἰλημμένη ἀπόφαση εἴτε γιὰ νὰ τῆς ἐπιτρέψῃ νὰ ἐξελιχθῇ.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν πειραμάτων μποροῦν νὰ ἀναλυθοῦν ὡς ἀκολουθῶς ἀπὸ φιλοσοφικῆς πλευρᾶς. Κατ' ἀρχὴν ἡ ἀνθρώπινη βούληση φαίνεται ὅτι ἔχει τίς ρίζες τῆς σὲ διαδικασίες τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τίς ὁποῖες ἀγνοοῦμε παντελῶς — διαδικασίες οἱ ὁποῖες ἐκκινοῦν ἀπὸ κάποιο πεδίο τοῦ ἀσυνειδήτου. Κατὰ τὸν Φρόυντ, ὁ ὁποῖος ὑπεστήριζε ὅτι κάθε ἀνθρώπινη ἐνέργεια προέρχεται ἀπὸ ἀσυνείδητες εὐαισθησίες, μία τέτοια θεωρία θὰ εὐσταθοῦσε ἀπολύτως, δηλαδὴ οἱ κρυφὲς σκέψεις καὶ αἰσθήματα τοῦ ἀσυνειδήτου (ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἐπιθυμία ἐνὸς νέου νὰ κτυπήσῃ τὸν ἀδελφό του ἀπὸ ζηλοφθονία) θὰ ἦταν δυνατόν νὰ θέσουν εἰς λειτουργίαν τὴν δραστηριότητα τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἡ ὁποία προηγεῖται τῆς πράξεως (τοῦ κτυπήματος). Ἡ πιθανότης αὕτῃ στηρίζεται ἐπὶ τῆς δευτέρας παρατηρήσεως αὐτῶν τῶν πειραμάτων, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἐγκέφαλος διαρκῶς παράγει πιθανὰ σχέδια δράσεως καὶ ἡ ἐλευθέρα βούληση λειτουργεῖ ἀπλῶς, ὥστε νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀποφασίσουμε ποῖα ἐξ αὐτῶν νὰ πραγματοποιήσουμε. Ἡ λειτουργία αὐτῆς τῆς διαδικασίας ἐπιλογῆς δὲν διακρίνεται εὐκόλα, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι εἶναι «ἀπαγορευτικῆς φύσεως». Ἴσως νὰ μὴ λαμβάνουμε γνῶσιν ὅλων τῶν κινήσεων, γιὰ τίς ὁποῖες μᾶς προετοιμάζει τὸ μυαλό μας, ἀλλὰ μπορούμε σαφῶς νὰ ἐπιλέξουμε νὰ μὴ κινήσουμε ἓνα δάκτυλο ἢ νὰ μὴ χρησιμοποιήσουμε ἓνα ὄπλο. Ἐν κατακλείδι ἡ ἐλευθέρα βούληση δὲν ἐδράζεται εἰς τὴν μὴ συνειδητὴ ἱκανότητά μας νὰ δημιουργοῦμε ἐπιλογές, ἀλλὰ εἰς τὴν συνειδητὴ μας ἱκανότητα νὰ ἀποφασίζουμε δέκα πέντε ἑκατοστὰ τοῦ δευτερολέπτου πρὶν νὰ ἐνεργήσουμε.

[Μετάφραση: **ΝΙΤΣΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**]

Πληροφορῆστε τὸν σκεπτόμενο γνωστό σας τί εἶναι ὁ «Δαυλός» καὶ ὑποδείξετέ του ποῦ θὰ τὸν βρῇ (βλέπετε ὀπισθόφυλλο). Νὰ εἴσθε βέβαιοι, ὅτι ὅλοι οἱ μορφωμένοι "Ἕλληνες ἀνεξαρτήτως κοινωνικῶν καὶ κομματικῶν τοποθετήσεων ἐνδιαφέρονται νὰ διαβάσουν ἓνα Περιοδικὸ σὰν τὸν «Δαυλό».

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

I. Ἐπιτροπή Ἑλληνο-φωνίας

Ἀνεκοινώθη στὸν τύπο, ὅτι συνεκροτήθη μόνιμη ἐπιτροπή γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὡς ἐπιτελικὸ συντονιστικὸ ὄργανο τῆς Πολιτείας. Ἡ ἐπιτροπή αὐτὴ θὰ συμβουλευῇ τὸ ὑπουργεῖο Παιδείας. Στους σκοποὺς τῆς ἀνωτέρω ἐπιτροπῆς εἶναι «ἡ Ἑλληνοφωνία, δηλαδή ἡ διατήρηση καὶ διάδοση τῆς γλώσσας μας», καθὼς «καὶ ἡ ἀπόδοση στὰ Ἑλληνικὰ τῶν ξένων λέξεων».

Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι καὶ ὁ σύμβουλος τοῦ «Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου» κ. Α. Τομπαΐδης, ὁ ὁποῖος, ἐλπίζομε, ὅτι χάριν συνεπειᾶς πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς ἐπιτροπῆς, θὰ εἰσηγηθῇ νὰ γίνῃ Ἑλληνικὸς ὁ τίτλος τοῦ «Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου» καὶ τὸ ξενόφερτο «Ἰνστιτούτο» νὰ γίνῃ «κέντρο», «ὑπηρεσία», «ὀργανισμός», «ἴδρυμα» κ.τ.λ.

Στὴν πολυπληθέστατη ἐπιτροπὴ ἀνήκουν ὁ κ. Ε. Κριαρᾶς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τηλεοράσεως εἰσήγαγε στὴν γλωσσολογίαν τὸ «ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν» μὲ τὴν συνήθη του ἀποστροφή «αὐτὸ τὸ λέμε, αὐτὸ δὲν τὸ λέμε», εἶναι ὁ κ. Μαρωνίτης καὶ εἶναι ὁ φοινικιστὴς κ. Γ. Μπαμπινιώτης.

Ἀπὸ ἐπιτροπὲς πᾶμε καλά. Ἰδρῦθη καὶ ἄλλη, ἡ ὁποία ἀσχολεῖται μὲ τὰ προγράμματα τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ὡς συντονιστὴ τῆς ἔχει — ποιὸν ἄλλον; — τὸν κ. Μπαμπινιώτη.

Ὅσον ὁ κ. Μπαμπινιώτης συντονίζει τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα τῆς πρωτοβαθμίου καὶ δευτεροβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, μὴ περιμένετε ἀποκατάστασι τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας, ὡς πρὸς τὴν καταγωγή τοῦ ἀλφαβήτου μας. Τὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο διοικητικῶς πλέον καὶ ὄχι ἐπιστημονικῶν θὰ «ἔχῃ φοινικικὴ προέλευσι». Πάντως ἡ ἐξουσία μόνον προσωρινῶς ἐπιβάλλεται στὴν ἐπιστήμη.

II. Πολιτισμένοι ἀξιωματικοί

Μετὰ ἀπὸ δύο ἐπανειλημμένες ἐκλογὲς πολλὰ πράγματα μποροῦν νὰ συναχθοῦν. Ἀσχέτως πολιτικῶν φρονημάτων ὑπάρχει ἓνα γεγονὸς ἀρκετὰ ἀνησυχητικόν. Στὴν Κάλυμνο ὁπαδοὶ μιᾶς κομματικῆς παρατάξεως ἐμπόδισαν διὰ τῆς βίας τοὺς ἄνδρες ἐνὸς πολεμικοῦ πλοίου νὰ ψηφίσουν. Διερωτᾶται λοιπὸν κανεὶς: Οἱ ἀξιωματικοὶ ἔγιναν «πολιτισμένοι»; Πρὸς Θεοῦ, νὰ μὴ δημιουργηθῇ ἐπείσοδιον. Διέταξαν «ἐλᾶτε πίσω» καὶ ὕβριζόμενοι ἐπέστρεψαν στὸ πολεμικόν (!) πλοῖο καὶ ἀπέπλευσαν, γιὰ νὰ ψηφίσουν σὲ ἄλλο νησί. Τί ἐξευτελισμός. Καὶ μὲ τέτοια νοοτροπία θὰ ἀντιμετωπισθοῦν οἱ Τοῦρκοι;

Πλέον τῶν ἑκατὸ Ἑλληνοπαίδων μὲ στολὲς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ καὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς ἀξιωματικούς των τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια, προπηλακιζόμενοι ἀπὸ μερικὰ φανατικὰ ἄτομα. Πάντως ὁ εἰσαγγελεὺς διέταξε ἀνακρίσεις. Ὅχι γιὰ τὴν προσβολὴ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ἀλλὰ γιὰ τὴν παρεμπόδισι ἀσκήσεως ἐκλογικοῦ δικαιώματος. Ἔτσι ἢ ἀλλιῶς εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ δὲν ἀποκαθίσταται μὲ δικαστικὴ ἀπόφασι. Σὲ ποιοῦ μέ-

ρος του κόσμου ταπεινώνεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἓνα στρατιωτικὸ τμήμα; Καὶ οἱ νησιῶτες πῶς θὰ σχολίαζαν αὐτούς, στοὺς ὁποίους βασίζονται ἐν καιρῷ πολέμου, γιὰ νὰ σωθοῦν, ὅταν τοὺς βλέπουν νὰ καταδιώκονται ἀπὸ πολίτες;

Ἀλλὰ, εἶπαμε, οἱ ἀξιωματικοὶ ἔγιναν «πολιτισμένοι». Δὲν εἶναι πιά οἱ παλληκαράδες τῆς παλιάς ἐποχῆς. Νέα ἦθη, πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν Τούρκων.

Μὰ θὰ διαφωνήσῃ κάποιος: Θὰ ἦταν σωστό νὰ συμπλακοῦν οἱ ναῦτες μὲ τοὺς πολίτες; Χίλιες φορές ναί, παρὰ οἱ ναῦτες καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ τραποῦν σὲ φυγή. ὅπως συνέβη...

III. Τεράς-τιο ἔργο

Ἡ κα Μελίνα Μερκούρη-Ντασσέν σὲ εἰδικὴ συνέντευξί της πρὸς τὴν τηλεόρασι (13-11-89) μετριοφρόνως ἀνέλυσε τὴν «τεράστια» προσφορά της στὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμό.

Καὶ πράγματι εἶχε δίκιο! Διότι, ἂν σκεφθῇ κανεὶς τὶς ἀρχαιοελληνικὲς πόλεις, τῶν ὁποίων ἐπέτρεψε τὸ θάψιμο μὲ τσιμέντο, τὴν ἐγκατάλειψι τῶν ἱερῶν χώρων τῆς φυλῆς, τὶς καταχώσεις ἀπὸ εἰδικὴ κρατικὴ ὑπηρεσία · · ναί, ναί, ὑπάρχει εἰδικὴ «Ὑπηρεσία Καταχώσεων (ἀνακαλυφθεισῶν) Ἀρχαιοτήτων» · ·, τὶς διαθέσεις εἰς τρίτους ἀρχαιολογικῶν περιοχῶν γιὰ τὴν ἀνέγερσι βιομηχανιῶν, τὴν πλαστογράφησι τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τὰ τόσα ἄλλα, ἀπὸ μόνου του βγαίνει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ κα Μερκούρη εἶχε τεράς-τια προσφορά στὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό.

Καί, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ καμμιά ἀμφιβολία, πρέπει οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» νὰ πληροφορηθοῦν, ὅτι ἡ ἴδια ἡ κα Μερκούρη ἀπέρριψε τὴν αἴτησι χρηματοδοτήσεως Ἑλλήνων ἐρευνητῶν γιὰ τὴν ἀποκρυπτογράφησι τῆς «Γραμμικῆς Γραφῆς Α», τὴν στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία χρηματοδότησε τὴν «Ὁμοφυλοφιλικὴ Κοινότητα Ἑλλάδας» μὲ σκοπὸ τὴν... κατανόησι τῆς ὁμοφυλοφιλίας!

Τί νὰ πῇ κανεὶς!;

Τὰ σχετικὰ ἔγγραφα εἶναι στὴ διάθεσι κάθε ἐνδιαφερομένου.

Στὴν «στημένη» συζήτησι συχνὰ ἡ κα Μερκούρη δὲν ἤξερε τὴ λέξι προϋπολογισμός, δὲν τὴν εἶχε ποτὲ τῆς, φαίνεται, ἀπομνημονεύσει καὶ ἔλεγε: «τὸ μπάτζετ». Ὅποιος δὲν σέβεται τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ σχέσι μὲ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό, ἔστω κι ἂν οἱ ἐξουσιαστές τὸν διώρισαν Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ.

Αἶσα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ

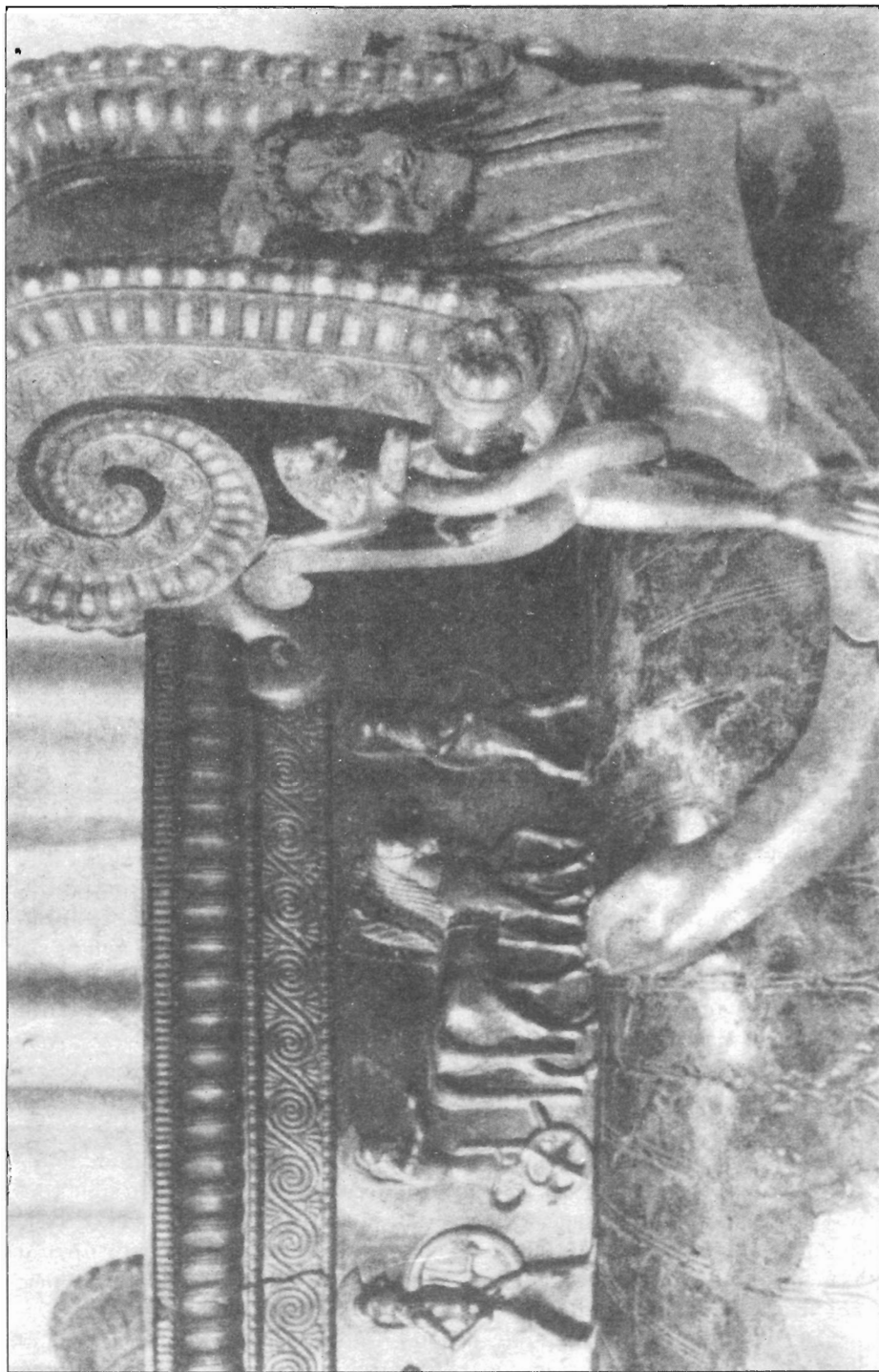
Τὸ Παρίσι ἰδρύθη ἀπὸ τὸν Ἑρακλῆ κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους!

Πλήθος μαρτυριῶν καὶ εὐρημάτων ἐπιβεβαιώνουν

Εἶναι γνωστὸς ὁ ἑλληνικὸς μῦθος τῆς Εὐρώπης (κόρης), ποὺ ἔδωσε τὴν ὀνομασία τῆς στὸν χῶρο, καὶ ὁ Ταῦρος, ποὺ τὴν μετέφερε στοὺς ὤμους του διὰ θάλασσης, «τὸ ὑγροῦ στοιχεῖον κινητικὸν ζῶον» τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνος, ποὺ ἀπεικονίζεται στὴν Ἰωνικὴ Ὑδρία τῆς Δήμητρας (540-520 π.Χ.) τῆς βίλλας Τζούλιας τῆς Ρώμης (Pierre Devambez, «Ἑλληνικὴ Ζωγραφικὴ», ἔκδ. 1962, σελ. 52). Ἀλλὰ ὑπῆρχε καὶ πόλις «Εὐρωπος» ἑλληνικὴ, ὡς ἀναγράφει ὁ Λουκιανὸς (τόμ. II, σελ. 14, στερεότ. Λειψίας): «Ἡ δὲ Εὐρωπος κεῖται μὲν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ σταθμοὺς δύο τοῦ Εὐφράτου ἀπέχουσα, ἀπώκισαν δὲ αὐτὴν Ἑδεσσαῖοι». [Δηλαδή: Ἡ πόλις Εὐρωπος κεῖται μὲν στὴν Μεσοποταμία, ὅπου ἀπέχει δύο σταθμοὺς ἀπὸ τὸν Εὐφράτη, αὐτὴν ὅμως ἀποίκισαν κάτοικοι τῆς Ἑδέσσης]. Τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα καὶ ὁ μῦθος μαρτυροῦν τὴν προϊστορικὴ ἐπέκτασι τῶν ἐλλήνων πρὸς τὶς κατευθύνσεις τῆς οἰκουμένης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἐλληνικότητα τοῦ ὀνόματος τῆς Εὐρώπης, ποὺ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τὶς ἑλληνικὰς λέξεις *εὐρος* + *ὄρω*. Αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ κάλυψις τῆς ὑδρογείου ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὶς βιογραφίαι τῶν ἡρώων, ἡμιθέων καὶ θεῶν τῆς Ἑλλάδος, ποὺ ἐπισκέφθηκαν καὶ ἐξεπολίτισαν τὴν οἰκουμένη.

Ἡ ἑλληνικὴ προϊστορικὴ κάλυψις τῆς ὑδρογείου δὲν ἄφησε ἀκάλυπτη τὴν περιοχὴ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, ἰδιαίτερα δὲ τὴν περιοχὴ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, ποὺ ἐρευνοῦμε σήμερα, μέχρι καὶ τοῦ ἀπωτάτου ἄκρου τῆς βορείου Εὐρώπης, τῆς Γροιλανδίας (Greenland, ἐτυμολογουμένης ἴσως ἀπὸ τὶς ἑλληνικὰς λέξεις *ὕγρος* + *λᾶς* = ὑγρὴ πέτρα, δηλ. πάγος), καὶ τῆς προϊστορικῆς ἑλληνικῆς εἰς αὐτὴν ἀποικίας *Θούλης*, ποὺ ἐθεωρεῖτο, καὶ γι' αὐτὸ ἔλαβε ἴσως τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν, ὡς θόλος τῆς γῆς, πρᾶγμα ποὺ ἐμμέσως δεικνύει τὴν γνῶσιν τῶν ἐλλήνων περὶ τῆς σφαιρικότητος τῆς γῆς ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἀκόμη χρόνους — γεγονὸς ποὺ ἄμεσα προκύπτει καὶ ἀπὸ τὰ χωρία τῶν ἀρχαίων κειμένων ποὺ ἔχομε εἰς χεῖρας μας.

Ἀνάμεσα στὶς περιοχὰς τῆς ὑδρογείου, ὅπου ὁ ἥρωας Ἑρακλῆς ἔδρασε ἰδιαίτερα καὶ ἄφησε μαρτυρίαι καὶ ἔργο σπουδαῖο, πέραν τῶν ἄλλων πιὸ ἀπομακρυσμένων, εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Εὐρώπης. Σχετικὸς εἶναι ὁ πασίγνωστος ἄθλος «τῶν χρυσῶν μῆλων τῶν Ἑσπερίδων», ποὺ ἀναλύομε ἐδῶ. Ἡ λέξις *μῆλον* στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ δὲν ἐσημαιοῦσε τὸν καρπὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόβατο. Τὸ πρόβατο ὅμως εἶναι καὶ ἦτο πολυτιμώτατο γιὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων του (γάλα, μαλλί, κρέας, πιτιά, τυρί, βούτυρο, φάρμακα, δέρμα -- ἀρχαῖστὶ *δέρας*). Τὸ περίφημο *χρυσόμαλλον δέρας* συνεπῶς εἶχε δύο τουλάχιστον σημασίες: ἡ μία ἦταν τὰ

Τμήμα τοῦ λαϊμοῦ πελώριου ἐλληνικοῦ κρατῆρα ποὺ βρέθηκε στὸ Βιζὶ τῆς Γαλλίας (βλ. ἐφημερίδα «Καθημερινή», 17.2.87).

χρυσοφόρα προϊόντα καὶ ἡ ἄλλη ἀνεφέρετο στὴ μέθοδο τῶν ἀρχαίων χρυσορύνων, ποὺ ἐφαρμόζουν καὶ οἱ νεώτεροι, τῆς συλλογῆς διὰ τοῦ δέρατος (δέρματος) τῶν ψηγμάτων χρυσοῦ, ποὺ κατεβάζουν οἱ ποταμοί· ὥστε κατὰ κυριολεξίαν ἦτο πράγματι χρυσόμαλλο. Εἶναι λοιπὸν ἐσφαλμένος ὁ συλλογισμὸς καὶ συμπέρασμα, ὅτι, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν χρυσᾶ μῆλα, ἄρα ἐννοεῖ ἡ ἔκφρασι ἄλλο φρούτο, ποὺ λόγῳ χρώματος θυμίζει τὸν χρυσό, ὅπως τὰ πορτοκάλια, μανταρίνια, λεμόνια κ.λ.π. Ἀλλὰ καὶ ἡ λέξις *Ἑσπερίδες* παρενοήθη. Οἱ *Ἑσπερίδες* ἐτυμολογικῶς σχετίζονται μὲ τὶς λέξεις *ἐς + πέρας*, ποὺ σημαίνουν «πρὸς τὸ τέλος».

Αὐτές μας τὶς σκέψεις ἐπιβεβαιώνει ὁ Λουκιανὸς στὸ βιβλίο του *Προλαλία δ' Ἑρακλῆς*» (ἐκδοσι Λειψίας: “Luciani opera”, τόμος III, σελ. 129 § 83): «Τὸν Ἑρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὀγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ... γέρων ἐστὶν αὐτοῖς εἰς τὸ ἔσχατον...» [Δηλ.: Τὸν Ἑρακλῆ οἱ Κέλτες ὀνομάζουν στὴν γλῶσσα τους Ὀγμιον... γέρων εἶναι σ' αὐτοὺς πρὸς τὸ τέλος του...]. Ἀλλὰ ἐδῶ ἀποκαλύπτεται γιὰ πρώτη φορά, ὅτι στοὺς Κέλτες, ποὺ εἶναι «ἐς πέρας», δηλ. στὴν ἔσχατιά (ἄκρη) τῆς Εὐρώπης, ἦτο πολὺ γνωστός ὁ Ἑρακλῆς, ὁ γνωστότερος τῶν ἐλλήνων ἡρώων (ποὺ δὲν ἦτο ἓνας Ἑρακλῆς ἱστορικά, ἀλλὰ, κατὰ τὴν μυθολογία, τρεῖς, στὴν οὐσία ὅμως πολλοί, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἔφερε ὁ ἐκάστοτε ἡγέτης ἥρωας, μύστης καὶ ἐξερευνητής, Ἀργοναύτης κατὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν - ποὺ καὶ αὐτὴ δὲν ἦτο μία, ὅπως μᾶς ἐδίδαξαν, ἀλλὰ διαχρονικὴ μὲ τοὺς ἥρωες Ἑρακλεῖς, Διονύσους, Θησεῖς, Περσεῖς, Ἰάσωνες, Ἀρμένιους, Βορεάδες, Θεσπιάδες, Τελαμῶνες, Ἀταλάντες κλπ.). Συνεχίζει ὁ Λουκιανὸς λέγων: «ὅτι τὴν χώραν ποτὲ αὐτῶν ἐπῆλθεν λείαν ἐλαύνων ὁπότε τὰς Γηρυόνου ἀγέλας ζητῶν κατέδραμε τὰ πολλὰ τῶν ἐσπερίδων γενῶν...» [τὸ ὁποῖο ἐρμηνεύω: ὅτι ἐπεσκέφθη τὴν χώρα τῶν Κελτῶν (σημ. Κεντρικὴ καὶ Βόρειο Εὐρώπη) φέρων λείαν τὶς ἀγέλες τοῦ Γηρυόνη καὶ ἔγινε καταδρομεὺς στὰ πολλὰ γένη τῶν κατοίκων τῆς Ἑσπερίας... (ποὺ σημαίνει ὅτι πλὴν τῆς Ἰσπανίας ἐξεστράτευσε καὶ κατὰ τῶν ἄλλων Κελτικῶν γενῶν)].

Περαιτέρω στὴν παρ. 85, ἐδ. 6, σελ. 131 σημειώνεται: «τὸν Ἑρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ οἱ λόγοι εἰσὶν, οἶμαι, ὅξεϊς καὶ εὖστοχοι καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες, πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη». (Δηλ.: γιὰ τὸν Ἑρακλῆ, νομίζομε, ὅτι τὰ πάντα ἐπέτυχε διὰ τοῦ λόγου (τῆς λογικῆς), ἀφοῦ ἔγινε σοφὸς καὶ διὰ τῆς πειθοῦς ἐνίκησε τὰ πλεῖστα καὶ βέβαια τὰ βέλη αὐτοῦ εἶναι, νομίζω, οἱ λόγοι, ὅξεϊς καὶ εὖστοχοι καὶ γρήγοροι καὶ πλήττουν τὶς ψυχές, διότι βέβαια εἶναι πτερωτοί...). Αὐτὸ τὸ χωρίο εἶναι ἀποκαλυπτικὸ, γιατί δείχνει τὴ φιλοσοφικὴ καὶ ἐγκεφαλικὴ ὑπὸ τῶν ἐλλήνων λύσι τῶν προβλημάτων καὶ ἐπιτέλεσι τῶν ἄθλων τους.

Περὶ τοῦ 10ου ἄθλου ὅμως, τῆς μεταφορᾶς τῶν βοῶν τοῦ Γηρυόνη, γράφει ὁ Διόδωρος Σικελιώτης (τ. II, σελ. 396 § 17): «Εὐρυσθέως προστάξαντος ἄθλον δέκατον τὰς Γηρυόνου βοῦς ἀγαγεῖν, ἃς νέμεσθαι συνέβαινε τῆς Ἰβηρίας ἐν τοῖς πρὸς τὸν ὠκεανὸν κεκλιμένοις μέρεσιν...». [Δηλ.: ἀφοῦ πρόσταξε ὁ Εὐρυσθεὺς ὡς δέκατον ἄθλο, νὰ φέρῃ (ὁ Ἑρακλῆς) τὰ βώδια τοῦ Γηρυόνη, ποὺ συνέβαινε νὰ βόσκουν στὰ πρὸς τὸν ὠκεανὸ (Ἀτλαντικὸ) κατηφορικὰ μέρη τῆς Ἰβηρίας (Ἰσπανίας)...]. Ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ πληροφοροῦμεθα περὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἑρακλέους στὴν Ἰβηρία (Ἰσπανία) γιὰ τὸν δέκατο ἄθλο του. Ἀλλὰ συνεχίζει ὁ Διόδωρος: «Χρυσάωρ ὁ λαβὼν ἀπὸ τοῦ πλοῦτου τὴν προσηγορίαν βασι-

Ὀρειχάλκινο ἄγαλμα ἐλληνικῆς τεχνοτροπίας ποὺ παριστάνει τὴν θεά «Σηκουάνα». Βρέθηκε στὸν ποταμὸ Σηκουάνα τὸ 1937 (βλ. "National Geographic", τ. 161, Ἀπρίλιος 1982, σελ. 480).

λεύει μὲν ἀπάσης τῆς Ἰβηρίας, τρεῖς δ' ἔχει συναγωνιστὰς υἱοὺς, διαφέροντας ταῖς τε ῥώμαις τῶν σωμάτων καὶ ταῖς ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι ἀνδραγαθίαις...». [Δηλαδή: ὁ Χρυσάωρ (χρυσός + ἄωρ = ξίφος: ὁ ἔχων χρυσὸ ξίφος), ποὺ ἔλαβε τὴν προσωνομία ἀπὸ τὸν πλοῦτο, βασιλεύει μὲν ὁλόκληρης τῆς Ἰσπανίας, ἔχει δὲ τρεῖς υἱοὺς, ποὺ συναγωνίζονται μαζί του, ποὺ ὑπερεῖχον καὶ κατὰ τὴν σωματική των δύναμι καὶ τὶς ἀνδραγαθίες στοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνες...]. Δηλαδή ἐκτὸς τοῦ «καταδρομέως» Ἡρακλέους, ἡ Ἰσπανία εἶχε ἀπὸ τὴν προϊστορία ἑλληνες καὶ μάλιστα ἡγέτες μὲ ἑλληνικὰ ὀνόματα, ὅπως ὁ Χρυσάωρ καὶ ὁ Γηρυόνης.

Κατὰ τὸν μῦθο ὁ Γηρυόνης ἦτο τρισώματος καὶ τρικέφαλος. Πλὴν ὁμως, σύμφωνα μὲ διαβεβαίωσι τῶν ἀρχαιοελλήνων συγγραφέων, ἱστορικῶν καὶ μυθολόγων, οἱ ἑλληνες ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς προϊστορίας ἀκόμη δὲν πίστεψαν εἰς τέρατα, τυχὸν δὲ ἀναφερόμενα, ὅπως ὁ Γηρυόνης, συμβολίζουν καὶ ὑποκρύπτουν ὠρισμένες ιδιότητες ἢ καταστάσεις. Ἔτσι, ἂν κυττάξωμε τὸν χάρτη τῆς Ἰσπανίας καὶ παρατηρήσωμε τὴν γεωπολιτική της θέσι, εὐκολα θὰ λύσωμε τὸ αἴνιγμα τοῦ τρικεφάλου καὶ τρισωμάτου ἡγέτου. Νύξιν περὶ αὐτοῦ δίνει καὶ ἡ ὑπαρξὶς τῶν τριῶν υἱῶν-συναγωνιστῶν τοῦ Χρυσάωρος: Γιὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς Ἰβηρίας ἀπητοῦντο 3 «κεφαλῆς» γιὰ νὰ βλέπῃ ὁ Γηρυόνης καὶ ἐπιβλέπῃ, ἀγωνίζεται ἢ ἐμπορεύεται ἢ γενικὰ συναλλάσσεται α) ἀπὸ τὰ Πυρηναιῖα στὴν Εὐρώπη, β) ἀπὸ τὸ Γιβραλτάρ στὴν Ἀφρική καὶ γ) ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ στὴν Ἀτλαντίδα — συνεπῶς ἐχρειάζετο 3 σώματα (στρατοῦ) γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοὺς Κέλτες, τοὺς Λίβυες (Ἀφρικανοὺς) καὶ τοὺς Ἀτλαντίους.

Σημειῶνω, ὅτι καὶ τὰ νομίσματα τῆς λεγομένης Κελτιβηρίας (Ἰσπανίας), τὰ παλαιότερα, φέρουν ἑλληνικὲς παραστάσεις καὶ ἐπιγραφὰς ὅπως *ΕΜΠΟΡΙΤΩΝ* μὲ παράστασι στὴ μία πλευρὰ τοῦ Πηγάσου καὶ στὴν ἄλλη κεφαλὴ τῆς Περσεφόνης στεφανωμένη μὲ στάχυα καὶ γύρω δελφίνια (τῆς ἑλληνικῆς πόλεως Ἐμπορεῖον) καὶ μὲ τὴν ἐπιγραφὴ *ΡΟΔΗΤΩΝ* καὶ κεφαλὴ τῆς Περσεφόνης ὁμοίως ὡς ἄνω στὴν μία πλευρὰ καὶ τριαντάφυλλο ἀνθισμένο στὴν ἄλλη (τῆς πόλεως Ρόδου, ποὺ ἱδρυσαν τὸν Στ' π.Χ. αἰῶνα Ρόδιοι στὴν Κελτιβηρία: βλέπε σελ. 1 καὶ ἐπ. τοῦ βιβλίου "*Greek Coins and their Values*", ὑπὸ D. Sear, ἔκδ. 1978).

Ἀλλὰ ὁ Ἡρακλῆς πῆγε στὴν Ἰσπανία καὶ Κελτική, ὡς ἱστορεῖ ὁ Διόδωρος (τ. II, σ. 396 § 17, ἐδ. 3, βιβλ. IV): «Ἡρακλῆς... τὰς μὲν δυνάμεις ἡθροισεν εἰς Κρήτην, κεκριῶς ἐκ ταύτης ποιεῖσθαι τὴν ὁρμὴν· σφόδρα γάρ εὐφυῶς ἡ νῆσος αὕτη κεῖται πρὸς τὰς ἑφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην στρατείας...». [Δηλαδή: ὁ Ἡρακλῆς συνᾶθροισε τὶς δυνάμεις τοῦ στὴν Κρήτη, διότι εἶχε κρίνει, ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ ἐξορμήσῃ, διότι εὐρίσκεται σὲ ἐξαιρετικῶς στρατηγικὴ θέσι ἡ νῆσος γιὰ τὶς ἐκστρατεῖες πρὸς ὅλη τὴν οἰκουμένη...]. Ἀξιο νὰ τονίσωμε, ὅτι ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα ἀποκαλύπτεται, ὅτι οἱ ἑλληνες ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τῶν Ἡρακλέων γινώριζαν τὴν στρατηγικὴ θέσι καὶ τὶς ιδιότητες τῆς νήσου Κρήτης, ποὺ μόλις τώρα στὸ τέλος τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἀνεκάλυψαν μερικῶς καὶ τηροῦν ἀπόρρητες οἱ δύο ὑπερδυνάμεις [...].

Ἀπὸ τὴν Κρήτη ὁ Ἡρακλῆς (Διόδωρος Σικελιώτης, σ. 400 § 18 ἐδ. 2 τ. II βιβλ. IV) «πολλῶν τῆς Λιβύης ἐπελθὼν παρῆλθεν ἐπὶ τὸν πρὸς Γαδεῖρους Ὠκεανὸν καὶ στηλάς ἔθετο καθ' ἑκατέραν τῶν ἡπείρων, συμπαραπλέοντος δὲ τοῦ στόλου διαβάς εἰς τὴν Ἰβηρίαν καὶ καταλάβων τοὺς Χρυσάωρος υἱοὺς... ἀπήλασε καὶ διωνομασμένας τῶν βοῶν ἀγέλας...». [Δηλαδή: ὁ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ ἐπέδραμε

Ἡ Εὐρώπη ἐπὶ τοῦ Ταύρου (Ποσειδῶνος). Τοιχογραφία ἐπὶ τῆς περιφημῆς ἐλλαηνικῆς ὑδρίας τῆς Βίλλας Τζούλιας τῆς Ρώμης (540-520 π.Χ.).

σὲ πολλὰ μέρη τῆς Λιβύης (σημ.: Λιβύη ὠνόμαζαν τὴν Ἀφρική), ἔφθασε στὸν Ὠκεανὸ πλησίον τῶν Γαδεΐρων (σημ.: τὸ σημερινὸ Κάδιξ) καὶ ἔστησε στῆλες σὲ κάθε μία τῶν ἡπείρων, ἐνῶ δὲ μαζί του παρέπλεε ὁ στόλος, ἀφοῦ διεπεραιώθη στὴν Ἰβηρία καὶ ἀφοῦ κατενίκησε τοὺς υἱοὺς τοῦ Χρυσάορος... πῆρε μαζί του καὶ τὶς περιώνυμες ἀγέλες τῶν βωδιῶν...].

Συνεχίζει ὁ Διόδωρος (σελ. 402 § 19, ἐδ. 1, βιβλ. IV, τ. II): «Ἑρακλῆς τὴν μὲν Ἰβήρων παρέδωκε τὴν βασιλείαν τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐγχωρίων, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν καὶ καταντήσας εἰς τὴν Κελτικὴν καὶ πᾶσαν ἐπελθὼν, κατέλυσε μὲν τὰς συνήθεις παρανομίας καὶ ξενοκτονίας, πολλοὺ δὲ πλήθους ἀνθρώπων ἐξ ἅπαντος ἔθνους ἐκουσίως συστρατεύοντος, ἔκτισε πόλιν εὐμεγέθη τὴν ὀνομασθεῖσαν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν στρατείαν ἄλης Ἀλησίαν, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀνέμιξεν εἰς τὴν πόλιν... οἱ δὲ Κελτοὶ μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν τιμῶσι ταύτην τὴν πόλιν, ὡς ἀπάσης τῆς Κελτικῆς οὖσαν ἐστίαν καὶ μητρόπολιν». [Δηλαδή: ὁ Ἑρακλῆς παρέδωσε τῶν Ἰβήρων τὴν βασιλεία στοὺς ἀρίστους ντόπιους, αὐτὸς δέ, ἀφοῦ πῆρε τὴν στρατιὰ καὶ κατέληξε στὴν Κελτικὴ καὶ ἀφοῦ τὴν περιῆλθε ὁλόκληρη, κατήργησε τὶς παρανομίες καὶ δολοφονίες τῶν ξένων ποὺ συνήθιζαν, ἀφοῦ δὲ μέγα πλῆθος ἀνθρώπων ἀπὸ ὁλόκληρο τὸ ἔθνος τῶν Κελτῶν μὲ τὴ θέλησί του συμμετέσχε στὴν ἐκστρατεία του, ἔκτισε μεγάλη πόλι, ποὺ πῆρε τὴν ὀνομασία της ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἐκστρατεία ἄλης (ποὺ σημαίνει: περιπλάνησης: σήμερα λέμε ἀλήτης= ὁ πλάνης, ὁ ἄσκοπα περιπλανώμενος: πρβλ. καὶ λέξεις ἄλσος καὶ γαλλικὲς *aller*= βαδίζω καὶ *allée*= ἀλλέα) Ἀλησία, καὶ πολλοὺς τῶν ἐγχωρίων ἀνέμιξε στὴν πόλι (σημ.: πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἐγκατέστησε κυρίως Ἕλληνες)... οἱ δὲ Κέλτες μέχρι τοὺς σημερινοὺς χρόνους τιμοῦν αὐτὴν τὴν πόλι, ὡς ἐστία καὶ μητρόπολι ὁλόκληρης τῆς Κελτικῆς]. Δηλ. ἐδὼ ἔχομε μαρτυρία, ὅτι ἐστία καὶ μητρόπολι τῶν Κελτῶν μέχρι τοὺς χρόνους τοῦ Διοδώρου (80-20 π.Χ.) ἦτο ἡ Ἀλησία, πόλι ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τὸν Ἑρακλῆ καὶ κατοικηθεῖσα τὸ πρῶτον κυρίως ἀπὸ Ἑλλήνων, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸ Παρίσι! Τὰ Γαλλικὰ κόμικς καὶ σήμερα τὴν ὀνομάζουν Ἀλησία (*Alesia*). Κατάλοιπο τῆς ὀνομασίας αὐτῆς εἶναι τὰ *Champs Elysées*.

Δὲν περιωρίσθη ὁ Ἑρακλῆς στὴν ἵδρυσί τῆς Ἀλησίας — Παρισιοῦ, ἀλλὰ, ὡς γράφει ὁ Διόδωρος (σελ. 404 § 19, ἐδ. 3, βιβλ. IV τ. II), «Ἑρακλῆς, τὴν ἐκ τῆς Κελτικῆς πορείαν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ποιοῦμενος καὶ διεξιὼν τὴν ὀρεινὴν τὴν κατὰ τὰς Ἀλπεις, ὥδοποίησε τὴν τραχύτητα τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ δύσβατον, ὥστε δύνασθαι στρατοπέδοις καὶ τὰς τῶν ὑποζυγίων ἀποσκευὰς βάσιμον εἶναι». [Δηλ.: ὁ Ἑρακλῆς, πορευόμενος ἀπὸ τὴν Κελτικὴ πρὸς τὴν Ἰταλία καὶ διερχόμενος τὴν ὄροσειρὰ τῶν Ἀλπεων, ὥδοποίησε τὸ τραχύτατο καὶ τὸ δύσβατο τοῦ δρόμου, ὥστε νὰ εἶναι βατὸ γιὰ τὶς ἀποσκευὲς τῶν στρατοπέδων καὶ τῶν ὑποζυγίων...]. Ἐδὼ πλεον καταφαίνεται ἡ ἀγραμματοσύνη καὶ διολιότης ἴσως τῶν ἐξουσιαστῶν, ποὺ προβάλλουν ὡς μέγα κατόρθωμα τὴν πορεία τοῦ Ἀννίβα διὰ τῶν Ἀλπεων, ἐνῶ ὁ Ἑρακλῆς, κατὰ τὴν προῖστορία (χιλιάδες χρόνια ἐνωρίτερα), ὥδοποίησε τὶς Ἀλπεις καὶ πέρασε τὶς ἀποσκευὲς τοῦ στρατοπέδου καὶ τῶν ὑποζυγίων, πρᾶγμα ποὺ ἀποτελεῖ ἄθλο μεγαλύτερο ἐκείνων τῶν ἄθλων ποὺ μᾶς δίδαξαν, χωρὶς νὰ ἀναλύσουν, καὶ τοὺς παρουσιάζουν σὰν χειρωνακτικοὺς ἄθλους κάποιου συγχρόνου παλαιστοῦ, ἐνῶ ὑπῆρξαν ἐπιτεύγματα κυρίως τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου-λογικῆς.

Σ' αὐτὰ προστίθεται καὶ τὸ ἀναφερθὲν στὸ ἄρθρο μας περὶ γεναρχῶν τῶν ἐθνῶν («Δαυλός», τεύχος 78, Ἰούνιος 1988), ὅτι ὁ Γαλάτης ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Ἑρακλέους. Συγκεκριμένα ὁ Διόδωρος στὸν τ. III, βιβλ. V § 24, ἐδ. 1-3, σελ. 160-162 γράφει: «τῆς Κελτικῆς τὸ παλαιόν, ὡς φασιν, ἐδυνάστευσεν ἐπιφανῆς ἀνὴρ, ὃν θυγάτηρ ἐγένετο τῷ μεγέθει τοῦ σώματος ὑπερφυῆς, τῇ δ' εὐπρεπείᾳ πολὺ διέχουσα τῶν ἄλλων, αὕτη δὲ διὰ τε τὴν σώματος ρώμην καὶ τὴν θαυμάζομένην εὐπρέπειαν πεφρονηματισμένη παντὸς τοῦ μνηστεύοντος τὸν γάμον ἀπρηνεῖτο, νομίζουσα μηδὲνα τούτων ἄξιον ἑαυτῆς εἶναι». [Ἑρμηνεύω: ὅπως λέγουν, τὴν Κελτικὴ κυβέρνησεν ἐπιφανῆς ἄνδρας, τοῦ ὁποῖου γεννήθηκε κόρη μεγαλόσωμη καὶ πολὺ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων στὴν ὡμορφιά. Αὕτη, καὶ γιὰ τὴν δύναμι τοῦ σώματος καὶ γιὰ τὴν ὠραιότητα ποὺ ἐθαυμάζετο, ἔχουσα φρόνησι, ἀπέκρουε τὴν πρότασι γάμου ὅλων τῶν μνηστήρων, διότι θεωροῦσε ὅτι κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶναι ἄξιός της]. Συνεχίζει ὁ Διόδωρος: «κατὰ δὲ τὴν Ἑρακλέους ἐπὶ Γηρυόνην στρατείαν, καταντήσαντος εἰς τὴν Κελτικὴν αὐτοῦ καὶ πόλιν Ἀλησίαν ἐν ταύτῃ κτίσαντος, θαυμάσαντος τὸν Ἑρακλέα καὶ θαυμάσασα τὴν τε ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ σώματος ὑπεροχὴν, προσεδέξατο τὴν ἐπιπλοκὴν μετὰ πάσης προθυμίας, συγκατανευσάντων καὶ τῶν γονέων». [Δηλ.: ὅταν δὲ ὁ Ἑρακλῆς ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Γηρυόνη, καὶ ἀφοῦ αὐτὸς ἀφίχθη στὴν Κελτικὴ καὶ ἔκτισε πόλιν σ' αὐτὴν Ἀλησίαν, ὅταν εἶδε τὸν Ἑρακλῆ καὶ ἀφοῦ ἐθαύμασε καὶ τὴν ἀρετὴν του καὶ τὴν ὑπεροχὴν του κατὰ τὸ σῶμα, ἀπεδέχθη τὸν ἐρωτικὸν δεσμὸν μὲ μεγάλη προθυμία, ἀφοῦ συγκατένευσαν καὶ οἱ γονεῖς]. Συνεχίζει ὁ ἱστορικός: «μικεῖσα δὲ τῷ Ἑρακλεῖ ἐγέννησεν υἱὸν ὀνόματι Γαλάτην, πολὺ προέχοντα τῶν ὁμοεθνῶν ἀρετῇ τε τῆς ψυχῆς καὶ ρώμῃ σώματος, ἀνδρωθεὶς δὲ τὴν ἡλικίαν καὶ διαδεξάμενος τὴν πατρῶαν βασιλείαν, πολλὴν μὲν τῆς προσοριζούσης χώρας κατεκτήσατο, μεγάλας δὲ πράξεις πολεμικὰς συνετέλεσε, περιβόητος δὲ γενόμενος ἐπ' ἀνδρείᾳ τοὺς ὑφ' αὐτὸν τεταγμένους ὠνόμασεν ἅφ' ἑαυτοῦ Γαλάτας, ἅφ' ὧν ἡ σύμπασα Γαλατία προσηγορεύθη». [Δηλ.: ἀφοῦ συνευρέθη μὲ τὸν Ἑρακλῆ, γέννησε υἱὸν μὲ τὸ ὄνομα Γαλάτης, ποὺ πολὺ ὑπερεῖχε τῶν ὁμοεθνῶν καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς καὶ κατὰ τὴν σωματικὴν εὐρωστίαν, ὅταν δὲ ἐνηλικιώθη καὶ διεδέχθη τὸν πατέρα του στὴν βασιλείαν, ὑπέταξε πολλὴν ἀπὸ τὴν γειτονικὴν χώρα, καὶ ἐπέτυχεν μεγάλες πολεμικὰς πράξεις. Γι' αὐτὸ ἐγενετο περιβόητος γιὰ τὴν ἀνδρεία του, τοὺς ὑπηκόους του δὲ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του ὠνόμασε Γαλάτας. Ἀπ' αὐτοὺς ὀλόκληρη ἡ χώρα ὠνομάσθη Γαλατία].

Ὁ Ἑρακλῆς ἢ οἱ Ἑρακλεῖς καὶ οἱ ἀκόλουθοί των, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀργοναῦτες, συνέτειναν στὸν ἐκπολιτισμὸ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Εὐρώπης. Γράφει σχετικῶς ὁ Διόδωρος (τ. II, σελ. 524, βιβλ. IV § 56, ἐδ. 7): «Τοὺς Ἀργοναύτας ἀνά τὸν Ἰστρον πλεύσαντας μέχρι τῶν πηγῶν κατενεχθῆναι διὰ τῆς ἀντιπροσώπου ρύσεως πρὸς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον». [Δηλ.: Οἱ Ἀργοναῦται, ἀφοῦ ἀνέπλευσαν τὸν Ἰστρον (σημ.: Δούναβιν) μέχρι τῆς πηγῆς του, κατέπλευσαν διὰ τῆς ἀντίθετης ροῆς τοῦ στὸν Ἀδριατικὸν κόλπον]. Μὲ τὸ ἄνω ἀπόσπασμα ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν περιορίσθηκαν οἱ Ἕλληνες στὸν διάπλου τῶν θαλασσῶν, ὡς ἔπραξεν ὁ Ἑρακλῆς καὶ βγῆκε στὰ Γάδειρα (δηλ. τὸ σημερινὸ Κάδιξ στὸν Ἀτλαντικὸ) ἢ τὴν διάνοιξιν ὁδῶν διὰ τῶν ἀπροσίτων βουνῶν, ὅπως στίς Ἀλπεις, ἀλλὰ διέπλευσαν καὶ τοὺς μεγάλους καὶ πλωτοὺς ποταμούς, ὅπως σὲ προηγούμενο ἄρθρο μας ποὺ κατεχωρίσθη στὸν «Δαυλὸ» ἐξηγήσαμε («Ἀγνώστοι Ἀργοναυτικαὶ ἐκ-

στρατεία»). ὅπου δημοσιεύσαμε τὸ πρῶτον περιγραφή τοῦ διάπλου τῶν ποταμῶν τῆς Ρωσίας, τῆς ἐξόδου τῶν Ἀργοναυτῶν στὸν Βόρειο Παγωμένο Ὠκεανὸ καὶ τοῦ περίπλου τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Μαύρης Θάλασσας. Καὶ ὅπως τότε κατεδείξαμε, ὁ διάπλους αὐτὸς δὲν ἐγίνε ἐφ' ἅπας, ἀλλὰ ἐκπροσωποῦσε τοὺς διαχρονικοὺς πλόες τῶν Ἀργοναυτῶν ἡρώων, μυστῶν, ἐπιστημόνων, ἐξερευνητῶν, ἐκπολιτιστῶν, τὸ ἴδιο πρέπει νὰ συνέβαινε καὶ μὲ τοὺς πλόες στὸν ποταμὸ Ἴστρο (Δούναβι) καὶ τοὺς παραποτάμους του. Μάλιστα καὶ ἡ Βιέννη κατὰ τὴν παράδοσιν, κειμένη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, φέρει τὸ ὄνομα τῆς ἐλληνίδος Βιέννας, ποὺ ἐκλήθη ἔτι ἀπὸ τὰ ἀδελφία της, ποὺ κατοικοῦσαν στὸν Ἴστρο, ὅταν ἀπεβίωσαν στὴν Ἑλλάδα οἱ γονεῖς των καὶ ἡ ἀδελφή των ἐπνίγη στὴ θέσι ποὺ εἶναι ἡ σημερινὴ Βιέννη.

Ἡ συνεχὴς, μόνιμη ἐκπολιτιστικὴ παρουσία τῶν ἐλλήνων μὲ τὴν ἐπίδρασί τους σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπῃ καὶ συνεπῶς καὶ στὴν ἐρευνωμένη ἐδῶ περιοχὴ της, ἐκτὸς τῶν κειμένων ποὺ ἔχομε εἰς χεῖρας μας καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐνδεικτικῶς παραθέσαμε λίγα, μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ μεγαλιθικὰ προϊστορικὰ μνημεῖα των, ποὺ σώζονται μέχρι σήμερα καὶ φέρουν ἐλληνικὲς πιθανώτατα ὀνομασίες, ὅπως *Μενίρ* (μονήρης λίθος), *Ντολμέν* (θολωμένος) ἢ *Τρίλιθον* (δηλ. ταφικὸ μνημεῖο ἀποτελούμενο ἐκ τριῶν λίθων, δύο ὀρθίων καὶ ἑνὸς μεγαλυτέρου ἐπ' αὐτῶν σχηματίζοντος θόλου), καθὼς καὶ ἀπὸ τίς κυκλικὲς κατασκευὲς στὴ Γαλλία καὶ ἄλλες χώρες εὐρωπαϊκῆς, στὴν Ἱρλανδία καὶ στὴ Βρετανία, μὲ πλεον ἀντιπροσωπευτικὸ τὸ Stonehedge (βλ. «Λ» τ. 90). Μαρτυρεῖται ἐπίσης ἀπὸ τίς μέχρι σήμερα διασωθεῖσες τελετὲς κατὰ τὰ Ἡλιοστάσια καὶ τίς Ἰσημερίες, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἐλληνικῶν μυστηρίων, ὅπως τελοῦνται ἀνελλιπῶς ἀπὸ τοὺς μύστες στὴ Γαλλία καὶ Βρετανία Druids — Δρυῖδες (τέκνα της δρυός), ποὺ οἱ ἐξουσιασताὶ συγκεκαλυμμένα, ἔμμεσα ἀλλ' ἀπηνῶς διώκουν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη φέρει στὸ φῶς εὐρήματα, ποὺ ἐπιβεβαιώνουν τὴν παρουσία στὴν Εὐρώπῃ τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ ἦτο τρόπος ζωῆς τῶν ἡγετῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἀπὸ τὸν προϊστορικὴν ἐποχὴ. Ἐνδεικτικῶς παραθέτομε φωτογραφία τμήματος τοῦ λαιμοῦ πελώριου χάλκινου ἐλληνικοῦ ἐλικοειδοῦς κρατῆρα, ποὺ βρέθηκε στὸ Βιζ τῆς Βορείου Γαλλίας 80 χιλιόμετρα βορειότερα τῆς Ντιζὸν σὲ τάφο πριγκιπίσσης μαζί μὲ ἄλλα ἐλληνικὰ ἀγγεῖα, οἰνοχόη καὶ κύλικες. Ἐδημοσιεύθη στὴν ἐφημερίδα «Καθημερινή» τῆς 17.2.1989 μετὰ ἀπὸ διάλεξι τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ντιζὸν, Κλωντ Ρολλέ, στὴν Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, μὲ θέμα «Ἑλληνικὰ σιμπόσια στοὺς Κέλτες πρίγκιπες». Τὸ ἀριστουργηματικὸ αὐτὸ προϊόν τῆς ἐλληνικῆς χαλκουργίας στὴ Βόρειο Γαλλία, σὲ τάφο, δὲν πρέπει νὰ ἐντυπωσιάξῃ τὸν ἀναγνώστη, διότι ὑπάρχουν τὰ στοιχεῖα, ποὺ ἀποκαλύπτουν τελείως «φυσικὴ» τὴν ἀνεύρεσί του στὴ Βόρειο Γαλλία, ὅπου κατὰ τὸν ἄνω καθηγητὴ «εὐρίσκονται σὲ ἀρκετὰς θέσεις τῆς περιοχῆς τάφοι πριγκιπικοὶ μὲ διάφορα ἐλληνικὰ ἔργα τέχνης, ποὶ συνήθως εἶναι ἀξιοθαύμαστα, μιλοῦμε κυρίως γιὰ τὰ χάλκινα... Ἡ περιοχὴ, ποὺ ἐκτείνεται ἀπὸ τὴ Βουργουνδία ὡς τὸ Μπάντεν-Βურτεμβέργη, παρουσιάζει ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ βου μέχρι τίς ἀρχὲς τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. μιὰ συγκέντρωσι τῆς ἐξουσίας σὲ ὀρισμένα ὀχυρὰ ὑψώματα (σημ.: ἀκροπόλεις κατὰ τὸ ἐλληνικὸ σύστημα). Αὐτὰ φαίνεται ὅτι ἀποτελοῦσαν ἑδρες «πριγκίπων», ποὺ τὰ πλοῦτη τους ἀποκαλύπτονται σήμερα σὲ μᾶς ἀπὸ τὰ θαυμαστά κτερίσματα τῶν τάφων τους

(σημ.: ἑλληνικά)»... Τὸ 1937 ἀνεσύρθη ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὸν Σηκουάνα, ἱερὸ ποταμὸ τόσο γιὰ τοὺς Γαλάτες ὅσο καὶ τοὺς Ρωμαίους, ἱστάμενο ἐπὶ βάρκας σὲ σχῆμα πάπιας, τὸ παρατιθέμενο τῆς θεᾶς «Σηκουάνας» ὀρειχάλκινο ἄγαλμα, ὅπως βεβαιοῦται στὸ περιοδικὸ «National Geographic», τεύχος Ἀπριλίου 1982, σελ. 480, ἑλληνικῆς τεχνοτροπίας, ποὺ μαρτυρεῖ τὴν προϊστορικὴ τῶν ἐλλήνων παρουσία στὴν περιοχὴ τῆς καρδιάς τῆς Γαλατίας.

Τέλος καὶ ἡ Ἑλβετία δὲν ἔμεινε ἄμοιρος τῆς ἑλληνικῆς παρουσίας καὶ πολιτιστικῆς ἐπιδράσεως, ἀφοῦ κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ὅταν κατὰ τὴν ἐκστρατεία του στὴν Εὐρώπῃ πέρασε ἀπὸ τὴν Ἑλβετία, συνάντησε πολλοὺς κατοίκους, ποὺ ὠμιλοῦσαν τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Καὶ ὅμως, παρ' ὅτι ὑπάρχουν ἀδιάσειστες μαρτυρίες καὶ ἀποδείξεις γιὰ τὴν παρουσία καὶ πολιτιστικὴ ἐπίδρασι τῶν ἐλλήνων στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο, οἱ ἐξουσιασताὶ ἐξακολουθοῦν νὰ παραπλανοῦν τοὺς ἀνθρώπους, περιορίζοντες τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐξάπλωσι στὴ Μασσαλία...

ΑΝΤ. Η. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ναί, γιὰ τὴν Ἑλένη

Ναί, γιὰ τὴν Ἑλένη τὴν κλεμμένη
φύγανε βαριὰ ψυχοβρασμμένοι,
φτάσανε στὴν Τροία τσακισμένοι,
ναί, γιὰ μιὰ πληγὴ τους ἀνοιγμένη.

Ὁ Δούρειος Ἴππος ἦταν Πάρις·
σ' ἅγιο ξενίας νόμο χάρις
μπήκε στῶν ἡρώων τὰ παλάτια
κι' ἔβγαλε τῆς πίστες τους τὰ μάτια.

Λάθος τοῦ Πριάμου, ὑπνηλία;
Ἄφησαν τὸν κλέφτη μὲ τὴ λεία,
ἐπαρση καὶ πρόκληση γελοία,
κάρφος στῶν ἡθῶν τὰ μεγαλεῖα.

Ὅχι, δὲν τοὺς εἶπε πλιατσικᾶδες,
ξέχειλες στ' ἀμπάρια τους οἱ κάδες,
πλούτη εἶχαν ἄφθονα οἱ Μυκῆνες,
Σπάρτη, Ἰθάκη, οἱ Σαλαμίνες.

Ἦρωες τοὺς ὕμνησε μεγίστους,
στόμα γιὰ νὰ κλείνῃ στοὺς δυσπίστους
ὁ Ὅμηρος, τοῦ πνεύματος τ' ἀλάτι,
ἄφθαστος σὲ μήκη καὶ σὲ πλάτη.

Κι' ὅσα καὶ ἂν βράζουμε καζάνια,
κι' ὅσα καὶ ἂν σπέρνουμε ζιζάνια,
τοῦ Ὁμήρου τὴν πέννα τὴν τιτάνια
δὲν θὰ τὴν ἀλλάξουν τὰ μελάνια.

ΑΝ. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ
Τρεῖς ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν
διδάσκαλοι τῆς Συστηματικῆς Φιλοσοφίας

*«Οὔτοι λείψανα ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται
χρόνος· ἀ δ' ἀρετὰ καὶ θανούσι λάμπει»*
[Ἰ. Ὑρίπ. «Ἀνδρομάχη» 773-4]

Ἐνταῦθα θὰ διαλάβωμεν διὰ βραχέων περὶ τοῦ μαθήματος τῆς συστηματικῆς φιλοσοφίας, ὡς εἶχεν τοῦτο ἐν τῷ Ὀθωνεῖῳ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν τῷ Ἀθήνησι Πανεπιστημίῳ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐβδομηκονταετίαν (1837-1907).

1. **Νεόφυτος Βάμβας**: Ἑλλην κληρικὸς ἐκ Χίου· ἐγεννήθη οὗτος περὶ τὸ ἔτος 1770· διήκουσε τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν ἐν Χίῳ, Σίφνῳ καὶ Πάτμῳ· ἐν ἔτει 1791 εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἱερὸν κληρὸν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐργάσθη ὡς διδάσκαλος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Βουκουρεστίῳ, γενόμενος τέλος συντάκτης τοῦ Μεγάλου Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν *«Κιβωτὸς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης»*· ἐν ἔτει 1804 εἰσῆλθεν ὡς μέλος αὐτῆς εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Ἀκαδημίαν, τὴν ὁποίαν καὶ διήυθυνε ὁ Δωρόθεος Πρῶτος· ἐν συνεχείᾳ σπουδάζων ἐν Παρίσις συνεδέθη μετὰ τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ περὶ τὸ ἔτος 1813· εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀθανασίου Παρίου ὁ Βάμβας ἐπανέρχεται εἰς Χίον γενόμενος αὐθις διευθυντῆς τῆς ἐκεῖ Σχολῆς ἐφαρμοσῶν μάλιστα πάσας τὰς παιδαγωγικὰς θεωρήσεις τοῦ πάλαι ποτὲ διδασκάλου Ἀδ. Κοραῆ· περὶ τὸ ἔτος 1821, καὶ τὴν ἑναρξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἔρχεται ὁ ἀνὴρ εἰς Ὑδραν ὡς γραμματεὺς τοῦ Δ. Ὑψηλάντου καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς Κεφαλληνίαν ὡς οἰκοδιδάσκαλος· τέλος ἐλθὼν εἰς Κέρκυραν ἐχρημάτισε καθηγητῆς τοῦ Ἰονίου Ἀκαδημίας καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν Σύρῳ ἐγένετο διευθυντῆς τῆς ἐκεῖ Σχολῆς. Ἡ ἱδρυσις τοῦ Ὀθωνεῖου Πανεπιστημίου ἐν ἔτει 1837 εὕρισκει τοῦτον πρῶτον Σημάντορα ἢ Σχολάρχην, ὅπως ἐλέγετο τότε ὁ κοσμήτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, παρασταθεὶς μάλιστα μετὰ τοῦ τότε Πρυτάνεως Κ. Σχοινᾶ ἐν τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ νεοῖδρυθέντος ιδρύματος καὶ ἐκφωνήσας μικρὸν λόγον· ὁ ἐν λόγῳ ἐδίδαξε Συστηματικὴν Φιλοσοφίαν μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1853· τὴν 9ην Ἰανουαρίου τοῦ 1855 ὁ Βάμβας ἀπέθνησκεν ἐν Ἀθήναις.

Συγγράμματα:

1. *«Στοιχεῖα Φιλοσοφικῆς Ἠθικῆς»* (α' ἐκδοσις Ἑνετία 1818, β' Ἀθῆναι 1845, γ' 1853).
2. *«Στοιχεῖα Φιλοσοφίας (κατὰ Thurot)»*, Ἀθῆναι 1838.
3. *«Ἐγχειρίδιον Ἠθικῆς»*, Ἀθῆναι 1853.
4. *«Φυσικὴ Θεολογία καὶ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ»*, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Νεκταρίου Κεφαλᾶ φροντίδι καὶ ἐπιμελείᾳ Κωνσταντ. Α. Παπαζῆ, Ἀλεξάνδρεια 1893.

2. **Φίλιππος Ἰωάννου Πάντος** (αὐτονομαθεὶς Φίλιππος Ἰωάννου): Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Ζαγορά τοῦ Πηλίου τὴν 13ην Αὐγούστου 1800· τὴν ἐγκύκλιον αὐτοῦ παιδείαν ἔλαβε εἰς τὴν περιώνυμον Σχολὴν τῆς Ζαγοράς· ἐλθὼν ἐν συνεχείᾳ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐγένετο μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας· ἐταξίδευσεν ἐν συνεχείᾳ εἰς Σκίαθον, Σκόπελον καὶ Σῦρον γενόμενος ἐκεῖ διδάσκαλος τῶν Ἑλλη-

νικῶν γραμμάτων εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Γρηγ. Κωνσταντᾶ καὶ Γεωργίου Κλεοβούλου· ἐν ἔτει 1829 εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ναυάρχου Ἀνδρ. Μιαούλη γενόμενος γραμματεὺς αὐτοῦ, συγγράψας μάλιστα καὶ τὸ ἡμερολόγιον τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ ναυάρχου· ἐν ἔτει 1829 εὐρίσκεται ὁ ἀνὴρ εἰς Μόναχον διδάσκων εἰς τὴν ἐκεῖ Ἑλληνικὴν Σχολήν, ἣτις ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου χάριν τῶν Ἑλλήνων, τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἐν Μονάχῳ οὗτος εὐρισκόμενος ἐσπούδασεν εἰς τὸ ἐκεῖ Πανεπιστήμιον θετικὰς ἐπιστήμας καὶ κλασσικὴν φιλολογίαν γενόμενος διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας τὴν 19ην Δεκεμβρίου τοῦ 1836 τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου. Κατὰ τὸ ἔτος 1837 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὑπηρέτησεν ὡς σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου Ἐκπαιδεύσεως, διορισθεὶς ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1839 τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ νεοῖδρυθέντι Ὁθωνεῖῳ Πανεπιστημίῳ, διδάσκων παραλλήλως καὶ τὴν Βασιλικὴν Οἰκογένειαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἐν ἔτει 1862, ἔπει ἐξώσεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, ἀπολύεται ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἐπανελθὼν ὅμως αὐτὸς ἀμέσως κατὰ τὸ ἔτος 1863· τέλος ὁ Φίλιππος Ἰωάννου ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 30ὴν Μαΐου τοῦ 1880.

Συγράμματα (φιλοσοφικά):

1. *«Μάθημα Εἰσαγωγικὸν εἰς τὴν Μεταφυσικὴν»*, «Εὐρωπαϊκὸς Ἑρανιστής» 2 (1840), σελ. 233-247.
2. *«Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν»*, «Ἑρανιστής», Τόμ. Α' τοῦ Β' ἔτους, Ἀθῆναι 1842, σελ. 405-422.
3. *«Περὶ ἐμφύτων ἰδεῶν»* (Λόγος), «Φιλολογικὸς Συνέκδημος» 1 (1848-49), σελ. 129-140 (καὶ αὐτοτελὲς).
4. *«Φιλοσοφία. Μέρους δεύτερον. Πρακτικὴ φιλοσοφία. Μέρους δεύτερον. Φιλοσοφικὴ Δικαιολογία ἢ Φυσικὸν Δίκαιον»*. Παραδόσεις Φιλ. Ἰωάννου ἐκδιδόμεναι ὑπὸ Λεοντίου Ο(ἰκονόμου), Ἀθῆναι 1863.
5. *«Φιλοσοφικὴ Δικαιολογία ἢ πραγματεία τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου»*, συντεθεῖσα κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ καθηγητοῦ τῆς Φιλ. Σ. Φιλ. Ἰωάννου, ὑπὸ Δ.Ι. Ἀντωνιάδου, Ἀθῆναι 1879.
6. *«Σύστημα Φιλοσοφίας»*, Τόμ. Α': Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Ἀνθρωπολογία, Ψυχολογίαν καὶ Λογικὴν. Τόμ. Β': Μεταφυσικὴ, Ἠθικὴ καὶ Φυσικὸν Δίκαιον 1885 (λιθόγρ.).

3. Χρήστος Παπαδόπουλος: Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Ἀδριανουπόλει τῆς Ἀν. Θράκης περὶ τὸ ἔτος 1835· ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις καὶ εἶτα ἐν Γερμανίᾳ Φιλοσοφίαν· ἐδίδασκεν ἐν τῇ Μέσῃ Παιδείᾳ, ὡς καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης· ἐν ἔτει 1878 ἐγένετο ὑφηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐν συνεχείᾳ ἑκτακτος (1880) καὶ τέλος τακτικὸς καθηγητὴς (1881), ὡς διάδοχος τοῦ ἀποθανόντος ἐν τῷ μεταξὺ καθηγητοῦ Φιλίππου Ἰωάννου· ἐπιπροσθέτως ὁ ἐν λόγῳ ἐχρημάτισε καὶ διευθυντὴς τοῦ Παιδαγωγικοῦ Φροντιστηρίου· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις περὶ τὸ ἔτος 1906.

Συγγράμματα:

1. *«Στοιχεῖα Λογικῆς»*.
2. *«Ἐμπειρικὴ Ψυχολογία»*.
3. *«Περὶ ἀφομοιώσεως»* κ.τ.λ.

Πλείονα διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐν Λεξικοῖς καὶ Ἑγκυκλοπαιδείαις, ἔνθα καὶ βιβλιογραφία.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ

Τὸ «πεντάκτινο ἄστρο» σύμβολο τῶν πλείστων κρατῶν τῆς Γῆς

1. - Πρὸς τοὺς συνερευνητὲς ἀναγνῶστες μου

Οἱ ἐπιστήμονες ἐρευνοῦν διάφορα γεγονότα. Κατόπιν στηρίζονται στὶς προσωπικὲς καὶ ἐμπειρικὲς ἀποδείξεις ποὺ ἔχουν συγκεντρώσει γι' αὐτὰ τὰ γεγονότα καὶ ἐκφράζουν συλλογισμούς. Μετὰ τὴν διατύπωση τῶν συλλογισμῶν τοὺς τόσο οἱ ἴδιοι ὅσο καὶ διάφοροι ἄλλοι ἐρευνητὲς προσπαθοῦν νὰ ἀξιολογήσουν, νὰ κατατάξουν καὶ νὰ ἐλέγξουν τὰ διατυπωθέντα συμπεράσματα, ποὺ συνίστανται πλέον σὲ θεωρίες, ἐφευρέσεις, ἀνακαλύψεις κ.ο.κ., ὥστε αὐτὰ τὰ συμπεράσματα νὰ καταστοῦν εἰς τὸ διηνεκὲς κτῆμα γνώσεως πλατύτερο, δηλαδὴ ὅλης τῆς σκεπτόμενης ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὕτη καὶ οἱ ἀναγνῶστες τοῦ παρόντος καλοῦνται νὰ γίνουν συνερευνητὲς καὶ νὰ ἐλέγξουν τοὺς παρακάτω συλλογισμούς μου, οἱ ὅποιοι εἶναι καρποὶ μακρόχρονων ἐρευνῶν, σαφῶς τεκμηριωμένοι.

2. - Τὸ γενικὸ θέμα αὐτῆς τῆς μελέτης

Ὑποστηρίζω, ὅτι τὰ ἐπίσημα ἐμβλήματα, πρὸ πάντων οἱ σημαίες, οἱ θυρεοί, τὰ σύμβολα καὶ τὰ πάσης φύσεως σήματα ποὺ χρησιμοποιοῦν διάφοροι λαοί, διάφορα ἔθνη, κράτη, ἐκκλησίες, θρησκείες, ὀργανώσεις, σύλλογοι, κόμματα κ.τ.λ., δὲν εἶναι προϊόντα τυχαίας ἐπιλογῆς καὶ ἄσκοπης παραδοχῆς. Σαφῶς ἔχουν τὸν αὐστηρὰ καθωρισμένο «λόγο» τοὺς καὶ «μιλοῦν» κατ' εὐθείαν στὴ νόηση καὶ πλαγίως στὰ συναισθηματικὰ κέντρα τῆς νοήσεως, τὸ ἔνστικτο, τὸ ὑποσυνείδητο κ.ο.κ. εἴτε μὲ θετικὸ τρόπο εἴτε μὲ ἀρνητικόν. Μὲ θετικὸ ἔρεισμα μιλοῦν τὰ σύμβολα σὲ ὅσα ἄτομα ἔχουν κοινὴ ἀναφορὰ σ' αὐτά, μὲ τὸ νὰ εἶναι π.χ. πολῖτες ἐνὸς κράτους, μέλη τοῦ ἰδίου ἔθνους, πιστοὶ κάποιας θρησκείας, στελέχη μιᾶς ὀργανώσεως, ὁπαδοὶ ἐνὸς κόμματος, μιᾶς ὁμάδος κ.λπ. Ἀντιδράσεις ἀρνητικὲς

όμοιως προκαλούν τὰ σύμβολα σὲ ὅσα ἄτομα αἰσθάνονται «ταυτισμένα» μὲ κάποια ἄλλα διαφορετικά σύμβολα.

3. — Τὸ εἰδικὸ θέμα αὐτῆς τῆς μελέτης

Ἀσχολοῦμαι εἰδικότερα στὸ παρὸν μὲ ἓναν ἀπ' τοὺς πολλοὺς παράγοντες ποὺ προανέφερα, δηλαδή μὲ τὸ σύμβολο ποὺ εἶναι γενικὰ γνωστὸ ὡς «σημαία»¹. Ἡ σημαία κάθε κράτους εἶναι «ἐπίσημο» καὶ διεθνῶς ἀνεγνωρισμένο σύμβολο, τὸ ὁποῖο παντοῦ καὶ πάντα συμβολίζει τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Φυσικὰ ὑπάρχουν πολλὲς ὁμοιότητες στὶς σημαῖες τῶν διάφορων κρατῶν τῆς Ὑδρογείου. Συνήθως παρόμοια ἐμβλήματα δηλώνουν καὶ παραδοχὴ κοινῶν «ιδανικῶν» ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀναγομένων στὴν σφαῖρα τῆς θρησκείας καὶ τῆς πολιτικῆς. Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπ' τὶς ὁποῖες ὁμοιότητες δυὸ κράτη διαφορετικὰ ποτὲ δὲν εἶχαν ἐπακριβῶς τὴν ἴδια σημαία. Ὑποστηρίζω ὥστόσο, ὅτι «κάποιοι» φρόντισαν στὸ παρελθόν, καὶ προφανῶς συνεχίζουν νὰ φροντίζουν μὲ ἀξιοθαύμαστο ζήλο ἀκόμη καὶ σήμερα, νὰ «περάσουν» ὀρισμένα σύμβολα στὶς σημαῖες ὅλων τῶν κρατῶν τῆς Γῆς.

Μεταξὺ τούτων τῶν συμβόλων τὸ πεντάκτινο ἀστὲρ κατέχει τὴν πρώτη θέση. Μὲ ἐπίμονο ἀγῶνα ποὺ ἔκαναν **κάποιοι** τὸ πεντάκτινο ἄστρο «σφηνώθηκε» σὲ περισσέρες ἀπ' τὶς μισὲς ἤδη σημαῖες τῆς Γῆς. Ἀλλοῦ μοναχικὸ καὶ πελώριο, κίτρινο, μαῦρο, κόκκινο, πράσινο κ.τ.λ., ὄρθιο ἢ ἀντεστραμμένο, ἄλλοι πολλὰ μαζὶ (μέχρι 50 ἔφτασαν «στὴν ἀστερόεσσα» τῶν Η.Π.Α., τὸ πρῶτο κράτος προφανῶς ποὺ χρησιμοποίησε τοῦτο τὸ σύμβολο ἐπισήμως) καὶ ἄλλοι, τέλος, μποροῦμε νὰ δοῦμε τὸ πεντάκτινο ἄστρο ἢ *πεντάλφα*², ὅπως λέγεται συνήθως, συντροφιά μὲ τὸν σταυρό, τὴν ἡμισέληνο, τὸ σφυροδρέπανο, τὸν δικέφαλον ἀητό, δάφνες καὶ πολυβόλα...

4. — Τὸ ἄστρο τῆς Ἑλλάδος στὴν «Ἀστέρω» τῆς Ε.Ο.Κ.

Μέθοδός μου, νὰ ὀδηγῶ τὸν ἀναγνώστη ἀπὸ τὰ γνωστὰ στὰ ἄγνωστα. Ἐχετε δεῖ λοιπὸν τὴν σημαία τῆς Ε.Ο.Κ.; Ἐνὰ γαλάζιο πανὶ καὶ στὸ κέντρο του σὲ κυκλικὴ διάταξη 12 πεντάλφες λευκές. Ἡ κάθε μία ἀπ' τὶς πεντάλφες αὐτὲς συμβολίζει — λένε — τὸ κάθε κράτος-μέλος. Μᾶς πέφτει λοιπὸν καὶ σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνες ἓνα «αστράκι». Εἶναι ἄραγε κάτι καινούργιο αὐτό; Καὶ δὲν ἐννοῶ ἐδῶ τὴν ἐπιθυμία ἢ τὸν φόβο ποὺ ἐξέφρασαν πολλοί, γιὰ τὸ ἐὰν θὰ μῆ τοῦτο τὸ πεντάλφα πάνω στὴν ἴδια τὴν Ἑλληνικὴ μας σημαία. Σκοπεύουν κάποιοι νὰ τὸ βάλουν μέσα στὸ «κουτάκι» πάνω-ἀριστερά, ἐκεῖ ποὺ τώρα ἔχουν τὸν λευκὸ σταυρό. Ἀπ' ὅσο ξέρω, τὸ κουτάκι αὐτὸ ἔγινε τὸ μῆλο τῆς ἔριδος. Διότι καὶ τὸ Κ.Κ.ἐς. ἤθελε νὰ βάλῃ ἐκεῖ ὄχι μόνον ἓνα ἀστράκι ἀλλὰ κι ἓνα σφυροδρεπανάκι. Ἦδη τύπωσε καὶ κυκλοφορεῖ εὐρέως τέτοιου εἶδους παραχαράξεις τῆς σημαίας μας. Ἐννοεῖται βέβαια, ὅτι καὶ τὰ ὑπόλοιπα κράτη τῆς ΕΟΚ θὰ «συμμορφωθοῦν», νὰβάλουν τὸ ἀστράκι ποὺ τοὺς ἀναλογεῖ καὶ στὶς δικές τους σημαῖες, ποὺ ὄντως — πρᾶγμα περίεργο — ἀνήκουν στὶς ἐλάχιστες σημαῖες τοῦ κόσμου «δίχως» ἀστράκι. Ὅχι. Δὲν ἀναφέρομαι σ' αὐτά. Σὰς πληροφορῶ, ὅτι μπορεῖτε νὰ ἀνοίξετε τὸν 14ο τόμο τῆς ἐγκυκλοπαιδείας «Δομή», ἔκδ. 1972, σελ. 209, ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐγκυκλοπαιδεῖα ποὺ δείχνει τὸ παρακάτω γεγονός: Ὅτι δηλαδή ὑπῆρξαν στὸ παρελθὸν ὄχι μιὰ μόνον ἀλλὰ πολλὲς Ἑλληνικὲς σημαῖες μὲ «ἀ-

στράκι». Τὸ ἀστράκι ἦταν ἐκεῖ πού εἶναι τώρα ὁ σταυρός. Μέσα στοῦ «κουτάκι». Ὅμως καὶ ἡ σημαία τῆς ΕΟΚ ἄς μὴν μᾶς ξεγελά γιὰ τὴν δῆθεν «πρωτοτυπία» της. Ἀποτελεῖ πιστὴ ἀντιγραφὴ τῆς ἀμερικανικῆς «ἀστερόεσσας» τῶν ἐτῶν 1777-1794, μὲ δυὸ μόνο μικρὲς παραλλαγές. Δέστε στὴν «Δομή», στὴν ἴδια παραπομπή. Θὰ δῆτε ὅτι στοῦ γαλάζιο κουτάκι πάνω-ἀριστερὰ τῆς ἀμερικανικῆς «ἀστερόεσσας», πούχει 13 πεντάκτινα ἄστρα σὲ κυκλικὴ διάταξη, βρίσκεται τὸ καλοῦπι τῆς σημαίας τῆς ΕΟΚ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνο ἡ ΕΟΚ, πού συμμορφώθηκε μὲ τὸ ἀμερικανικὸ γαλάζιο κουτάκι. Δεκάδες σημαίες τῶν κρατῶν τῆς Γῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ δική μας (στὴν παραλλαγὴ της πού λέγεται «τῆς θάλασσας»), εὐθυγραμμίσθηκαν γενικώτερα ἀκόμα καὶ ὡς πρὸς τὸ σχῆμα μὲ τὴν ἀστερόεσσα, τὴν «μητέρα» πασῶν τῶν ἀστεροεσσῶν.

5. — Ἡ «μητέρα» ἀστερόεσσα

Ὑποστηρίζω ὅτι ἡ πεντάλφα μπῆκε γιὰ πρώτη φορὰ ὡς ἐπίσημο ἔμβλημα κράτους στὴν σημαία τῶν ΗΠΑ. Καὶ μάλιστα μαζικά, ἐφ' ὅσον κάθε πολιτεία τῶν ΗΠΑ δηλώνονταν μὲ μιὰ πεντάλφα, ἄρα ὅσες πολιτείες, τόσες πεντάλφες. Ἐφτασε ἔτσι ἡ σημαία αὐτὴ πού λέγεται «ἀστερόεσσα» νὰ ἔχη μέχρι στιγμῆς 50 πεντάλφες. Γιὰ τὴν ἱστορία ἀναφέρω, ὅτι οἱ κοκκινόασπρες γραμμὲς δεξιὰ καὶ κάτω τοῦ τετραγώνου μὲ τ' ἄστρα συμβολίζουν τὶς 13 πρῶτες πολιτείες.

6. — Ἐνα μαῦρο «παιδί» τῆς ἀστερόεσσας

Ἄν στοῦ μπλὲ κουτάκι τῆς ἀστερόεσσας, ὅπως εἶδαμε, φωλιάζουν 50 ἄστρα, στοῦ μπλὲ κουτάκι τῆς πανομοιότυπης μ' αὐτὴν σημαίας τῆς Λιβερίας (κράτους πού ἐπέτρεψαν οἱ ΗΠΑ νὰ ἰδρυθῇ στὴν Δυτικὴ Ἀφρικὴ ἀπὸ μερικοὺς ἀπελευθερωθέντες μαύρους σκλάβους τους) ἔχει μονάχα ἓνα ἀστράκι.

7. — Δύο ἀκόμα «δίδυμα» παιδιὰ τῆς ἀστερόεσσας

Πόσο μπορεῖ νὰ μοιάζουν δυὸ δίδυμα στὴν μητέρα τους καὶ πόσο μεταξύ τους, μᾶς τὸ διδάσκουν οἱ σημαίες τοῦ τελείως ὑποδουλωμένου στὶς ΗΠΑ Πόρτο Ρίκο ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς τελείως ἀνεξάρτητης ἀπ' τὴν ἀμερικανικὴ κηδεμονία (ἔτσι λέει ἡ ἴδια: «Βίβα Κούμπα! Ἦλ πρίμο λιμπεραμέντε τερριτόριο ντὲλ Ἀμερικά!») Κούβας ἀφ' ἑτέρου. Κυττάξτε αὐτὲς τὶς σημαίες. Φέρουν ἀκριβῶς τὰ «μητρικά» χρώματα: κόκκινο-γαλάζιο-ἄσπρο. Ἔχουν «σειρές», ὅπως καὶ ἡ μητέρα τους, τὸ μαγικὸ «κουτάκι» της καὶ τὸ πεντάκτινο ἄστρο της. Βέβαια τὸ «κουτάκι» ἐδῶ ἔγινε «τρίγωνο» καὶ τὸ ἄστρο ἀναποδογύρισε. Τί νὰ σημαίνει ἀραγε τοῦτο τὸ ἀντεστραμμένο πεντάλφα; Καὶ γιατί οἱ γραμμὲς εἶναι λιγώτερες; Λέν θάταν περίεργο ὅλα αὐτὰ νὰ εἶναι ἀπλῶς «συμπτώσεις»;

8. — Κι ἄλλα παιδιὰ

Πλῆθος σημαίες κινοῦνται σ' αὐτὸ τὸ μοτίβο. Ἡ σημαία τοῦ Παναμᾶ π.χ. ἔχει τὰ ἴδια χρώματα (κόκκινο-ἄσπρο-γαλάζιο), ἄστρα (δύο) καὶ «κουτάκια» (τέσσερα). Ἡ Σιγκαπούρη ὁμοίως: μὲ τὸ κουτάκι της, τὸ ἄστρο της καὶ τὰ χρώματα τῆς «μητέρας», πού συμπτωματικά (;) εἶναι καὶ τὰ χρώματα τῆς «γιαγιάς» (Ἀγ-

γλίας). Πόσες άραγε καὶ ποιὲς εἶναι οἱ πενταλφοφόρες σημαῖες; Ἐς τὶς δοῦμε: Ἑλβανία. Μιὰ κίτρινη πεντάλφα «στέφει» τὸν μαυρισμένο δικέφαλον ἀητό, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ βεβήλωση τοῦ χρυσοῦ δικέφαλου ἀητοῦ τῆς Ῥωμηοσύνης.

9. -- Ἡ Ἑλλάδα «περικυκλωμένη» ἀπὸ πεντάλφες

Ὅλα ἀνεξαίρετα τὰ κράτη μὲ τὰ ὁποῖα συνορεύει ἡ πατρίδα μας ἔχουν τὴν πεντάλφα στὶς σημαῖες τους. Ἡ Ἑλβανία, ὅπως εἶπαμε, ἡ Γιουγκοσλαβία μὲ μοναχικὸ καὶ κυρίαρχο ἓνα πελώριο πεντάλφα. Ἡ Βουλγαρία συντροφιά μὲ τὸ κομμουνιστικὸ τῆς ἐθνόσημο κι ἓνα μικρὸ κόκκινο πενταλάκι. Καὶ ἡ Τουρκία: μαζί μὲ τὴν μουσουλμανικὴ τῆς ἡμισέλινο ὁμοίως μιὰ πολὺ εὐδιάκριτη πεντάλφα. Συμπτώσεις;

10. -- Τί συμβολίζει τὸ πεντάλφα;

Σίγουρα αὐτοὶ ποὺ βάλαν τὶς πεντάλφες στὶς διάφορες σημαῖες τοῦ Κόσμου εἶχαν σαφῆ συνείδηση τοῦ τί πράττουν. Οἱ ἴδιοι διστάζουν πρὸς τὸ παρὸν νὰ μᾶς ἐξηγήσουν, τί σημαίνει αὐτὸ τὸ σύμβολο.

11. -- Ποιὲς σημαῖες ἔχουν ἀποδεδειγμένα τὸ πεντάλφα

Σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ δίνει ἡ "Encyclopaedia of the World", 1981, τὴν ὁποία συμβουλευόμην γιὰ νὰ καταρτίσω τὸν κατάλογο ποὺ ἀκολουθεῖ, τὸ πεντάλφα βρίσκεται στὶς παρακάτω σημαῖες: 1) Ἑλβανία, 2) Βουλγαρία, 3) Ῥουμανία, 4) Γιουγκοσλαβία, 5) ΕΣΣΔ, 6) Ἀφγανιστάν, 7) Μπούρμα, 8) Κίνα, 9) Ἰράκ, 10) Β. Κορέα, 11) Μογγολία, 12) Πακιστάν, 13) Φιλιππίνες, 14) Σιγκαπούρη, 15) Συρία, 16) Τουρκία, 17) Βιετνάμ, 18) Β. Ἑμένη, 19) Ν. Ἑμένη, 20) Ἀλγερία, 21) Ἀγγόλα, 22) Μπενίν, 23) Καμερούν, 24) Κέπ Βέρδε, 25) Κεντρικὴ Ἀφρική, 26) Κομόρος, 27) Κογγό, 28) Τζιμπουτί, 29) Γουινέα Μπισσάου, 30) Γκάνα, 31) Λιβερία, 32) Σάο Τομέ & Πρίνσιπε, 33) Μαυριτανία, 34) Μορόκκο, 35) Μοζαμβίκη, 36) Σενεγάλη, 37) Σομαλία, 38) Τόγκο, 39) Τυνησία, 40) Ζιμπάμπουε, 41) ΗΠΑ, 42) Πουέρτο Ρίκο, 43) Κούβα, 44) Ντομίνικα, 45) Γρενάδα, 46) Ὀνδούρα, 47) Παναμάς, 48) Βραζιλία, 49) Χιλή, 50) Παραγουάη, 51) Σουρινάμ, 52) Βενεζουέλα, 53) Παπούα (Ν. Γουινέα) 54) Σαμόα, 55) Ν. Ζηλανδία, 56) Ν. Σολομώντος, 57) Τουβάλου.

Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν μερικὲς πρόσθετες (νεώτερες) πληροφορίες ἀπ' τὰ ἐλληνικὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια ΟΕΔΒ Γεωγραφίας, θὰ μπορούσαμε στὸν πιὸ πάνω κατάλογο νὰ συμπληρώσουμε: 58) Αἴγυπτος, 59) Μπουρκιά Φάσσο, 60) Ἀγ. Χριστόφορος Νέβις... κ.λπ., κράτη δηλαδή ποὺ ἀποδεδειγμένα φέρουν σήμερα τὸ πεντάλφα στὴν σημαία τους. Εἶμαι δὲ βέβαιος, ὅτι αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς τώρα θὰ ἔχη αὐξηθῇ.

12. -- Κράτη ποὺ ἔχουν στὶς σημαῖες παραλλαγὲς τοῦ πεντάλφα

Συμπληρωματικὰ στὸν πιὸ πάνω κατάλογο λοιπόν: 61) Μ. Βρεταννία (ὀκτάκτινο ἄστρο ὡς σταυρός), 62) Ἀν. Γερμανία (γνώμων καὶ διαβήτη σχηματίζουν πεντάλφα), 63) Λιχτενστάιν (πεντάλφες στὸ στέμμα), 64) Μάλτα (καμπαλιστικὸς ῥοδόσταυρος ὡς «τετράκτινο» ἄστρο), 65) Βατικανὸ (τὰ «κλειδιά» τοῦ Ἀγίου Πέ-

τροῦ σχηματίζουν ἀντεστραμμένη πεντάλφα μετὸ «νῆμα», 66) Μπαγκλαντές (ἡλιακὸ κόκκινο ἄστρο), 67) Ταϊβάν (λευκὸ ἡλιακὸ ἄστρο μετὸ 12 μαῦρες ἀκτῖνες), 68) Ἰνδία (τὸ ἄστρο τοῦ τροχοῦ τῆς «ζωῆς» Σαμσιάρα), 69) Ἰσραήλ (ἐξάκτινο ἄστρο, «σφραγὶς Σολομῶντος», ὅπως εἶναι γνωστὸ τὸ καββαλιστικὸ σύμπλεγμα τριγῶνων ἢ «ἀσπίς Δαυΐδ», ὅπως λέγεται ἀπ' τοὺς καββαλιστὲς ἢ πεντάλφα), 70) Ἰαπωνία (κόκκινο ἡλιακὸ ἄστρο), 71) Ἰορδανία (ἐπτάκτινο ἄστρο), 72) Καμπότζη (κίτρινο πεντα-πύργιο), 73) Ν. Κορέα (τὸ ἡλιακὸ ἄστρο Γιάν/Γιν περικυκλωμένο ἀπὸ τὰ 4 σύμβολα), 74) Λάος (λευκὸ ἡλιακὸ ἄστρο), 75) Μαλαισία (δεκατετράκτινο ἡλιακὸ ἄστρο μετὸ ἡμισέληνο), 76) Νεπάλ (καὶ ἡλιακὸ ἄστρο μετὸ ἡμισέληνο καὶ δεκατετράκτινο λάμπον ἄστρο), 77) Μπουρούντι (μέσα στὸ τετράκτινο χιαστὶ λευκὸ ἡλιακὸ ἄστρο 3 ἄστρα Σολομῶντος), 78) Αἰθιοπία (ὁ κυκλικὸς ἡλιακὸς καθρέπτης), 79) Μαλάουϊ (ἡμικύκλιο τοῦ ἀκτινωτοῦ κόκκινου ἡλίου), 80) Νίγηρ (κίτρινο ἡλιακὸ ἄστρο), 81) Ν. Ἀφρική (ἐμπεριέχει τὸ ἀγγλικὸ ὀκτάκτινο ἀστέρι), 82) Οὐγκάντα (ἓνας κόκκορας μέσα στὸ λευκὸ ἡλιακὸ ἄστρο), 83) Ζαῖρ (ἡ τεκτονικὴ χεὶρ φέρουσα δῶδα μέσα στὸ κίτρινο ἡλιακὸ ἄστρο), 84) Κόστα-Ρίκα (μὴ εὐδιάκριτο ἔμβλημα μέσα σὲ λευκὸ ἡλιακὸ ἄστρο), 85) Δομινικανὴ Δημοκρατία (μὴ εὐδιάκριτο σύμβολο στὴν καρδιὰ τοῦ ἀντεστραμμένου ἡλιακοῦ σταυροῦ), 86) Ἑλ. Σαλβαδόρ (ἀητὸς μέλας μέσα σὲ ἡλιακὸ ἄστρο), 87) Ἀγ. Λουκία (τρία ὄρθια τρίγωνα σὲ παραλλαγή πεντάλφας), 88) Ἀργεντινὴ (ἓνα πρόσωπο μέσα σὲ ἀκτινωτὸ ἡλιακὸ ἄστρο), 89) Γουιάνα (τρία τρίγωνα σὲ παραλλαγή πεντάλφας), 90) Οὐραγουάη (ἀκτινωτὸ ἡλιακὸ πρόσωπο-ἄστρο), 91) Αὐστραλία (6 ἐξάκτινα ἄστρα), 92) Φίτζι (8κτινο), 93) Κιριμπάτι (μίσος ἡλιος), 94) Ναόουρου (δεκατετράκτινο ἡλιακὸ ἄστρο), 95) Βανουάτσου (ἡλιακὸς κύκλος). Φυσικὰ ὑπάρχουν κι ἄλλα κράτη μετὸ ἄστρα στίς σημαίες τους, εἴτε ἡλιακὰ εἴτε σταυροειδῆ εἴτε πεντάλφες εἴτε Σολομῶντος, ἀλλὰ καὶ σὲ παραλλαγές: π.χ. σημαίες Περού, Βολιβίας, Ἀντίγκουας, Ὁμάν, Τζαμάικας, Γουατεμάλας, Νικαράγουας, Ἰράν κ.ο.κ., ὥστε μετὸ βεβαιότητα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι σὲ 100 περίπου κράτη τοῦ σημερινοῦ κόσμου ὑφίσταται ἡ «ἀστρική» κυριαρχία εἴτε τῆς πεντάλφας εἴτε τῶν παραλλαγῶν τῆς.

13. - Λὲς καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλο «σύμβολο»

Ἡ πεντάλφα στὴν ΕΟΚ, στίς ΗΠΑ, στὴν ΕΣΣΔ, στὴν Κίνα, στοὺς Ἀραβες... δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση ὅτι δὲν βρίσκαν αὐτὰ τὰ μεγάλα κράτη κάποιο ἄλλο σύμβολο, ἔστω γιὰ νὰ ξεχωρίζουν. Ξενοδοχεῖα, στρατηγοί, κονιάκ κ.λπ. μετροῦν τὴν «ἀξία» τους μετὰ πεντάκτινα ἄστρα... Τὸ ἄστρο αὐτὸ ἀντικαθιστᾷ τόνους στὴν γραφὴ, τὰ μαῦρα κουτάκια στὰ σταυρόλεξα, τὰ ἐμβλήματα στίς φέρμες τῶν διαφόρων προϊόντων ποὺ καταναλώνουμε. Τὰ ἄστρα μιλοῦν πλέον παντοῦ καὶ καθορίζουν τὴν «μοῖρα». Ἀπ' τὴν ἄλλῃ μεριὰ καὶ οἱ star τοῦ Χόλλυγουντ δίνουν τὸν ρυθμὸ τῆς ἐποχῆς μας. Δὲν ὑπάρχει ἐπαναστατικὸ καὶ ἀναρχικὸ κίνημα, ποῦ νὰ μὴν ἔχη αὐτὸ τὸ πεντάκτινο ἄστρο. Ἀλλὰ πόσοι ξέρουν ὅτι: καμμιά τελετὴ μαύρης μαγείας δὲν γίνεται δίχως τὴν πεντάλφα;

Σημειώσεις

1) Ἡ προσωπικὴ ἐμπειρία τοῦ καθένα μας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἀπέναντι στὴν σημαία ἐκφράζεται πολλὰς φορὲς ἀγάπη καὶ πολλὰς φορὲς μίσος. Ἐχομε δεῖ στὴν τηλεόραση καὶ στὸν τύπο πολλὰς

φορές βεβηλώσεις σημαιῶν. Αἰσθανθήκαμε ῥίγη συγκινήσεως καὶ αἰσθήματα ἐθνικῆς ἐξάρσεως στέκοντας «προσοχή» σὲ διάφορες ἐπίσημες σημαιοφορίες. Ἐπὶ τὴν ἄλλη πλευρὰ τὸ 1978, ὅταν ἤμουν στὴν Ῥουμανία καὶ ὁ ξεναγὸς μᾶς ἐξηγοῦσε τὰ ἀξιοθέατα τοῦ Βουκουρεστίου, μᾶς ἔδειξε σὲ κάποιον σημεῖο τῆς διαδρομῆς τὴν Ἑλληνικὴ σημαία καὶ μᾶς πληροφόρησε ὅτι: «Νά! ἐκεῖ εἶναι ἡ ἑλληνικὴ πρεσβεία. βλέπετε τὴν σημαία...». Τότε μιὰ σπουδαστρία τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Λαμίας φώναξε δυνατὰ: «— Δὲν τὴν χ... ρέ!» ἢ «— Ποιὸς τὴν χ... ρέ!» Ἐγὶνε φασαρία, ὁ ξεναγὸς πῆγε τὴν «Ἑλληνίδα» αὐτὴ στὴν πρεσβεία μας λέγοντάς τι εἶπε γιὰ τὴν σημαία μας καὶ σὲ μᾶς τοὺς ὑπόλοιπους ἐξήγησε ὅτι «ἐμεῖς οἱ Ρουμᾶνοι σεβόμαστε τὸ ἐθνικὸ σύμβολο τῆς Ἑλλάδος, ὅταν μάλιστα ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Λόχος ἔχυσε τὸ αἷμα του...». Ἴσως βέβαια τώρα ἐκείνη ἡ νεαρὴ νὰ ὑπηρετῇ κάπου ὡς «δασκάλα».

2) Πολλές φορές τώρα τὰ τελευταῖα χρόνια γίνεται ἐντονη προβολὴ τῆς πεντάλφας ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Τηλεόραση. Στις 30-11-84, 19:30 στὴν EPT 1 ἡ τηλεόραση ἀνοίγει μὲ προβολὴ τοῦ πεντάκτινου ἀστέρου. Στις 1-12-84 τὴν ἴδια ὥρα ἡ EPT 1 πρόβαλε 3 μεγάλες πεντάλφες. Τὸ ἴδιο συνέβη στίς 6-12-84, 20:45 στὴν EPT 2. Στις 28-12-84, 21:25 ἡ EPT 1 δείχνει δεκάδες πεντάλφες. Στις 13-1-85, 22:10 ἡ EPT 2 σὲ μουσικὸ πρόγραμμα ἔδειχνε χορὸ δεκάδων γυναικῶν κρατουσῶν τὴν πεντάλφα σὲ σχῆμα καὶ ὄχι σὲ φωτογραφία. Τὸ ἴδιο στίς 16-2-85, 18:00. Στις 13-2-85, 21:25 ἡ EPT 2 δείχνει τὴν βασικὴ παρουσιάστρια νὰ ἔχῃ τὴν πεντάλφα σὰν «καρφίτσα» πᾶν στὴν ἀριστερὴ μεριὰ τοῦ στήθους τῆς. Ἐπίσης ἡ «Αὔριανή» 22-4-84 δείχνει τὸν πολιτικὸ κ. Γ. Μαῦρο νὰ φοράῃ μπλουζάκι μὲ τὴν πεντάλφα. Στὴν «Ἐλευθεροτυπία» 5-12-85 προκήρυξε τῆς «17 Νοέμβρη» μὲ τὴν πεντάλφα. Τὸ ἴδιο σύμβολο ἔχει καὶ ἡ ἰταλικὴ τρομοκρατικὴ ὀργάνωση «Ἐρυθρὲς Ταξιαρχίες», τὸ ἑλληνικὸ ΠΑΚ, ἡ φράξια τοῦ «Κόκκινου Στρατοῦ» καὶ πλῆθος τρομοκρατικῆς ὀργανώσεως. Δὲς καὶ φωτογραφία τοῦ Τσὲ Γκουεμπάρα μὲ τὴν πεντάλφα στὸ καπέλο. Ὅπως ὁ Μάο κ.ἄ.π. ἐπαναστάτες.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΑΡΜΑΤΣΟΥΡΗΣ

Σημαίες

Αὐτὴ ἡ «λαοθάλασσα»,
 ἡ μᾶζα τῶν ὁπαδῶν.
 Αὐτὸ τὸ δεῦτερο πρόσωπο,
 τὸ «ἄλλτερ ἔγκο»,
 τὸ συμπλήρωμα
 τοῦ βρυχωμένου στὸν ἐξώστη
 ἐξουσιαστῆ.
 Αὐτὲς οἱ κραυγές,
 οἱ ὑποσχέσεις,
 τὰ συνθήματα,
 ὁ φανατισμός,
 ὁ ἐνθουσιασμός,
 τὸ μίσος.
 Ἔρχονται νὰ ἐπαληθεύσουν
 τὴν «τεραστίαν σημασίαν»
 ... τῶν πλαστικῶν (σημαιῶν)
 «ἐν τῷ συγχρόνῳ βίῳ»¹.

(1) Ἐ. Λεμπέσης, «Ἡ σημασία τῶν βλακῶν ἐν τῷ συγχρόνῳ βίῳ».

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

‘Ο κύριος Δαμιανός Στρουμπούλης

Κύριε Λάμπρου,

Σās στέλνω, κατά χρέος, αυτό το γράμμα πού αναφέρεται στη δημοσίευση του άρθρου μου για την «Ίνδοευρωπαϊκή» ἐντὸς ὁμοιοματικῶν, ὅπως τὴν γράφω, καὶ τὶς δύο ἀπαντήσεις σ’ αὐτὸ («Δαυλός», τευχὸς 94, Ὀκτώβριος 1989).

Κατ’ ἀρχὴν μὲ ἐξέπληξε ἡ ταυτόχρονη δημοσίευση τοῦ ἄρθρου (5 σελίδων) καὶ τῶν ἀπαντήσεων (1 σελ. προελεγόμενα, 8 σελ. Γάτσιος καὶ 8 σελ. Τσατσόμοιρος, συνολὸν 17 καὶ ἔπεται συνέχεια «σὲ προσεχῇ τεύχει»), χωρὶς νὰ προσθῶ καὶ τὶς δύο σελίδες τῆς Ἐρινύος, ἡ ὁποία θεωρεῖ «συνομότες» ὅσους ὑποστηρίζουν τὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴ προέλευση τῆς ἐλληνικῆς (ἐγὼ πάντως δὲν τὴν ὑποστηρίζω). Καθὼς ἀποδεικνύεται, τὸ θέμα δὲν ἔχει λήξει, ἀλλὰ «συζητεῖται» καὶ δὴ ἐντόνως. Καὶ στὴ συνέχεια θὰ ἤθελα νὰ διορθωθοῦν μερικὰ παροράματα, συνήθη δυστυχῶς τῶν δαιμόνων τοῦ τυπογραφείου καὶ τῆς γραφομηχανῆς. Ὁ Κλάπρωτ ἐγράφη Κλάπορτ ἀπὸ γραφομηχανικὴ μου ἀδεξιότητα, καὶ δὲν νομίζω πὼς ἄξιζαν τόσες πολλὲς ἀράδες, σχεδὸν μιὰ σελίδα, νὰ διορθωθεῖ. Τὰ νερά στὴ σλαβικὴ εἶναι *voda* καὶ ὄχι *coda* (σελ. 5344 στίχος 32), ἡ ἰταλικὴ λέξη εἶναι *idraulica* καὶ ὄχι *hydraulica* (5344 στίχ. 38) καὶ τὸ διαβρέχω λέγεται νοτίζω καὶ ὄχι «διαβρέχω νότια» (5344 στίχ. 42). Τέλος μετὰ τὴ φράση «σερβοκρατικὰ *mal*» ἔχει λησμονηθεῖ ἡ φράση «καὶ ρωσιστὶ *malenki* πάλι ὁ μικρός» (5346, στίχ. 15).

Στὰ προελεγόμενα τοῦ ἄρθρου μου μιλάτε γιὰ «ριζοσπαστικὲς ἐρευνες Τσατσόμοιρου» καὶ «πρωτοποριακὲς ἐρευνες αἰδεσιμώτατοι Γάτσια», γιὰ «καταφανὲς ἐπισφαλεῖς ἐτυμολογικὲς ἐρμηνεῖς», γιὰ «κάποιο ἄλλο κίνητρό» μου. Οἱ ἐρευνες τοῦ κ. Τσατσόμοιρου εἶναι πράγματι ριζοσπαστικὲς, καὶ κατὰ τὴ γνώμη μου ἄξιες προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ, δὲν παύουν ὅμως νὰ εἶναι ἐρευνες. Γιὰ τὸ ἂν οἱ ἐρευνες τοῦ αἰδεσιμώτα-

του εἶναι «πρωτοποριακὲς», ἀφήνω στοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴ γλῶσσα νὰ τὶς χαρακτηρίσουν. Ἡ γνώμη μου δυστυχῶς εἶναι ὅτι ὅζουν ἡμιμάθειας ἐπιστημονικοφανῶς καλυπτομένης. Ρωτῆστε καὶ τὸν κ. Τσατσόμοιρο. Γιὰ τὶς καταφανὲς ἐπισφαλεῖς ἐτυμολογικὲς ἐρμηνεῖς, πού δὲν συγκεκριμενοποιοῦνται, θὰ πρέπει νὰ δεχθεῖτε ὅτι ὅλες οἱ ἐτυμολογικὲς ἐρμηνεῖς εἶναι ἐπισφαλεῖς, ὅλοι ὑποθέσεις κάνουμε, καὶ ἐπιπλέον ἡ ἐτυμολογία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας ἔχει τόσα παρακλάδια καὶ τόσες διασταυρώσεις, ποὶ κολυμπᾷς διαρκῶς σὲ παγωμένον ὠκεανό. Ὅσο γιὰ τὸ ὅτι ἔχω «κάποιο ἄλλο κίνητρο», νομίζω ὅτι σᾶς ἀρκεῖ ἡ βεβαίωσή μου ὅτι δὲν ἔχω. Αὐτὸ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ σκεφθεῖτε.

Ἡ γνώμη μου γιὰ τὴν «Ίνδοευρωπαϊκή» ἐντὸς ὁμοιοματικῶν, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι, νομίζω, σαφής. Γράφω: «Ἡ συμβατικὰ ὀνομαζόμενη Ἰνδοευρωπαϊκή», «ἡ κατὰ συνθήκην Μητέρα Γλῶσσα», «ἡ οὕτω πὼς συμβατικὴ ὀνομασία» καὶ «ἴσως ἡ ἀληθεῖς νὰ κρύβεται ἀκόμα ἀπὸ μᾶς ἐπιφυλασσόμενη σ’ ἐκείνους ποὶ θὰ συγκεκριτρώσουν περισσότερα στοιχεῖα».

Θὰ προσθῶς ἀκόμα δύο λόγια. Στὸν ἱερέα (πόσο μοῦ θυμίζει τὸ *odium theologicum*, τὸ θεολογικὸν μῖσος τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων) δὲν δύναμαι ν’ ἀπαντήσω καθόλου. Ἐγὼ μάθει νὰ «διαλέγομαι» μὲ εὐπρέπεια καὶ σοβαρότητα. Ἴσως νὰ δυνηθῶ, ὅταν θὰ γράψω «γλυκότερα, καθωσπρεπινότερα καὶ ἐπιστημονικότερα», ὅπως γράφει ὁ ἴδιος. Τοῦ συνιστῶ μόνο νὰ ξαναδιαβάσει ὅσα ἔγραψα καὶ ἔγραψε σὲ νηφαλιώτερες ὥρες.

Ὁ κ. Τσατσόμοιρος θεμελιώνει τὴ γνώμη του γιὰ τὴν «ἐν προκειμένῳ Ἰνδοευρωπαϊκὴ μητέρα-γλῶσσα» (σελ. 5356 κάτω), τὴν «ἀνύπαρκτη γλῶσσα» ἐνὸς «ἀνύπαρκτου λαοῦ», πού ὁ Jones ὀνόμασε «Ἰνδοευρωπαϊκή», «ποὺ οἱ γλωσσολόγοι, τὴν ἔρρινα τῶν ὁποίων οὐδεὶς μπορεῖ νὰ χαρα-

κτηρίσει ως αντιεπιστημονική ή υποπηγική παρά τις ένδεχόμενες αδυναμίες, που είναι ανθρώπινες» (έννοει την έρευνα πάνω στην 'Ινδοευρωπαϊκή). 'Αλλά και εγώ τονίζω την συμβατικότητα καθώς και το προσωρινό τοῦ ὅρου 'Ινδοευρωπαϊκή. Δέν βλέπω διαφορά στίς απόψεις μας. Καί ἂν κάποιος βρεῖ διαφορές στά παραδείγματα, ὅπως π.χ.

στό *ἀχέω* καί στό *ὑδωρ*, ἂν τὸ ἐξετάσει προσεχτικά, θά δεῖ ὅτι καί ἐκεῖ δέν ὑπάρχουν διαφορές, ἔστω καί ἂν διαφέρουν οἱ ἐτυμολογίες, κάτι γιά τὸ ὁποῖο ἤδη ἔγραψα πιό πάνω.

Μετά τιμῆς

Δαμιανὸς Μ. Στρουμπούλης

Σχόλιο τοῦ «Δαυλοῦ»:

α) Εἶναι προφανές ὅτι μὲ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ ὁ κ. Δαμ. Στρ. ἀποφεύγει δυστυχῶς τὸν διάλογο καὶ καταγίνεται μὲ πράγματα ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ θέματος «'Ινδοευρωπαϊκή» γλῶσσα». Τηλεφωνήσαμε στὸν κ. Στρ. καὶ τοῦ ἐπισημάναμε τὸν μὴ οὐσιαστικὸ χαρακτήρα τῆς ἐπιστολῆς του, ζητώντας του νὰ μὴν ἐπιμείνῃ στὴ δημοσίευσή της. ἀλλὰ ὁ κ. Στρ. ἀπήτησε ἐπίμονα νὰ δημοσιευθῇ. Δεχθήκαμε, ἀλλὰ γιὰ τελευταία φορά.

β) Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ κ. Στρ. ὅτι δέν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ συνεχίσῃ τὸν διάλογο τὸ ὅφος ποὺ χρησιμοποίησε ὁ π. 'Απόστολος Γάτσιος (τὸ ὁποῖο ἦταν καυστικό, ἀλλὰ σέ καμμιὰ περίπτωση δέν ἦταν ὑβριστικό ἢ συκοφαντικό, δηλαδή σέ καμμιὰ περίπτωση δέν διεστρέβλωνε ἢ παραποιοῦσε στὸ παραμικρὸ τὰ σημεῖα τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Στρ. ποὺ σχολίαζε) δέν εἶναι πειστικό: Ὁ κ. Στρ. ἀποφεύγει ἐπίσης τὸν διάλογο καὶ μὲ τὸν κ. Τσατσόμοιρο, γιὰ τὸ ὅφος τοῦ ὁποίου δέν μπορεῖ νὰ ἔχῃ (καὶ δέν ἔχει προφανῶς) κανένα «παράπονο». Γιατί δέν συνεχίζει νὰ διαλέγεται ἐπὶ τῆς οὐσίας **μόνο** μὲ τὸν κ. Τσατσόμοιρο; Ἐκτός, κι ἂν ἐγκατέλειπε ὀριστικά τίς απόψεις του — ὅποτε τί τὴν ἤθελε τὴν ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ;

γ) Γιά τὴν (δυσάρεστη γι' αὐτὸν προφανῶς) «ἐκπληξή» τοῦ λόγῳ τῆς ταυτόχρονης δημοσιεύσεως: Τὸ ἀποσταλὲν κείμενό του ἀποτελοῦσε σαφέστατα ἀπόρριψη ἐκ μέρους του προτάσεων, ποὺ εἶχαν **ἤδη** θεμελιωθῇ στὸν «Δαυλό» μὲ τίς ἔρευνες ποὺ εἶχαν **προηγούμενης** γράψῃ οἱ δύο ἀπαντήσαντες, ἀλλὰ καὶ ἀπόρριψη τῆς ἤδη διαμορφωμένης κεντρικῆς θέσεως τοῦ Περιδικοῦ συνολικά. Στίς περιπτώσεις αὐτές ἡ (διεθνῆς) δημοσιογραφικὴ δεοντολογία ἐπιβάλλει, ὡς γνωστόν, τὴν ταυτόχρονη δημοσίευση. Ἀλλὰ κι ἂν ὁ καθιερωμένος αὐτὸς «τύπος» διαλόγου δέν ἱκανοποιεῖ τὸν κ. Στρ., τί ἀλλάζει στὴν οὐσία; Θὰ γινόταν τὸ κείμενό του πιὸ «ἀνθεκτικό» στὴν κριτική, ἂν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀπαντοῦσαν στὸ ἐπόμενο τεῦχος;

δ) Δεχόμεθα ὡς λάθος τῆς γραφομηχανῆς τοῦ κ. Στρ. τὴν γραφὴν «**Κλάπορτ**» (ἂν καὶ διερωτώμεθα γιατί τὴν ἀποκατάσταση τοῦ λάθους αὐτοῦ — ποὺ ἐπὶ τέλους δέν εἶναι δικό μας — τὴν ἀνακατεῖ «ἀφελῶς» μὲ τὴν ἀποκατάσταση κάποιων τυπογραφικῶν μικρολαθῶν τοῦ «Δ», ποὺ δέν ἔπαιξαν κανένα ἀπολύτως ρόλο στὴ συζήτηση...). Ὅμως ἡ «**σχεδὸν μία σελίδα**» γιὰ τὸν Κλάπορτ ἐγράφη (ἀπὸ τὸν αἶδεσ. 'Απόστολο Γάτσια) ὄχι γιὰ τὴ διόρθωση τοῦ ὀνόματος τοῦ Γερμανοῦ ἐρευνητοῦ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ποδείχθῃ ἡ (διαστρεβλῶνυσα τὰ πράγματα) ἐπιπολαιότης τῆς χαρακτηρίσεως —ἐκ μέρους τοῦ κ. Στρ.— τοῦ Κλάπορτ ὡς «**καθαρὰ ἐθνικιστοῦ**». Ἐπ' αὐτοῦ ὁ κ. Στρ. δέν λέει τίποτε.

ε) Γιά τὴν ἀξιολόγηση πρωτοτύπων καὶ «τολμηρῶν» ἐρευνῶν, ὅπως ἐκείνων τῶν κ. η. Τσατσόμοιρου καὶ Ἀπ. Γάτσια, τὴν (βαρεῖά) τυπικὴ ἀλλὰ καὶ ἐμπράγματι εὐθύνη ὅπως καὶ τὸ «**ρίσκον**» γιὰ τὸ κῦρος τοῦ Περιδικοῦ ποὺ συνεπάγεται ἡ δημοσίευση, ἀναλαμβάνει ὁ ἐκδότης τους (διὰ τῆς δημοσιεύσεώς τους καὶ μόνο στὸ ἔντυπο ποὺ διευθύνει). Μὴ αἰτιολογημένοι, ἀφ' ἑνὸς θετικοὶ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀρνητικοὶ ἀντιστοίχως, χαρακτηρισμοὶ τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν ἐκ μέρους ἀνευθύνων τρίτων εἶναι ὄχι μόνον ἄνευ ἀξίας, ἀλλὰ ἐδῶ μποροῦν ἴσως νὰ ἐκληφθοῦν ὡς σκοποθηρικοί. Ἡ τελευταία ἐκδοχὴ ἐνισχύεται δυστυχῶς μὲ τὴν φράση τοῦ κ. Στρ. «**Ρωτήστε καὶ τὸν κ. Τσατσόμοιρο**», στὴν ὁποία περιέχονται τόσα πολλὰ ἀτοπήματα τοῦ ἐπιστολογράφου, ἀτοπήματα πραγματικῆς λογικῆς ἀλλὰ καὶ ἠθικῆς φύσεως, ὥστε νὰ προτιμοῦμε νὰ μὴν τὴν σχολιάσωμε.

στ) Δεχόμεθα φυσικά την διαβεβαίωση του κ. Δ. Στρ. ότι «δὲν εἶχε κάποιο ἄλλο κίνητρο». Παρὰ ταῦτα δὲν καταλάβαμε οὔτε τώρα, ποιὸ ἦταν τὸ κίνητρο αὐτῆς τῆς «ἀπρόκλητης ἐπιθέσεως» του ἐναντίον μιᾶς, γνωστῆς βεβαίως σ' αὐτόν, βασικωτάτης θέσεως τοῦ Περιοδικοῦ.

ζ) Γιὰ τὰ σημεῖα ποὺ ἀναφέρονται στὸν αἰδεσιμώτατο κ. Ἀποστόλο Γάτσια ἀκολουθεῖ ἀπάντηση τοῦ ἴδιου. Ὅπωςδὴποτε τὸ *“odium theologicum”* τοῦ μεσαιῶνος ἐπὶ τοῦ προκειμένου οὐδόλως στοιχειοθετεῖται εἰς βάρος τοῦ κ. Ἀπ. Γ., καὶ ἐπιτέλους δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι, τουλάχιστον ὡς ἱστορικὸ φαινόμενο, μονομερὲς (ὁ κ. Λαμ. Στρ. εἶναι θεολόγος). Ὁ κ. Ἡ. Τσατσόμοιρος, ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁποίου ἐτέθη ἡ ἐπιστολὴ αὐτή, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀσχοληθῇ. Ἐμεῖς σημειώνουμε πάντως, ὅτι ἡ «συμβατικότητα» γιὰ τὸν κ. Στρ. ἀναφέρεται στὴν *ὀνομασία* «Ἰνδοευρωπαϊκῇ», ἐνῶ ἡ ἀπορριπτόμενη συμβατικότητα ἀπὸ τὸν κ. Ἡ. Τσ. ἀφορᾷ στὸν τρόπο γενέσεως τῆς γλώσσας: δηλαδὴ ἡ θέση του εἶναι ὅτι οἱ μορφές τῶν λέξεων τῆς πρωθελληνικῆς (καὶ ὄχι τῶν ἄλλων γλωσσῶν) δὲν εἶναι συμβατικές, ἀλλὰ ἔχουν αἰτιώδη σχέση μετὰ τὰ σημαινόμενά τους.

Δ.Ι.Λ.

Ἀπάντηση τοῦ αἰδес. Ἀποστόλου Γάτσια:

Γιὰ «τοῦ στραβοῦ τὸ δίκιο» (ποὺ λέει κι ἡ λαϊκὴ παροιμία): Λέξη πρὸς λέξη παρακολουθῶ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ συναδέλφου μου (ὡς θεολόγου) κ. Στρ., ἐπιθυμῶντας νὰ ἀπαντήσω στὰ σημεῖα ἐκεῖνα ποὺ μ' ἀφοροῦν. Ἐχει ἀναμφιβόλως λοιπὸν ἀπόλυτο δίκιο νὰ ἐπισημαίνῃ σ' αὐτήν — μάλιστα δύο φορές —, ὅτι τὴν λ. «Ἰνδοευρωπαϊκῇ» τὴν ἔβαζε «ἐντὸς ὁμοιοωματικῶν». Ἔτσι λέει αὐτός. Βέβαια αὐτὰ δὲν λέγονται *«ὁμοιοωματικά»*, ἀλλὰ *«εἰσαγωγικά»*. Τέλος πάντων... Ἄν δὲν φταίει ὁ δαίμων τῆς ἡμιμάθειας, σίγουρα φταίει ὁ δαίμων τοῦ τυπογραφείου... Τὸ εἶχα προσέξει κι ἐγὼ αὐτό. Μάλιστα στὸ πρωτότυπο κείμενό μου, ποὺ βρίσκεται στὰ χέρια τοῦ ἐκδότη, τόνιζα προλογικὰ αὐτὸ τὸ γεγονός, ἀλλὰ, ἐνεκα χώρου προφανῶς, ὁ ἐκδότης περιέκοψε τὸν πρόλογο καὶ δὲν ἐδημοσιεύθη. Παρακαλῶ λοιπὸν τὸν ἐκδότη νὰ βάλῃ τὸν πρόλογο ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως τὸν εἶχα. Καὶ εἶναι ὁ ἐξῆς:

«Περὶ τῆς βλακώδους (ἐπιεικῶς) “Ἰνδοευρωπαϊκῆς” γλωσσικῆς θεωρίας. — Γραπτὸς ἀντίλογος τοῦ ἱερέως Ἀποστόλου Κ. Γάτσια στὸ δαχτυλογραφημένο κείμενο — 6 περίπου σελίδων — τοῦ κ. Δαμιανοῦ Μ. Στρουμπούλη ποὺ ἐπιγράφεται *Περὶ “Ἰνδοευρωπαϊκῆς” γλώσσης*. Στὸ “Ἰνδοευρωπαϊκῆς” τὰ εἰσαγωγικά εἶναι δικά του καὶ δὲν ἀντιλέγω καθόλου σ' αὐτό. Πράγματι. Ἡ ἀ-νόητη λ. “Ἰνδοευρωπαϊκός,-ή,-ό”, πρέπει νὰ μπαίνῃ σὲ “εἰσαγωγικά”. Συμφωνῶ ἀπόλυτα ἐδῶ μαζί του».

Λέει κατόπιν ὁ κ. Στρ. ὅτι ἔχει *«ἀδεξιότητα»* στὴν ...γραφομηχανή. Δὲν πειράζει ὅμως, διότι ἔχει μιὰ πολὺ μεγάλη ἐπιδεξιότητα. Νὰ μαντεύῃ τὴν σκέψη τῶν ἄλλων: Ἔτσι ἐξηγῶ, τουλάχιστον ἐγὼ, ὅτι γνωρίζει τὴ σκέψη τοῦ κ. Τσατσόμοιρος γιὰ τὶς δικές μου ἔρευνες, ποὺ *«ὄζουν ἡμιμαθείας ἐπιστημονικῶς καλυπτομένης»*. «*Ρωτήστε καὶ τὸν Τσατσόμοιρον!!!*» — λέει. Τὰ πράγματα λοιπὸν εἶναι ἀπλᾶ. Ἦναι μέντιονι ὁ κ. Στρ., ὥστε νὰ ξέρῃ τί σκέπτεται ὁ κ. Τσατσόμοιρος γιὰ τὶς δικές μου ἔρευνες, ἢ ὁ κ. Τσατσόμοιρος ἔτσι τοῦ «ξομολογήθηκε». Ὑπάρχει καὶ ἡ τρίτη περίπτωση, βέβαια: νὰ ψάχνῃ ὁ κ. Στρ. γιὰ «δικηγόρους» - «συνηγόρους» τῶν ἀπόψεών του, ἀλλὰ, ἂν δὲν τὸν ἐξυπηρετήσῃ ὁ κ. Τσατσόμοιρος, νὰ τοῦ συστήσω ἐγὼ μερικούς: τοὺς «ἔλληνες γλωσσολόγους καὶ ἄλλους ἀσχολούμενους μετὰ τῇ γλώσσᾳ», οἱ ὁποῖοι *«ἀπορρίπτουν τὴν οὕτω πως συμβατικὴν αὐτὴν ὀνομασία...»* Παρ' ὅλας ὅμως τὶς πράγματι σκληρὲς νύξεις μου ὁ κ. Στρ. δὲν λέει οὔτε ἓνα ὄνομα! Ῥωτᾷ πάλι: - Ποῖοι ἔλληνες «γλωσσολόγοι» ἀπορρίπτουν τὴν «οὕτω πως συμβατικὴν αὐτὴν ὀνομασία...», κ. Στρ.:

Ὁ κ. Στρ., φαίνεται, τῶχει γιὰ σπόρ, νὰ πετάη κούφια ὀνόματα ἢ ἄλλες φορὲς νὰ «κρύβη» τὰ κούφια ὀνόματα. Ὅθεν, πάλι ἀφήνει «στοὺς ἀσχολούμενους μετ' τῇ γλώσσᾳ» νὰ ...χαρκτηρίσουν λέει — τίς ἔρευνές μου. Ποιοὶ εἶναι αὐτοί; Ποῦ εἶναι; Μέσα στὴν ἀδριστη γενίκευσή του; Ἄν δὲν εἶναι ἐκεῖ, σίγουρα τότε θὰ ξεπάγιασαν κολυμπώντας «διαρκῶς σὲ παγωμένον ὠκεανό»! Κι ἂν ὁ κ. Στρ. εἶναι ἓνας ἀπ' αὐτοὺς («ὅλοι ὑποθέσεις κάνουμε» — λέει — ἄρα συμπεριλαμβάνει καὶ τὸν ἑαυτὸ του στοὺς ξεπαγιασμένους κολυμβητές), τότε — γιὰ νὰ πῶ κι ἐγὼ ἓνα χαριτωμένο λατινικόν, σὰν καὶ τὸ δικό του *odium theologicum* — ἂς μὴν στενοχωριέται, διότι *cummunis cucurbitas* (οἱ νεροκολοκύθες εἶναι... ζεστὲς — χιάτ' κουρκουμπέτ', πού λένε κι οἱ βλάχοι). Καὶ μάλιστα «ἐπιπλέον» τόσο στὰ «ἥρεμα νερά» ὅσο καὶ στὰ «καταρρακτώδη».

Τέλος οἱ κουτο-πουριτανικὲς σάλτσες τῶν σκουπιδο-μεταφυσικῶν «...ἔχω μάθει νὰ διαλέγομαι μετ' εὐπρέπεια καὶ σοβαρότητα...» ἐμένα, ὥς καθαρό θετικιστὴ, δὲν με ἀγγίζουν «ντίπ γιὰ ντίπ», πού λένε στὸ χωριό μου. Ἐκ πεποιθήσεως δὲ ἔχω γιὰ ἐπιστημονικόν μου κανόνα τὸ τοῦ Νίτσε: Στοὺς καμπούρηδες πρέπει κανεῖς νὰ μιλᾷ καμπούρικα (ὥστε νὰ τὸν καταλαβαίνουν...).

Ἱερεὺς Ἀπόστολος Γάτσιας

Ἡ ἐκτροπὴ τῆς τρομοκρατίας

Κύριε διευθυντά,

Ἡ δολοφονία ἐνὸς πολιτικοῦ, τοῦ Εὐριπιδανοῦ Παύλου Μπακογιάννη, ἀνασύρει εἰς τὸ προσκήνιον ὀρισμένα καυτὰ ἐρωτήματα ἀφορῶντα στὸν ριζοσπαστικὸν χῶρον ἀλλὰ καὶ στὸν περιθώριον, τίς παρυφές τῶν λαϊκιστικῶν «κινήματων», πέραν τῶν ἐνδεχομένων πιθανῶν διασυνδέσεων πρῶην ἢ καὶ νῦν στελεχῶν των. Πράγματι ἀκούγεται ἀπὸ ἀρκετοὺς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐπίσημα χεῖλη, ὅπως πρῶην σοσιαλιστοῦ ὑπουργοῦ, ὅτι «ναὶ μὲν καταδικάζουμε τὴν ψυχρὴν βίαν, ἀλλὰ συμφωνοῦμε μετ' τὴν “πολιτικὴν ἀναλύσεις” τῶν τρομοκρατῶν».

Πέραν τοῦ παιδαριώδους τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ἡ ὁποία παραβλέπει τὸν πρωτόγονον τρόπον σκέψεως τῶν τρομοκρατικῶν ἐγκεφάλων οἱ πολῖτες αὐτοὶ θὰ ἔπρεπε ἐπὶ τέλους νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι ἀκριβῶς ἡ χονδροειδὴς πολιτικὴ οἰκονομία καὶ ἡ καλλιέργεια δὴθεν ταξικοῦ μίσους καὶ τεχνητῶν ἐμφυλιοπολεμικῶν ψυχώσεων (ὁ κοινωνικὸς πόλεμος οὐδεμία σχέση ἔχει μετ' τὸν ἐμφύλιον) συνδέονται ἀρρήκτως μετ' τὴν ἐγκληματικὴν «ἐπιόδοσιν». Ὁ ὑποτιθέμενος σκοπὸς οὐδέποτε ἀγιάζει τὰ μέσα. Ἐὰν ἀντιτιθέμεθα στὴν πράξιν, χρειάζεται ν' ἀντιληφθῇ ὅτι «βρωμαί» καὶ ἡ διανοομενιστικὴ ψευδοθεωρητικὴ στήριξη-ἄλλοθι.

Δὲν πρόκειται μόνον γιὰ τὴν βέβαιαν

διασυνδέσιν τῶν τρομοκρατῶν μετ' μυστικὰς ὑπηρεσίας. (Ὁ ἰταλὸς καταστασιακὸς Τζιανφράνκο Σανγκουινέτι ἔχει πλήρως τεκμηριώσει καὶ ἀποδείξει πολιτικῶς ὅτι οἱ διαβόητες «Ἐρυθρὲς Ταξιαρχίαι» ὑπῆρξαν μετὰ ἀπὸ κάποιο σημεῖον προέκτασις, βραχίων τῶν λεγομένων εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν ἀσφαλείας: Δὲς τὸ βιβλίον του *Περὶ Τρομοκρατίας καὶ περὶ Κράτους*, ἐκδόσεις «ΨΥψιλον»).

Οὔτε πρόκειται μόνον γιὰ τὴν ἐπανελημμένως ἀποδεδειγμένην, μετὰ ἀπὸ τὴν ἐγκληματικὴν αὐτὴν πρακτικὴν, θωράκιση τοῦ ἀστυνομικοῦ κράτους καὶ ἐνίσχυση τῶν δυνάμεων καὶ μεθόδων καταστολῆς. Δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ τὸ πάγωμα κάθε γενήσιου κοινωνικοῦ κινήματος. Δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ τὴν παθητικοποίησιν, ἀποπροσανατολισμόν, ἄδρανοποίησιν, μαζοποίησην, ψύχρανσιν κάθε ζωντανοῦ τμήματος τοῦ λαοῦ. Δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ μίαν πολιτικὴν *θεάματος* καὶ γενικευμένου διαχωρισμοῦ, ἡ ὁποία ἀναπαράγει τὴν πειρατικὴν κεφαλαιοκρατικὴν ἢ καὶ σκέτα κρατικὴν πρακτικὴν, περιβεβλημένην μετ' τὸν κατὰ μαυρο μανδύαν τοῦ δὴθεν λαϊκοῦ τιμωροῦ-ἐκδικητοῦ-δικαστοῦ-Ζορρό-πιστολέρου. Δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ τὸ γεγονός ὅτι οἱ κάθε εἶδους τρομοκρατικὲς ὀργανώσεις ἀποτελοῦν φυτώρια τῆς κρατικο-καπιταλιστικῆς ἐξουσίας/βίαις.

Γενικότερον οί ἐφημερίδες θά πρέπει ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι δέν προσφέρουν ὑψηλές στὸν Τόπο δημοσιεύοντας τὶς προκηρύξεις τῶν τρομοκρατῶν: δέν χρειάζεται νὰ παρέχουμε φιλόξενο ἄσυλο καὶ διαφήμιση στὰ μικροαστικά μυαλὰ ἀντιπάλων τῶν κοινωνικῶν κινήματων. Οὔτε νὰ ἐπιγράφουμε «ἐκτέλεση» τὴν δολοφονία ἐν ψυχρῷ. Οὔτε νὰ συνθέτουμε καὶ νὰ ἀκοῦμε, νὰ καταναλίσκουμε γλυκερὰ ἄσματα τοῦ τύ-

που «Γλυκὲ μου τρομοκράτη». Ὁ λαὸς καὶ τὰ πιὸ συνειδητοποιημένα καὶ προωθημένα τοι. ἔστω ἀτίθασα, τμήματα πρέπει νὰ δραστηριοποιηθοῦν κατὰ τῆς Λερναίας Ὑδρας τῆς τρομοκρατίας.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία

Ἰορδάνης Ἀνανιάδης

Εὐριμέδοντος 26

Ἀθήναι

Οἱ δυνατότητες τῆς γνώσεως

Κύριε διευθυντά,

Σὰν ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματα τοῦ κ. Γ. Παπᾶ («Δαυλός», τεύχος 94, σελὶς 5330): Εἶμαι κι ἐγὼ ἓνας συνοδοιπóρος τῆς γνώσης, ποὺ ψάχνω καὶ ψάχνομαι στὸν δρόμο γιὰ τὴν ἀλήθεια.

Στὸ πρῶτο ἐρώτημα «Γιατί σταματάει ἡ Φύση; γιατί ὑπάρχει ἡ ἀσυνέχεια τῆ δημιουργίας της;»: Γιὰ νὰ σᾶς ἀπασχολήσῃ σὰν ἐρώτημα, σίγουρα θὰ γνωρίζετε γιὰ ποιὰν ἀσυνέχεια τῆς δημιουργίας μιλάτε καὶ γιὰ ποιοὺ σταμάτημα τῆς Φύσης. Ἴσως ὁ χώρος δέν σᾶς ἔφτασε, γιὰ νὰ τὸ ἀναπτύξετε κι ἔτσι ἐμεῖς δέν καταλάβαμε γιὰ ποιοὺ πρῶγμα μιλάτε. Γιατί ἀπ' τὴν στιγμή ποὺ «δημιούργησε ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν Γῆ» ἢ ἀπ' τὴν στιγμή τοῦ Μπίγκ-Μπάγκ καὶ μετὰ δέν φαίνεται νὰ ἔχουν ὑπάρξει ἀσυνέχειες στὴν ἐξέλιξη τῆς Φύσης. Τὸ μόνο, ποὺ θὰ μπορούσε ἴσως νὰ θεωρηθῇ σὰν ἀσυνέχεια, εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος. Καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι σωστό, τότε ἦταν ποὺ ἐξαφανίσθηκαν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς προηγούμενης ὑπαρξης τοῦ σύμπαντος. Αὐτό, ναί, θὰ μπορούσε νὰ εἶναι μία ἀσυνέχεια στὴν ἐξέλιξη τῆς ὕλης, τῆς Φύσης τῆς ἴδιας. Ἀπὸ τότε ὅμως καὶ μετὰ ἡ ὕλη ἀλλάζει συνεχῶς μορφές καὶ ὑποστάσεις, ἀλλὰ δέν ἔχει διακοπὴ ἢ συνέχεια τῆς ἐξέλιξής της ποτὲ ὡς τώρα. Ἐκτός καὶ ἂν μὲ τὸν ὅρο «ἀσυνέχεια» ἐννοοῦμε διαφορετικὲς ἐννοιες. Ἄν δηλαδὴ ἐσεῖς ἐννοήτε τὴν μετρικὴ τῆς φυσικῆς ἀπεικόνισης, τοὺς ἀσυνεχεῖς ἀριθμούς, ποὺ μόνο τοὺς εἰδικευμένους μαθηματικούς ἀπασχολοῦν.

Στὸ δεῦτερο ἐρώτημά σας, γιατί ἡ Φύση

μᾶς «ἀρνιέται τὴν ἀπόλυτη γνώση...», ἀπαντᾷτε μόνος σας μὲ τὴν ὑπόθεση «...ἀδυναμία καὶ πλάνη τῆς δικῆς μας λογικῆς, ποὺ ὁ κόσμος μας παραμένει ἀνερμηνεύτος». Κι ἐγὼ συμφωνῶ μ' αὐτὴ τὴν ἄποψη. Γιατί πῶς θὰ μπορέσωμε νὰ καταλάβωμε τὴν ἀλήθεια τῆς Φύσης, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ πάρα πολλὲς ἐπὶ μέρους ἀλήθειες, μὲ ἕνα τόσο σχετικὸ μέσο ἀντίληψης καὶ κατανόησης, ὅπως εἶναι ὁ δικὸς μας ἐγκέφαλος; Ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος ἐξελίσσεται πολὺ ἀργά, καὶ χρειάζεται ὄχι ἀπλᾶ χιλιάδες, ἀλλὰ ἑκατομμύρια χρόνια, ὅπως καὶ τ' ἄλλα μέλη τοῦ σώματος τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, γιὰ μιὰν αἰσθητὴ ἐξέλιξη. Καὶ τὰ ἐρεθίσματα ποὺ τὸν ἀναγκάζουν νὰ ἐξελιχθῇ, εἶναι ὕλικά. Καὶ οἱ ἀνάγκες ποὺ καλύπτει μὲ τὴν ἐξέλιξή του εἶναι κι αὐτὲς ὕλικές. Ὅσο κι ἂν δέν φαίνεται ἀρκετὰ «εὐγενική» ἡ ἄποψη ὅτι ἡ ἀνταγωνιστικότητά εἶναι ἡ κύρια αἰτία τῆς ἐξέλιξής του, εἶναι ἡ πιὸ λογικὴ καὶ πιὸ πιθανὴ ἄποψη.

Ὅλοι μας δοκιμάζομε κάθε μέρα, πόσο ἀπρόθυμος — γιὰ νὰ μὴν τὸν χαρακτηρίσωμε ἀπροετοίμαστον ἢ ἀνίκανον — εἶναι ὁ ἐγκέφαλός μας νὰ λειτουργήσῃ γιὰ μιὰν ἀφηρημένη ἐννοία, καὶ πόσο πρόθυμος εἶναι νὰ σκεφθῇ κατὰ ὕλικο καὶ χειροπιαστό. Μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι πολὺ νωρὶς ἀκόμα γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης νόησης νὰ μπρέσῃ ὁ ἀνθρώπος νὰ καταλάβῃ ὄχι μόνο τίς ἀπόλυτες γνώσεις, ἀλλὰ καὶ τίς ἀφηρημένες ἐννοιες.

Μετὰ τιμῆς

Χρῖστος Αὐλωνίτης

Σπετσῶν 9, Καλλιθέα

Ἡ γλωσσικὴ ἐκμαύλιση στὴν Παιδεία

Κύριε Λάμπρου,

Ἔχω στὰ χέρια μου τὸ βιβλίο τῆς κόρης μου τῆς Γ' Γυμνασίου: Δ.Ε. Τομπαΐδη, *Ἐπιτομὴ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας*. Ἀθήνα (ΟΕΔΒ), (1989), τὸ ὁποῖο διαιρεῖ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα σὲ πέντε περιόδους καὶ τὸ ὁποῖο στὸ τέλος κάθε περιόδου παραθέτει ὀρισμένα κείμενα. Στὸ κεφ. V: *Ἡ καθαρεύουσα*, παραθέτει κείμενα μὲ τὸν τίτλο: «*Κείμενα ἀρχαῖζουσας καὶ ἀπλῆς καθαρεύουσας*». Στὸ πρῶτο κείμενο περιέχεται ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Γ.Ν. Χατζιδάκη, *Περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων* (βλ. σ. 55), κείμενο τὸ ὁποῖο ἀρχίζει ὡς ἑξῆς:

«*Ἀτελής ἔρευνα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ἡμῶν καὶ πολιτικοὶ σκοποὶ ἐξεκόλασαν τὴν διδασκαλίαν. ὅτι ἡ Μακεδονία οὐδέποτε ἦν Ἑλληνικὴ χώρα οὐδ' οἱ Μακεδόνες*

γνήσιοι Ἕλληνες...».

Γιὰ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνες, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουν τὴν ἑλληνικὴ, ὑπάρχει λεξιλόγιο στὴν ἴδια σελίδα, ὅπου ἀναφέρεται:

ἀτελής = ἀτελείωτη, ἀσυμπλήρωτη,

ἐξεκόλασαν = ἔβγαλαν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ τύπος, βάσει τοῦ ὁποῖου σήμερα μορφώνονται γλωσσολογικῶς τὰ παιδιὰ μας.

Οἱ πολλὲς καὶ διάφορες ἄλλες ἀνακρίβειες καὶ ἀστοχίες παρακαλῶ νὰ κριθοῦν ἀπὸ συνεργάτες σας.

Μὲ ἐκτίμηση

Δημήτριος Βλάχος

Δικηγόρος

Ἑδ. Ροστάν 41 - Θεσσαλονίκη

τηλ. 855-710

Ἡ ἀπειλὴ τῆς ἀνεξέλεγκτης τεχνολογίας

Ἀγαπητὲ «Δαυλὲ»,

Ἀνέγνωσα παράθεμα τῆς ἔγκυρης ἰταλικῆς ἐφημερίδας *Corriere della Sera* γιὰ τὸν Martin Heidegger, τὸ ὁποῖο ἀναφέρει ὅτι ἡ ἀπαισιόδοξη καὶ «ἀνορθολογικὴ» κριτικὴ τοῦ τῆς τεχνικῆς ἐπαληθεύεται πλήρως. Ὅμως ὁ μεγάλος γερμανὸς στοχαστὴς καὶ διδάσκαλος οὔτε ἀπαισιόδοξος εἶναι (οὔτε, βεβαίως, αἰσιόδοξος) οὔτε ἀληθεύει ὅτι ἐντάσσεται στὸ ἀνορθολογικὸ ρεῦμα τοῦ ρομαντισμοῦ ἢ τοῦ ὑπαρξισμοῦ. Τὰ ἀγωνιώδη ἐρωτήματα ποὺ ἔθεσε (μεταξὺ ἄλλων εἰς *Τὸ ἐρώτημα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τεχνικὴν* – περιέχεται στὸ *Πρὸς μὴν ἀπελευθερωτικὴν τεχνολογία*, ἐκδόσεις «Διεθνὴς Βιβλιοθήκη», Ἀθῆναι 1979) ἀφοροῦν στὴν ἐμβάθυνσι στὸ μυστήριό τῆς τεχνικῆς καὶ ὅχι στὴν τυφλὴ καταδίκη τῆς, ἢ ὁποία συνδέεται, ὅσο κι ἂν αὐτὸ φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως παράδοξο, μὲ τὴν εἰδωλοποίησίν τῆς.

Κατὰ τὸν Martin Heidegger ἡ τεχνικὴ συνιστᾷ τὸν δεσπῶντα σημερινὸ τρόπο ἐμφανίσεως τοῦ εἶναι· δεσπῶν τρόπος ἄκρως ἐπικινδυνός, ἐφ' ὅσον προσβάλλει

καὶ προκαλεῖ τὸν πυρῆνα τοῦ ἀνθρώπου καὶ προβάλλεται/ἐπιβάλλεται ὡς ὁ μοναδικός, μονοκρατορικὸς τρόπος ἐκκαλύψεως, ἀ-ληθείας, ἀναδύσεως ἐκ τῆς λήθης. Οὐσία τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπιστῆμης εἶναι τὸ *ἐμπλασιῶναι* (Ge-Stell), ἢ κατὰ ταξί, διάταξι, κατάρτησι, ταξινόμησι, ἢ υπολογιστικὴ προσέγγισι, ἢ ἀπόσπασι πληροφορίας κατὰ περιορισμένον καὶ περιοριστικὸν τρόπον. Ἡ ἀντιμετώπισι κάθε πράγματος, κάθε ὄντος ὡς διαθεσίμου ἀποθεματικοῦ σὲ μία ἔρημη χώρα ἐκτυφλωτικῶς λουσμένη στὰ νεοφῶτα τῆς περιβοήτου ἀξιοποιήσεως-ἀναπτύξεως.

Ἀβυσσαλεὸ χάσμα χωρίζει τὴν ὑπολογιστικὴ νοοτροπία ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ περισυλλεκτικοῦ αὐτοπερισυλλεγομένου σκέπτεσθαι. Σημειωτέον, ὅτι ἡ γνῶσις εὐρίσκεται εἰς τὸν ἀντίποδα τῆς πληροφορίας. Τὸ *γινώσκω* σημαίνει νιώθω, γνωρίζω εἰς βάθος μετ' ἔρωτος, συνδέεται δὲ μὲ τὸ *γίγνεσθαι*.

Καθίσταται ὁσημέραι σαφέστερον, ὅτι ὅχι μόνον ἡ τεχνικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστῆμη ἔχουν πάρει στραβὸ δρόμο: Ἐγκλωβίζουν

καί (αὐτο)ἐγκλωβίζονται. Τούτέστιν οἱ δια-
ταράξεις τῆς οἰκολογικῆς ἰσορροπίας καί
οἱ ἐφιαλτικῆς ἀλλοιώσεις δέν εἶναι ἀπλῶς
θέμα ὀρισμένων ὑπερβολῶν, παρενεργειῶν,
καταχρήσεως ἢ κακῆς, λανθασμένης χρή-
σεως, ἀλλὰ συνυφασμένες μέ τόν δεδομένο
τρόπο τεχνογνωσίας καί τήν συνακόλουθο
ἐφαρμογή του. (Δές περιοδικόν «Σύναξη»,
τεύχος 30, Ἀπριλίου-Ἰουνίου 1989).

Εἶναι ἐπιτακτική ἀνάγκη νά ἀναχθοῦμε
σέ μία *εὐχαριστιακή* σχέσι - χρῆσι - μετα-
μόρφωσι - πρόσληψι τῆς τεχνικῆς κατὰ
δημιουργικόν τρόπον μέ εὐφάνταστες προ-
σαρμογές. Οἰκείωσι μέ ' καί διάσωσι τῆς
ἀρχαίας καί παραδοσιακῆς τεχνολογίας.

Ἀξιοποιήσι τοῦ πνευματικοῦ ἀλλά καί τε-
χνικοῦ πλούτου τῶν παραδοσιακῶν κοινω-
νιῶν. Σ' αὐτήν τήν κατεύθυνσι μεγίστη θά
εἶναι ἡ συμβολή τῆς Τέχνης, τῆς Φιλοσο-
φίας, τῆς ζώσης Παραδόσεως, τῆς Ἑλλη-
νικῆς Παιδείας. Ὁ δὲ Martin Heidegger θά
μᾶς χρησιμεύσῃ καί ὡς εἰς τῶν πρωτοπό-
ρων ἀνιχνευτῶν στά δύσκολα/δύσβατα μο-
νοπάτια τῆς ἀπολύτως ἀναγκαίας γιά τόν
πολιτισμό καί τήν ἐπιβίωσι τοῦ πλανήτου
διαδρομῆς/πορείας αὐτῆς.

Μετ' ἐκτιμῆσεως
Ἀθανάσιος Κ. Παπαζήμας

Παστέρ 6
Θεσσαλονίκη 546 33

TH. MOORE Τελευταῖο ρόδο

Τὸ τελευταῖο ρόδο ἔχει μείνει ἀπὸ τὸ καλοκαίρι
μόνο, κι ὁλομόναχο ἔχει ἀνθίσει·
τ' ἄλλα τ' ἄνθη ὅλα, ποὺ μᾶς εἶχε φέρει,
πιὸ πολλὰ μαράθηκαν κι ἔχουν μαδήσει
κανένα ρόδο στ' ἄνθισμά του
δέν ὑπάρχει, μήτε μπουμπούκι κοντινό,
γιά νά σμιῖξει τὸ ρόδισμά του
ἢ γιά νά ταιριάζουν στεναγμοὶ μέ στεναγμό.
Δὲ θά σ' ἀφήσω μόνο, τριαντάφυλλο σὺ μοναχικό,
μόνο σου νά μαραθεῖς...
Ἀφοῦ οἱ ὁμορφιῆς ὅλες κοιμοῦνται τώρα ὕπνο γλυκό,
πρέπει, ρόδο, κι ἐσὺ μαζί τους νά κοιμηθεῖς!
Σκορπίζω λοιπὸν τῶν πετάλων σου τὴν ὁμορφιά
στὸ κρεβάτι, ὅπου ἔτσι σκόρπια θά μένει
μαζί μ' ἐκείνη τῶν ἄλλων σου συντρόφων
ποὺ κοίτονται δίχως ἄρωμα πεθαμένοι!
Γοργά πρέπει νά σ' ἀκολουθήσω,
διότι σὰν ἡ φιλία ἀποσυντεθεῖ
καί κάθε πετράδι ἀπὸ τὸ διάδημα σκορπίσω
τῆς Ἀγάπης, καί διαλυθεῖ -
κι ὅταν μεγάλες καρδιῆς κοίτῶνται μαραμμένες,
κι ἔχουν οἱ πιὸ θερμὲς σβήσει,
ποιὸς θά μπορέσει τότε νά βρεῖ τὸ θάρρος
τοῦτον τὸν ἄσχημο μαῦρο κόσμο νά κατοικήσει:

[Μετάφραση: Σπῦρος Εὐλάμπιος]

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ Η 5η ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ «Δ»

Ἡ 5η «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» τοῦ «Δαυλοῦ» (1989/Ε') κυκλοφόρησε, καλύτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, τὴν 1 Δεκεμβρίου. Περιέχει 224 ἀνέκδοτα ποιήματα 100 ζώντων Ἑλλήνων ποιητῶν, τὰ ὅποια προκρίθηκαν μεταξὺ 3.200 περίπου ποιημάτων 1200 ποιητῶν καὶ στιχοπλόκων, πού ἔλαβαν μέρος στὴν ἐφετεινὴ Κρίση.

- **Διατίθεται:**

Στὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ.

Στὰ βιβλιοπωλεῖα «τῆς Ἑστίας» Σόλωνος 60, «Πιτσιλὸς» Σοφοκλέους 4, «Ι. Σιδέρης» Σταδίου 44, «Πύρινος Κόσμος» Ἰπποκράτους 33 καὶ «Δωδώνη» Ἀσκληπιοῦ 3 τῶν Ἀθηνῶν καὶ «Π. Ραγιᾶς» Τιμισοκῆ 41 τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἀποστέλλεται καὶ ταχυδρομικῶς κατόπιν τηλεφωνήματος τοῦ ἐνδιαφερομένου στὰ τηλέφωνα 3223957 ἢ 9841655.

- Ἡ «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» μὲ τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴν ἀπροσωποληψία της ἔχει καθιερωθῇ ὡς τὸ ἀντιπροσωπευτικὸ πανόραμα τῶν ποιητικῶν τάσεων καὶ ρευμάτων πού σημειώνονται στὸν καλλιτεχνικὸ καὶ λογοτεχνικὸ χῶρο καὶ ὡς μιὰ συστηματικὴ καταγραφὴ τῶν ποιητικῶν δυνάμεων πού κινοῦνται στὸ πνευματικὸ στερέωμα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.

- Διαδώστε τὴν καλὴ σημερινὴ ἐλληνικὴ ποίηση κάνοντες στὶς γιορτὲς δῶρα στοὺς ἐκλεκτοὺς φίλους σας ἀντίτυπα τῆς «ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ».

ΤΙΜΗ ΑΝΤΙΤΥΠΟΥ: ΔΡΧ. 2.000.

ΔΑΥΛΟΣ

**Η ΕΤΗΣΙΑ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ**

1989/Ε΄

**Ανέκδοτα
Ποιήματα**

Θά ήταν ο δεύτερος ή ο τρίτος χρόνος της προσφυγιάς. Δούλευα τότε στην πόλη Β. κι έμενα σ' ένα κτίριο μαζί με άλλους πολιτικούς πρόσφυγες. 'Ανάμεσά τους ξεχώριζε ο Ζωιόπουλος, καθηγητής της ιστορίας: μιλούσε μ' έναν άερα, που έδειχνε να είναι ο πρώτος της παρέας. 'Ο δεύτερος, καθηγητής της ελληνικής γλώσσας, καταγόταν από τον Μοριά και άκουγε στ' όνομα ή στο ψευδώνυμο Κλέων. (Μερικοί ένθουσιάστηκαν με τὰ ψευδώνυμά τους, ώστε πολιτογραφήθηκαν με αυτά, για να έχουν άργότερα πρόσθετα προβλήματα...). 'Ο Κλέων ήταν σεμνός άνθρωπος, μιλούσε λίγο με την ψιλή φωνή του, κάποτε όμως έλεγε άστεία και ξέσπαγε μόνος του σὲ τρανταχτά γέλια. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο Ζωιόπουλος σοβαρευόταν, ενώ ο Γιάγκος, ο τρίτος της παρέας, δὲν ήξερε πώς να φερθεί: να ταχθεί με τον Κλέωνα ή με τον άλλο, να γελάσει ή να σοβαρευθεί... 'Ο Γιάγκος, Πόντιος από τη Μακεδονία, εκπαιδευτικός κι αυτός, δάσκαλος, ήταν αδύνατος σάν σκελετός, είχε προβλήματα με τὸ στομάχι, κουτσάινε λίγο από ένα τραύμα και κοκκίνιζε με τὸ παραμικρό, γι' αυτό δὲν άκούσταν ή φωνή του, παρά όταν ρωτούσε κάτι ή άπαντούσε μονολεκτικά στις έρωτήσεις των φίλων του. 'Αδύνατος και κίτρινος ήτανε και ο Κλέων, είχε κι αυτός παλιά τραύματα. 'Ο ιστορικός έδειχνε κατάγερος και καλοζωισμένος (θά πρέπει να μην είχε κάμει σὲ μάχιμα τμήματα). 'Ησαν και οί τρεις της ίδιας περίπου ήλικίας, άνάμεσα στὰ 35-40, περιποιημένος όμως και σιδερωμένος έβγαινε καθημερινά ο ιστορικός, που είχε κιόλας βρει έδω τὸ ταίρι του. Οί άλλοι δυο συνέχιζαν ήρωικά τὸν μπεκιάρικο βίο.

'Εγώ κρατούσα ένα γωνιακό δωματιάκι μόνος. Στὸ διπλανὸ δωμάτιο, λίγο μεγαλύτερο από τὸ δικό μου, έμεναν ο φίλόλογος και ο δάσκαλος. 'Ο φίλος τους ιστορικός κατοικοῦσε με άνώτατα στελέχη τοῦ κόμματος σ' ένα από τὰ παράνομα σπίτια. Τὸ δικό μας κτήριο ήτανε παλιό, τὰ δωμάτια χωρισμένα με σανίδια, κι εγώ, χωρίς να θέλω, άκουγα τις συζητήσεις των δυο γειτό-

νων μου, άν και τις περισσότερες φορές δὲν καταλάβαινα περί τίνος έκαμιναν κουβέντα: μιλούσαν για τὰ έργα τοῦ Μάρξ και τοῦ 'Ενγκελς, τοῦ Λένιν και τοῦ Στάλιν, για κάποια λάθη στην ελληνική μετάφραση. 'Εγώ ήμουν άπλὸς τυπογράφος, στοιχειοθέτης, δούλευα στὸ τμήμα λογοτεχνικὸν βιβλίων τοῦ «έκδοτικοῦ» μας και περίμενα μετάθεση στὸ τμήμα των κλασσικὸν τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ. 'Η άλλαγή όμως άργούσε, κι εγώ γινόμεουν άνυπόμονος. Σιγά-σιγά πήρα να καταλαβαίνω τις συζητήσεις των γειτόνων μου, ήθελα μάλιστα να μάθω ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα για τὸν τομέα, ὅπου θά δούλευα ὅπωςδήποτε. Σὲ μιὰ συνδικαλιστική συνέλευση έγινε πάλι λόγος για τὴν ανάγκη ένίσχυσης τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ των κλασσικὸν, και κάποιος είχε προτείνει μαζί με άλλα ὀνόματα και τὸ δικό μου.

Πολύ ενδιαφέρουσα γινόταν ή συζήτηση στη γειτονιά μου, όταν έρχόταν επίσκεψη ο ιστορικός, και αυτό συνέβαινε τουλάχιστον μιὰ φορά τὴν εβδομάδα. 'Ο έπισκέπτης συνήθιζε να βγαίνει από τὰ καθιερωμένα θέματα και ν' άρχίζει τὸ κουτσομπολιό. 'Αναφερόταν σὲ πρόσωπα και πράγματα άλλοτε με ύπουλούμενα, άλλοτε άνοιχτά. Τελευταία μιλούσε σχεδὸν τακτικά για τὸν «χοντρό» και τὸν «λίγνὸ» ή για τὸν «γυαλάκια» και τὸν «μιάσσο». Δὲν άρρησα να καταλάβω, πὼς έννοούσε τοὺς συνδιευθυντὲς τοῦ «έκδοτικοῦ». 'Εγνώριζα κι εγώ τοὺς διευθυντὲς μας, αλλά ἐξ άποστάσεως, τοὺς έβλεπα και τοὺς άκουγα στις συνελεύσεις, ενώ οί τρεις φίλοι δούλευαν μαζί τους. Για τὸν γυαλάκια έλεγαν πολλά, για τὸν μιάσσο—άκόμη περισσότερα. 'Η «τρίκα» συμφωνούσε στὰ βασικά σχεδὸν πάντα, διαφορὲς άκούγονταν μόνο στις λεπτομέρειες. Και είχαν σχέση τα λεγόμενά τους τόσο με τις ικανότητες των διευθυντὸν, πολιτικές και πνευματικές, ὅσο και με τὴν ιδιωτική τους ζωή. Οί τρεις φίλοι κάποτε ὀργίζονταν, κάποτε χαχάνιζαν, καθώς μιλούσαν για τὴ διεύθυνση, κι εγώ ένιωθα να συντελείται μέσα μου μιὰ άλλαγή: ὅσο δὲν έγνώριζα τὰ πρόσωπα εκείνα, ἐ-

τρεφα ἀπέναντί τους βαθύ σεβασμό καί ἀπεραντή σχεδόν ἐμπιστοσύνη, σάν ἄρχισα νά τοὺς γνωρίζω, τοὺς ἔβλεπα μὲ ἄλλο ἐντελῶς μάτι, ὁ σεβασμός καί ἡ ἐμπιστοσύνη μου πήραν νά ξεθωιάζουν. Εἶναι λοιπὸν καλύτερη κάποτε ἡ ἄγνοια ἀπὸ τὴ γνώση...

Περίμενα τὴν ἐρχόμενη γενικὴ συνέλευση, γιὰ ν' ἀκούσω τὴν κριτικὴ τῶν τριῶν, τουλάχιστον τοῦ ἱστορικοῦ, γιὰ τὰ μεταφραστικὰ σφάλματα στὰ ἔργα τῶν κλασσικῶν, γιὰ τὰ ὁποῖα συζητοῦσαν «ἀνεπίσημα» ὀλάκερες ἐβδομάδες. Καί, ὦ τοῦ θαύματος, ὁ Ζωιόπουλος ἐζήτησε τὸν λόγο, γιὰ νά πλέξει τὸ ἐγκώμιο τῶν ἐκδόσεών μας. Ἡ γνώμη του εἶχε βαρύτητα, καί οἱ διευθυντὲς ἔμειναν πολὺ εὐχαριστημένοι. Οἱ κάποιες κριτικὲς παρατηρήσεις του ἀφοροῦσαν στοὺς... βιβλιοδότες. Ἐγὼ εἶχα γίνει πρόσφατα μέλος τοῦ ΚΚΕ καὶ δὲν καταλάβαινα τὴν ὑποκριτικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἱστορικοῦ.

Ὅπως θὰ μάθω ἀργότερα («οὐδὲν κρυπτόν ὑπὸ τὸν ἥλιον»), ὁ Ζωιόπουλος εἶχε κατὰ καιροὺς υπογράψει δυὸ φορὲς δήλωσιν ἀποκήρυξης τῶν πολιτικῶν του πεποιθήσεων. Ὁ λόγος αὐτὸς τὸν ἐκρατοῦσε τυπικὰ ἔξω ἀπ' τὸ ΚΚΕ, οὐσιαστικὰ ὅμως ἐκείνος ἦταν μέσα στὰ ὅλα. Εἶχε τοποθετηθεῖ στὴν ἀνώτατη ἡγεσία τοῦ Ἀγροτικοῦ Κόμματος τῆς Ἑλλάδας, στὴν Κεντρικὴ Διαφώτιση τοῦ ΚΚΕ καὶ σὲ ἄλλες παμπροσφυγικὲς ὑπηρεσίες, δημοσίευε ἄρθρα καὶ μελέτες στὸ «Νέο Κόσμο», ἐργασίες του μεταδίδονταν ἀπὸ τὸν Ραδιοσταθμὸ μας, καὶ ὅλ' αὐτὰ μὲ τὸ ἀζημιώτων του πεποιθὴς αὐτὰ τὰ προνόμια, ἔφτανε στὸ σημεῖο νά ψεύδεται προκλητικά. Ἔτσι τὸ ἔβλεπα τουλάχιστον ἐγώ.

Στὴν ἐπόμενη συγκέντρωση τῶν τριῶν ὁ φιλόλογος καὶ ὁ δάσκαλος τὰ ἔβαλαν μὲ τὸν ἱστορικό: «Δὲν τολμᾷς νά πεῖς τίς πραγματικὲς σου σκέψεις, αὐτὸ τὸ καταλαβαίνω, γιατί ὅμως νά φτάσεις καὶ ὡς τὸ ψέμας;» ρωτοῦσε ὁ δάσκαλος ὀργισμένος. Ὁ Κλέων ἔκαμνε νευρικὲς βόλτες μέσα στὸ δωμάτιο, ὅπως συνήθιζε, ὅταν ἦταν πολὺ ταρμαγμένος.

Πέρασαν ἀπὸ τότε μῆνες, τὸ ἐπεισόδιο

ἐκεῖνο ξεχάστηκε, κι ἐγὼ κάπως ἡρέμησα. Οἱ συζητήσεις στὴ γειτονιά μου ἐγίνονταν τώρα πάνω σὲ ἄλλα θέματα, ἐμένα ὅμως μοῦ καρφώθηκε ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ ἱστορικός ἐρχόταν ἐδῶ κάθε φορὰ καὶ μὲ κάποιον συγκεκριμένο σκοπό. Τώρα κολλοῦσε τοῦ Κλέωνα: «Ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ, ἂν πήγαινες στὴ Βουλγαρία, θὰ ἔβλεπες ὁπωσδήποτε βελτίωση τῆς υγείας σου. Ἡ νότια Βουλγαρία δὲ διαφέρει ὡς πρὸς τὸ κλίμα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι δὲν εἶναι, Γιάγκο;» — αὐτὰ εἶχε πεῖ πρὶν ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες. Σήμερα ἔφερε πάλι τὴ συζήτηση στὴ Βουλγαρία, καὶ ἀκούστηκαν προτροπὲς πρὸς τὸν Κλέωνα: «Θὰ εἶσαι ἄλλωστε πιὸ κοντὰ στὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι δὲν εἶναι, Γιάγκο;» Ἡμουνα περιέργως ν' ἀκούσω τὴν ἀπάντηση τοῦ δασκάλου, δὲν τὰ κατάφερα ὅμως, ὁ Γιάγκος δὲν ἔλεγε τίποτε, ἴσως γιὰ νά μὴ χαλάσει τὴν καρδιά κανενός...

Ποιὸ ὅμως ἦταν τὸ μυστικὸ σχέδιο τοῦ ἱστορικοῦ; Δὲν θ' ἀργήσει ν' ἀποκαλυφθεῖ, ὅτι, σπρώχνοντας τὸν φιλόλογο πρὸς τὴ Βουλγαρία, ἤθελε νά τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ καθοδηγητικὸ κέντρο, γιὰ νά μὴ τοῦ ζητάνε τὴ γνώμη ἢ καμμιά συνεργασία, ὅπως γινόταν ὡς τότε, καὶ νά μείνει ἡ Κεντρικὴ Διαφώτιση δικό του τσιφλίκι. Καὶ τελικὰ τὰ κατάφερε. Ὁ Κλέων ἐζήτησε νά πάει στὴ Βουλγαρία γιὰ λόγους υγείας καὶ ὁ Ζωιόπουλος ἀπέκτησε τὸ προσδοκώμενο μονοπώλιο.

Ἦστερ' ἀπὸ ἓνα-ἐνάμισυ χρόνο ἔρχεται ἐπίσκεψη ὁ συμπαθέστατος Κλέων καὶ συναντιέται μὲ τοὺς φίλους του στὸ ἴδιο ἐκεῖνο δωμάτιο, ποὺ κρατοῦσε τώρα ὁ δάσκαλος μόνος. Ὁ Κλέων ἦταν ὅλο παράπονα: τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας δὲν τὸν ὠφέλησε καθόλου, παρέα δὲν εἶχε κλπ. Καὶ τότε ὁ ἀθεόφοβος ἱστορικός τοῦ χῶθηκε: «Ἐγὼ πάντα σοῦ ἔλεγα, πὼς καλύτερα ἀπὸ ἐδῶ δὲν θὰ βρεῖς πουθενά, ἐσύ ὅμως δὲν με ἀκουσες κι ἐφύγες... Ἔτσι δὲν εἶναι, Γιάγκο;»...

Τὸ ἄλλο κατόρθωμα τοῦ Ζωιόπουλου εἶναι πολὺ πεζό. Σάν ἔμεινε μόνος ὁ Γιάγκος, γνωριστήκαμε οἱ δυὸ μας πιὸ στενά, γίναμε φίλοι. Ἐκεῖνος ἔμαθε ρούσικα μὲ

μιὰ μέθοδο ἄνευ διδασκάλου. Ὅρισμένα βράδυα παρακολουθοῦσε μαθήματα αὐτῆς τῆς γλώσσας στὸ λαϊκὸ πανεπιστήμιο, συνήθως ὅμως μελετοῦσε στὸ σπίτι ἢ μετέφραζε τὴ νύχτα ὡς τὶς πρωινὲς ὥρες. Εἶχε βρεῖ τὰ ἔργα τοῦ Πούσκιν, καμμιά δεκαριά τόμους σὲ μικρὸ σχῆμα, καὶ καταπιάστηκε ν' ἀποδελτιώσῃ καὶ μεταφράσῃ τὰ ποιήματα, τὶς ἐπιστολὲς καὶ τὶς σημειώσεις του, ποὺ ἀναφέρονταν στὴν Ἑλλάδα. Ἦταν γοητευμένος μὲ τὸν φιλέλληνα ρῶσο ποιητὴ, μὲ μιλοῦσε μὲ ἔξαρση γιὰ τὸ ὅλο ἔργο του, κι ἐγὼ χαιρόμουν εἰλικρινὰ γιὰ τὶς ἐπιτυχεῖς ἀσχολίες τοῦ φίλου μου.

Κυλοῦσαν τὰ χρόνια, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουμε. Κάποια μέρα ἔρχεται ὁ Γιάγκος ταραγμένος στὸ δωμάτιο, κρατώντας

τὴν ἐφημερίδα «Νέα Ζωή» στὸ χέρι:

— Νά, διάβασε, — μοῦ λέγει καὶ δείχνει μιὰ ἐσωτερικὴ σελίδα.

Πῆρα τὴν ἐφημερίδα. Ὁ τίτλος ἔλεγε «Ὁ Πούσκιν γιὰ τὴν Ἑλλάδα» ἢ κάτι τέτοιο.

— Δὲν εἶσαι εὐχαριστημένος; Γιὰ ποιὸ λόγο; — ρώτησα ἐγώ.

— Δὲς τὴν ὑπογραφή! — μοῦ λέγει.

Διαβάζω: «Ζωιόπουλος». Ἐμείνα μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό.

— Εἶναι πλαγιάτωρ, κλέφτης ξένης πνευματικῆς ιδιοκτησίας. Δὲν ἄλλαξε καν λέξη ἀπὸ τὶς μεταφράσεις μου...

Ὁ ἱστορικὸς εἶχε βουτήξει ἀπὸ τὸ συρτάρι τὶς σημειώσεις τοῦ Γιάγκου καὶ μαστόρεψε τὸ ἄρθρο «του»...

ΣΤΑΥΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Τὰ παιδιὰ

*Τὰ παιδιὰ φεύγοντας ἀπ' τὸ σπίτι
ξέχασαν τὴ μοναξιά.*

Εἶναι κάτι ποὺ δὲν θὰ θυμηθοῦν ποτὲ νὰ τὸ πάρουν.

Θὰ μείνει ἐκεῖ μαζί μὲ τοὺς μόνιμους ἑνοίκους,

*ὅπως ἔμειναν οἱ σκιὲς τῶν δέντρων μέσ' στὸ ποτάμι,
χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ τὶς σπρώξῃ πιὸ πέρα κανεὶς.*

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΚΟΣΜΑΣ Μ. ΜΑΡΚΑΤΟΣ, *Ἡ Λεξαριθμικὴ Θεωρία*

Γιὰ νὰ μπορέσω νὰ συναγάγω κάποια συμπεράσματα ἐπὶ τῆς πολύμοχθης ἐργασίας τοῦ κ. Κ.Μ. Μαρκάτου γιὰ τὴν «Λεξαριθμικὴ Θεωρία» του, τὴν ὁποία ἀπέστειλε στὸν «Δαυλὸ» κάποια ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, θέλησα ἀρχικῶς ν' ἀποφύγω τὴν μοιραία γιὰ τοὺς ἀμήτους σύγχυσι ἐκ τῆς συνδέσεως τοῦ ἀλφαβήτου ὅχι βεβαίως μὲ τοὺς ἀριθμούς, ὅταν μάλιστα κάθε γράμμα-στοιχεῖον¹ τοῦ ἀλφαβήτου ἀντιστοιχεῖ μὲ κάποιον ἀριθμό, ἀλλὰ μὲ τὴν λέξι, ἡ δόμησι τῆς ὁποίας διὰ στοιχείων (γραμμμάτων) θεμελιώνει κατὰ τὸν συγγραφέα τὴν «λεξαριθμικὴ θεωρία», διὰ τῆς ὁποίας «ἐλπίζει ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀλλὰ καὶ οἱ ξένοι θὰ μπορέσουν νὰ ἀντιληφθοῦν τὸ μεγαλεῖο τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας. ἀφοῦ ἡ θεωρία (ἡ λεξαριθμικὴ) ἀποτελεῖ ἓνα καθολικὸ ὄργανο μελέτης τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου μέσω αὐτῆς (τῆς γλώσσας) (τῶν λεξαριθμῶν)».

Θὰ ἤλπιζε κανεῖς, ὅτι τὸ βάρος τῆς ἐρευνας ὁ συγγραφεὺς θὰ τὸ εἶχε δώσει, ἐφ' ὅσον ὁμιλεῖ περὶ λεξαριθμοῦ, στὸ γράμμα (στοιχεῖον) ὅποτε ἐξ αὐτῆς τῆς συζύξεως γράμματος καὶ ἀριθμοῦ, τοῦ «ἀλφαριθμοῦ» ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ, θὰ ἀντλοῦσε καὶ τὰ συμπεράσματα

1. Ὁ Ἀριστοτέλης δίδοντας τὸν ὁρισμὸ τοῦ «στοιχείου» λέγει: «Στοιχεῖον λέγεται τὸ κατὰ εἶδος αὐτοῦ μὴ περαιτέρω διαιρετὸν βασικὸν συστατικὸν μέρος ἐκ τοῦ ὁποίου γίνεται τι. Στοιχεῖα τοῦ φθόγου εἶναι. ἐπὶ παραδείγματι, ἐκεῖνα, ἐξ ὧν οὗτος δύναται νὰ ἀναλυθῇ, καὶ διὰ τρόπον, ὥστε τὰ μέρη ταῦτα νὰ μὴν δύνανται νὰ ἀναλυθοῦν εἰς ἄλλους κατ' εἶδος φθόγγους. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἀναλυθοῦν, τὰ μέρη νὰ εἶναι ὁμοειδῆ, π.χ. ἕκαστον μέρος τοῦ ὕδατος εἶναι πάλιν ὕδωρ» [Μετά τὰ φυσικὰ Δ3].

Ἑρωτήματα γιὰ τὴν γνώση τοῦ κόσμου

Στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» θέτω τὸ δίλημά μου ἢ τὴν ἀδυναμία μου γιὰ διαλογισμὸ καὶ ἴσως γιὰ γνώσεις πού δὲν μαθαίνονται ἀπὸ βιβλία:

ΕΡΩΤΗΜΑ 1ον

Σκέπτομαι: ἂν τὰ πρότυπα στοιχεῖα στὴν ἀτομικὴ δομὴ τῆς ὕλης ἔχουν ἄμεση σχέση - συγγένεια - ἀνταπόκριση μὲ τὸ πνεῦμα (σκέψη), καὶ ὅταν τὸ πνεῦμα ζητήσῃ πληροφορίες, περιγραφές, ἀναφορές γιὰ τὴν ἀθροιστικὴ γνώση τοῦ κόσμου ἀπὸ ἓνα πρότυπο στοιχεῖο, π.χ. ἠλεκτρόνιο, τότε αὐτὸ θὰ τοῦ δώσῃ πληροφορίες, περιγραφές, ἀναφορές μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ὄχι γιὰ ἄλλο, λ.χ. πρωτόνιο, νετρόνιο ἢ ἄλλο τι. Ἀλλὰ τότε γιὰτὶ αὐτὸ τὸ ἄμεσο συγγενικὸ συμβάν τῆς ἀνταπόκρισης (πληροφορίας, περιγραφῆς, ἀναφορᾶς) δὲν ἰσχύει ἐξ ἴσου καὶ γιὰ τὰ δύο μέρη, παρὰ μόνο μονομερῶς γιὰ τὸ πνεῦμα (σκέψη) - ἀφοῦ ἀπὸ ὅλο τὸ ἄθροισμα τῶν προτύπων στοιχείων τῆς ἀτομικῆς δομῆς τῆς ὕλης κανένα δὲν εἶναι ποτὲ ἱκανὸ νὰ ζητήσῃ, μὲ τὴν σειρὰ του ἀπὸ τὸ πνεῦμα (σκέψη), τὸ ἴδιο πληροφορίες, περιγραφές, ἀναφορές; Τί συμβαίνει; Γιὰτὶ ὅλο αὐτὸ τὸ συγ-

πως λένε — παρέλαβαν αὐτὸ καὶ τὸ ἐμπλούτισαν μὲ τὰ φωνήεντα:

(6) Ποιοὶ ἦταν οἱ Φοίνικες καὶ γιατί ἐξαφανίστηκαν ἀπὸ τὸ προσκήνιο τῆς ἱστορίας, ἐνὼ εἶχαν ἐπινοήσει τὸ θεμέλιο τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ γράμματα δηλαδή;

(7) Πῶς μπόρεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ μετέτρεψαν ἓνα σύνολο γραμμάτων (τὸ φοινικικὸ) σὲ ἀλφάβητο; Διότι ὅ,τι σήμερα ὀνομάζεται ἀλφάβητο δὲν ἀναφέρεται στὰ 22 γράμματα ἀντικείμενον αὐτὸ μαζὶ μὲ ἄλλα, ποὺ θὰ συναντήσουμε στὴν συνέχεια, θὰ ἀποτελέσουν ἰδιαίτερη ἐκδοσὴ βιβλίου στὸ μέλλον».

Τὸ θέμα ὅμως τοῦ «ἀλφάριθμου» δὲν εἶναι κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ παραπέμπεται στὸ μέλλον. Ἀποτελεῖ τὰ «ἐξ ὧν ἡ λέξις συνίσταται», ὅπως μᾶς εἶπε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ θὰ ἔπρεπε γιὰ τὴν κατανόησιν τῆς πράγματι πρωτότυπης μελέτης τοῦ ὁ συγγραφεὺς νὰ τὸ προτάξῃ, ἐὰν ὑπάρχῃ, καὶ νὰ ἀποδείξῃ τὴν σχέσιν αὐτῇ γράμματος καὶ ἀριθμοῦ.

Στὴν συνέχεια αὐτῆς τῆς εἰσαγωγῆς, στὸ κεφάλαιον Α' μὲ τίτλο «Ἡ λεξαριθμικὴ ἰσότης» καὶ ὑπότιτλο «Ποῦ βασίζεται ἡ θεωρία», διαβάζω καὶ τὰ ἀκόλουθα:

«Μποροῦμε ὁμῶς σύντομα νὰ ἀναφέρουμε τὰ ἀκόλουθα, καθὼς καὶ νὰ θέσουμε πολλὰ ἐρωτήματα ὅπως:

(1) Ἡ κατάληξις αὐτοῦ τοῦ συστήματος εἶναι τὸ σημερινὸ δεκαδικὸ ἀριθμητικὸ σύστημα γιὰ τὴν παράστασιν ὁποιοδήποτε ἀριθμοῦ, ποὺ συμβατικὰ ὀνομάζεται “ἀραβικός”. ἐπειδὴ, ὅπως λένε, οἱ Ἀραβες παρέλαβαν αὐτὸ ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς καὶ τὸ παρέδωσαν στὴν δυτικὴ Εὐρώπῃ. Σήμερα τὸ δεκαδικὸ σύστημα εἶναι παγκόσμιον.

(2) Παραμένει ἄλυτο πρόβλημα, γιατί οἱ Ἕλληνες μετέτρεψαν τὸ ἀλφαριθμητικὸ σύστημα σὲ ἀριθμητικὸ, δηλαδὴ σὲ ἀλφαριθμητικὸ.

(3) Γιατί ἐπέλεξε τὸ δεκαδικὸ σύστημα καὶ ὄχι ἓνα ὁποιοδήποτε ἄλλο, ὅπως τὸ δυαδικό, τριαδικό, δεκαεξαδικὸ κ.λπ.;

(4) Ὑπῆρχε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ταύτιση τῶν δύο συστημάτων (ἀλφαριθμητικοῦ καὶ ἀριθμητικοῦ) καὶ ἂν ναί, πῶς ἐξηγεῖται; Ἄν ὄχι, πότε ἐγίνε αὐτὴ ἡ ταύτιση;

(5) Γιατί τὸ λεγόμενον φοινικικὸ ἀλφάβητο δὲν εἶχε φωνήεντα, ἐνὼ οἱ Ἕλληνες - ὅ-

γενικὸ, ἀξεχώριστο συμβάν τῆς ἀνταπόκρισης νὰ εἶναι μόνο ὑπαρκτὸ γιὰ τὸ πνεῦμα (σκέψη) καὶ συνάμα ἀνυπαρκτὸ γιὰ τὰ πρότυπα στοιχεῖα; Πῶς μπορεῖ νὰ εἶναι συγγενικὸ, ἀξεχώριστο συμβάν γιὰ τοὺς δύο καὶ συνάμα νὰ μὴν εἶναι γιὰ τὸν ἓνα; Ἀλλὰ γιατί αὐτὸ τὸ «προνόμιον» νὰ τὸ ἔχῃ μόνο τὸ πνεῦμα (σκέψη) καὶ ὄχι ἡ ὕλη — μὲ ὅλα τὰ πρότυπα στοιχεῖα τῆς;

Αὐτὸ ἤθελα νὰ διδαχθῶ.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2ον

“Ἄν ὁμῶς, παρ’ ὅλα αὐτά, καὶ ἴσως «κατ’ ἀδικίαν», συμβαίνουν ἔτσι στὸν κόσμον μας, ἐδῶ, καὶ μονάχα τὸ πνεῦμα (σκέψη) ἔχει αὐτὸ τὸ προνόμιον, σκέπτομαι: πῶς (κατὰ λογικὴ συγκυρίαν, συνέπειαν) ὅλο αὐτὸ τὸ ἄθροισμα τῶν πληροφοριῶν, περιγραφῶν, ἀναφορῶν ἀπὸ τὰ πρότυπα στοιχεῖα τῆς ἀτομικῆς δομῆς τῆς ὕλης πρὸς τὸ πνεῦμα (σκέψη) σὲ ἀναγωγὴ [μονάδος (:)] ὡς πρὸς τὴν μίαν γνώσιν τοῦ κόσμου, ἔχει καὶ ἄμεση καὶ ἀξεχώριστη συμμετοχὴ στὸ ὅλον τῆς γνώσης, μὲ τὸ πνεῦμα (σκέψη), καὶ σὲ πλατύτερη ἔννοια — ἀφοῦ ἄμεσο καὶ ἀξεχώριστο — εἶναι ἓνα καὶ ταυτό. Καὶ ἀφοῦ ἓνα καὶ ταυτό, τότε τίποτα δὲν μᾶς ἀφαιρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ διψυχρισθοῦμε πῶς σὲ συμπαντικὴ σύλληψη, ἐπέκταση, εἶναι ἴδια μήτρα.

για τα προϊόντα αὐτῆς τῆς συνενώσεως τῶν ἀλφαριθμῶν, τὰ ὅποια, ὡς γνωστὸν, εἶναι ἡ λέξεις ἢ ὁμάδες ἀριθμῶν. Ὁ συγγραφεὺς ὁμῶς δηλώνει ἀπὸ τὴν πρώτη σελίδα, πού ἀποτελεῖ καὶ τὴν «εἰσαγωγὴν» στὴν θεωρία, ὅτι: «Ἐδῶ δὲν θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἀναζητήσουμε καὶ ἐντοπίσουμε τὶς ἀπαρχές αὐτοῦ τοῦ ἀλφαριθμητικοῦ συστήματος, πού γεννήθηκε καὶ ἀναπτύχθηκε παράλληλα πρὸς τὸ ἀλφαβητικὸ σύστημα, τὸν ἀλφάβητο δηλαδὴ, ὅπου τὸ κάθε στοιχεῖο εἶναι καὶ φωνή (φθόγγος) καὶ ἀριθμὸς (ἀριθμός, ποσότητα) διότι τὸ τῶν Φοινίκων ἀλλὰ στὴν ὁλοκλήρωσή τους μετὰ τὴν πρόσθεση τῶν φωνηέντων.

(8) Ποία εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἀλφαβήτου καὶ τοῦ λεξαριθμοῦ;».

Καὶ στὰ ἐρωτήματα ὁμῶς αὐτὰ πού θέτει ὁ συγγραφεὺς δὲν φαίνεται νὰ ἔχη κάποια ἀπάντησι, γιὰ τὸ οὐσιώδες τουλάχιστον θέμα του: «τὸ ἄλφτο — μᾶς λέγει — πρόβλημα, γιατί οἱ Ἕλληνες μετέτρεψαν τὸ ἀλφαβητικὸ σύστημα σὲ ἀριθμητικὸ, δηλαδὴ σὲ ἀλφαριθμητικόν». Μὰ ἐὰν κάτι εἶναι τὸ ζητούμενο, εἶναι ὅχι βεβαίως τὸ «γιατί οἱ Ἕλληνες μετέτρεψαν», ἀλλὰ γιατί, ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι οἱ εὐρέται τοῦ ἀλφαβήτου (διότι γλῶσσα, ἀλφάβητο καὶ πολιτισμὸς εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένα· καὶ εἶναι ἐντελῶς λογικὸ νὰ ἀναπτυχθῇ πρῶτος ἐκεῖνος πού ἀπέκτησε καὶ πρῶτος γλῶσσα ἱκανὴ νὰ ἐκφράζη ὑψηλὰ διανοήματα καὶ ἀνάλογη πρὸς αὐτὴν γραφὴ), τὸ χρησιμοποίησαν καὶ γιὰ τοὺς ἀριθμοὺς. Καὶ βεβαίως ἀριθμὸς δὲν εἶναι μόνον τὸ σύμβολο «ένος πλήθους ἐκ μονάδων συγκείμενον», ὅπως ὁ Εὐκλείδης ὀρίζει αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ὡς «μονάς» ἐκφράζει τὸ «καθ' ἣν ἕκαστον τῶν ὄντων ἐν λέγεται».

Ἐπομένως ἔχει τεράστια σημασία ὅχι μόνον τὸ τί ὑποκρύπτουν τὰ γράμματα τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου ὡς στοιχεῖα δομῆσεως τῆς ἐλληνικῆς λέξεως, ἀλλὰ καὶ τί ὑποκρύπτουν ὡς «μονάδες ὄντων» κατὰ τὸν σχηματισμὸ τοῦ ἀριθμοῦ. Μοιραίως λοιπὸν τὸ πρὸς κρίσιν θέμα θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναβληθῇ, μέχρις ὅτου ὁ συγγραφεὺς μᾶς δώσῃ ἀπαντήσεις — ὅπως λέγει — «ἐντοπίζοντας τὶς ἀπαρχές αὐτοῦ τοῦ ἀλφαριθμητικοῦ συστήματος» σὲ ἰδιαίτερη ἔκδοσι στὸ μέλλον. Μετὰ μόνον ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις αὐτὲς εἶναι δυνατόν νὰ κρίνω ἐγὼ τὰ συμπεράσματα τῆς «Λεξαριθμητικῆς Θεωρίας», πρόδρομος τῆς ὁποίας, ἐξ ὧσων γνωρίζω, ὑπῆρξεν ὁ ἀείμνηστος Θ. Μανιᾶς.

Ἡλ. Α. Τσατσόμοιρος

κοσμικὴ σκέψι καὶ Νοῦς τοῦ Ἀναξαγόρα. Ἐπομένως τὰ πάντα ὑπάρχουν σὺν-νειδῆτά.

Ἀλλὰ τί συμβαίνει, ἀφοῦ ἓνα καὶ ταυτό, ἴδια μήτρα, κοσμικὴ σκέψι καὶ Νοῦς, δὲν μπορεῖ ἐδῶ στὸν κόσμον μας νὰ ζητήσῃ ἅμεσα καὶ συγχρόνως, ἀπ' ὅλα μαζί τὰ πρότυπα στοιχεῖα τῆς ἀτομικῆς δομῆς τῆς ὕλης, τὴν μία, ὀλιστικὴ, πληροφῶρία, περιγραφὴ, ἀναφορὰ γιὰ τὴν γνώσιν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἐπιμένει νὰ τὴν ζητᾷ χωριστὰ καὶ κομματιασμένα ἀπὸ ἓνα, ἓνα τὰ πρότυπα στοιχεῖα τῆς ἀτομικῆς δομῆς τῆς ὕλης; Γιατί αὐτὸ τὸ «προνόμιον» τοῦ Ιου ἐρωτήματος νὰ τὸ ζητᾷ μεριστὰ, χωριστὰ καὶ κομματιασμένα; Νᾶναι, λοιπόν, ἀδυναμία τῆς παγκόσμιας Σκέψης. Μήτρας, Νοῦ ἢ μυστικὸ πού θέλει νὰ κρύβῃ, γιὰ ἀδυναμία, ἄγνοια καὶ πλάνη τῆς δικῆς μας λογικῆς, πού ὁ κόσμος ἐδῶ, παραμένει ἐρμηνευτὸς μὲν, ἀλλὰ μεριστὰ καὶ κομματιασμένα; Ἀλλὰ ποιά ἡ ἀδυναμία, τὸ μυστικὸ ἢ ἡ ἄγνοια καὶ πλάνη, πού ὁ κόσμος μας ἐδῶ στερεῖται τὴν μία ὀλιστικὴ ἐρμηνεία του;

Αὐτὸ ἤθελα νὰ διδαχθῶ.

Γιώργος Κ. Παπᾶς

ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΝΙΚΟΛΙΤΣΕΑΣ, *Γραφή παρανόμων*

Ποιητική σύνθεση με πρόλογο του Πάτρικ Λή Φέρμον, αντιπιστέλλοντος μέλους της 'Ακαδημίας 'Αθηνών. Ένα ιδιόμορφο βιβλίο ταυτόχρονης διπλής έκδοσης: Στην αριστερή σελίδα το κείμενο αγγλικά και στη δεξιά ελληνικά. 'Η μετάφραση έγινε απ' τη διακεκριμένη ελληνίστρια Έμυ Μίμς. Σκηνικό ποίημα, που προκάλεσε ευνοϊκές κρίσεις στο εξωτερικό. Στους «Τάιμς» του Λονδίνου δημοσιεύθηκε έκτενης κριτική με την υπογραφή του κριτικού της έφημερίδας, διάσημου καθηγητή της ποίησης στην 'Οξφόρδη ποιητή Peter Levi. 'Ασφαλώς ή κριτική των «Τάιμς» έχει ιδιαίτερη βαρύτητα, μιὰ πού, όπως αναφέρεται στο δελτίο τύπου του εκδότη του βιβλίου, «σπάνια ή εγκυρη αυτή έφημερίδα αναφέρεται στην ελληνική πνευματική παραγωγή».

'Επιλεκτικά οί κρίσεις του Peter Levi είναι: «Στό έργο *Ban Hemlok Laws* (Γραφή Παρανόμων) υπάρχει μιὰ ποίηση που εκφράζει συνάμα τή λιτότητα και τήν πληθωρικότητα της 'Ελλάδας και τήν ζωντάνια που δέν κάμπτεται ποτέ, καθώς είναι βαθιά ριζωμένη στη σύγχρονη ελληνική γλώσσα... 'Ο Νικολιτσέας μεταχειρίζεται μεγάλη ποικιλία της ελληνικής γλώσσας, σέ ένα ύφος λακωνικό, λυρικό, κοφτό, που άρκεϊται σέ υπαινιγμούς. Σ' αυτό ακριβώς και στην τέχνη του νά κάνει νά άνθίζουν οί πιο γυμνοί θάμνοι, έγκειται ή πρωτοτυπία του. Τά θέματά του — ή ζωή, ό έρωτας, ό θάνατος, ή θάλασσα, ή δικαιοσύνη — είναι παραδοσιακά».

'Αλλά άς έρθουμε τώρα στην ποίηση του Δ. Νικολιτσέα: «Ποιός ξέρει/ίσως ή μόνη λύση είναι/νά σταματήσουμε τό πλοίο μεσοπέλαγα/άσέβεια:/κατάσταση ανάγκης/λυγάνε οί όρκοι/δοσμένοι σέ νηπιοβαπτίσματα/τό σίδερο παίρνει τή φόρμα/άπ' τή φωτιά και τ' άμόνι/γιά ποιούς θεούς μπορούμε νά μιλάμε/όταν οί δημιοι άκονίζουν τά σπαθιά τους;/». Μιά εικόνα σέ ανάγλυφη, θα λέγαμε, γραφή. Μιά πορεία σκέψης σέ ένα όμιχλώδη όρίζοντα, που στέλνει τό μήνυμα της καταίγιδας. Και άλλο: «'Ισως νά γέρασα πρόωρα/καθώς/τά καράβια βουλιάζουν/στην καρδιά μου τό ένα ύστερα άπ' τό άλλο/νηπομπή έλπίδας/μέ τέλος άδοξο».

'Η ποίηση του Δ.Ν. κλιμακώνεται σέ ευρύτερες έννοιες φιλοσοφικής στόχασσης, πιασμένης στά στημόνια της ανθρώπινης μοίρας. 'Εχει βάθος και διαύγεια. Τά σχέδια που κοσμούν τό κείμενο είναι του Θέμου Μαϊπά.

Μίμης Χ. 'Ελευθεριάδης

Κ. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ, *Ίστορία της Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας*

'Επαινετή ή σκέψη του καθηγητού Κωνσταντίνου Βουδούρη νά ξεκινήση τήν γόνιμη περιπλάνησή του στον ενδιαφέροντα χώρο της πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας από τον άρχαιο ελληνικό κόσμο, που παρέχει τις θεμελιώδεις κατευθύνσεις του διεισδυτικού φιλοσοφικού και κοινωνιολογικού στοχασμού. 'Ο καθηγητής Βουδούρης, που διδάσκει φιλοσοφία στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου 'Αθηνών, στην εισαγωγή του (σσ. 9-13), όπου μās μιλάει γιά τήν ίστορία της πολιτικής σκέψεως και της πολιτικής φιλοσοφίας, διευκρινίζει: «ή φιλοσοφία μελετά τά κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα μέ τρόπο συστηματικό και ίστορικό και φυσικά μέ μεθόδους που είναι σύμφυτες πρὸς τήν όλη της προσπάθεια, που άποσκοπεϊ στό φωτισμό των προβλημάτων και στην διεύρυνση της κατανόησέας μας γι' αυτά» (σελ. 9). Τό α' μέρος του συγγράμματος είναι αφιερωμένο στους κοινωνικούς και πολιτικούς προβληματισμούς των 'Ελλήνων κατά τήν προσωκρατική περίοδο. Στό α' κεφάλαιο (σσ. 17-38) ξεετάζονται οί κοινωνικές και πολιτικές αντι-

λήψεις στά όμηρικά έπη. 'Ο συγγραφεύς προσφυώς παρατηρεΐ ότι «...ή έννοια τής άριστίας καΐ τής ύπεροχής είναι τά χαρακτηριστικά τοϋ όμηρικού κόσμου καΐ έπηρέασαν έντονα τόν έλληνικό πολιτικό βίο» (σελ. 36). Τό β' κεφάλαιο (σσ. 39-62) καταγίνεται με τίς κοινωνικές καΐ πολιτικές άντιλήψεις στην έλληνική μυθική διανόηση τής άρχαϊκής περιόδου. Στό γ' κεφάλαιο (σσ. 63-94) αναλύονται οΐ κοινωνικοί καΐ πολιτικοί προβληματισμοΐ στην πρώιμη λυρική ποίηση.

Τό σύγγραμμα τοϋ καθηγητοϋ Βουδοϋρή χαρακτηρίζεται από μεθοδικότητα, συστηματική άξιολόγηση τών πηγών καΐ έπιτυχή άξιοποίηση τής ύπαρχούσης βιβλιογραφίας.

Νίκος Χ. Χαρακάκος

ΧΡ. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 'Ο ποιητής Μιχαήλ Δ. Στασινόπουλος

Ένα κείμενο όμιλίας τοϋ συγγραφέα για τόν ποιητή καΐ τέως πρόεδρο τής Δημοκρατίας Μιχαήλ Στασινόπουλο, πού παρουσιάζει τό πνευματικό του πορτραΐτο καΐ τό ανθρώπινό του πρόσωπο μέσα άπ' τό ποιητικό έργο του. Μιά διείσδυση στόν κόσμο τοϋ στοχασμοϋ τοϋ ποιητή για τή διάγνωση τής ασάφειας καΐ τής σαφήνειας στόν ποιητικό λόγο καΐ τήν άξία ή τήν άπαξία τους σάν στοιχείων αΐσθητικής στη λογοτεχνική έκφραση. 'Αναφέρεται, ότi ό Μ. Στασινόπουλος για τό πρόβλημα τής σαφήνειας καΐ τής ασάφειας είχε καταφύγει στόν Κ. Παλαμά, πού έγραψε:

«'Ο,τι όνομάζομεν σαφήνεια εν τή ποιήσει δεν είναι άπολύτως καΐ πάντοτε πλεονέκτημα, καθώς καΐ ό,τι καλούμεν ασάφεια δεν είναι άπολύτως καΐ πάντοτε έλάττωμα τής ποιήσεως. Τό κάλλος ποιητικών τινων άριστουργημάτων έκλάμπει διά τής σαφήνειας. 'Αντιθέτως δε τó χαρακτηριστικόν στοιχείον τοϋ ύψους έξ' ίσου ποιητικών άριστουργημάτων είναι ή ασάφεια. Κατά τās περιστάσεις, σαφήνεια καΐ ασάφεια είναι ίσοβαρείς νόμοι τής ποιήσεως».

Στίς άπόψεις αυτές τοϋ Παλαμά ό Χ.Α. παρατηρεΐ, ότi «ή σαφήνεια κρύβει μέσα της, σ' ένα δεύτερο έπίπεδο, καΐ τó στοιχείο τής ασάφειας όχι τών νοημάτων τής λογικής μας, αλλά εκείνο πού τó βλέπεις νά φτερουγίζει άνάμεσα καΐ μέσα στα ψηφία» καΐ παραθέτει σέ πιστοποίηση τοϋ λόγου του χαρακτηριστικούς στίχους τοϋ Μ. Στασινόπουλου.

Τό θέμα τής σαφήνειας καΐ τής ασάφειας στην ποίηση άπασχολεί φυσικά καΐ σήμερα τόν πνευματικό κόσμο, μία πού στην έποχή μας έχουμε φαινόμενα λοξοδρόμησης καΐ ασάφειας «παθολογικών», θά λέγαμε, περιστάσεων, αλλά ή κρίση τοϋ Παλαμά παραμένει ισχυρή πάντα. Ποίηση, κατά τή γνώμη μας, είναι καΐ ή σαφήνεια καΐ ή ασάφεια, όταν οΐ στίχοι συγκινούν με τήν άρτίωσή τους καΐ τήν ύποβλητική σύζευξη τών λέξεων καΐ τών συμβολισμών μέσα στο πλαίσιο τής άρμονίας είτε είναι ρυθμοΐ είτε εϊκόνες. Δανειζόμαστε λίγους στίχους τοϋ Μ. Στασινόπουλου, όπως τούς αναφέρει ό Χ.Α.:

*Τι πρώτα άπ' όλα ν' αγαπήσω,
τόσες φωνές μέσ' στ' όνειρό μου,
πού έρχονται μέσ' άπ' τά βάθη
τοϋ σκοτεινοϋ καΐ μαύρου δρόμου.*

Και άλλου:

*Δειλινό καΐ σκοτεινιάζει,
συννεφιάζει, χειμωνιάζει.
Κι' όλο πάει νά ψηχάλισει,
στην καρδιά μου νά μιλήσει.*

Στίχοι γεμάτοι διαύγεια, πού συγκινούν. Τό βιβλίο τοϋ Χ. 'Αδαμόπουλου είναι ένα μελέτημα άγάπης καΐ τιμής για τόν Μ. Στασινόπουλο.

Μίμης Χ. 'Ελευθεριάδης

Διόρθωση ήμαρτημένων: Στό άρθρο «20 χρόνια μετά τήν προσσελήνωση» τοϋ κ. Φοΐβου Παπαδημητρίου, πού δημοσιεύθηκε στο 95ο τεϋχος, νά γίνουν οΐ έξής άποκαταστάσεις τυπογραφικών λαθών: Σελ. 5431, τελευταΐος στίχος: άντί βιολόγος: γεωλόγος. Σελ. 5432, στίχος 10: άντί έργοδοτικότητας: έργοδικότητας. Σελ. 5433, στίχος 23: άντί θρησκειά: θεωρία.

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Η' ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ» (Τεύχη 85-96, Ίανουάριος-Δεκέμβριος 1989)

ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: <i>Οί άγνωστες ιδιότητες της Έλληνικής Μαθημα- τικής Γλώσσας</i>	5013
— <i>Οί σεισμοί όφείλονται σέ πλανητικές συμπτώσεις</i>	5177
«ΑΓΡΙΝΙΩΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ»: <i>Φοινικισμός και σέ έλληνικό κόμμα! (έπιστ.)</i>	5251
ΑΙΣΑ: <i>Ύπάρχει πανεπιστημιακό άσυλο</i>	4835
— <i>«Έθνική ταυτότης»</i>	4899
— <i>Προρόγια τοῦ 1789</i>	4969
— <i>Τό σύνδρομο τοῦ λεξιθριάμβου</i>	5035
— <i>Κράτος «τραβεστί»</i>	5089
— <i>«Τοίς ανήβοις τήν πόλιν καταλιπείν»</i> . — <i>Τό δίδαγμα</i>	5159
— <i>Ή «ίσότης» στά Πανεπιστήμια</i>	5223
— <i>Πολιτικός άποπροσανατολισμός</i> . — <i>Ποῦ πηγαίνουν τήν νεολαία</i> ; — <i>“Υποπτες καινοτομίες</i> . — <i>Ο Ναπολέον</i>	5289
— <i>Πολιτισμός και πολεμική ίσχύς</i>	5339
— <i>Ο Έλληνισμός στην Βαβυλώνα</i> . — <i>«Έθνικόν»</i>	5405
— <i>Έλληνοφονία</i> . — <i>Πολιτισμένοι άξιωματικοί</i> . — <i>Τεράς-τιο έργο</i>	5485
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΔΑΦΝΗ: <i>Ή σκοτεινή νύχτα της ψυχής (μτφ. ποιητική)</i>	5240
ΑΝΑΝΙΑΔΗΣ, ΙΟΡΔΑΝΗΣ: <i>Τό φαινόμενο της τρομοκρατίας (έπιστολή)</i>	5505
ΑΝΤΩΝΕΛΛΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: <i>Οί κωδικοποιημένες γνώσεις και τό ΄Αλφάβητο (έπιστολή)</i>	5315
ΑΡΓΥΡΙΟΥ, ΙΩΣΗΦ: <i>Σήψη (ποίημα)</i>	4951
— <i>Ο αὐτοκτόνος (ποίημα)</i>	5224
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΝΙΤΣΑ: <i>Ή γλωσσική διασπορά στην Εὐρώπη (μετάφραση)</i>	4856
— <i>«Ύποκειμενική πραγματικότης» (μετάφραση)</i>	4863
— <i>Ή ανατρέπεται τό δόγμα ΄Αινστάιν</i>	4895
— <i>Ή μυστηριώδης έννοια τοῦ άπείρου (μετάφραση)</i>	5233
— <i>Φυσική και τεχνητή εύφυΐα</i>	5456
— <i>Τά κρίσιμα 15/100 τοῦ δευτερολέπτου (μετάφραση)</i>	5479
ΑΥΛΩΝΙΤΗΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ: <i>Τά έρωτήματα για τη γνώση (έπιστολή)</i>	5505
ΒΑΘΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: <i>Καταφύγιο παραμυθίας (έπιστολή)</i>	5246
ΒΕΚΡΑΚΟΥ-ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΣΟΦΙΑ: <i>Σπασμένο σχοινί (ποίημα)</i>	5110
ΒΕΡΦΕΚΝΙΔΗΣ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ: <i>Έγκύπτων φιλέργως (ποίημα)</i>	5379
ΒΛΑΧΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: <i>Ή γλώσσα της Παιδείας (έπιστολή)</i>	5505
ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ Ν.: <i>Αὐτοπορτραίτο τοῦ κ. Β. Φόρη</i>	5241
— <i>Ή γραμματική τών άγραμματίστων</i>	5293
— <i>Έλληνικό λεξιλόγιο στις γλώσσες τοῦ Κόσμου</i>	5380
— <i>Τό Έλληνικό λεξιλόγιο στην ύπηρεσία τών Ρώσων</i>	5407
ΓΑΖΗΣ, ΗΛΙΑΣ: <i>Όμοιότητες μεταξύ Λευκάδος και Όμηρικης Ίθάκης (έπιστ.)</i>	5251
— <i>Περί τά έλληνικά έπωνίμια (έπιστολή)</i>	5375
ΓΑΤΣΙΑΣ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ.: <i>Άποκρυπτογράφηση ώρισμένων μυστικιστικών συμβόλων</i>	4849
— <i>Προσέγγιση στην πρωθελληνική λ. ΖΕΥΣ</i>	4923
— <i>«Ταξίδι» προς τη λ. «Πατήρ»</i>	5093

— Λογική έρευνα στις πρωτοελληνικές λ. «Ναί», «Όχι».....	5225
— Άπαραίτητα έρωτήματα για την «Ίνδοευρωπαϊκή» (άπάντηση στόν κ. Δ. Στρουμπούλη).....	4899
— Τό πεντάκτινο άστέρι ως σύμβολο σημαιών.....	5499
ΓΑΛΑΝΟΥ, ΕΙΡΗΝΗ: Ό Όρκος του Ίπποκράτους (έπιστολή).....	5315
ΓΕΡΟΥΜΑΤΟΥ, ΕΥΓΕΝΙΑ: <i>Qui fecit coelum et terram</i> (ποίημα).....	5434
ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ.: Συντριπτικά στοιχεία άποδεικνύουν την πανάρχαια έλληνική παρουσία στόν Είρηνικό.....	4821
— Οί πέντε ανθρώπινες μορφές του Πυθαγόρα.....	4916
— Νέα στοιχεία για την έλληνική παρουσία στόν Είρηνικό (II).....	4971
— Νέες ενδείξεις για την έλληνική παρουσία στόν Είρηνικό (III).....	5107
— Στοιχεία ελληνικής προϊστορικής παρουσίας στις Βρετανικές Νήσους ..	5205
— Μύθος της Στρογγυλής Τραπέζης και Μύθος της Αϊθρας.....	5323
— Τό Παρίσι ιδρύθη άπό τόν Ήρακλή!.....	5487
ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ, ΠΑΝ. Κ.: Τό Περιοδικόν «Πλάτων» (έπιστολή).....	4905
— Ή διαχρονική ένότης της Έλληνικής.....	5301
ΓΙΑΝΝΙΚΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΣ: Τό Ένα, τό Όλον, ό Έλλην (ποίημα).....	4952
— Έπανελληνιση (ποίημα).....	5392
Λ.: Ή φρικτή έπιστημονική-έκπαιδευτική σημερινή κατάντια της Ελλάδος.....	5055
ΛΑΚΟΓΛΟΥ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: Γιατί άδιαφόρησε ή Έπιτροπή; (έπιστ.).....	5063
— Ή γένεση τών «Άραβικών» αριθμών.....	5150
— Ό μαθηματικός άποσυμβολισμός της «Τετρακτύος».....	5333
— Διευκρινήσεις για την Πυθαγόρεια εξίσωση.....	5370
— Μαθηματικές άποδείξεις για την προτεραιότητα της Έλληνικής.....	5451
ΔΑΝΙΚΑΣ, ΜΙΧΑΗΛ: Έρώτηση και άπάντηση για τή γλώσσα (έπιστ.).....	4903
— Σχετικά με την οίκουμενικότητα της Έλληνικής.....	4987
— Τεχνική και άνθρωπιστική μόρφωση (έπιστολή).....	5190
— Τό Διεθνές Κολλέγιο Φιλοσοφίας.....	5413
— Οί Γάλλοι και οί Έλληνες πολιτικοί άπέναντι στη γλώσσα τους (έπ.).....	5426
«ΔΑΥΛΟΣ»: Όταν ό Φοινικισμός αυτοπροάγεται σέ... «Χαναανισμό» και έξυβρίζει χυδαία διά του Τύπου τόν «Δαυλό».....	5161
— Ποινική δίωξη άσκησε ό Είσαγγελεϋς κατά του ύβριστου του «Δαυλοϋ».....	5212
ΔΕΦΝΕΡ, ΜΙΧ. Ο.: Ό βιασμός της φύσεως άπό την Γενετική Βιοτεχνολογία.....	5227
ΔΕΦΝΕΡ, ΟΘΩΝ Μ.: Έσπέρωμα (ποίημα).....	4121
— Ίουλιανός.....	5000
— Γάλλα Πλακιδία.....	5158
ΛΗΜΟΥΔΗΣ, ΣΤΕΡΓΙΟΣ: Άγανάκτηση (ποίημα).....	4929
— Καταφυγή (ποίημα).....	5127
ΔΙΚΑΙΟΣ, ΔΕΙΝΙΑΣ: Δεινίας έκρηγνύόμενος (σχόλια).....	4930
— Δεινίας έκρηγνύόμενος II (σχόλια).....	4978
— Ή «φιλοσοφία» του κ. Ν. Βρεττάκου (έπιστολή).....	4996
— Περί τό σκάνδαλον Σολωμού.....	5054
— Ό Ναπολέων και ό μύθος της μεγαλωσύνης του.....	5101
— Δεινίας έκρηγνύόμενος III (σχόλια).....	5183
— Δεινίας έκρηγνύόμενος IV (σχόλια).....	5249
— Ό Ναπολέων (άπάντηση στόν Ε. Ρόζο).....	5311
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ, ΜΙΜΗΣ: Ό καπετάν Λευτέρης (διήγημα).....	5319
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Τά πάθια (ποίημα).....	4847
— Διαλυτήριο πλοίων (ποίημα).....	5308
— Τά παιδιά (ποίημα).....	5516

ΕΡΙΝΥΣ: "Ένα όραμα ζητά έρμηνεία	4847
— « Έκλογή φυλάκων».....	4914
— Κατέχεις το:	4985
— Άνομβρία.....	5043
— «Ένα Εύρωπαϊκό σχολείο γεννιέται»	5105
— Έν ὅψει τῶν ἐκλογῶν	5165
— Οί ἐπὶ Ὅθωνος οἰκοπεδοφάγοι καὶ ὁ Χαναανισμὸς.....	5231
— Καὶ ὀλίγος Δημόκριτος	5299
— Πρὸ 140.000.000 ἐτῶν!	5363
— "Ένα σχόλιο στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Φ. Φουκουγιάμα	5399
— Αὐτοκάθαρσις	5477
ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ, ΑΓΓΕΛΙΚΗ: Ἰδεολογικὸ (ποίημα).....	5317
ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ, ΔΗΜ.: Λεξικά καὶ «μακεδονικὴ γλῶσσα» (ἐπιστ.).....	5124
ΖΕΥΓΩΛΗ-ΓΛΕΖΟΥ, ΔΙΑΛΕΧΤΗ: Τὸ παράπονο τῆς γῆς (ποίημα).....	4963
— Ἐπίκληση στοὺς ἀνέμους (ποίημα).....	5284
ΖΟΥΜΠΟΣ, ΑΝ. Ν.: <i>Credo ut intelligam</i>	4892
— «Ύπερβατικὴ φαντασία».....	5028
— Ἡ ἑτερονομία καὶ τὸ «ἐλευθέρως βούλεσθαι».....	5148
— Ἀναλυτικὴ μεθοδολογία καὶ κριτικὴ πραγματοκρατία.....	5274
— «Κοινότης» καὶ «Κοινωνία».....	5398
— Τρεῖς καθηγῆται Φιλοσοφίας.....	5497
GUILLÉN, MICHAEL: Ἡ μυστηριώδης ἔννοια τοῦ ἀπείρου.....	5233
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Ἐπαῖοντες (ποίημα)	5259
— Δημοῶσι οὐ ἀλλήλοι (ποίημα).....	4899
— Ναί, γιὰ τὴν Ἑλένη (ποίημα)	5496
ΗΣΑΪΑΣ, ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ, Ἀπορίες γιὰ τὴ γλωσσικὴ ἔρευνα (ἐπιστ.).....	5060
ΘΕΩΝΑ, ΜΑΡΙΑ: Πορτάρα, ἱερὸ τοῦ Δία (ποίημα).....	5067
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.: Ἀνατολικὸ Πήλιο (ποίημα)	4834
ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Πορεία (ποίημα).— Ἀνάπαυλα στὸ θέρος (ποίημα)	5222
— Ἐφύμνιον (ποίημα)	5420
ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ, ΕΜΜ. Γ.: Περί ἀνασυνθέσεως τῆς Ὁμάδας» (ἐπιστ.).....	4994
— Ἐξωβελίσθηκε καὶ ὁ Ὀρκος τοῦ Ἱπποκράτους»(ἐπιστ.).....	5192
ΚΑΡΑΜΒΑΛΗΣ, ΔΗΜ.: Ἡ Ἑλλάδα στὸ ἔργο τοῦ Σαραντάρη.....	4875
ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Ἀπὸ ἑλληνικὰ γράμματα προῆλθαν τὰ σύμβολα τῶν λεγομένων «Ἀραβικῶν» ἀριθμῶν	5285
— Συμπληρωματικὲς προτάσεις γιὰ τὰ σύμβολα τῶν ἀριθμῶν.....	5417
ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ Ε.: Τὰ στάχνα (ποίημα).....	5440
ΚΕΧΑΓΙΑΣ-ΝΑΙΘΩΝΑΣ, Ν.: Ἀβικέννας (ποίημα)	5164
ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ: Βιβλιοθήρας (ποίημα)	4855
ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ Γ.: [Ἕνας λαμπρὸς νεαρὸς Ἕλληνας] (ἐπιστ.).....	5193
ΚΟΥΡΤΟΓΛΟΥ, ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ: Ἡ προέλευση ὠρισμένων συμβόλων (ἐπιστ.).....	4995
ΚΡΑΝΗΣ, ΔΗΜ.: Ἀνὰ πέντε χρόνια (ποίημα).....	5211
— Ἡ Μονεμβασιά δὲν εἶναι βυζαντινὴ (ποίημα).....	5475
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Κ.Δ.: Ἡ ἔρευνα γιὰ τὴ γλῶσσα (ἐπιστ.).....	4902
— Δύο περιπτώσεις νυχτοπαθείας παρ' Ἀρχαίους Ἕλλησιν	5167
ΚΩΣΤΑΚΗΣ, ΘΑΝΑΣΗΣ: Στὸ παγκάκι (διήγημα).....	5257
ΛΑΓΚΕ, ΕΡΣΗ: Ἡ Οὔσα τῆς Ἀνατολῆς (διήγημα).....	5376
ΛΑΔΗΣ, ΗΛΙΑΣ: Οἱ ἀκαδημαϊκοί μας ἄς τὸ προσέξουν (ἐπιστολὴ)	5189
ΛΑΜΑΡΗΣ, ΔΗΜ.: Ἡ σημερινὴ κυπριακὴ λογοτεχνία (ἐπιστ.).....	4907
ΛΑΜΠΡΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι.: 1989: Μανυρόασπρες Ὠρες	4820

— “Έλληνες και προέλληνες του 1989.....	4884
— Γλωσσική Πολιτική: ‘Η μεγάλη Πολιτική του Μέλλοντος.....	4948
— Ζεύς και Je(s)us.....	5012
— Συμβάντα, συμβαίνοντα και συμβησόμενα.....	5076
— Τò θανάσιμο μίσος της Παράνοιας κατά του Λόγου.....	5140
— «Τέρας του Φραγκενστάιν».....	5204
— Έξ-ουσία της Ούσιας:.....	5286
— ‘Η έλληνική Εὐρώπη ζῇ.....	5322
— Λέν τούς μένει τίποτ’ ἄλλο.....	5386
— ‘Η συν-Κυβέρνηση Εἰσαγγελέων-‘Υποδίκων.....	5450
ΛΑΜΠΡΟΣ, ΠΑΥΛΟΣ: “Ορκα (ποίημα).....	5128
— ‘Η ἐν ἀποδημία ροή (ποίημα).....	5255
— Τ’ ἄθεου ὁ σταυρός (ποίημα).....	5478
ΛΑΜΨΙΔΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, Πῶς θάφτηκε ὁ θησαυρός τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας.....	5401
LIBET, BENJAMIN: Τὰ κρίσιμα 15/100 τοῦ δευτερολέπτου.....	5479
ΜΑΚΡΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Τὸ Γκλοζέλ και οἱ Φοινικιστές (ἐπιστολή).....	5425
ΜΑΝΟΥΣΟΥ, ΜΑΡΙ: Γένεσις (ποίημα).....	4874
ΜΑΡΜΑΤΣΟΥΡΗΣ, ΛΕΥΤΕΡΗΣ: ‘Απόρρητη πληροφορία (διήγημα).....	5065
— ‘Αναζήτηση (ποίημα).....	5212
— Τὸ βραχιόλι (σχόλιο).....	5330
— “Εν τὸ Πᾶν (ποίημα).....	5340
— Εὐρώπη και Τουρκία.....	5395
ΜΕΛΕΑ, ΙΑΕΝΑ: Στὴ χώρα μετὰ ξεχαρβαλωμένα παπούτσια (διήγημα).....	4998
ΜΕΛΙΣΣΙΝΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: ‘Εξουσία (ποίημα). - Εὐρώπη (ποίημα).....	4968
— ‘Ισοκράτης πρὸς Δημόνικον (μτφ. ποιητική).....	5091
— Περικλέους ‘Επιτάφιος (μτφ. ποιητική).....	5415
ΜΕΤΕΩΡΟΣ: Τρία συγκλονιστικά ἐρωτήματα.....	4825
— Παραβολὴ ἀλλὰ και Λόγος περὶ νεοσοῦ.....	4893
— ‘Ο εὐρῶν ἀμειφθήσεται.....	4961
— Κλοπή, κλοπολογία και μαθηματικά.....	5027
— ‘Εκλογές και ἐλληνική γλώσσα.....	5083
— Πῶς κυβερνιέται ὁ Κόσμος «μας».....	5149
— Μόνο στήν πρωτεύουσα τῆς «‘Ελλάδος».....	5217
— Οἱ τρόφιμοι τοῦ Δημοσίου Ταμείου και ἡ δυνατότητα προσφοράς τους στὰ κοινὰ.....	5275
— Περὶ μιᾶς παγκόσμιας κυβερνήσεως.....	5331
— ‘Η ἀπόλεμη ‘Ισχύς και ἡ πιθανὴ αὐτοκτονία της.....	5393
— Τὸ διαζύγιο ‘Ηθικῆς και Πολιτικῆς.....	5465
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΝ.: ‘Η ἐλληνικὴ ἀντίληψη περὶ ‘Ιατρικῆς.....	5037
ΜΟΣΧΟΛΙΟΣ, ΝΙΚΟΣ: ‘Η Πόλις κι ἐγὼ (ποίημα).....	5064
ΜΠΕΝΑΡΔΗΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ: Λάλον “Υδωρ (ποίημα).....	5113
ΜΠΟΓΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜ.: Τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας.....	4935
— ‘Η ψῆφος τοῦ Πανούλη (διήγημα).....	5196
ΜΠΟΣΙΝΑΚΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Τὸ κόντιμα (διήγημα).....	4872
— ‘Απ’ τὸν καθρέφτη (ποίημα).....	5287
ΜΠΟΥΖΑΝΗΣ, ΦΩΤΗΣ: ‘Οξυρρύχειοι πάπυροι (ἐπιστ.).....	5125
ΝΙΚΟΓΛΟΥ, ΣΠΥΡΟΣ: Περὶ δουλείας και δούλων (ἐπιστ.).....	5194
ΝΙΚΟΡΕΤΖΟΣ, ΔΗΜ.: Μονοτονικά σκαλαθύρματα.....	5142
ΝΟΝΙΚΑΣ, ΣΠΥΡΟΣ: ‘Η «φιλοσοφία» τοῦ κ. Ν. Βρεττάκου (ἐπιστ.).....	4870
ΠΑΝ, ΣΑΡΑΝΤΟΣ: Περὶ δούλων - ἄλλοτε και τώρα.....	5020

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ, Γ.Σ.Γ.: «Δημοτική»: Πόττειον κακόν (V)	4837
— Τι ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐλευθερία	4875
— Μὲ ἐνδόσιμο τῇ γλῶσσα τοῦ «Δαυλοῦ» (ἐπιστ.)	4908
— Περί τὴν 4η Ἀνθολογία τοῦ «Δαυλοῦ»	4964
— Τὶ ἐννοοῦμε λέγοντες «ἐλληνικότης»	4990
— «Δημοτική»: Πόττειον κακόν (VI)	5114
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΦΟΙΒΟΣ: 20 χρόνια μετὰ τὴν προσσελήνωση	5431
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΕΙΡΕΤΤΑ: Ἡλίανθος (ποίημα)	4862
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΘΕΟΠΗ: Ἀνωνυμία (ποίημα)	4970
— Βόθρος (ποίημα)	5042
— Θρησκείες (ποίημα)	5397
ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Γ. Β.: Ἡ οἰκουμενικότητα τῆς Ἑλληνικῆς (ἐπιστ.)	5191
ΠΑΠΑΤΖΙΜΑΣ, ΑΘ.: Ὁ δολοφονικὸς ἀνθητικισμὸς τῆς Ἐξουσίας (ἐπιστ.)	5125
— «Ὑβριν χρὴ σβεννύναι ἢ πυρκαϊὴν» (ἐπιστ.)	5316
— Ἡ ἀνεξέλεγκτη τεχνολογία (ἐπιστολή)	5505
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Ἡ ἀπορία	4846
— Ἐπιστολή	4913
— Μπ(άν)Π(ά)ς Κλάς 1989	4989
— Στὸ ὄνομα τοῦ Προφήτη	5034
— Ἰπεκτσήδες καὶ «χειρώνακτες»	5130
— Κυπριακὸ καὶ ἄλλα τινὰ	5198
— Σεξουαλικὸ τὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος	5232
— Χα-ναναῖοι καὶ Μεγαλο-οικονόμοι	5318
— Σπουδὲς σπουδαῖες	5369
— Σπουδὲς σπουδαῖες (II)	5416
— Ἀρίστα ψηφίσαιμε	5464
ΠΑΠΠΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, Κ.: Ἐρωτήματα γιὰ τὴ γνώση	5330
— Ἐρωτήματα γιὰ τὴ γνώση (II)	5517
ΠΑΠΠΑΣ, ΠΑΝ. Θ. Δρ: Ἡ ἐξαφάνιση τοῦ γράμματος Στίγμα	4909
— Μὲ ἐκμετάλλευση φυσικῶν ἀνέμων ἢ καταπολέμηση τοῦ νέφους	5085
— Ὁ νόμος τοῦ Ἀμπέρ καὶ ἡ ψυχρὴ πυρηνικὴ σύντηξις	5219
— Ἀντιβαρύτης, ἔλεγχος Βαρύτητος	5365
ΠΙΤΣΕΛΑ, ΠΑΝ.: [Μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὴ Μ. Ἑλλάδα] (ἐπιστ.)	5189
ΠΛΕΥΡΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Τὰ παράξενα τοῦ εἰσαγόμενου φεμινισμοῦ	5325
— Οἱ Φιλέλληνες	5421
RENFREW, COLIN: Ἡ πρώιμη γλωσσικὴ διασπορά στὴν Εὐρώπη	4856
ΡΟΖΟΣ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ: «Λιαμεσολαβήσεις» (διήγημα)	4939
— Ἡ «μεγαλωσύνη» καὶ ὁ Ναπολέων (ἐπιστολή)	5309
ΣΑΝ ΧΟΥΑΝ: Ἡ σκοτεινὴ νύχτα τῆς ψυχῆς (ποίημα)	5240
ΣΙΑΡΑΜΠΑΛΗΣ, ΠΑΝ.: Περί δουλείας καὶ δούλων (ἐπιστ.)	5123
ΣΤΑΥΡΑΓΓΕΛΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ὁ λεξάριθμος τοῦ «Μηδέν» (ἐπιστολή)	4869
— Ἐν ἐπαφῇ μὲ τὸν μαθηματικὸ συμβολισμό τοῦ Ἀλφαβήτου	4949
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΟΣ Π.: Αὔγη στὸ Σούνιο (ποίημα)	4824
— Αἴσθηση γενικοῦ κινδύνου (ἐπιστολή)	5317
ΣΚΟΤΩΡΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Τὸ ἔργο τοῦ Α.Φ. Χαλᾶ (ἐπιστολή)	5253
ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ, ΔΑΜΙΑΝΟΣ: Γελοῖο πείσμα φοινικιστῶν (ἐπιστ.)	4907
— Περί «Ἰνδοευρωπαϊκῆς» Γλώσσης	5341
— Περί «Ἰνδοευρωπαϊκῆς» Γλώσσης (ἐπιστολή)	5505
ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ἡ ἔλλειψη ἐθνικῆς βιβλιογραφίας (ἐπιστ.)	4869
ΤΑΓΑΡΗΣ, ΑΧΙΛΛΕΥΣ: Τὰ ἐπώνυμα τῶν Ἑλλήνων (ἐπιστολή)	5253

ΤΖΙΟΥΜΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ: <i>De profundis</i> (ποίημα)	5321
ΤΡΥΦΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΩΤΗΡΗΣ Λ.: <i>Έρωτας χειμερινός</i> (ποίημα)	4999
ΤΣΑΓΚΑΡΙΔΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: <i>Τίποτα πιά</i> (ποίημα)	4920
— <i>‘Η ‘Ιστορία</i>	5019
— <i>‘Ο ‘Ανθρωπος (I)</i>	5088
— <i>‘Η Ειρήνη. ‘Ο Πόλεμος</i>	5172
— <i>‘Η βία και ή επιθετικότητα</i>	5256
— <i>‘Ελλάδα και Νεοέλληνες. - ‘Η ‘Επανάσταση</i>	5322
— <i>‘Ο ‘Ανθρωπος (II)</i>	5430
— <i>‘Η Κοινή Γνώμη. — ‘Η ‘Εξουσία. — Οί θεσμοί</i>	5476
ΤΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ, ΗΛΙΑΣ Λ.: <i>Οί σημασίες τών γραμμάτων «Θ» και «Χ»</i>	4827
— <i>«Φί», «Πί» και «Κάππα»</i>	4885
— <i>Τό φάσμα σημασιών τοῦ «Ζ»</i>	4953
— <i>Τό φάσμα σημασιών τοῦ «Ξί»</i>	5029
— <i>Τό φάσμα σημασιών τοῦ «Ψ»</i>	5077
— <i>Τό φάσμα σημασιών τοῦ «Ω»</i>	5141
— <i>‘Η ‘Ατλαντίς και ό ψευδοδιάλογος «Κριτίας»</i>	5213
— <i>Βαθύτατη σοφία ἴσως κρύπτεται στήν ταυτότητα γραμμάτων-ἀριθμῶν</i>	5269
— <i>Τό περί « ‘Ινδοευρωπαϊῶν » θέμα (ἀπάντηση στόν Δ. Στρομπούλη)</i>	5355
— <i>Ποιά τεχνολογία ἐφαρμόσθηκε στά προκατακλισμαῖα τείχη;</i>	5387
— <i>Τά γράμματα και οί σημασίες τους («Α»)</i>	5467
ΦΑΡΜΑΚΗΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ: <i>Και ἄλλη ἄποψη γιά τὰ γράμματα (ἐπιστ.)</i>	5372
ΧΛΩΡΟΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: <i>Ένας καπάτσος ἱστορικός (διήγημα)</i>	5514
ΧΡΟΝΗΣ, ΧΑΡΗΣ: <i>Κόντρα στη θάλασσα</i> (ποίημα)	4977
— <i>Κατά τίς ἀνιοῦσες</i> (ποίημα)	5054
ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ, ΚΥΠΡΟΣ: <i>Και θά ἀμαρτάνεις</i> (ποίημα)	5329
ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: <i>«Χριστός» και Διόνυσος (ἐπιστολή)</i>	5428
WRIGHT, ROBERT: <i>« ‘Υποκειμενική πραγματικότητα »</i>	4863
Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ (βιβλιοκρισίες):	
Γεώργιος Σκεμπέας, Πότης Κατράκης, Σταῦρος Μίχας, Γιάννης	
Μπαρμπαγιάννης — Προσήλιος, Μαρία Ρέγκου, Πετρούλα ‘Αλεξ.,	
Παναγιωτίδη, Ράνια Δώρου, ‘Αμαλία Μεγαπάνου	4875
Βασ. Σ. Λαζανάς, Κ. Χατζηπατέρας — Μ. Φαφαλιού, Γιώργος	
Σαραντάρης, Εὐάγγελος Γ. Ρόζος, Χριστίνα Καρυδογιάννη,	
Σωτήρης Τρυφωνόπουλος, Κ.Χ. Ροδοκανάκης, Δ. Προφίλης, Μ. Μαυρίδης,	
Χ. Στοφόρος, Πετρούλα Παναγιωτίδη, Γ. Τριανταφύλλου,	
Στ. Μουστάκα-Τζαννέτου	4942
Χ. Ντούμας, Κ. Σταματίου, ‘Αρατος Σολεύς, ‘Αχιλλεύς Γ. Λαζάρου,	
Γιάννης Γαλανός, Θεανώ Παπάζογλου-Μάργαρα, ‘Ιωάννης Β. Κουνέλης,	
Σπύρος Γαλαῖος, ‘Αννα-Μαρία Ζαγοριανού, Κώστας Θ. Θεοχάρης,	
‘Ελένη Kaller-Γιαννοπούλου. Στ.-Ρ. Κωνσταντίνου, Λ. Καπλαντζής,	
Γιώργος Τουρλίδης, Μάγια-Μαρία Ρούσσου, Διονύσης Πιτταράς,	
Τούλα Μπούτου, Θανάσης Τσιονάρας, Μαρία Θεωνά, Πότης Κατράκης ..	5000
— Th. McDonough, Μιχαήλ Ν. Καλογήρου, Μ. Heidegger (μτφ.), ‘Ιωάννα	
Τσάτσου, ‘Ιωάννης Κιτσάρας, Γιάννης Βαρβιτσιώτης, Δαμιανός	
Στρομπούλης, Σπύρος Νόνικας, Γεράσιμος Ζώρας, Τιμόθεος Κιλιφής,	
Χρ. Βαμβακάς- Περαιμώτης	5068
— ‘Ιπποκράτης Δάκογλου, Εὐάγγελος Μουτσόπουλος, Α. Λαζάρου,	
Rudy Rucker, Κατερίνα Κακούρη, Θ. Πελεgrίνης, Ε. Μόσχος, Λιλή	
Πρεβελάκη, ‘Αλέκος Χρυσοστομίδης, Παντελής Εὐθυμίου	5131

- Marvin Minsky, Κύπρος Χρυσάνθης, Ἐπαμεινώνδας Βρανόπουλος, Χ.
Ἀδαμόπουλος - Στ. Γεράνης, Κώστας Μίσσιος, Γιώργος Ἀράγης 5199
- Γ.Ν. Γαβριηλίδης, Ἀθανάσιος Ἀγγελόπουλος, Ζήσης Οἰκονόμου,
Δημήτρης Νικορέτζος, Edward Harrison, Αὐρήλιος Εὐστρατιάδης,
Κωστής Παπαγεωργίου, Θεόδωρος Κουλοχέρης, Γιώργος Κατσίμπας,
Τάκης Βαλέρης, Ε. Βογαζιανός, Π. Σταύρακας 5260
- Stephen J. Gould, Ἰωάννα Τσάτσου, Ἰωάννης Ζ. Οἰκονομίδης,
C. Hadjipateras - Μ. Fafalios, Οὐρανία Διοματάρη, Ἀγγελικὴ
Πανωφοροπούλου, Νίκος Π. Σταυρόπουλος, Ἄλκη Τσελέντη,
Στέλλα Καρυτινοῦ, Ἀναστάσης Λεβίδης, Δημήτρης Δ. Λέος,
«Φιλολογικὴ Κύπρος», Σταῦρος Μελισσινός 5323
- Βασίλης Μπαζός, Κων. Κουτροβέλης, Ivars Peterson 5380
- Τρύφων Κωστόπουλος, Δ. Κοντονάτσιου, Φρ. Κλαμπανιστῆ, Ἔρση
Λάγκε, Α. Κόλλιας, Ε.Ν. Μόσχος, Θ. Παπαθανασόπουλος, Κύπρος
Χρυσάνθης, Σ. Βεκράκου-Φωτοπούλου, Ν. Χαρακάκος, Βασίλης
Μοσκόβης, Πηνελόπη Μαξίμου 5441
- Κοσμάς Μαρκάτος, Δημήτρης Νικολιτσέας, Κ. Βουδούρης, Χρῖστος
Ἀδαμόπουλος 5517

Ὁ «Δαυλὸς» ἀναγγέλλει, ὅτι εἶναι ἀναγκασμένος νὰ αὐ-
ξήσῃ ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1990 τὴν τιμὴ ἀντιτύπου τοῦ
ἀπὸ 300 σὲ 400 δρχ. καὶ τῆς ἐτήσιας συνδρομῆς τοῦ ἀπὸ
3.000 σὲ 4.000 δρχ. Τὴν ἀπόφαση αὐτὴ ὑποχρεούμεθα νὰ πά-
ρωμε, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμε τὸ παθητικὸ του, τὸ ὁποῖο πα-
ραμένει σημαντικὸ (παρὰ τὴ συνεχεῖ αὐξηση τῆς κυκλοφο-
ρίας του) λόγω τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τοῦ κόστους ἐκδό-
σεώς του. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ θὰ κα-
τανοήσῃ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ ἐνὸς Περιοδικοῦ, ποῦ δὲν εἶναι
κερδοσκοπικὸ, δὲν δημοσιεύει γιὰ λόγους ἀρχῆς διαφημί-
σεις — τὸ μόνο ἔντυπο στὴν Ἑλλάδα... — καὶ δὲν παρα-
πληροφορεῖ ποτέ. Ἄλλωστε ὁ «Δ» δὲν εἶναι λαϊκὸ ἔντυπο
καὶ οἱ ἀναγνῶστες του εἶναι κατὰ κανόνα ὑψηλοῦ κοινωνι-
κοῦ ἐπιπέδου, ἀναλόγου πρὸς τὸ πνευματικὸ τους ἐπίπεδο.
Καὶ συνεπῶς κρίνομε, ὅτι ἔχουν ἐξ ἀντικειμένου τὴν δυνατό-
τητα νὰ συντρέξουν, ὥστε νὰ διατηρηθῇ ἐν ἰσχύι κάτι ποῦ ἡ
σκληρὴ πολυμέτρη πάλη του μὲ τὴν Παρακμὴ ἀποδεδειγ-
μένα τοὺς συγκινεῖ, τοὺς στηλώνει καὶ τοὺς ἐμπνέει.